Siljan, en bok om Sveriges hjärta

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

JOHAN NORDLING

SILJAN

Blås då på nytt från Mora strand, du friska nordan, som vårt land kan rensa och befria! (E. A. Karlfeldt: Flora och Pomona.)SILJAN

EN BOK OM SVERIGES HJÄRTA

AF

JOHAN NORDLING.

STOCKHOLM

C. E. FRrTZES BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAGSTOCKHOLM 1907. TRYCKERI-A.-B. SKANDIA.Min hustru Gerda

min medvandrerska på lifsvägar

och Dalastigar

ägnas dessa blad.FÖRSTA KAPITLET.

STEN STÅLFELT OCH KARL-OLOF Borgman kommo, mätta och förnöjda, ut från Operakällarens matsal, där de med anledning af dagens betydelse tömt en flaska rhenvin till sin filet, och stannade nu framför cigarrkiosken i vestibulen för att med kännares andaktsfulla omsorg utvälja en havanna. Den lilla cigarrfröken med sin elfenbensbleka hy, den blodröda munnen och de tunga locken öfver de beslöjade ögonen var en af Stens artistiska små svagheter, och några galanta fraser fladdrade mellan lådstaplarna, medan rökverket noga pröfvades till täckblad och färg. Därpå tände man och gick in på kaféet.

Därinne var ännu godt om plats. Klockan var endast half elfva, så att teaterpubliken, som just börjat sorla in i vestibulen, då de passerade, ännu knappast hunnit till supéborden. Ett och annatgroggande och punschande kotteri hade dock flyktat in för ett kyligt majregn från terrassen och den lilla »lagerlunden» under tälttaket utåt »torget», och ytterdörrarna höllo just på att stängas. Sten och Karl-Olof lyckades emellertid lägga embargo på sin favoritplats, en af sofforna vid fontänen i salens midt, och placerade sig nu bekvämt tillrätta i hägnet af bronsbackantinnan, som lyfte sina illuminerade kristalldrufvor högt öfver sina dyrkares hufvuden.

»Här sitter man ju alldeles som på första parkett,» sade Karl-Olof förnöjdt, i det han lät blicken svepa ut mellan de blåa rökstrimmorna från sin cigarr, och tillade gnolande slutfrasen ur Pajazzoprologen: »Pass på, spelet kan börja!»

»Ja, bara du nu har recensentpennan väl formerad,» svarade Sten.

»Och du din pensel smidigt spetsad.»

Vaktmästaren kom i detsamma med kaffet och Curaçaon och serverade under en serie små bugningar den mörka extrakten.

Sten Stålfelt och Karl-Olof Borgman försjönko för en stund i det tillstånd af dåsigt välbefinnande, som en god måltid, ett godt glas vin och ett förtroligt vännelag på tu man hand gärna utfälla. Och medan sorlet omkring dem så småningom steg och svällde, allt efter som nya gäster strömmade till genom de klapprande ingångsdörrarna, läto de sina tankar fritt glida ut på de personliga minnenas och drömmarnes banor.Öfver Sten Stålfelts ungdomliga, energiskt skurna anlete hvilade i kväll ett ljust skimmer af sorglöst välbehag. Det artistiskt spetsade helskägget omslöt en stor och kraftig mun med ett friskt leende, som ofta blottade en blixt från de glimmande hvita och breda tänderna. Näsan var käckt buktad, ögonen högt hvälfda och nordiskt blekblå, en egendomlig kontrast mot den mörka hår- och skäggfärgen. De smala tinningarna, hela hufvu-dets känsligt modellerade form röjde för öfrigt otvetydigt raceblodet, liksom den korrekta elegansen öfver den högväxta gestalten, hvarje rörelse och dräktdetalj vittnade Om mannen af hvad man kallar härkomst.

Han kunde ju också ha skäl att känna sig förnöjd i dag, Sten Stålfelt! Det säges, att konstens väg är en törnestig. Men för Sten Stålfelt hade den allt ifrån början tett sig ovanligt jämnad och behaglig. Det enda större motstånd han mött var faderns adelsnedärfda motvilja mot artistbanan såsom lefnadskall. En stark bundsförvant hade han dock haft i sin blida, konstnärligt begåfvade mor, och sedan han skattat så pass långt åt den gode ryttmästarens sociala principer, att han klarat sin officersexamen och vederbörligen inrullerats bland »Kronprinsens husarer», fick han följa sin håg, slunga epåletterna och söka sig in på Konstakademien.

Den sista chocken, som kom motståndets mur att bräckas, var väl egentligen den stora stallinte-riören, han tog sig för att måla nere på det skånska fädernegodset, då om sommaren efter Karlbergsexamen. Där stod ju faderns favorithäst Sultan så sprittande af nerv och lif, som han ryktades af stalldrängen midt i solstrimman, att den gamle kavalleristens hjärta med ens kapitulerade och han utbrast, i det han dunkade sin herr son med knytnäfven mellan axlarna:

»Ja, du må nu bli en så'n där målarkludd bäst tusan du vill — hästkarlen har du ändå i blodet af far din!»

Åtskilliga vintrars snö hade fallit sedan dess; akademien hade tagits i glatt lopp med loford och utmärkelser, ett par vallfarts- och vandringsår i utlandet, och så vände Sten Stålfelt åter till Stockholm, hyrde atelier, började bearbeta sina studier och utställa.

Sina första framgångar hos publik och kritik vann han egentligen som hästmålare och skildrare af militärlifvet. Men efter hand vidgade han sin ämneskrets. Den uppsvenska naturen blef honom allt mera förtrolig och kär under många och långa gästbesök hos fränder och vänner på de sörmoch uppländska herresätena, och han började återge den i sommar- och vinterdräkt, i morgonljus och aftondunkel. Särskildt fängslade honom de typiskt nationella dragen i naturens och bygdens lif, allt som syntes honom äkta svenskt, sundt och hemvarmt, och så återstrålade hans taflor ofta denna lefvande fosterlandskänsla på ett sätt, Somovillkorligen värmde och fröjdade äfven betraktaren.

Än är det ett vinterstycke från slätten med manshöga drifvor, rosenskimrande i det korta middagsljuset. Fram mot gården, som hvilar där så fylld af trygghet och ro, med skorstensröken lodrätt stigande mot den gnistrande januarihimmelen, ilar en landtlig släde med sin pälsombonade vägfarare. Detta det hela. Men hvilken stark och äkta stämning öfver denna bit nordiskt vinterlif! Man hör bjällrorna klinga genom den kristallklara luften, man insuper med begärlighet de jungfruliga snöviddernas friskhet, och en varm pust af svensk hemtrefnad, svensk gästfrihet och svenskt hjärtelag möter en från förstubron under det brutna taket, där gårdens värdfolk välkomnande skymtar i dörröppningen.

Eller det är en sommarnatt i skärgården. Från bergstupets krön skådar man ut öfver saltsjöfjärden, som ligger i en dimblå dröm, med sina mörka holmar hägrande öfver de sammetslena djupen, medan de buktande sunden mot horisontens skogsrand ännu fånga en glimt af midnattsfästets pärlemorglans. Naturens stora hjärta står stilla i helig bidan, det är själfförglömmelsens smärtförlösande timma, och bortom den trånga duken i dess enkla ram vidga sig syner öfver de aningens världar, som väl äfven de mest förmörkade ögon någon gång skymta i de skumma själadjupen.

Bilder sådana som dessa hade efterhand buritSten Stålfelts namn fram i ledet af de starkaste och ursprungligaste inom vår unga konst, och just i dag hade hans tidiga ryktbarhet erhållit den officiella hallstämpeln, i det statens inköpsnämnd enhälligt föreslagit hans stora duk på vårutställningen : »Mitt land, mitt land...» till inköp för nationalgalleriet.

Han hade alldeles nyss genom en biljett från en af nämndens medlemmar mottagit detta angenäma meddelande, när han på väg från sin atelier vid Karlavägen stötte på sin vän Karl-Olof Borgman, försjunken i drömmar framför en liten bondgårdsinteriör från Dalarna i konsthandelsfönstret vid Stureplan, och drog honom med sig att affira den glada händelsen på Operakällaren.

Han kunde också väl behöfva ruskas upp en smula, den käre skalden, så förströdd och tungsint som han gått och sett ut hela den sista tiden! Vete tusan för öfrigt, hvad han hängde hufvudet för: hans nya diktsamling »Skogssus» hade ju fått ett vänligt mottagande af både kritik och allmänhet, och i sin tidning hade han det också bra, där han skref en och annan konstuppsats eller litterär essay, när lusten föll på honom.

Karl-Olof blef genast minst lika uppspelt som Sten själf öfver den vunna framgången, och hans närsynta grå ögon formligen strålade upp bakom de guldbågade glasögonen. Skuggan öfver pannan drog bort, och med ens antog det rundlagda, skägglösa ansiktet detta trohjärtade gosseuttryck,som från första stunden af deras bekantskap till den grad uppväckt Stens sympatier.

Som de nu sutto där i sina meditationer i soffan på Operakaféet, då och då läppjande till sitt kaffe och sin likör, märkte emellertid Sten, att grubbeldimman åter började samla sig öfver vännens ögonbryn, och i det han lutade sig närmare och lade armen under hans, bröt han med ens tystnaden.

»Se så, Karl-Olof, sjung nu ut med hvad du har på hjärtat. Ty att det är något, det har jag länge märkt. Vi är väl inte vänner för intet heller! Är det affärer eller kärlekshistorier eller kanske bägge delarna? Till mig kan du tryggt förtro dig, det vet du ju.»

En nervös ryckning for öfver Karl-Olofs ansikte, men han satt ännu några ögonblick tyst och stirrade frånvarande framför sig i rökmolnen. Så började han svara, lågmäldt och eftergrundande, utan att vända blicken från det osynliga målet i fjärran.

»Affärer... nej, inga affärer, snarare då en kärlekshistoria, fast inte som du tänker det. Ser du, det är visst bonden inom mig, som jag nu i så många år förtryckt och underkufvat, under studenttiden i Uppsala och så här i Stockholm under mitt kafé- och litteratörlif — herrelif, gubevars — som börjar knota och pocka på sin rätt. Man våldför sig nog inte ostraffadt i längden på sin innersta natur, och jag känner allt starkarevärken i min själ. Vet du, Sten,» brast han plötsligt lidelsefullt ut och grep hårdt med sin hand om vännens arm, »du kanske endast skrattar åt mig, men ibland känner jag det, som om jag måste gå under, om jag inte snart rycker mig lös ur den förstelning som staden och förhållandena här vill binda mig i.»

»Nej, Karl-Olof, jag skrattar visst inte, och jag kan väl förstå, att ett naturbarn som du till sist kan känna det så kallade kulturlifvet nästan som en tvångströja. Jag har själf haft mina slängar i samma väg. Men då rymmer jag också kortaste vägen, som du vet, till mina beteshagar eller snödrifvor.»

»Kulturlifvet, sade du! Ja, det är just på den punkten, som striden står oförsonligast. Jag måste ju ändå säga mig själf — om och om igen när hembygdsgrillerna anfäktar mig — att här är jag midt upp i det andliga centrum, jag för mitt författarskap behöfver, har de rikaste tillfällena till umgänge med likasinnade och att träda i kontakt med tidens strömningar. Hittills har också förnuftet lyckats öfverrösta vildfågelskriken inom mig, men hur länge det går... ja, det vet jag inte!»

Hans röst ljöd nu åter dämpad och lugn, och han strök långsamt askan af sin cigarr mot randen af porslinskoppen, innan han forsatte:

»Jag har ju också mina besök där hemma i Dalarna ett par gånger om året, till jul och omsommaren någon gång, som plåster på såren. Men vet du, det underliga är, att när jag väl kommer dit upp på en sådan kort visit, så

känner jag mig allt mera främmande och bortkommen för hvarje gång, där jag går omkring med mina stadskläder och stadsfasoner mellan alla de hederliga infödingarna. Jag går bara och skräpar och är i vägen, tycker jag, och när de ser på mig, inbillar jag mig nästan, att det är som på något slags underligt djur, som de inte riktigt begriper sig på. I synnerhet sedan mor dog för ett par, tre år sedan, har den känslan blifvit pinsammare för hvar gång, och till slut riktigt längtar jag efter timmen för affärden.»

Lokalen hade nu fyllts så godt som till sista plats, publiken från de närbelägna teatrarna hade strömmat till, pröfvat matsalens lukulliska resurser och glammade som bäst, uppstämd af skådespel och vin, i vaggande trängsel kring de belamrade kaféborden. I den rökiga och upphettade luften steg de månghundra stämmornas sorl, från alla håll återkastadt af den äggformiga hallens glatta stuckväggar, som ett monotont, örondöfvande brus från ett väldigt vattenfall, i hvilket de enskilda rösterna dränktes och uppslukades. Midt i detta larm från »hela Stockholms» fladdrande tungor kunde man fritt och högljudt ropa ut sitt hjärtas intimaste förtroenden i närmaste väns öra, utan att behöfva frukta att bli röjd af grannbordets inne-hafvare.»Just i dag fick jag emellertid bref hemifrån — från far,» tog Karl-Olof åter vid efter ett uppehåll, »som har rifvit upp hela den molande värken inom mig. Han skrifver inte ofta och mycket, farsgubben, må du tro, är nog mera van att föra spaden och lien än pennskaftet. Inte ett knyst om att han önskar mig hem eller så, bara litet om dagens styr och ställ och så några resignerade ord om reumatismen, som sätter allt svårare åt hans gamla ben efter hvarje ny vinter. Men det var ändå, som om jag hörde en undertryckt stämma bakom raderna, som kallade mig liksom långt borta ifrån. Han sitter allt bra ensam på gården nu, gubben far, sedan mor gick undan.»

En förstående nickning från vännen blef dennes enda svar.

Företrädt af en vägbanande hofmästare, passerade i samma nu ett litet sällskap af en äldre herre och tvänne yngre damer genom den trånga gången mellan borden framför Stens och KarlOlofs plats. Sten sprang hastigt upp och bugade sig för de anländande, som med gladt igenkännande miner inväntade honom. Den gamle herrn, med kortklippta gråa polisonger och af en utpräglad sjöofficerstyp, skakade farbroderligt hans hand, medan de alla fyra lifligt utbytte några ord. Så fingo de nykomna plats vid ett pelarpar efter ett kotteri, som just bröt upp, och Sten återvände efter hjärtliga afskedshälsningar till kamraten.

Ehuruväl ett tiotal år kunde skilja dem åt4var det ett bestämdt syskontycke mellan de bägge damerna. Den1 äldre, som nog nalkades sina trettio, hade behagliga, om ock något markerade drag och en viss kantighet öfver den högresta, präktigt förda gestalten. Den yngre däremot var som en förandligad upplaga af systern; gestalten var mindre, nästan barnsligt spenslig och vek, ansiktsovalens och den lätt lutade nackens linier hade en melodisk mjukhet, och när de stora ögonen med deras egendomligt strimmade iris i gråa och bernstensgula toner för en sekund gledo bort till Karl-Olofs plats och råkade möta hans blick, sköt en stark blodvåg ända upp i pannan under det kastanjeröda hårfästet. Den unge författaren kände en underlig stöt på ett ställe, som låg hjärtat misstänkt nära, och var själf icke sen att förvirrad vända bort hufvudet, i det han med ens fick fullt bestyr med att torka imman från sina glasögon.

»Förlåt mig, bäste bror,» sade Sten, medan han åter slog sig ned i soffan vid hans sida, »men det var gamla skånebekanta — ja, det vill säga flickorna. Gubben kanske du känner igen — amiral Bure, f. d. sjöministern. Han är farbror till de unga damerna, som nu förresten också är bosatta i Stockholm. De kommer från Operan och har nyss superat.»

»En herrlig flicka, den yngsta! Hvad heter de, hvilka är de, ge mig litet närmare signalement, ty jag brinner af nyfikenhet,» kom det från Karl-Olof med en fart, som var helt ovanlig förhans eljes så lugna och betänksamma sätt att uttrycka sig.

Sten gaf honom från sidan en skämtsamt forskande blick, i det han svarade:

»Hvilken ifver, kära Karl-Olof! Man skulle nästan kunna tro något, om man inte så väl som jag kände den stadgade bonden bakom ditt Leja-skjortbröst. Jag vill förresten alls inte hålla dig på ovisshetens sträckbänk. Den äldre är Agneta Bure, som det för öfrigt vore din skyldighet att känna förut. Artist, som du vet, inte alls oäfven,

särskildt duktig på det textila området. Vi har också en gång varit kamrater på Akademien. Ja, och den andra är lilla Martha, rätt och slätt lilla Martha, sin systers syster och stora kelebarn, isynnerhet nu sedan hon för henne har fått bli både far och mor.»

»Hvad säger du, är de då föräldralösa, de unga damerna?»

»Ja, fadern arrenderade en liten gård ej långt från Rörholm, min fars egendom. Först dog modern i lungsot, det är nu åtskilliga år sedan, och Agneta var då redan flugen ur boet. Och så, i fjol vintras, gick också gubben sin väg, knall och fall. Du ser, att de ännu bär »half sorg». Det är också första gången på hela säsongen, som de visar sig ute på någon offentlig lokal. Farbror amiralen har hälft med våld fått dra dem med sig, sade han, för att de inte skulle sitta och alldelesmögla till invärtes. Musik är också Marthas stora passion.»

»Och de bor nu hos amiralens?»

»Nej, visst inte. Agneta, det är ett själfständigt fruntimmer det, må du tro, och hon glömmer inte gärna benen under andras bord. Efter föräldrarna var det ingenting att tala om, förstås, men Agneta reder sig präktigt med illustrationer till förläggarna, någon treflig barnbok då och då, och så framför allt med sin plats hos Handarbetets vänner, där hon ovillkorligen är en at de styfvaste mönsterkomponisterna. Och Martha sköter deras hushåll som en hel liten matgumma — hon har god öfning sedan faderns änklingsår.»

»Hej, ädle skaldebroder!» dånade i detsamma en kraftig basstämma alldeles öfver Karl-Olofs skuldra, och när han såg upp, mötte han Samuel Fallenius' väderbrynta anlete, öfver hvilket den gula krusluggen stretade upproriskt på ända. Den allbekante Stockholmstrubaduren borstade med knytnäfven ,upp ett par yfverborna knäfvelbårar öfver ett bredt solvargsleende och drog genom trängseln efter sig den tragiskt blickande, svartmuskige skämttidningsredaktören och karrikatyrtecknaren Alberti, hvars sorgmodigt hängande små svarta mustascher bildade en sannskyldig kontrast till kumpanens (kämpamässiga läpprydnad.

»Får man slå sig ned?»

»Ja, bara ni själfva har stolsben i sitsen,» skrat-tade Sten Stålfelt och makade inbjudande kaffebrickan åt sidan.

Hur man nu manövrerade, lyckades man så småningom få ett par rottingstolar ända ute ifrån vestibulen framlangade öfver myllret af hufvuden, en bricka med wisky, sodavattensflaskor och kvartershöga grogg-glas följde efter, af vänliga andar buren genom luften, och de nykomna kilade sig in vid Stålfelts ända af bordet och började brygga till »en liten éftersläckning».

Karl-Olof kom nu en smula mera för sig själf och hade ingalunda något däremot. Mellan närmaste grannars ryggtaflor hade han fri utsikt bort emot en ungdomlig kvinnoprofil, som mot kolonnens refflade bakgrund tedde sig med en antik kamés mjuka relief. Hur fulländadt framhöll icke den lilla hvita battistkragen, som vek sig ned öfver den magra skuldran i den svarta dräkten, den smala, böjda halsens kyska linie. Han kunde icke slita sina ögon från den skimrande synen, och han förnam en varm känslovåg stiga upp och fylla sitt bröst, sugas tillbaka och åter stiga, tills den plötsligt kastade sin skumkam så högt, att han tvangs till en ofrivillig sväljning, nästan som af en undertryckt snyftning. Förskräckt spratt han till och vände sina blickar mot kamraterna. Men nej, de hade ingenting märkt, där de sutto inbegripna i lifligt meningsutbyte om dagens konstnyhet, musei-nämndens inköpsförslag.

Kort därefter reste sig amiral Bure med sinadamer och lämnade, så hastigt trängseln medgaf, kafélokalen.

Klockan var nu redan ett godt stycke öfver midnatt, men ingen minskning märktes bland publiken, och det elektriska ljuset från de stora kristallkronorna och vägglampetterna silade ännu genom rökskyarna med oförminskad glans. Det var en så kallad stor dag i riksdagen: den så länge hetsigt debatterade rösträttsfrågan var före till slutligt afgörande, och högerregeringens omsorgsfullt »garantiomgärdade» rösträttsförslag hade redan på middagen genomtrumfats i första kammaren med några få rösters öfvervikt. Det gällde nu dess öde i den folkvalda medkammaren, i hvilken ett segslitet kvällsplenum pågick. Stora människomassor stodo, trots den sena timmen, bidande omkring riksdagshuset på Riddarholmen, utanför tidningarnas depeschfönster vid Gustaf

Adolfs torg böljade mörka arbetarskaror, och man hviskade till och med om polissammandragningar och militära säkerhetsmått.

Under sådana förhållanden öfversågs ock med den lagstadgade stängningstiden på de centrala kvällsrestauranterna, och en viss nervös spänning gjorde sig förnimbar äfven bland Operakaféets mondäna publik, allt efter som kvartstimmarna efter midnatt skredo fram. Gång efter annan vändes spanande blickar mot ingångsdörrarna, samtalen gkdo här och hvar inom kotterierna öfver till de politiska frågorna, de ystra skratten ochsorlet dämpades omedvetet under väntanstryckets sordin.

Plötsligt skymtade i dörren till vestibulen den första tidningskolportörens galonerade mössa, ännu ett par följde hack i häl, som på kommando blef det för några ögonblick nästan tyst i salen, och budbärarnes rop: "Extrablad! Köp Dagens Nyheters extranummer! Köp Stockholms-Tidningen! Köp Värt Land!" trängde hörbart öfver hela den ansenliga församlingen.

Hundratals händer sträcktes samtidigt i luften, sletos om de små röda och hvita pappersbladen, som dansade likt skum på ett upprördt haf. Strax efter sprang röstgnisslet upp på nytt till strängens bristande spänning.

Samuel Fallenius och Karl-Olof fingo samtidigt hvar sitt blad i handom, och den senare läste de tumshöga fetstilsrubrikerna:

Rösträttsfrågan ännu en gång fallen! Andra Kammaren uttalar sig for enmansvalkretsar!

Med feberaktig hast ögnade han igenom de följande raderna.

»Debatten i Andra kammaren af slutades icke förrän efter kL 12. Hufvudvoteringen gällde här frih. von Brenners yrkande, som efter gjord jämkning fullständigt öfverensstämde med det beslut, som Första kammaren på middagen fattat. Detta yrkande af slogs emellertid med 116 röster mot 108, hvarjämte en blank sedel afgafs. Första kammarens rösträttsförslag kan härmed betraktas som definitivt fallet. Nu gällerdet att komma med ett förslag, som stöder sig på den reformvänliga folkmeningen i Andra kammaren, och som med detta stöd kan öfvervinna Första kammarens motstånd,»

Så lät han handen sjunka, kramade under bordet långsamt ihop det lilla pappersbladet och kastade det ifrån sig bland cigarrstumparna och de afbrända tändstickorna på golfvet.

Naturligtvis, naturligtvis! Ännu en gång hade småfolkets .förhoppningar om sin främsta medborgarrätt malts till smulor under den hänsynslösa maktstriden inom en oförsonligt splittrad representation. Ännu än gång hade ropet från djupen obeaktadt studsat tillbaka mot de fastq. murarna kring sekelgamla orättvisor och klassfördomar. Skulle då icke ett gny af harm, en suck af medkänsla åtminstone höjas från dessa hundratals närvarande vittnen?

Med mörka, spejande ögon såg han sig omkring. Här och hvar prasslade ännu ett tidningsblad, som gick från hand till hand eller veks samman, ^men i det hela hade församlingen som genom >ett trollslag återtagit sitt hvardagligt likgiltiga .utseende. Dramats höjdpunkt var passerad, spänningen aflöst, nyfikenheten tillfredsställd, och somtmed en pust af välbehag lutade man sig åter bekvämt tillrätta i länstolar och soffhörn. Feta nackar valkade sig under skalliga hjässor ofvan de styfstärkta skjortkragarna, breda skuldror ryckte lätt ^under mjukt kamgarn och glänsande siden, punsch- och whiskyglasen lyftes och tömdes. Denfeterade operettdivan i sällskapet af skådespelare och pomaderade teaterhabituéer därborta vid midtfönstret exploderade i ett klingande falsettskratt för något vågadt bon mot, gungade öfverdådigt bakut på stolen och höjde sitt champagneglas. Och likt ett eko följde genast de samlade rösternas hvin med ett glissando ännu ett par, tre halftoner upp efter skalan.

Blott i den lilla publicist- och artistkretsen vid Sten Stålfelts bord dryftade man allt fortfarande den märkliga riksdagshändelsen. Gustaf Hägge, referent i den liberala morgontidning, där äfven Karl-Olof Borgman medverkade, hade nyss anländt för att efter de nattliga mödorna på redaktionsbyrån få sig en välbehöflig styrkedryck och serverade nu åtskilliga pikanta detaljer från debatten i kammaren. Särskildt intresserade man sig lifligt för det stora anförande, i hvilket vänsterns främste ledare och skarpaste polemiker, advokaten Stolpe, under kammarens andlösa tystnad hade häfdat den allmänna rösträttens principer och den personvalda

kammarens moraliska öfvervikt gent emot den fyrkvalda. Sten Stalfelt själf satt mest som tyst åhörare eller gjorde då och då ett neutralt inpass, men Samuel Fallenius var i fyr och flamma och hamrade fast sina interjektioner med knytnäfsslag i bordsskifvan, medan Alberti fnyste bakom sina kinesmustascher som en säl i vattenbrynet och Hägge log ett mångtydigt leende i det stora svart- och hvitstrimmiga turkskägget.Nu skymde det plötsligt till; det elektriska ljuset afstängdes till hälften som en första uppbrottsvarning åt den senfärdiga publiken. Karl-Olof vaknade upp ur sina grubbeldrömmar, skakade af sig olusten med en huttrande axelryckning och högg samtalet tvärt utaf:

»Nej, slut nu med all politik, för tusan! Låt oss dricka och vara glada! Ser ni inte änglarna där uppe i taket, hur de spelar på harpor och violiner till människornas förnöjelse. Och nymferna dansar, så molntapparna ryker om deras nakna ben. Hvad frågar de efter rösträtt och medborgarrätt och allt sådant! Låt oss vara som de. Vi har ju skränrätt och suprätt, hvad göres oss vidare behof?»

Och Karl-Olof, som hittills suttit och läppjat på sin enda likör hela kvällen, sträckte handen efter whiskyflaskan och redde sig en kolsyrebrusande långgrogg.

Stämningen blef nu med ens uppsluppen; historier, skratt och ystra repliker korsade hvarandra, och till sist drog Alberti ned sin stripiga pannlugg ända öfver ögonbrynen, slog upp rockkragen och stämde i med en genuin småländsk beväringsvisa på en ynkeligt klagande melodeja, hvari han var en erkänd mästare. Man började applådera rundtorn i den nästan mörka salen,bra-vo- och dacaporop skållade, och en allmän förbrödringens yra grep den åtskilligt decimerade, ehuru ännu manstarka publiken.All mänsklig fröjd måste dock ha en ända, till och med ett stockholmskt nattplenum på Operakaféet. Och då slutligen det elektriska ljuset åter plötsligt skrufvades (upp till pinsam skärpa, ingångsdörrarna i bägge ändar af lokalen slogos på vid gafvel, så att ett förskräckligt korsdrag svepte tvärs igenom salen, och samtidigt en falang af sopkvastbeväpnade skurmadamer gjorde sitt intåg och energiskt började rifva upp golfvets dammdrifvor, nödgades äfven de mest motståndskraftiga vika för öfvermakten och de sömnglåmiga kyparnas trugande anmaningar, och allmänt uppbrott skedde. Ännu några minuters trängsel och stim kring klädhängarna i vestibulen med afskedsomfamningar, hattbyten och käpprakningar efter förlupna galoscher, och dörrvakten, snubblande af trötthet, såg deux-battants'erna slå igen om ryggen på den siste gästen.

När Sten Stålfelt och hans sällskap trädde ut i den ljusa majnatten, insöpo de begär.ligt den friska, renande luften, lyfte sina hattar och svalkade de heta pannorna i brisen från strömmen. Klockan i Jakobs kyrktorn slog i detsamma tre kvart på tre, och österhimmeln öfver Skeppsholmens blekgröna trädsilhuett rodnade redan mot soluppgången. Uppe på Jakobs torg upplöstes sällskapet. Gustaf Hägge skulle göra ännu en titt till tidningsbyrån för att korrekturläsa sitt riksdagsreferat, Samuel Fallenius och Alberti, som bägge voro Söderbor, stegade i väg mot Gustaf Adolfstorg, och Sten och Karl-Olof sneddade öfver Kungsträdgården för att styra kosan mot Östermalm.

Det var nu tyst och fridfullt öfver gatorna och torgen. Människoskarorna, som varit i rörelse tidigare på natten, voro för längesedan skingrade, endast en enstaka nattvandrare med uppslagen rockkrage och händerna djupt begrafda i fickorna vinglade i väg öfver det stora sandfältet kring Karl XIII :s staty, och nere från Arsenalsgatan skrällde några renhållningskarlar med sina lock och tunnor.

Just som de kommo fram mot mynningen af Norrlandsgatan, bröts emellertid stillheten af skärande nödrop upp ifrån den trånga passagen — det var tydligen en kvinnlig stämma, som utstötte dem — svordomar och vredgade utrop korsade hvarandra, ljudet af hastigt flyende steg från tunga fötter ekade mellan husraderna och en gäll polishvissling skar hvinande genom luften.

I tanke att något öfverfall var vå färde sprungo Sten och Karl-Olof, så fort benen buro dem, fram efter trottoaren och hunno just lagom för att i närmaste tvärgränd bli vittnen till en våldsam scen.

En ung kvinna, uppenbarligen i vildaste raseri, brottades under en störtflod af skällsord och hesa skrik med en uniformsklädd poliskonstapel, som hade all möda ospard att freda sig för hennes klösningar och bett. Den

stackars gatnymfens ögonstodo som två svarta borrhål, bräddade af ursinne och skräck, i det kritbleka ansiktet, den ena kinden var randad af en blodig strimma, det mörka håret uppslitet och tillrufsadt, den ljusa dräkten rifven och nedsmutsad. I rännstenen vid trottoarkanten låg den plymagerade vårhatten trampad och sön-derstukad.

De båda vännerna tvärstannade i gathörnet, då de sägo hvad söm försiggick och att ännu en polisman, som antagligen förföljt de flyende, i språngmarsch nalkades platsen till kamratens undsättning. Att blanda sig i ordningsmaktens utöf-ning visste de vara ett minst sagdt otacksamt företag, och de förblefvo för de närmaste ögonblicken stumma åskådare till det vidriga uppträdet. Karl-Olof, som stod där hvitare än husväggen, mot hvilken han ofrivilligt sökte stöd, greps emellertid inom kort af en så våldsam skakning, att tänderna skallrade och hela den breda, undersätsiga gestalten skälfde, och Sten drog honom hastigt med sig bort ifrån skådeplatsen och tillbaka till Kungsträdgården.

•Bägge kände de sig nu för upprörda att kunna tänka på omedelbar hemfärd och sömn, utan enades om en morgonpromenad utåt Djurgården. Länge gingo de tysta vid hvarandras sida, hvar och en försjunken i egna tankar, till dess Karl-Olof slutligen gaf de känslor, som arbetade inom honom, luft i följande ord:

»Nej, detta är outhärdligt, rent outhärdligti längden, ett sådant lif som man nu för, midt upp i storstadens och kulturens så kallade välsignelser, men också midt upp i dess brutala egoism, dess bottenlösa elände på djupet! Man blir själf en sten bland stenarna till sist, om inte något än värre! Mitt beslut är fattadt: jag reser hem till Leksand och gubben far, så fort jag kan slita mig lös, där finns väl alltid någon torfva äfven för mig att hugga näfvarna i!»

»Karl-Olof, du gör rätt, jag är säker på, att du gör rätt,» utbrast Sten Stålfelt lifligt. »Jag skulle bara önska att jag själf kunde få följa dig!»

»Men hvarför inte, Sten — hvilket utmärkt förslag! — hvarför skulle då också inte du kunna slå dig ned i Dalarna, åtminstone på försök ett år eller så! Siljan, må du tro, det skulle vara något för dig, det enkla okonstlade lifvet där uppe och alla de måleriska dräkterna, de gamla gårdarna och sedvänjorna.»

Karl-Olof var nu med ens åter idel lif och entusiasm, hans ögon lyste och han fattade om vännens arm med bägge sina händer och skakade den, som om han på detta sätt handgripligen ville bibringa honom sin syn på saken.

I sitt innersta kände sig också Sten på ett förunderligt sätt gripen af den plötsliga tanken — han hade ju alltid närt en längtan att skåda de historiskt minnesrika nejderna däruppe, fastän det hittills icke kommit längre än till obestämda framtidsplaner — men det roade honom att ej alltför tvärt gifva efter för Karl-Olofs energiska öfvertalningar, och han invände därför allvarsamt:

»Åh, det är visst inte så enkelt, kan du väl tänka dig, att på det viset med engång sflunga allting ifrån sig. Jag har ju min atelier och mina rum här, för hvilka jag är bunden ännu ett helt år, beställningar under arbete och mycket annat, som hänger efter. Och så väntar de mig hem till Skåne under sommaren som vanligt, och jag hade till och med tänkt på en liten tripp neråt Paris och kontinenten.»

Efter den ändlösa Strandvägen, där den uppgående solen tände flammande brasor i de palatslika husradernas rutor, medan ved- och sandskutorna vid kajen spände sitt nätverk af tackel och tåg mot den blonda morgonhimmeln, öfver Djurgårdsbron med Lejonslätten och Nordiska museets karlavulna nybygge i fonden hade de nu nått fram till svalkan på Sirishofsvägen längs Djurgårdsbrunnsvikens strand. Under de grönskiftande grenhvalfven var där ett jublande stim af alla vårens kärleksyra sångare, det doftade af fuktig mylla och spädt björklöf; öfver mossbäddarna under ekkronorna, som ännu stodo i rostbrun knoppning, sållade sipporna sina hvita snöflockar, och mellan alarnas och strandbuskarnas gallergardiner på andra sidan vägen glimmade då och då en våd af böljornas vattrade siden.

Och Karl-Olof började åter tala. Som aldrig förr öppnade han sitt hjärtas dörrar för den för-trogne vännen. Det var som om åratals instängda känsloflöden nu med ens löstes, svämmade öfver alla bräddar och brusade fram med vårflodens obetvingliga makt. Han talade om sitt hem i den fagra Siljansbygden, om barndomsåren i den gråa gamla dalagården, om de långa vinterkvällarnasi trefna ro vid den sprakande spiselelden, om sommarens

lekar och drömmar på skogsstig och fäbodvall. Han talade om sin mor, den glada, ljusa, oförgätliga, som nu dragit bort från de sinas synkrets, som kvällens sista solglimt slocknar öfver de blåa bergen bortom Siljans vattenspegel. Han talade om sin far, den ordknappe, sträfve odalbon-den, men med ett hjärta af rödan malm under den hårdbarkade ytan och humorns gnista under buskiga ögonbryn. Han talade om sin syster Anna, den nittonåriga ungmön, hans pojkdagars lekdocka, hans biltoga mannaårs hemliga längtansblomma. Det var som om han aldrig ville sluta, när han nu väl kommit riktigt i gång, hans kinder färgades och blickarna tändes. Sten Stålfelt tröttnade ej heller att höra på. Fram och åter vandrade de, glömska af tid och rum, de korsande vägarna mellan Djurgårdens kullar, satte sig en stund på någon af det lilla lustslottets parksoffor, under någon ärevördig Bellmansek, reste sig och fortsatte igen. Till sist hade de, utan att märka det, hunnit ända fram till bron öfver kanalen vid Djurgårdsbrunn, där det gamla utvärdshuset ännu sof bakom nedrullade gardiner. Då grep Sten Stålfeltmed ens Karl-Olofs hand, sedan denne nu ändtligen tycktes ha tömt sitt hjärtas brunnar till botten, tryckte den och sade:

»Karl-Olof, käre vän, jag tackar dig för allt hvad du i dag låtit mig se in i. En hembygd, som älskas så, en jord, som så fast binder sina söners hjärtan, måste vara värd att lära känna. Äfven mitt beslut är nu fattadt: jag följer dig.»

Hvilken underlig, innehållsrik och skiftande natt; hvilken vårligt ljus, stark och jublande morgon! Arm i arm togo de nu vägen emot staden öfver den grönbruna exercisheden, som redan badade i dagens fulla sol. Yra som ett par skolpojkar inför den nära utsikten till ferierna, rådgjorde de om de praktiska detaljerna för den förestående resan. De voro i denna stund bägge lika ifriga att komma iväg; helst skulle de ha velat bryta upp den dag i dag; alla bindande band, alla hindrande aftal syntes dem nu som idel 'lekverk. Till sist måste man dock enas om en vecka för förberedelserna.

Från höjdplatån uppe vid Borgen hade de snart den stora stadens kompakta husmassor, med myllret af skorstenar, fantastiska torn och glimmande spiror, inför sig. Reveljen från hästgardes-kasernen steg i detsamma smattrande upp öfver åsryggen i norr, rullade öfver slätten, kastade sig öfver vattenfåran och detonerade någonstädes borta i Skansbergen.

Glada, uppfriskade som efter en genom-hvilad natt; tågade de genom tullen in i staden. Det var ju endast för att snarast åter lämna den. Äfven för dem hade väckelsesignalen ljudit; och de hade öppnat sina öron för dess manande stämma.ANDRA KAPITLET.

FRAM ÖFVER INSJÖNS SPEGELYTA glider en lördagsafton, en af de sista dagarna i maj, den lilla turiståWhat ngaren Gustaf Vasa. Längst fram på fördäck mellan allsköns bråte, fraktgods och kabeländar stå tvänne unga män i ljusa vårdräkter och rutiga resmössor. Förväntansfullt rikta de sina blickar mot väster, dit färden bär hän, och där solen ännu står högt öfver de fjärran bergen.

Omkring dem duka sig låga, bördigt leende stränder med röda byar klungvis strödda mellan åkerfältens rutor. Ulligt hvita sommarmoln segla öfver deras hufvuden, vinka med en rund arm, ett rosigt finger åt tvillingsystrarna i djupet.

Karl-Olof drömmer:

»Insjön — det är förgården, vapenhuset till Siljans vida kyrka. Där, genom älfmynningens dörröppning, skymtar du redan tvänne af hög-korets väldigaste pelarstammar, Björkbergets och Gesundabergets toppar. Men här är ännu, som sig bör, allting enklare, profanare, lägre i tak. En människovänlig, en mild förtänksamhet af den store byggmästaren, när han så tar oss vid handen och först så småningom leder oss in i sin helgedoms majestät.»

»Att vi inte skall bländas, menar du?» svarar Sten Stålfelt och skyggar öfver ögonen mot solbranden.

In i älfmynningen plöjer nu ångaren, vant väjande för de mötande timmerdrifterna. Som en svanhals bukta sig loppets vindlingar; underligt danade grottor, vikar och laguner urholka och sarga strändernas sandnipor. Allt närmare rycka byarna där ofvan, allt trängre draga sig åsarna tillsammans. Horisontens linier börja lefva och bölja. Höjderna stegra sig. Tibblebergets granithällar lyftas som en rad af sköldar under furornas lansmur. Och

där, där pekar Karl-Olof ut fädernegården vid foten af berget!

Strax därefter buktar älfven än en gång, bygden öppnar sig ånyo, och bortom flottbron, som sammankopplar stränderna, springer Leksandsnoret, kyrkbyn, fram på älfnabben, oförväget slungande sina lummiga trädgårdar ända ut till randen af den underskurna strandbranten och med den hvita kyrkans lökkupol ytterst på udden mot Siljans glittrande vattenbrynja.

Flottbron öppnas, och med en sirlig lof läg-ger Gustaf Vasa till vid den folkmyllrande ångbåtsbryggan. Med välbehag dröja Sten Stålfelts blickar vid kullornas färgrika dräkter, de brokigt randiga förklädena, de röda hättorna. Ett par flickungar i klocklikt fotsida, bjärt orangegula koltar fängsla isynnerhet hans målarögon. När han så plötsligt upptäcker en ungmor med sin lillminste i skinnsäcken på ryggen, känner hans förtjusning inga gränser, och intresseradt lyssnar han till Karl-Olofs förklaring öfver den hvita »hatten», som utmärker de gifta kvinnorna från de ogifta.

Som de icke underrättat om sin ankomst, ha de inga mötande att vänta vid tilläggsplatsen, utan är det beramadt, att de bägge skola taga in på gästgifvaregården för den första natten. På söndagen pläga alltid Karl-Olofs far och hans syster Anna från Tibble skjutsa in till Noret för att bevista högmässan, och det är då hans plan att uppsöka dem. Han kommer ju nu icke längre som den främmande stadsherren för en flyktig visit, utan som sonen af folket att ställa sig på den plats i ledet, han aldrig bort lämna. Och han känner ett outredt behof att göra det tyst, utan alla breffraser eller braskande förebud.

Gästgifvargårdens vaktmästarpojke, som gladt igenkännande hälsat Karl-Olof från landgången, tar hand om deras resväskor och kappsäckar, och själfva snedda de upp för branten till storgatan för att genom byn promenera till den i motsatta ändan belägna gästgif varegården.»I gästgifvaremor kommer du att få göra bekantskap med en riktig hedersgumma,» säger Karl-Olof under vägen. »Det är egentligen en fröken Bergqvist någonstädes nere ifrån landet, men nu har hon varit här i många år, ryckt upp och utvidgat den gamla ruckliga gästgifvaregården, dragit hit turisttrafiken och regerar som en liten drottning öfver halfva sta'n. Man och man emellan kallas hon numera också rätt och slätt med sitt dopnamn Lovisa, men det är alltid med en underton af hemlig respekt, som man uttalar det.»

Efter hufvudgatan, mot hvilken samhällets modernare byggnader, post- och bankkontor samt åtskilliga butiker vända sina hvitrappade fasader, omväxlande med gammaldags rödmålade träkåkar i gröna täppor, ha de nu hunnit mynningen af den långa björkallén, som från sista gården vid tullen öfver de öppna gräslindorna leder fram till tingshuset, gästgifvargården, prästgården och kyrkan, alla samlade ute på udden vid älfvens flöde ur Österviken.

Betagen hejdar Sten Stålfelt sina steg. I jämna, snörräta led på ömse sidor vägen stå de sällsynt fagra träden, med sina ända från roten snöhvitt sidenglänsande pelarstammar utan kvist eller vank, med de luftigt vårgröna kronorna genomgnistrade af kvällsolens ljusstänk. Något som detta hade han aldrig föreställt sig! De gamla lindalléerna på Rörholm, det skånska fädernegodset, ägde helt visst sitt majestätiska behag, där de samlaseklers skugga och svalka under sina mäktiga hvalf. Det ligger dock något oändligt tungt, något höstligt melankoliskt i suset och den däfna skymningen från deras kronor. Men detta är ju som ett tåg af unga ljusa jungfrur, ett glädje- och bröllopståg mot den blomstersmyckade kyrkan, som Karl-Olof träffande formar bilden för hans räkning.

»Hör du inte, Sten, hur fåglarnas kvitter har en skrattande silfverklang, där de fladdrar kring deras gröna slöjor? Och jag tycker alltid, att fjärilarnas lek går med en särskildt yr luftighet kring deras hvita fjät. Detta är maj och nordisk vår, detta är ungmödrömmar och snyftande ljuf lycka!»

Med lysande ögon iakttar Karl-Olof vännens häpna beundran, fångar med giriga öron hans förtjusta utbrott.

»Ja, den är härlig, inte sant, vår kyrkallé, och den är också hela Leksands stolthet. Ingenstädes i Sveriges vida land växer sådana björkar som här kring Siljans stränder. De är en ras för sig, liksom folket mellan våra berg och älfvar.»

Några minuters promenad ännu, och de bägge resenärerna stå vid målet. Till höger om allén, just där den gör en

krökning för att, vidgad och mångdubblad, mynna ut vid tempelportarna, sluta sig den gamla gästgifvargårdens röda en våningslängor omkring en rymlig trädgård med skuggrika löfträd och inbjudande bersåer mellan blomstersängar och sandgångar. På den fjärde sidan tronar det ny-byggda hotellet med glasverandor, matsalar och sällskapsrum i mera fordringsfull nutidsstass.

Som de stiga in i hotellförstugan, träder en medelålders dam med ett på samma gång fryntligt och myndigt utseende dem till mötes ur det trånga kontorsrummet till vänster, som nätt och jämnt rymmer ett skrifbord, ett kassaskåp och hennes egen omfångsrika person. Det är ställets värdinna — fröken Lovisa i egen hög värdighet. Hastigt torkar hon af en liten knubbig labb på det hvita förklädet och räcker den åt Karl-Olof till en vördsam reverens.

»Nej, se så rart Stockholmsfrämmande, herr Borgman hemma igen för att titta till gamla Leksand ! Välkommen, välkommen! Hur står det till ? Hälsan bra, kan jag se, och allting annat med, hoppas jag, förstår sig.»

»Jo tack, fröken Lovisa. Och fröken själf? Fullt upp med göra ^om vanligt, och gäster i alla kamrar och vrår?»

»Åh, ännu är det inte så farligt med resandena. Dröjer nog ett par veckor än, innan värsta strömmen kommer. Men alltid har man sitt jobb. Häller på och bygger till både ladugården och stallet, och så är det de vanliga vårreparationerna och tillrustningarna rundt om, både här och alla lägenheterna fram i kyrkbyn, förstår sig.»

»Det kan jag väl tänka mig. Får jag lof att presentera min reskamrat och vän, artisten Stål-felt från Stockholm. Vi hoppas bägge få härska/?. /. — 33 — 3bärge här hos fröken för i nätt — ja, Stålfelt blir nog längre ändå, tills han hinner se sig om efter lämplig bostad i Noret.»

»Välkommen då, välkommen, herr Stålfelt!» En ny majestätisk liten handsträckning. »Jo, så gärna, så gärna så. Dubletten bredvid läse-salon-gen här en trappa upp kanske, med utsikt åt kyrk-allén ?»

I detsamma pinglar telefonen energiskt inne från kontoret, och fröken Lovisa måste afbryta för en längre underhandling om rum åt några väntade sommargäster. Midt under denna stöflar ladugårdsdrängen in för att få medicin åt den sjuka kullkon, tätt följd af byggnadsförmannen, som skall lyfta veckoaflöning åt arbetarna, och en af uppasserskorna, som söker nyckeln till linnekammaren.

Varm och pustande sliter sig fröken Lovisa ändtligen lös och återvänder till de väntande herrarna.

Karl-Olof och Sten, som under tiden rådgjort inbördes, hemställa nu, om de icke hellre kunna få rum i någon af »gammelstugorna» ute kring trädgården, hvilkas landtliga hemtrefnad de värdera vida mer än hotellets moderna komfort. Det möter intet hinder, och vaktmästarpojken, som just anländer med deras resgods, sändes att installera dem i en låg, men rymlig sal med egen för-stukvist i den närmaste flygelbyggnaden.

Där inne råder denna doftande friska svalka,denna gyllengröna skymning, som endast sådana gamla häckomgärdade landthus kunna bjuda på, och Sten ser sig förnöjdt omkring och konstaterar, att det är »sju gånger hvassare än på Grand Hotel».

Raskt skrider man så till verket att utplåna spåren af den långa kvafva järnvägsresans sot och damm, och i samma ögonblick som de båda vännerna, uppfriskade och omklädda, stå redo att åter begifva sig ut, ljuder gonggongens maning till kvällsvard från den $tora björkgruppen midtför hotelltrappan.

Gudahärligt smakar nu supén på den långa glasverandan utåt kyrkallén, den nysilade mjölken från fröken Lovisas egen ladugård, de färska äggen och kotletterna, den späda vårsyrliga rabarbern. Ingen trängsel råder, men borden äro öfverallt väl besatta, och muntra röster sorla och surra i matsal och verandor.

Efter måltiden styra Sten och Karl-Olof sina steg mot kyrkan och kyrkogården. Den ljusa majkvällen har lockat skaror af promenerande, som långsamt drifva fram och åter mellan björkarnas pelarrader, mest ungdom af byns eget folk, lysande röda hättor, bländhvita linneärmar och blommigt rosiga halskläden.

Innanför de järnsmidda kyrkogårdsgrindarna råda dock stillhet och tystnad. Den uråldriga kyrkan med den egendomligt formade tornkupolen, som enligt sägen haft en ur rysk fångenskap und-sluppen krigsman till

byggmästare, ligger mystisktblek och drömmande i den fallande skymningen. Men ute på uddarna blixtra ännu solreflexer in mellan träden från Siljans spegel, och ur de lummiga klyftorna, som i tvära buktningar skära sig ned från kyrkogårdsvallen till själfva strandbrädden i djupet, stiger då och då en sömndrucken fågeldrill.

En underbar stämning af helg och ro fyller efter hand de bägge unga männen, där de tysta vandra fram mellan grafvarna och träden. En vaknande morgon i den stora staden med tusentals fötters kappsprång och tramp öfver granithårda gator, med spårvagnsklockors klirrande, ånghvisslors tjut, hela det febrila hvardagsjäktets gnissel och ston — en lång, glödande resedag, under hvilken intrycken surrat förbi deras ögon och hjärnor som de trasiga och skälfvande bilderna i någon sliten kinematograf — och så en kväll sådan som denna, ett oändligt stilla, ett oändligt ljuft hänsjunkande i det eviga alltets egen hvilande famn, som på en fjärran stjärna i en annan högre rymd...

Länge glömma de sig kvar i denna sinnenas förtrollning. Slutligen manar dock den rent fysiska tröttheten efter dagens strapatser till hemfärd.

Innan de återvända till gästgifvargården, göra de emellertid en sista afstickare förbi den mörka, fjällbeklädda klockstapeln till den ryktbara utsiktspunkten på prästgårdens trädgårdsterrass. Nedanden tvärbranta strandnipan vidgar sig här för deras hissnande blickar själfva älfmynningen i djupet, bärande på sina breda skuldror tätt gyttrade flottor af tusentals timmer lättare än spån. Silfverblekt och vismutgult orma sig vattenvägarna mellan de simmande flottöarna. Andra strandens byar huka redan i sömn i vårnattens blåa dis, och längst vid horisonten tecknar Källbergets sammetsmörka rygg sin vågkontur mot den slocknande solnedgångshimmeln.

Med själarna fyllda af Dalälfvens nattliga sus gå de så till hvila.TREDJE KAPITLET.

I GOD TID FÖLJANDE DAG ÄRO STEN och Karl-Olof åter på benen för en morgontur upp på Käringberget; från hvars höjd Karl-Olof vill öppna vännen en första vidblick öfver Siljansnaturen.

Vädret är alltjämt strålande sommarlikt; en och annan molnfregatt länsar dock för fyllda segel fram öfver den blåa oceanen.

Genom en af de små tvärgränderna uppe i Noret, mellan gammaldags kringbyggda gårdar, in på hvilka Sten kastar kärligt intresserade blickar, komma de snart ut på det öppna fältet och fram till skogsbrynet vid bergets fot. Vägen börjar nu så småningom stiga, men luften är sval och balsamisk under furorna och vandringen föga mödosam öfver den barrströdda stigen, de slätslipade granithällarna. Efter hand stapla sig dock afsat-serna brantare, och den sista spurten upp till höjd-platån framprässar några klara svettpärlor på deras pannor.

Utsiktstornet reser sig framför dem, och Karl-Olof ålägger strängeligen sin följeslagare att icke se sig om, förrän de nått dess krön.

Ur den lilla vaktstugan strax bredvid kommer en nymornad vaktkarl för att öppna och hissa flaggan på tornets topp.

Upp genom de knarrande trätrappornas kvafva skymning sträfva de nu allt högre mot vidderna och ljuset. När de slutligen nå det, bländas de först för några ögonblick af den öfverströmmande solglansen, kastas nästan tillbaka af den prässande vinden, innan de finna ett kraftigt grepp i barriärens kant.

När de åter begynna att kunna se, intages Sten af en underlig förnimmelse. Han står ensam på en skyhög klippspets midt i ett ändlöst haf af färger och ljus. Mäktiga vågor vältra sig från alla kompassens streck fram emot honom, torna sig allt högre, ju närmare de komma, till dess de slutligen spruta sin gröna bränning ända upp till randen af den fasta lilla punkt, vid hvilken han själf klamrar. Det är ett anlopp af tusen syner från alla himmelens hörn, en stormflod af tusen blixtrande skönhetsintryck, som kommer honom att svindla och förvirras.

Efter någon minut lyckas han dock samla sig, stryker svindeln från sin panna, nyktrar till och börjar särskilja. Han tar ett synfält på någragrader, riktar blicken skarpt mot de gröna vågorna och konstaterar att de äro skog, idel böljande, milsvid furuskog, rullad upp ur djupen vid synranden, öfver höjd efter höjd i stigande rytm, ända fram till målpunkten vid hans fötter, där han till och med kan urskilja de enskilda barrens hvassa stänk.

Han gör en half vändning och tar ett nytt segment. Här är synen en annan. Äfven här närmast skogshafvet, men där bortom — halfvägs — brytes det af något glimmande blått, något metalliskt speglande blankt. Det är Siljan, Östervikens långa stålarm, som spränger sig in mellan urbergen.

Och hans blickar sugas vidare. Nya linier, nya fjärrsyner! Där ringlar en silfverorm öfver ett grönt fält, där dyker dess hufvud ned i en källas skål Det är älfven, Insjön. Desamma som i går, men sedda från en annan värld. En hvit droppe skälfver på mossbädden bortom källans rundning, en blommande konvalje. Det är Åls hvita kyrka för dem, som vandra på jorden.

Allt flere, allt tydligare bli detaljerna. Byarna brista fram som blomstertufvor i de ljusa gläntorna, på åsarnas mantelfållar, efter vattenbandens vindlingar. Där stimmar Leksandsnoret samman som en hjord kring sin herde, där knäböjer Siljansnäs kyrka mot sin spegelbild i Byrviken. Och som en kostbar ädelstensram, sammangjutande och sammanbindande den ofantligarundmålningen, hvälfva sig vid horisonten de allvarshöga bergen, fjärmare och fjärmare, blåare och blåare, tills de öfversta bågarna uppe i Älfdalen hägra som knappt skönjbara strömoln mot himlakupans rand.

Och hvilket spel af ljus, hvilka skiftningar af lefvande ande öfver denna värld! Hvarje moln, som går fram på fästet, jagar sin skugga framför sig öfver skogshafvets böljryggar. Man kan afläsa köldrysningen genom jordens lemmar, man hör sucken, som tvingas fram ur hennes betryckta bröst. Men ögonblicket därefter, när stormfågelns mörka vinge dragit öfver, hur blixtrar icke nejden till på nytt ,med en kärleksdrucken älskarinnas allt hängifvande leende under den unga solgudens gisselslag af eld!

Detta är några scener ur de stora viddernas eviga drama; detta är några fattiga penndrag om hvad Sten och Karl-Olof kände, då de i den tidiga majmorgon togo Dalarna i ett famntag från Käringbergets topp.

Nu äro de åter på jorden, det vill säga i en af de skyddande bergsskrefvorna, som de vänliga innebyggarna i utsiktstornets vaktstuga så behändigt inredt med enkla omålade bänkar och bord, och där för dem uppdukas en aromatiskt ångande kaffefrukost, som de låta sig väl smaka, medan klockklangen från otteringningen nere i byn med sin stämning af glad jordisk frid stiger ända hit upp.Men minuterna skynda, och de måste bryta upp för att i rätt ,tid möta de kyrkbesökande. Nedfärden företages efter en annan af de många stigar, som leta sig upp till bergets topp, oqh inom en halftimme vandra de åter fram genom kyrkallén i Leksandsnoret.

Denna erbjuder nu i det strålande solljuset den lifligaste anblick. Land- och sjöledes har menigheten samlats från hela den omgifvande nejden; de som kommit skjutsande ha redan ställt in sina hästar i kyrkstallarna nere i byn, båtarna ha tömt sin bemanning vid flottbron öfver älfven eller vid den lilla Barkdalens mynning mot Österviken. Och i en jämn ström böljar den högtidsklädda mängden mellan björkarnas honnörsvakt fram emot det rymliga templet ytterst på udden.

Kvinnornas dräkter lysa i dag med sina klaraste och friskaste färger; under de blommiga hättorna omramar den bländhvita söndagsspetsen de ungdomliga anletena, halsklädena sålla sina grannaste rosor öfver skuldror och barmar. Äfven en del af männen bär nu nationaldräkter, pch de mörka långrockarnas skört vaja högtidligt öfver bastanta vådor i nykritadt hvita ullstrumpor. Där Karl-Olof vid Stens sida går fram genom skarorna, fångar han här och hvar en igenkännande nick, men af fadern och systern har han, trots sina ifrigt spejande blickar, ännu ej upptäckt något spår.

Som de hunnit inom kyrkogårdsgrindarna, får han emellertid plötsligt syn på dem, där destå i samspråk med ett par grannar i en af sidogångarna, och skyndar glad t mot platsen. Sten dröjer grannlaga efter för att låta dem ostörda utbyta de första hälsningarna.

Borg Olof Karlson, en reslig och kraftigt byggd gubbe med ett bredt slätrakadt ansikte och skarpa blå ögon under yfviga ögonbryn, stöder sig tungt på sin kryck-käpp, när han tar ett par steg emot sonen och hälsar honom med ett handslag, utan att det allvarliga ansiktet röjer den minsta min af öfverraskning. Anna däremot strålar upp af glädje, och hennes tänder lysa i det runda friskhylta anletet.

Karl-Olof föreställer vännen med några hjärtliga ord om deras goda kamratskap och om den unge målarens

längtan att med egna ögon skåda den mångbesjungna Siljansbygden. Nämndemannen betraktar honom först en smula forskande, men då han möter den frimodiga blicken ur de öppna dragen, får stålskärpan i hans egen en ljusnad glimt, och med en kraftig handtryckning hälsar han honom välkommen. Äfven Anna sträcker fram sin hatid i den hvita kyrkvanten, rodnar och niger med en skygg titt under de täta ögonfransarna.

Man gör så sällskap in i kyrkan, som redan börjat fyllas af de inströmmande skarorna. Under de höga hvalfven, de djupa, långt framspringande läktarna brytas ljus och skuggor i lefvande stämningsspel. Enligt gammal sed sitta männen och

— 43 —kvinnorna åtskiljs, på olika sidor om de korsande hufvudgångarna. Männens mörka rockar bilda allvarliga, kompakta massor, men där ljusknippena svepa in mellan pelarna på kvinnosidan — dit också Anna tyst viker af — är det som solstrålars lek öfver blommande vallmofält.

Sten Stålfelt känner sig underligt värmd af den ovana gudstjänsten, den kraftiga unisona sången, den gamle prästens milda stämma, den andaktsfulla menighetens ro. Barndomsminnen väckas ur sin slummer, bleknade bilder från flydda dagar få lif och färg. Han tycker sig åter sitta vid sin moders sida i den gamla familjebänken i den skånska landtkyrkan, han känner hennes varma, mjuka hand om sin egen i ett fast och tryggande grepp. Och när utgångspsalmen slutligen ljuder, har han en nästan bestämd förnimmelse af, att nu spänner kusk-Mats invid kyrkomuren de ståtliga fuchsarna för det vapenprydda Rörholmsekipaget, och att han inom få minuter på dess mjuka fjädrar mellan soliga vångar skall gunga fram mot fädernehemmets fjärran synliga bokplantage.

Han kallas åter till verkligheten af Karl-Olof som hviskande meddelar, att en kyrkvigsel förestår omedelbart efter högmässan, och föreslår, att de skola begagna tillfället att bevittna högtidligheten. En god del af församlingen dröjer också kvar efter utgångspsalmens slut, man drar sig läng-re upp emot bänkraderna i koret och får en präktig utsiktsplats yttest vid midtgången.

Framme vid siffertaflorna sysslar gamle »spögubben» Winter, den 80-årige veteranen bland Leksands fyra ålderstigna kyrkvaktare, med sina blänkande nummersiffror. De silfverhvita lockarna och skägget bölja patriarkaliskt ned öfver den blåa kappans breda uppslag, på hvilket glimmar den gyllene penningen för långvarig och trogen tjänst, och han synes djupt medveten om sin värdighet som oumbärlig ceremonimästare för den stundande akten.

En psalm intoneras från orgelläktaren, och i detsamma skrider brudparet vid ett tecken från kyrkvaktarens staf fram efter gången, åtföljdt af uppvaktande brudpigor och svenner. Brudgummens ungdomssmärta gestalt ter sig helt förnämlig i den långa lifrocksskurna »blåtröjan», mot hvilken den breda spetskragens hvita filigransmönster och axelklaffarnas brokiga broderier verkningsfullt teckna sig. Öfver brudens silkeshätta breder det lilla tylldoket liksom signande sina dufvovingar, sammanhållet af det med hennes namn och högtidsdagens datum sirligt utsydda hattbandet. Alla vårens doftande blomster ha af vänliga händer flätats till en ljuflig boja kring skuldror och hals. Med nedslagna skälfvande ögonlock nalkas hon altarringen sida om sida med mannen, som hädanefter skall stödja hvarje hennes steg. Vigselceremonien vidtager nu efter sedvanlig ritual, deheliga löftena växlas under församlingens andlösa tystnad, och när sist den skarlakansröda sidenpällen; uppburen af brudsvennerna, under det solomstrålade hvalfvet vecklas ut öfver de nyförmäldas hufvuden, är det som om en flik af självfva kärlekens himmel öppnade sig och göte sitt hänryckningsskimmer öfver de bleka unga ansiktena.

När man åter står i det fria, blir det öfverenskommet, att Karl-Olof omedelbart skall följa de sina hem — hans resgods får en af drängarna hämta från gästgifvargården fram på aftonen — och Sten Stålfelt inbjudes att göra sällskap för att för dagen bli deras gäst. Borg Olof gör till och med en oviss liten antydan om, att de nog också kunde bereda rum för herr artisten, om de bara vågade sätta i fråga, att han skulle trifvas med deras stora tarflighet, men Sten afböjer artigt, ehuru bestämdt, att göra ett sådant besvär och säger sig vilja återvända till gästgifvargården på kvällen för att i morgon dag börja spaningarna efter en varaktigare bostad i Leksandsnoret, som redan tagit honom fången med sitt brokiga lif.

Som nämndemannen och Anna endast medfört den lilla enbetskärran med plats för två personer, besluta sig de

unga männen för att till fots tillryggalägga den en knapp fjärdingsväg långa vägen till Tibble och Karl-Olofs hem.

Kosan styres nu först genom byn till kyrkstallarna. Medan fadern och sonen gå före i betänksamt samspråk om Karl-Olofs framtidsplaner,blir Sten några steg efter med Anna och börjar försöksvis fresta en liten underhållning.

Med ett visst nyfiket intresse iakttar han därvid den unga kullans utseende och person. Hon är af en äkta blond allmogetyp; det rundlagda ansiktet med den korta näsan och den kullriga pannan kan knappast kallas vackert, men munnen har ett friskt leende, de blåa ögonen lysa af vänlighet, och det halmgula håret glimmar silkeslent under hättans spetskant. Den medelstora, en smula fylliga gestalten har ungdomens hela spänstighet. Till en början besvarar hon tämligen fåordigt Stens frågor, och skära blodböljor stiga från den runda halsen ända upp till yttersta örsnibbarna, men när Sten börjar tala om Karl-Olof och deras gemensamma lif och intressen i hufvudstaden, ryckes hon snart med och vinner säkerhet och rättfram naturlighet.

Plötsligt får målaren ögonen på psalmboken, som hon omvecklad med den rosiga »boklappen» bär i sin hand, och fängslas af dess prydligt sirade pärm. »Nej men se, hvilken vacker psalmbok ni där har!» brister han ut, och hon räcker honom den villigt till skärskådande.

»Det är ett arf efter mor,» säger hon med en sänkning på tonen, »och före henne har den en gång varit mormors, som fick den af morfar i fästmansgåfva.»

Intresseradt betraktar och vänder han den stilfulla lilla volymen, som är ett ovanligt väl be-hållet exemplar af dessa pergamentsbundna, med metallknäppen försedda psalmböcker, som förr i världen voro en nästan obligatorisk fästmansgafva i Siljanssocknarna. På de hvita pärmarna afteck-na sig i en relief af guld och lysande röda, gröna och blå färger mellan palmblad och blomsterkvistar trons och hoppets emblemer, lagens taflor och evangelii sol. Midtpartiet utgöres af ett stort hjärta, krönt af tvänne bevingade änglabarn, och i detta läses, ‚under tvänne hvarandra omfattande händer, i gyllene frakturstil inskriften: »Med Gud och Dig, Trolofvar Jag Mig».

Oförställdt uttrycker han sin beundran för det vackra alstret af ett utdöende folkligt konst-handtverk, och när han ändtligen lämnar den åter, instämmer Anna med ett: »Ja, nog är den vacker!» på sin sjungande daladialekt, som så melodiskt berör hans öra.

Nu äro de emellertid framme vid kyrkstallarna i andra ändan af byn och finna fadern och brodern nästan färdiga med förspänningen. Här är ett lif, ett skratt och glam mellan fränder, grannar och vänner, som ännu en gång mötas, hälsa och taga afsked, innan kärra efter kärra — ofta med en brandgult lysande barnkolt mellan far och mor på sätet och en färgbjärt vepa hängande ned bakom vagnstolen — svänger utför backen och på skilda vägar styr färden emot hembyn och det väntande middagsmålet.

Äfven Borg Olof och Anna sitta nu upp —

en piksmäll och ett »Välkomna efter!» och de försvinna i den långa raden af de bortrullande byamännen.

»Vill du nu också bevittna kyrkbåtarnas affärd,» säger Karl-Olof, »så gör vi en liten afstickare ned till älfven strax bortom flottbron. Det är för öfrigt knappast någon krokväg att tala om.»

Naturligtvis är Sten genast med. En ny uppenbarelse för hans vetgirighet, ett nytt blad för hans tyvärr ännu ouppackade skissbok!

Just som de komma fram till landningsplatsen vid älfbukten, skjutes den första af de tre långsmala dalsnipor, som ligga uppdragna på strandbädden, af breda skuldror ut i vattnet. Ett hälft hundratal personer, ja, ännu fler, rymmes i hvarje sådan båt. Som en jättelik blomsterskäppa, fylld af fältens alla brokiga färger, gripes den af strömhvirfveln och dragés ut i vattenfåran, dubbelspeglad af dess bubblande glas. Hvart och ett af de åtta årparen skötes af fyra kraftiga kvinnoarmar; männen, som äro i fåtal, stå mest packade i fören eller kring styråran akterut. Nu följer den andra, den tredje; en sång stämmes upp från ledarbåten, och glidande med älfven som trenne vilda svanor gå de att söka sin kända hamn i Insjöns gästvänliga famn.

Förbi den stora ångsågen, som nu står stum och helgdagssluten, men som eljes under skri och gny kräfver sin dagliga anpart af älfvens timmerskatt, följa så Sten och Karl-Olof stranden åt,

Siljan, i. — 49 — 4för att om en stund snedda upp öfver tegarna och genskjuta landsvägen, just där den svänger in mellan de första gårdarna i Tibble ålderdomliga by.

För Sten Stålfelt blir det genast tydligt, att han här står inför ett samhälle af vida ursprung-ligare och helgjutnare kynne än det Leksandsno-ret med sina insprängningar af modernt affärs-och turistlif förmår uppvisa. Tyst dåsande i söndagsstillheten och middagsgasset ligga de kringbyggda gamla gårdarna oregelbundet strödda efter vinda och gropiga gator, med sina väderbitna röda och gråa uthuslängor, sina mosslupna vindspelsbrunnar, rangliga torfhässjor och gröna humlekvarter. Här och hvar skymtar ett fristående härbre på fyra massiva stolpben med det karaktäristiska öfverskjutande löftet, i hvars violetta skugga ett par tjudrade getter nagga den magra gräsvallen. Mjölkhvita linneväfvar ligga på bleke i en öppen söderlid. Genom en stupande tvärgränd fångar han en glimt af älfven, en röd sjöbod, en förbiglidande timmerflotte. Tvänne små »gulkjolsar» springa snedt öfver gatan, en hund gläfser sömnigt till. Så är allt åter lika bidande tyst.

Förunderligt, hur tiden tyckes stå stilla i en sådan gammal dalaby, hur fjärran nuets braskande äflan krymper och försvinner! Tryckt till gråbergets hjärta, är det som om den vaggades till ro af självfva moder jordens andedrag, lyssnande till sagosuset från hennes sekelåriga skogar.

Karl-Olofs fädernegård ligger i utkanten afbyn, längst upp emot Tibblebergets sluttning. Till det yttre är den sina grannar så tämligen lik: humlekompaniet håller vakt vid inkörsporten med sina spetsiga lansar, och inne på den stora fyrkantiga gården skuggar en ensam gammal rönn brunnskaret och vattenhon. Rätt fram ligger det jämförelsevis nya boningshuset i två våningar, rödtimradt med hvita fönsterposter och förstubro. Tvän-ne af de andra sidorna upptagas af stall, ladugård och Joge.

Hvad som dock främst af allt tilldrar sig Stens uppmärksamhet är den så kallade »gammelstugan» till höger, gårdens vördnadsvärdaste åbyggnad och, enligt hvad vännen upplyser, helt visst en af de allra äldsta i hela byn med minst två århundraden på sin kutande nacke. Det är en groftimrad och föga mer än manshög stuga i typisk dalastil med denna silfvergråa glans, som det gamla kärntimret får, när det aldrig gjort bekantskap med tjärpyts eller rödfärgsborste. De låga fönstrens små blyinfattade rutor skillra i alla regnbågens färger, och den till brösthöjd inplankade förstukvistens hörnstolpar äro pelarlikt svängda och uppbära ett litet gafveltak, i hvars trekant tvänne korslagda dalpilar synas utskurna. Taktäckningen utgöres af klufna stockar, och den höga, smala skorstenen afslutas öfverst af en korsformad tegelkrona med vindtupp af järn.

Nu är dock icke tid att längre beundra det gamla byggnadsmärket, ty Anna står redan välkom-nande på nystugans förstubro och förkunnar, att middagen väntar.

Dagen till ära föres gästen in i den stora kammaren till vänster om förstugan, där nämndemannen som bäst sysslar med brännvinspluntan vid det brunrosiga hörnskåpet, och där man genast slår sig ned till det dukade bordet. Alla göra heder åt de enkla, men kraftiga anrättningarna, smöret, osten och det rökta fårköttet; far bjuder på snapsen, och den syrliga drickan i enstankan går laget rundt. Så kommer den rykande söndagssoppan med sammankokadt kött och potatis, och till sist öfverraskar Anna, som spiselblommig och ifrig flyger fram och åter mellan kök och matrum, med Karl-Olofs gamla favoriträtt, plättar och lingonsylt.

Till att börja med få de båda ungherrarna mest ensamma hålla målron vid makt, men efter hand tinar också den gamle upp ur sin fåordighet. Riksdagsnyheterna från hufvudstaden komma på tal, och Borg Olof öfverraskar Sten med några träffande anmärkningar och kärnfullt humoristiska inpass, som låta ana en för en besutten bonde mindre vanlig frisinthet.

Efter måltiden tränger nämndemannen till sin middagslur, Anna försvinner för en stund ut i köket, där gårdens pigor och drängar kräfva hennes husmoderliga tillsyn, och Karl-Olof och Sten öfverlämnas åt sina cigarrer och sin egen företagsamhet Denna saknar föröfrigt ingalunda ämnen.Den unga artisten är idel frågor ofch vetgirighet, och hvarje detalj af det husliga lifvet och gårdsbruket väcker hans lifligaste intresse.

Man gör således först en titt upp i manbyggnadens öfvervåning, hvilken upptages af klädkammare och en sparsamt möblerad sal, som kommer till användning blott vid synnerligen högtidliga tillfällen. Den nedre botten rymmer, utom det stora köket, endast faderns och Annas lilla kammare.

Klädkammarens skatter af gamla väfnader och allsköns manliga och kvinnliga allmogedräkter för skilda åldrar, tillfällen och årstider öfva en stark dragning på Sten, men Karl-Olof, som ännu har den största öfverraskningen i bakhåll, brådskar med mildt våld vidare.

Det gäller nu »gammelstugans» inre. Djupt måste den resliga Sten Stålfelt buga sin nacke för att träda in i den lilla förstusvalen, där två personer nätt och jämnt kunna vända sig i skumrasket. En tröskelhög dörr med träklinka leder vidare in i köket, som numera vintertiden begagnas som slöjdrum för männen, och där Anna har sin väfstol uppställd vid det låga fönstret. Äfven denna ljusa majdag råder här inne en stämningsfull skymning, genom hvilken de af ålder och rök svartnade stockväggarna och takets grofva spärrar till en början endast dunkelt framskymta. Ögat vänjer sig dock snart vid den sparsamma belysningen och urskiljer efter hand detaljernaaf rummets inredning: den gråstensmurade spiseln med sin järnsmidda grytarm och det lilla hålet uppe i muren för elddonet, stålet och flintan; den stora väggfasta sängen i två våningar med en stege upp till den varma »tarren» under taket, hälft undanskymd af de hemväfda förlåterna; den likaledes väggfasta långbänken bakom det omålade matbordet af en enda väldig hvitskurad furuplanka; den ur en massiv trästock urhålkade »gubbstolen» vid bordsändan och den järnbandade huggstabben i spiselvrån.

Sten finner interiören högeligen tilltalande i all dess kärfva ursprunglighet, från hvilken andan af en tid med enkla och manliga seder så stark och lefvande stiger fram. Han måste profva den präktiga stabbestolen, i hvilken han känner sig »som en hel karl», och beundra det vackra »kruset» i Annas randiga förklädesväf. Så får han ögonen på de i fönsterkarmen inskurna solmärkena, timmarnas mätsticka från längst förgångna dagar, innan ännu några Moraur i dessa bygder kommit i bruk, och Karl-Olof får allestädes stå till tjänst med sakkunniga förklaringar.

Ännu återstår dock det bästa, det härligaste af allt, kammaren, Karl-Olofs egen kammare, hvilken han bebott under ferierna i hemmet alla de år, han om terminerna nötte sitt ingenium och sin skinnskodda stuss på Falu katedralskolas hårda bänkar; hvilken han inredt efter sitt eget hufvud, och där han ännu alltjämt med förkärlek dväl-jes, så ofta han återvänder till fädernegården. Det är också nästan med en känsla af andakt han nu öppnar den låga dörren för vännen och de bägge stiga in.

Gudi lof, här är allt sig likt som han lämnade det sist, och hela hans gosselifs stämning slår honom till mötes och tar honom fast med famntaget från de gamla mobilierna. Vid fönstret står ännu det hemsnickrade, nerbläckade och täljknifssargade skrifbordet och där bakom den bredkarmade länstolen, som mor en gång med så mycken kvinnlig förslagenhet lyckades tillskansa honom, då salen »stilades» upp med de nya sjang-tila rottingssolarna. Där är bokhyllan med alla de slitna skolluntorna, från Cavallins tjocka lexikon med sin spräckta rygg till den lilla tunna, nästan alldeles sönderlästa folkupplagan af Fänrik Ståls sägner. Där är pinnsoffan med sitt röd- och grönrutiga täcke, där den hederliga Moraklockan i isitt rosiga fodral, som nu står nedgången ocfr tyst. Karl-Olof får brådt att genast draga den upp, och dess trygga tick-tack fyller det lilla rummet som med en lefvande puls.

Och rundt om väggarna, hvarhälst mellan golf och tak en fotsbredd plats funnits ledig att bekläda, där sitta ännu hans kära lustiga gamla dalmålningar, folkligt naiva och färgbjärta framställningar ur sägen och tro, dem han snokat upp och tillvaratagit på loft och skräpkamrar bygden om. Där ser man »Jonas utspys ur HvalfiskensBuk», klädd i Leksandspäls och hvita ullstrumpor, medan underbara exotiska jätteblomster smycka stranden, där profeten inom en sekund skall plantera sina bäcksömskängor. Där »bekänner sig Joseph för sina Bröder», tronande i all sin makt och härlighet, medan de elfva bröderna vördnadsfullt bugande nalkas honom i en lång gåsmarsch, iförda röda, blåa och gula koltar med väldiga turnyrer och framsträckande elfva svarta stormhattar i elfva hvita händer. Efter följa deras hästar, motsvarande till antal och äfven de grannt bemålade i känd trähäststil. Där maler »Gammalkullkvarn» de näpnaste små Rättvikskullor af de krokota och skrumpna käringar, som upptill hyfvas ned i kvarnbingen. Och här »rider Frälsaren in i Jerusalem» på en ärggrön häst, medan ryttaren själf bär

höga skaftstöflar, knäbyxor med »rättviksjordgubbar» vid strumpebandslinningen samt trekantig Karl Johans-hatt. I Jerusalem återfinner Sten med glad öfverraskning urbilden till Lek-sandsnorets eget originella kyrkotorn.

Karl-Olof blossar af ifver och förtjusning att få delge vännen alla dessa rikedomar för fantasi och minne, och i Sten har han också den tacksammaste bland anammare. Enkannerligen tyckes han aldrig kunna se sig mätt på målningarna, dem ägaren måste belysa in i de skummaste vrår med en talgljusstump i den rostiga gamla järnstaken från spiselkransen i köket.

»Hvilken frisk och omedelbar färgglädje i des-sa saker,» brister han ut. »Låt vara att de är fasligt primitiva i teckning och perspektiv, så saknar de i alla fall inte en viss stilkänsla i gruppering och ytbehandling och vittnar om en medfödd skönhetsdrift hos sina mästare, som är högst be-aktansvärd.»

»Beklagligtvis är detta emellertid en konstart, som liksom så mycken annan gammal god tradition här uppe håller på att förkväfvas af modern slims och billig dussingrannlåt,» säger Karl-Olof. »Våra gamla väfnader, husgeråd och bohagsting, ja, till och med våra nationaldräkter tränges mer och mer .tillbaka af banala industrivaror.»

»Men det är ju en synd mot den heliga ande, mot folkets egen själ och ande, som aldrig borde tolereras,» ifrar Sten. »Det bor en kraft i sådana nedärfda nationella sedvänjor och skönhetsskatter, som inte får förspillas.»

»Ja, hvad vill man göra! En del af de gamla håller nog på det ännu, men de unga saknar i be-dröflig grad både sinne och pietet för hvad som ändå borde vara deras högsta stolthet. Man får nöja sig med att rädda hvad man kan för egen del och förresten låta tiden ha sin gång.»

»Ha sin gång, ha sin gång!» fnyser Sten otåligt, men afbrytes i detsamma vid ljudet från snabba steg ute i köket och anblicken af Annas leende ansikte, som (uppenbarar sig i dörrgläntan.

»Jo, nog ,har nu herr Stålfelt råkat riktigt ut, om Karl-Olof börjat fantisera öfver alla sina rari-teter,» skrattar hon till. »Jag trodde rakt, att ni hade somnat lika grundligt som far inne i kammaren. Kaffet är annars färdigt för en god stund sedan.»

Man lämnar nu allt vidare meningsutbyte om svunna dagars arfvedel och den nya tidens gång för att vederbörligen uppskatta Annas kaffe och färska hvetebröd, som serveras i syrénbersån bakom manbyggnaden, där tre, fyra mossiga äppelträd, några förvuxna krusbärsbuskar och en blygsam blomstersäng vid sidan af härbret göra hvad de kunna för att förtjäna värdigheten af trädgårdstäppa.

Karl-Olof föreslår därefter en aftonpromenad, och de tre unga gifva sig i väg ett stycke uppåt bergssluttningen för att njuta af utsikten.

Sten och Anna språka nu så muntert och ogeneradt, som om de varit gamla barndomsbekanta, i all synnerhet sedan Karl-Olof, som en stund gått och haft £itt nöje åt systerns besvärade miner vid Stens korrekta frökentitlande, i det stycket gjort processen kort med en hänvisning till deras egen broderliga vänskap.

Snart nog slår man sig ned på en inbjudande granithäll, hvarifrån utsikten öppnar sig fri och vid öfver älfven och de på ömse sidor strödda byarna. Solen dalar nu mot väster, men öfver Björkbergets trenne, hvarandra jagande vågor stiger en hotfullt blåsvart molnkant, som hastigt växer till en kopparkrenelerad mur. Det blir med ensså spändt och tyst omkring dem; taltrasten, som de lågo och lyddes till, bryter af med en gurgling, som om en hand plötsligt kramat till om hans strupe. I nästa ögonblick uppristas molnväggen af en glödhvit ljungeld, och en minut senare mullrar det första åskdundret i fjärran likt ljudet af en dof bränning från västerhimmelns nattliga strand.

De Jivilande skynda att bryta upp. Nere vid gården får en af drängarne befallning att genast ispänna för, och efter ett hastigt afsked sätter sig Sten upp vid hans sida för att, om mjojligt, uppnå kyrkbyn, innan ovädret på allvar bryter löst.

De hinna dock icke mer än halfvägs, förrän störtfloden spränger sina dammar. I ett piskande slagregn och ett mörker, som genomflammas af otaliga blixtar, kör Sten åter in mellan Leksandsnorets spöklika

husrader.FJÄRDE KAPITLET.

MAN ÄR NU ETT STYCKE INNE I juni; den varma sommarliga maj har efterträdts af kalla, blåsiga dagar med växlande sol och skurar, hets och oro i luften. Sommargäster och turister börja emellertid strömma till, hvarje båt från Rättvik eller Insjön medför en ny laddning, och fröken Lovisa kuskar sent och tida i sin lilla ponnytrilla mellan de många stugor och lägenheter i skilda kanter af byn, som hon inköpt eller förhyrt som annexer till gästgifvargården, hvilken på långt när icke förmår rymma hela den främmande invasionen. Efter henne följer trossen, en stor flakvagn med formliga berg af järnsängar och madrasser, kuddar och bolstrar, och halfva Leksandsnoret skuras och vädras, möbleras och bäddas under hennes öfver-inseende.

På själfva gästgif vargar den är redan propp-fullt till sista rum; de flesta äro påtingade både månader och halfår i förväg. Sten Stålfelt sitter dock ännu i orubbadt bo i sin sköna flygelsal, utanför hvars fönster de första syrenklasarna börja brista. Och fröken Lovisa, hvars moderliga hjärta han hastigt eröfrat med sitt friska humör och den leende hvita glimten bakom den välfriserade mustaschen, har förklarat, att där skall han få förbli, så länge han behagar, komme så än själfva landshöfdingen med stater och kårer.

Sina egna hyresplaner har han visserligen icke en dag släppt ur sikte, och så ofta en smula uppehållsväder mellan regnbyarna tillstadt det, har han gifvit sig ut på rekognosceringståg i olika riktningar. För det mesta ha dock akvarellådan och skissblocket råkat följa med, och så har han glömt sig kvar i timtal i någon pittoresk liten gårdskrok eller framför ett präktigt gammalt härbre, hvars mustiga färgskala han ovillkorligen måst fånga på papperet, medan en rad snoriga och nyfikna ungar på försiktigt afstånd begapat honom.

Eller också har han sträckt iväg längre utåt omgifningarna, till byarna på andra sidan älfven, upp på Källberget eller Västanviksbergen. Öfverallt ha öga och pensel godtat sig i nya, egenartade intryck, och dagarna ha flugit sin kos nästan innan han själf anat det.

Det skadade ju förresten ingalunda att taga sig litet betänketid, se sig om och orientera sig ordentligt, innan man fäste sig för bestämd bo-plats på längre tid. Nu hade han alltid en förevändning att, hvar han kom och gick, slå sig till språks med innebyggarna, stifta bekantskaper och göra människostudier, som voro både gagneliga och intressanta.

Ett par gånger hade Karl-Olof tittat till honom, men själf hade han ännu ej förnyat besöket i Tibble, ehuru påstötningar visst icke saknats. Han hörde, att vännen nu på fullt allvar gripit sig an med gårds- och jordbruksarbetet vid faderns sida, och han hade en känsla af, att han därvid icke borde störa honom under den första tiden.

På söndagen träffade han både Anna och Karl-Olof, just på utgående från högmässan. Det var ett silande dagsregn, och nämndemannen, som alltid hade det bistert med sina upproriska fortkomstledamöter under slika ruskvädersperioder, hade föredragit att stanna hemma. Karl-Olof var för första gången iklädd sin Leksandsdräkt, som Anna letat fram ur klädkammarens gömslen och satt i stånd, och Sten kunde icke nog uttrycka sitt gillande.

»Hade jag själf rätt att bära en sådan hedersuniform, skulle jag sannerligen aldrig en dag vilja försaka den!» betygade han.

Karl-Olof svarade med ett leende, som icke saknade en skuggning af vemod:

»För min egen del är jag ännu knappast säker på, om jag verkligen har rätt att bära den.»

Nu släppte han dem icke med mindre, änatt de skulle följa honom in i hans rum på gäst-gifvargården och värma sig med en kopp te, innan de anträdde hemresan i regnvädret. Men i flygande fläng måste det gå, då far och middagen väntade hemma! För Anna stodo dock de korta minuterna i en glans af äfventyr och färger, som väl icke enbart utstrålade från Stens rundt om kringströdda akvarellskisser, hvilka nästan kommo henne att glömma både tekoppen och .fröken Lovisas läckra småbröd.

Ett par dagar senare, när Sten som vanligt vid fyratiden trädde in i hotellmatsalen för att midt i det brokiga vimlet inta sin ensamma middag vid det reserverade bordet längst ut på ena sidoverandan, mottogs han genast innanför

dörren af de välbekanta tonfallen från en skorrande och gäll diskant. Ut ur armbågskampen kring smörgåsbordet löste sig en storvuxen, pincenezprydd dam i frasande svart siden och seglade honom till mötes med en ansenlig, välbesoflad smörgås i den ena handen och en köttbulle i högsta hugg på gaffeln i den andra.

»Nej, se där ha vi ju den store artisten!» utropade hon mumsande under allas leende och intresserade blickar och räckte honom samtidigt de två enda fingrar, hon kunde disponera, till en förtrolig handkrafsning. »Jag kan hälsa från Stockholm, där allting är sig likt, till och med riksdagsbygget, som ännu inte gått med norsen i strömmen.»Mycket riktigt — det var verkligen öfverstin-nan Brunhjelm i egen oförfalskad person! Vida känd i hufvudstadens sällskapskretsar för sin talföra och satiriska tunga, var hon sedan flere år med herre och man en gifven sommargäst hos fröken Lovisa i Leksandsnoret, där hon ögonblickligen efter sin ankomst liksom med självfallen rätt tog högsta ledningen inom »gästgifvarsocieteten».

Hack i häl efter henne följde nu också den hederlige öfversten, en gråmustascherad, vänligt leende gammal herre, som i det civila lifvet var lika tystlåten och timid som hans äkta hälft var frispråkig och tilltagsen.

Innan Sten nu ens hann besinna eller värja sig, fann han sig plötsligt indragen och placerad vid öfverstinnans sida i ett talrikt sällskap damer och herrar kring midtbordet ute på stora glasverandan och fick under hela middagen tjänstgöra som närmaste afledare för hennes meddelsamhets flöde. Egentligen hade han ingenting emot den originella gamla damen, hvars förträffliga hjärtelag under den något fräna ytan han haft tillfälle att lära uppskatta, men nu föreföll honom denna oväntade kontakt med det lif och de kretsar, han för en tid velat vända ryggen, särdeles ovälkommen, och han sade sig själf, att det tydligen var hög tid att komma till en lycklig lösning på sina förhalade bosättningsplaner.

Öfverstinnan, som hade till specialitet att känna »hela Sverige», eller åtminstone dess »upper ten»,och som hade sin adelskalender och Anreps ättar-taflor på sina fem fingrar; underhöll för öfrigt på det briljantaste hela sällskapet med Sturegatans och Strandvägens senaste krönika, icke utan nödiga afvikningar till herregods, residens- och garnisonsorter landet rundt. Den ena muntra skrattsalvan af löste den andra vid hennes pepprade infall och historietter, och långa stunder fick maten kallna på tallrikarna. Endast hon själf höll sig orubbligt allvarsam, och hennes knif och gaffel voro i oafbruten gång.

Till sist utfrågade hon Sten om hans bostad på gästgifvargården, och när hon fick höra, att han residerade i flygelsalen, lyckönskade hon honom till att ha fått så angenäma grannar, då Murre och hon — Murre var det vedertagna smeknamnet på herr öfverste Mauritz Brunhjelm — just flyttat in i lägenheten vägg om vägg, som hvarje sommar från och med ingången af juni stod redo för deras räkning.

Då vädret nu åter för några timmar behagade vara drägligt, serverades det gemensamma kaffet i den stora bersån ute i trädgården. Just som Sten passerade förstugan, uppenbarade sig fröken Lovisa i dörren till kontoret och vinkade honom till sig med en hemlighetsfull min.

»Nu har jag bestämdt hittat något för herr Stålfelt, en lägenhet, som kunde passa herr artisten, förstår sig. Bågar Nilsson var nyss här, han som har den trefliga gården längst ute vid tullen åtLimavägen. Den lilla byggningen vill han nu hyra ut, trehundra riksdaler bara för hela året. Jag kunde nog själf ha användning för den, mer än Väl, men är det så, att herr Stålfelt tycker om den, så vill jag gärna afstå. Det kanske ändå blir liksom lite för regementsmässigt nu nere i trädgårdsflygeln. Gå och titta på den i alla fall i denna dag!»

Detta var ju som en vink från försynen själf i fröken Lovisas ställföreträdande skepnad, och Sten lät icke två gånger uppmana sig. Kaffet och afskedsceremonierna öfverstökades i största möjliga hast, och en halftimma senare var Sten på angifven ort och ställe.

Redan den första blicken af gården ifråga tilltalade honom afgjordt. Läget var fritt, ytterst mot fälten, med utsikt mot Käringbergets furupälsade rygg och åt motsatt sida en glimt af Limsjöns vattenskärfva. Bagaren kom, hvitklädd och mjölig, ut ur bagarstugan, som var vinkelbyggd mot självfva boningshuset; man sneddade öfver gårdsplanen och förbi stallängan och var så framme vid »lillbyggningen».

Denna hade i flere år bebotts af en pensionerad jägmästare, som just nu på våren aflidit, hvarefter hans gamla

syster flyttat till släktingar neråt landet. På nedre botten rymde den en större sal, som Sten genast utsåg till en fullt passabel atelier, en kammare och ett kök. En trappa upp ett mindre gafvelrum och ansenligt vindsutrymme.Till det helas behag bidrogo dessutom en liten veranda samt ett par trädgårdsland med ett stycke syrenhäck och några yfviga pionbuskar.

Affären var snart uppgjord. En del gamla möbler, som kunde tjänstgöra, till dess Sten fick sitt eget bohag från Stockholm, fanns på platsen. Hjälp med bäddning och städning presterade bagarens piga. Middagarna ämnade han fortfarande intaga på gästgifvargården, men kaffe och te till frukost och kväll skulle han själf laga sig, och färskt bröd hade han ju på allra närmaste håll. Allt var som förutsedt och enkom afpassadt ifrån tidernas begynnelse, och inflyttningen bestämdes redan till följande dag.

Med brinnande ifver grep sig nu Sten Stålfelt an med ordnandet af sitt lilla dalahem. Aldrig kunde han erinra sig, att en liknande uppgift beredt honom så stort nöje, vare sig under hans studieår i främmande land eller vid inredandet af den magnifika atelierlägenheten i hufvudstaden. Han telegraferade genast till expressbyrån i Stockholm, som tagit hand om hans nycklar, att omgående sända det nödvändigaste i möbelväg. För öfrigt ville han inrätta sig så enkelt landtligt som möjligt och sätta färg på det hela med kompletteringar efter hand af bygdens egen genuina slöjd.

Först af allt fick han dit ett par timmermän, som, med husvärdens vederbörliga tillstånd, utvidgade kortväggsfönstret i salen — just det, som vette norrut mot de blånande skogsåsarna — till ett präk-tigt atelierfönster. Midt i det stora rummet, som från begynnelsen tydligen sammanslagits af två, sprang en hvitkalkad skorstensmur ett godt stycke fram på golfvet, på den ena sidan öppnande sig till en gammaldags spisel, på den andra uppbärande en gröngfeserad kakelugn på runda ben. Härigenom delades det på det allra tref ligaste sätt i tvänne hälfter, som osökt erbjödo sig till en kombination af salong eller mottagningsrum och atelier. Den förra möblerades med en rymlig gammal hörnsoffa i empire med bord, länstolar och taburetter i samma stil, en gåfva från det skånska fädernehemmet. Ett bokskåp, ett lågt indiskt rökbord och skrifbordet mellan bägge långväggsfönstren fullbordade salongsafdelningen.

I ateliersändan blef det mest hans studier och skisser upp efter alla väggar, som tills vidare fingo sörja för utsmyckningen — och så staffliet förstås, i godt ljus framme vid det vidgade utsiktsfönstret! Kammaren apterades till sofrum — en järnsäng, ett tvättställ och för öfrigt det allra minsta i möbelväg. Köket räckte till litet af hvarje: en frukostvrå nära spisen för enklaste hvardagslag, laboratorium för färger och penselrengöring i ett annat hörn och så bakom förlåten af en färgbrokig dalaväfnad ändå tillräcklig plats för zinkbaljan och handduschen till hans dagliga bad.

Vindsrummet slutligen var det hans mening att så småningom ordna till ett litet gästrum för möjligen inträffande behof.En kväll vid tiotiden, när han efter dagens trägna bestyr unnat sig en uppfriskande promenad till Käringberget och nu återvände till sin enkla hemlagade tesupé, mötte han just vid/inkörsgrinden en besynnerlig figur, som ovillkorligen framkallade kittlingar i smilbanden. På en vinglig velociped af det omoderna gamla slaget med ett jättelikt framhjul och en minimal bakdel lik en släpande känghurusvans satt uppspetad en gänglig och kutryggig skepnad i hvit bagarmössa, mörk flaxande skörtrock af Leksandssnitt och ett par oförtrutet kafvande långben i ullstrumpor af tvifvelaktig renhet. Den originelle vägfararen hade så när gjort en öfverhalning i själfva grindhålet, men lyckades i sista ögonblicket klara svängen och satt af med en skräll utanför ingången till bagarstugan.

Sten Stålfelt slog sig i samspråk med den oförvägne sportsmannen, som befanns vara en uppränd och linhårig fjortonåring med ett par pigga tjufpojksögon, välbeställd bagarlärling hos mästaren i gården. »Bagars Lars» var också hans gemenliga namn, och han var ingalunda sen att ge besked både om sin egen unga person och sitt antediluvianska fortskaffningsmedel.

Saken var nu den, att Bagars Lars, som dagarna i ända trillade bullar åt de goda Leksandsborna inne i den kvafva bagarstugan, om kvällarna, när fritimmen slog, med ens bytte karaktär och iklädde sig den högre värdigheten af själfetablerad ochhögtbetrodd antikvitetshandlande. Alla de många sommargästerna och turisterna voro ju

alldeles tokiga i gamla bondskåp och Moraklockor och träståankor och tenntallrikar. Men se, att snoka upp de gamla rariteterna och prata riktigt bra för skålen med bondgubbarna och mororna, så att de släppte dem ifrån sig för en billig skilling — till det var ingen finurligare än Bagars Lars, där han vinglade omkring på sin velociped efter alla sockenvägar och hade ögonen och truten med sig i minsta vrå! Och så hade han inrättat liksom en hel liten antikvitetsutställning här bort i stallängan, där mästarn välvilligt upplåtit ett stycke lider för ändamålet, och fröken Lovisa var så gemen och visade hugade spekulanter på rätta vägar. »Var så god, kanske herrn själf vill ta en titt på mina saker? Det kostar ingenting!»

Leende och intresserad följde Sten det unga affärsgeniet till hans museum, som nu var särskildt välförsedt för den stundande turistsäsongen, och lät sig förevisas det ena efter det andra af praktnumren i hans samling. Allmogeskåp af alla storlekar och former, brokigt bemålade med snirklar och rosor, namnchiffer och årtal, stodo trafvade om och på hvarandra i hörnens skymning. Där funnos hundraåriga slagur med väl behållna träverk, bredbukiga Moraklockor, järnbeslagna kistor och prydligt snidade matsäcksskrin. På hyllorna efter ena långväggen radade sig stånkor och stop, tallrikar och fat af trä och tenn, lerkärl och glas-

— 70 —pluntor. Och i ett präktigt gammalt hörnskåp närmast innanför dörren voro småsakerna hopade: broderade skinnpungar, väskor och vantar, knypplade spetsar, knappar, maljor och spännen, otaliga ting, slitna af ålder och träget bruk, men alla ännu med stämpeln af en folklig och personlig konstnärlighet.

Till sist kom i dagen en pergamentsbunden psalmbok med sirliga pressningar i färger och guld — ett tvillingexemplar till den, som Sten den första söndagen så lifligt beundrat i Anna Olofsdotters hand — och då blef det affär på stående fot och mycken tack för den intressanta förevisningen!

Nu hade Sten icke lång väg, när han ville fullständiga sin bosättning, och under de närmaste dagarna bytte åtskilliga af de vackraste numren i Bagars Lars' museum ägare och flyttade upp i det nyredda konstnärshemmet i »lillbyggningen».

Och så en aftonstund, när han kommit så pass i ordning, att han själf började finna allt ganska godt, begaf han sig ändtligen af till sina vänner i Tibble för att delge dem resultaten och inbjuda dem till ett besök. Han hade nämligen högtidligen förbehållit sig, att de skulle stäfja sin nyfikenhet, till dess han själf kallade och det hela stod prydligt och fullfärdigt.

Han fann Karl-Olof i den lilla trädgårdstäppan intill härbret med spade och måttband i hand, försjunken i djupsinniga beräkningar. När han fick ögonen på Sten, lyste hans ansikte upp af gladöfverräskning, och i det han torkade svetten ur pannan med den hvita skjortärmen, utbrast han lifligt med en välkomnande nick:

»Här må du tro, att jag går och hvälfver stora planer för utvidgning och nyanläggningar. De här gamla äppelträden och krusbärsbuskarna, som aldrig blifvit skötta och ommånade, bär numera knappast någon ätbar frukt, öch trädgårdslanden ska' vi alls inte tala om. Föröfrigt är det likadant öfverallt här uppe kring Siljan, någon frukt- eller trädgårdsodling frågar ingen efter, och det är storartadt, om man nångång kan få ett kok ärter till omväxling med den eviga potatisen och mjölgrötéh. Det är i alla fall för galet, när man vet att all vegetarjsmens härlighet godt kunde gå till på våra sköna bergssluttningar.»

Dagsverket var nu emellertid slut — det var bara så här på aftonkvisten man kunde stjäla någon stund för utsväfningar inom den högre hortikulturen — och Karl-Olof och Sten begåfvo sig in i den förres kammare i gammelstugan, för att trädgårdsmästaren skulle få göra litet toalett efter dagens arbetsmödor.

Jo, tack, Anna mådde bra och farsgubben med — efter omständigheterna, förstås! Reumatismen var nog plågsam och efterhängsen, men det var ju blott det gamla vanliga. Anna hade just följt honom in för att ge honom en smula massage, som hon brukade om kvällarna. Hon hade själf tagit sig till med det, alldeles olärd naturligtvis,men gubben tyckte nog att det liksom lindrade en smula.

Men så måste Sten fram med alla sina egna stora nyheter — det var väl inte uteslutande för att uppbyggas med Borggårdens krämpor och husliga bekymmer, som han ändtligen gjorde dem äran att visa sitt glada anlete! Fixt och färdigt i »bagarstugan»! Och invit till högtidlig invigning! Jo, jag tackar, jag! Det måste Anna ha i sig och

det i rödaste rappet!

I detsamma knackar det så nätt på dörren och där stiger hon in. Karl-Olof, med ansiktet ännu nere i handfatet, frustar fram det glada budskapet ibland vattenstänk och tvållödder, och det blir hälsningar och lifliga förklaringar och klingande skratt. Ja, bara de nu kunde komma ifrån, så här midt i arbetsveckan! Asch, farsgubben fick väl låta tala med sig, och ville bara Sten drilla igenom en sak, brukar ingen kunna stå emot.

En idé, en lysande idé! De hade ju ändå talat om att ta' till Rättvik med ångbåten en dag för att uppsöka den nya trädgårdsfröken, som slagit sig ner där se'n förra hösten, och rådgöra om sina egna plateringsplaner. Och det är sannerligen på tid, att äfven Sten nu på allvar får göra bekantskap med deras hjärtans sjö, sedan han kommit sig så pass för där hemma i Leksandsnoret. Barometern stiger, det är en lofvande solnedgång, allt artar sig till en härlig morgondag. Program-met är klart: ångbåtsfärd på Siljan, besök i Rättvik, hemkomst och tesupé i Stens atelier!

Karl-Olof, den lugne, säflige Karl-Olof, är i fullkomlig extas; han svingar handduken som en fana kring sitt hufvud och orerar med en öfvertygelsens kraft som till en hel folkförsamling. Hans ord studsa sannerligen ej heller tillbaka från ohörsamma hjärtan. Jublande bravorop och smattrande applåder bli hans vältalighets lön.

Uppspelta, segervissa träda de åter ut i den svala aftonluften för att uppsöka nämndemannen och aftvinga honom hans bifall.

När de komma in i rummet, griper Borg Olof sin käpp och gör en rörelse som för att resa sig ur soffhörnet. Men Sten skyndar till, ber honom för all del ej göra sig omak, tackar för sist, sprakar om väder och vind, om sina bosättningsbestyr i Noret och nalkas så småningom det egentliga ärendet. Det är inte utan, att segervissheten hos de två syskonen, som nyss flammade med så muntra lågor, nu lika hastigt dämpats ned till pyrande små tungor. Karl-Olof står framme vid fönstret och stirrar ut på gården, där drängarna hålla på att sko en häst. Anna går ut och in, sysslande med kvällsvarden. Samtalet kryper allt närmare och närmare den kritiska punkten, hon försöker att inte höra något, vågar liksom inte riskera det fruktade afslaget.

Men så, sista gången, just som hon kommer i dörren med mjölktillbringaren, mötes honaf faderns röst, helt medgörlig och lugn, med en liten ironisk biklang i tonen:

»Eftersom det nu är på det viset, att ni alla tre, unga människorna, ä' sams om saken, då nyttar det nog inte mycket för en gammal giktbruten gubbe som jag att säga nej.»

I en blink får hon tillbringaren från sig på bordet, fram till fadern, armarna om hans hals,..

»O, far, far, säg inte så! Hvad I vill, det vill också vi, det vet I nog.»

»Ja, och nu vill jag att ni ska' fara!» säger gubben och reser sig kapprak upp ur soffan med flickungen om halsen. »Var så god och ta en smörgås, herr Stålfelt!»FEMTE KAPITLET.

REDAN VID SJUTIDEN MORGONEN därpå skyndar Sten Stålfelt med spänstiga steg ned för den branta uppfartsvägen från ångbåtsbryggan i Leksandsnoret. I den lätta ryggsäcken, som dansar fram och åter mellan hans breda skuldror vid den hastiga gången, har han slängt ned skissbok, penslar och färger — alltid kan det ju bli till någon liten snapshot under dagens lopp. Nu spottar han den utrökta cigarrettstumpen ur mungipan, spänner bröstet och drar ett djupt, vällustigt andedrag. Ah, hvilken luft, hvilken härlig morgonbris från den solglittrande älfven! Lifvet är ändå en utmärkt uppfinning, när allt kommer till allt!

Där nere ligger redan »Engelbrekt», bolmande en förargad och svart rök ur sin klumpiga skorsten mot den gäckande blåa skyn. Skramlande mjölkflaskor, lårar och resgods hyfvas ombordlmen Karl-Olof och Anna stå ej att upptäcka bland den i arla morgontimmen tämligen glesa kajpubliken. Nå, ännu är det ju god tid, en hel kvart till båtens af gång!

Han fördrifver vänteminuterna med en tur ned på bron för att betrakta flötarnas arbete med de vid andra stranden packade timmermassorna. Under eggande rop och djärfva språng balansera de sig fram från stock till stock, som

rullar och glider under deras fötter, kring hvilka vattnet kluckar och sprutar. Med båtshakar och spakar tukta de de motspänstiga in på rätta vägar, afvärja ett nappatag här mellan tvänne ursinniga skogsjättar, spränga en hetsig omfamning där mellan ett oskiljaktigt kärlekspar, samla och leda sin hjord från rusande trängsel till ordnadt glidande tåg mellan dykdalber, ledarbommar och sorteringar. Ett ståtligt yrke, dessa flottningskarlar ha, en praktfull idrott för män med mäktande armar och orädda viljor!

Nu ger båten sin sista varningssignal, och i detsamma uppenbara sig Anna och Karl-Olof öfverst på åsranden. De ha kommit till fots från Tibble, och Annas kinder glöda af den snabba marschen i kapp med den röda pionen som sammanhåller hennes ljusa halskläde.

De ,få en präktig plats akterut på öfverdäck med god utsikt låt omse tsidor.Böstande och skummande »backar ångaren ut, och inom ett par minuter stäfva de i jämndunkande takt under debranta strandniporna fram mot älfmynningen. En sväng om yttersta udden, en blick uppåt kyrkans hvita kummel på dess krön, och Östervikens breda vattenstråk öppnar sig för derajs ögon med sitt stim af tusen små hoppande och korta böljor.

Det blåser frisk nordlig vind, för hvilken ännu en och annan sliten molntrasa, spillror efter de senaste dagarnas himmelska sammandrabbningar, fejas bort öfver det sjumila slagfältet. Trots Annas protester sveper Sten Stålfelt sin regnkrage om hennes axlar; för sin egen del vilja de unga männen icke höra talas om några skyddande ytterplagg.

I det starka hvita ljus, hvarmed den redan fullgångna sommardagen öfversvämmar strändernas fält och byar, sjö, skogar och berg, hela synviddens tandade ring, framstår hvarje detalj af den väldiga taflan i nykter skärpa, en smula kritigt torr och grund i färgen. Minsta hus i Västanviks och Grytnäs byar kan särskiljas från sina grannar, som plockade upp på en grön duk ur ett barns leksaksask, och Siljansnäs kyrka ligger likt ett stycke kisel vid Björkbergets mossbruna rot, man vet icke, om på en fjärdingsvägs eller en mils afstånd. Nu dubbleras Sundsnäs udde, vinden friskar i, och de små blåa och struttande böljorna lyfta plötsligt likt en flock fåglar och bestryka med hvita vingar den fräsande vattenytan. Byrvikens stillnadt glatta spegel i lä bakom bergryggarna blixtrar fram öfver den långa flottbron, och strax därefter angöresångbåtsbryggan vid landfästet nedanför Fornbys ålderdomligt skrumpna och grånade by.

En mager och lutad kvinna i Leksandsdräkt med en pojkbyting vid handen och ett annat litet pipande lif i skinnsäcken på ryggen stiger ombord och knuffas åt sidan bland trängseln på fördäck, i ett huj dras landgången in och färden fortsättes vidare norrut mot den allt starkare pressande vinden.

»Den Siljan vi här möter,» säger Karl-Olof, liksom hälft urskuldande, till sin vän, »det är den nymornade och nyktre arbetaren, som i skjortärmarna och med en hvisselstump på läppen drar ut till sitt sträfsamma dagsverke. Vid denna tid på dygnet är han rama prosan, har icke tid att tänka på lek eller svärmeri. Men vänta bara, vår sjö gömmer många skepelser under sin vida kappa, och jag hoppas, att du efter hand skall få stifta bekantskap med dem alla.»

»Helt visst!» svarar Sten. »Din bild är förträfflig, men mig tilltalar äfven detta Siljans hvardagsansikte. Det saknar ingalunda sitt behag, det är något friskt och öppet, manligt medvetet och dådkraftigt öfver dragen.»

Ett rörligt och brokigt lif utvecklas nu rundt om på akterdäck. Annas och Karl-Olofs nationaldräkter äro här de enda i församlingen och bekikas intresseradt af de turistande engelskorna i gummikappor och långa fladdrande hattslöjor. Ett par tyskar i grönbruna knäbyxor och kavajer med bta-liga fickor och klaffar ha lånat kaptenens marinkikare och kontrollera sin uppslagna röda Bsedeker under många »Kolossales» och »Wunderschön». Ett ungt svenskt par, tydligen på bröllopsresa, har klamrat sig fast vid en af däfvertarna, så tätt sammanslutna, som ville de krypa in i hvarandra, och ha hvarken ögon eller öron för någonting utom dem. Och likt en flock kycklingar kring sin hönsmamma schasar ett tiotal Stockholmssnärtor på ferieresa, med sin lärarinna i midten, fram och äter öfver däck, från den ena relingen till den andra, för att icke tappa bort minsta prick af strändernas roliga tafvelbok.

På höger hand ofvan Hjortnäs breda udde upprulla snart Plintsbergs bördiga odlingar sin streckade karta, och

mellan de mörka skogsåsarna skymtar spiran af det smäckra utsiktstornet. Så dalar bygden ånyo, allt medan vattenvägen vidgas, Tallbergs by blommar upp likt en klunga vallmo i det blekt gröna och Laknäslandet sänker sig till en ödmjuk nigning inför Rättvikens strålande majestät.

Man har nu nått den punkt i Siljans vattenkors, där den stolta sjön inför de resandes blickar öppnar sin famn till dess största vidd. Två och en half svensk mil spänner här den blåa duken från strand till strand. I väster lyfter Oesundaberget sitt konungsliga änne under en tronhimmel af fjärran blånande bergbågar, och Sollerön vänder i bäfvande tillbedjan sitt obetäckta anlete mot densol, som enligt sägen gifvit henne lifvet. I norr ränner Siljans granitkupol sin skogiga förstäf ned i djupet, medan i öster Rättvikens arkadiskt leende bygd buktar sin skära omkring ett nästan ständigt spegellugnt vatten.

Just här var det ock — berättar Karl-Olof för sin girigt lyssnande vän, i det han utpekar Vattholmsskärens ljusning under den kokande bränningen — som fordomtima tvänne jättar, boende på hvar sin sida om sjön, sökte slå en brygga tvärs öfver den hissnande grafven. Med väldiga klippblock, som de rullade ned från bergen, började de mura från djupet, den ene söder ifrån, från Laknäs strand, den andre från Tingsnäs udde nor-danöfver. I nio och nittio långa år höllo de oförtrutet på och syntes ändtligen nära att midtvägs nå hvarandra, då en söndagsmorgon den första kristna klockans malm från stranden klingade ut öfver vågen. Vid dessa helgade ljud störtade både jätteverket och dess byggmästare ned i djupet, men ännu i denna dag vittna »korsets» skär om det oförvägna företaget.

Plötsligt drar Karl-Olof Sten öfver till däckets andra sida och fäster hans uppmärksamhet på en bredbogad liten ångare, som, skärande deras kurs, långsamt kommer paddlande norrifrån. Det är »Flottisten», en af bergslagets bogseringsbåtar, och efter sig i vattenytan släpar den en hundratals famnar lång bogseringskabel, här och där uppburen af en roddbåt som af ett flöte. Längst vid kabelns

Siljan i. ~ 81 — 6andra ända simmar en mässingsgult blänkande, ofantlig timmerflotte, en hel ö, hopsvetsad af de fjärran Älfdalsskogarnas slagna och hudafbarkade bjässar.

»Där ser du ett stycke af Siljans dagsverke,» säger Karl-Olof. »En enda sådan flotte kan räkna ända< till fyrtio tusen timmer, inringade inom en jätte-gördel af sammankopplade bommar. De har alla kommit med vårfloden från de norra distrikten, fastnat på grundvattnet vid Mora låga strand och måste nu med den förliga vinden bogseras vidare till älfmynningen vid Leksandsnoret. Där tar den trygga, breda kungsådran åter hand om dem. Och så bär det vidare, alltjämt vidare genom älfvens mäktiga puls, genom dagar och veckor emot lastageplatserna och de stora sågverken nere vid kusten. Det är blodet, som strömmar ut från Sveriges hjärta; mycket kommer väl till godo, tusen sinom tusen nya hem, friska celler i landets kropp, bygges upp af dess safter! Men mycket går också förspildt, rinner ut öfver hafven till främmande kuster, säljes för klingande guld till snöda krämare. Ser du på fjällryggen däruppe — och där — och där — milslånga sträckor där skogen är bortmejad järns med roten som af en svepande jättelie, breda strimmor flådda ur bergens lefvande varma päls! Där har skogssköflarna gått fram, våldsverkarna, bolagsplundrarna, och hvarje ärlig dalaman måste rodna af blygsel och vrede vid att se dessa skymfliga ärrpå sin moders barm, som sönerna icke vetat att skydda.»

Karl-Olof har talat sig varm, hans stämma skälfver af bitter lidelse, och de blida gråa ögonen stå skumma och mörka. Äfven Sten ryckes med af hans känslosvall och utbrister häftigt:

»Ja, men görs då i guds namn ingenting, innan det ännu är för sent, för att sätta en gräns för denna hänsynslösa afverkning, för att stoppa vandalernas framfart?» «

»Åh, där talas nog om saken både vidt och berdt, riksdagskommittéer tillsättes och utredningar anbefalles. Kungliga svenska utredningar, du vet, en inlaga i år och en inlaga nästa och så vidare i oändlighet. Men under tiden ...»

»Får tiden ha sin gång, menar du, alldeles som när det gäller hemslöjden, nationaldräkterna, fornsederna, allt det gamla äkta goda!»

»Tyvärr,» svarar Karl-Olof, nu åter helt tonlöst, och går systern till mötes, hvilken just kommer ut ur den lilla

damsalongen, där hon sökt en stunds lä för den pinande blåsten.

Anna föreslår en tur till fördäck, och förslaget antages med villighet. Såväl där som på mellandäck råder en formlig trängsel af män, kvinnor och barn, mest allmoge, med tarfliga juteväfskappsäckar och omfångsrika, schalinsvepta bylten. Strax vid trappan till kommandobryggan hejdas Karl-Olof af en ung man i Rättviksdräkt, men Anna och Sten fortsätta vidare framåt. Längst uppe ifören har den bleka kvinnan från SiljansnäsbVyggan tagit plats med sina bägge småttingar; så godt hon förmår hukar hon ned under relingen i skydd för vinden, och en torr hackhosta skakar hennes magra axlar.

»Nej, hvad ser jag, är det inte Mårthans Brita?» spörjer Anna en smula ovisst och räcker handen.

»Jo, nog är det så,» säger den tillfrågade, besvarande hälsningen.

»Känner inte Brita igen mig då?»

»Jo, nog känner jag igen nämndemans Anna, fast du har blitt så stor och grann, sen jag flytta från Tibble.»

»Och det är dina små,» säger Anna, i det hon böjer sig ned och stryker pojken i den gula kolten öfver kinden. »Hur gammal är han?»

»Tre år på det fjärde,» svarar modern, »och den minsta är nu halfåret.»

»Och hur har du det annars,» frågar Anna vidare, »bröstet är visst litet dåligt?»

»Åh, med mig är det bara eländigt,» klagar Brita och vaggar fram och åter med hufvudet, »karlen min, han dog i lungsoten fyra måna'r innan Hllminstingen här kom till, och sen har det varit bara jämmer och ynkedom.»

»Stackars dig,» säger Anna deltagande. »Och hvart skall det nu bära af som längst?»

»Jo, si det var så, att prästen våran, Boreus, du vet, har gått an med mig både länge och väl, att jag skulle ge mig iväg till Mora Strand ochfråga doktorn där till råds för bröstet mitt. Han skall ju vara så obegripligt skicklig på så;na sjukdomar han, doktor Sjöström. Men inte har jag haft tid med det inte, kan en tänka, med all passning på ,ungarna här och så stugan med, förstår sig, och den usle lille jordlappen. Men så i går afton kom han in till mig igen oqh sa' så tvärt: nu far Brita till doktorn i Mora i morgon dag, och här är respengar, sa' han, och så stoppa han en hel femriksdaler i näfven på mig och var utom dörren igen, innan jag hann säga så mycket som tack,» berättar Mårthans Brita i ett rinnande, till dess andedräkten tryter henne och hon hamnar i en ny hostattack.

»Ja, lycka till då, Brita,» säger Anna till af-sked i gladt uppmuntrande ton. »Får du nu bara doktor Sjöström till tals, så blir du snart bra igen, skall du se!»

Med lifligt intresse har Sten på ett par stegs afstånd bevittnat den lilla scenen, och medan de nu göra sällskap tillbaka till akterdäck, berättar Anna, att den unga modern är dotter till en skomakare i Tibble. För fyra, fem år sedan hade hon gift sig med en af faderns gesäller, som därvid slagit sig ned som sin egen i Siljansnäs. Redan då hade nog mannen lungsoten i faggorna, och mer än en hade varnat Brita för giftermålet, men på det örat ville hon då platt inte höra. Och nu... ja, nu hade ju Sten själf både hört och sett: mannen 'borta och hustrun redan så illa däran!»Det är för öfrigt en vanlig historia här uppe,» säger Anna, »fast det kan skära en i hjärtat för hvar gång en ska' se på. Men det kan ju heller aldrig bli bättre, så länge en inte kan få dem att sköta sig det minsta, hålla en smula rent omkring sig i stugorna och släppa in en frisk luftsmula genom de igenklistrade fönsterluckorna.»

»Det är $åledes tuberkulosen, som här som allestädes är den svåraste härjaren ? Jag trodde ändå, att i denna friska, härliga natur borde all sjukdom vara så godt som okänd eller åtminstone lättare att afvärja än i de trånga osunda städerna.»

»Ja, nog borde man väl tycka det,» instämmer Anna med öfvertygelse. »Om man bara själf förstode att hjälpa och upplysa en smula,» tillfogar hon tankfullt. »Vet Sten, jag har alltid gått och önskat, att jag skulle få bli sjuksköterska. Komma till Stockholm och gå igenom en kurs; jag tror, att på det sättet skulle man kunna bli till mera gagn än att bara gå här och hjälpa till hemma omkring knutarna.»

»Ja, men det är väl inte omöjligt; det finns ju kortare kurser på ett halfår eller så. Och Anna, som har så godt handlag af naturen... åh, jag hörde nog af Karl-Olof, hur bra Anna sköter om fars ^juka ben.»

»Asch, det är ju ingenting. Men se far — inte gitter han höra talas om slika nyhetspåfund; det är mycket så, att Karl-Olof har fått följa sina egna vägar.»»Jag tror ni sitter och förtalar mig,» ljuder det muntert från Karl-Olof, som i detsamma kommer till rätta och slår sig ned vid deras sida. »Ni trodde väl eljes, att jag rent af drumlat öf-ver bord. Kan du tänka dig, Anna: du såg ju den där unge rättvikarn, som jag fastnade på där framme? Det var en gammal skolkamrat från Falutiden, Per Danielson, som jag inte råkat sedan dess. Han har nu sist varit folkhögskolelärare nere i Sörmland, men hemlängtan har tagit honom liksom mig, och nu ,är han här igen. Funderar pä att få i gång någon landtmannaskola eller dylikt där borta i Vikarbyn.»

»Vi träffade också bekanta,» säger Anna, »Mårthans Brita, som du väl minns från gammalt, och som sen gifte sig och kom till Fornby. Hon har det bara sjukt och bekymmersamt nu, stackars Brita, sedan mannen hennes gick bort.»

»Jo, visst minns jag henne, skomakarns okynniga flicksnärta, för alla de gånger vi haft oss ett nappatag med de andra byungarna,» svarar Karl-Olof, leende vid minnet af pojkårens äfventyr, »Jaså, att det nu har gått henne så emot,» tillägger han allvarsamt.

Medan de nu sprakat hit och dit, har båten kommit ända fram till Rättviks ångbåtsbrygga, hvars väldiga utropstecken med kallbadhusets runda klippö till afslutningspunkt kilometerlångt springer ut i viken från den låga sandstranden. Som en beställsam hotellvaktmästare fjäskar den turistentill mötes för att taga hand om kappsäckar och hattaskar, och den leder också raka vägen upp till de pompösa Turisthotellen ytterst på strandremsan.

Betagen låter Sten Stålfelt blicken flyga ut öfver det nästan sydländskt stämda panorama, som sluter sin krets kring bryggans platform. Den högra halfcirkeln uppfylles helt af Lerdals- och Hedåsbergens långsträckta sluttningar, odlade som en enda trädgård i tusen färgskiftande rutor, mellan hvilka de tätt lägrade byarna inspränga sin bjärta mosaik. Från vänster stiger däremot ,ett djupare ackord. Här ger skogen grundtonen, orgelbrusande, mörkt allvarlig. Två ljusa klanger klinga dock igenom: den hvita kyrkan närmast pä udden, en stjärngosses klockrent skära diskant, och Vikarbyns rödjning längre från fjärran, ett vallhornseko mellan de lyftande åsarna.

Afsiktligt dröja de sig kvar på däck, till dess öfriga passagerare hunnit lämna båten, och lyckas därefter oantastade nå stranden. Deras dagsplan är redan skisserad. Först affärerna, det vill säga besök och rådplägning hos den unga kvinnliga trädgårdsexperten, från hvars läppar Karl-Olof väntar det förlösande ordet i sina planteringsbryderier. Så njutningen och nöjet, bestigning af utsiktstornet, natursvärmeri och dagdrifveri, middag på Turisthotellet och sist en eftermiddagstur till kyrkan och Vasastenen.

Tvärs öfver järnvägsstationens skensträngar och träperronger, mellan tjutande lokomotiv ochskramlande godsvagnar, komma de upp på bygatan, som åt höger följer strandbukten. Dess uppsyn är till en början den marknadsfarne halfherrens i celluloidkrage och »söndagsblad», herrskapspyntad efter bästa förstånd att slå an på turistpubliken med sitt kram af souvenirer och fabriksförfuskade allmogesaker. Men väl kommen öfver bron, under hvilken Enån brusar ut i Rättviken, slänger den gladeligen den vanprydande stassen och fortsätter marschen uppåt höjderna som den hedersamme byaman, den aldrig bort förneka»

Från sin lummiga park nere vid stranden vinkar dock nu den hemtrefliga gamla gästgifvargården så förledande, att de icke kunna motstå inviten, så mycket mindre som magens kraf verkligen börja göra sig påminta efter den friska sjöfärden. Man besluter alltså på stående fot att först af allt stärka sig med en liten kaffefrukost, hvilken inom kort serveras under trädens soltält i det fria. Här får man också närmare besked om fröken Landers trädgårdsskola, som skall ligga ytterst i Oärdebyn, alldeles vid vägen upp till utsiktstornet.

Då Karl-Olof och hans sällskap en timma senare stiga upp för den raka, nysandade midtgången i Tora Landers trädgårdsskola, mötas de af en klarögd, väderbrynt och vänligt leende ung dam i en enkel, men klädsam linnedräkt, som med en trafve blomkrukor på armen just träder ut ur det långa nymålade växthuset, hvars

gnistranderutor och hvita fönsterbågar nästan blända ögat i det stickande middagsljuset. Det är ställets härskarinna. Karl-Olof presenterar och framför sitt ärende, och hon är genast villig att stå till tjänst och förevisa sitt lilla rike.

»Det hela är ju ännu så nytt och oförsigkommet, så ni får rakt inte vänta några storverk,» säger hon skrattande. »Men jag är en våldsam optimist, och hinner jag bara komma riktigt i gång, så hoppas jag, att min trädgårdstäppa skall självfså sig rundt om hela Siljansdalen.»

Medan de så följa den lifliga trädgårdsmästarinnan ät mellan alla hennes olika köksväxtsängar, där spenat, ärter, bönor och kålplantor redan spira i frodig grönska, mellan långa drifbänksbäddar för blomstersticklingar och meloner, mellan gurk- och sparrislister, hallon- och jordgubbsland, unga fruktträds ranka led i ljuflig blom och bärbuskars taggigt afvisande rader, berättar hon öppet och okonstladt om sina studieår vid engelska och svenska trädgårdsskolor och om sina förhoppningar att nu här uppe vinna en ny mark för trädgårdsodlingens härliga och gagnerika konst.

»Hvad som mest af allt gläder mig, är att jag redan lyckats värfva tvänne elever af landets egna barn,» säger hon till sist med en nick bort emot ett hörn af trädgården, där två unga rättvikskullor med spadarna oförtrutet bearbeta den svarta myllan.

»Och att det första fröet redan har vinddrif-vits ända ned till Leksands-Tibble,» säger Karl-Olof, »kanske ni också vill räkna det som ett lyckosamt förebud ?»

»Helt visst! Jag är bara alldeles förvånad öfver att ryktet om min blygsamma tillvaro verkligen hunnit tränga så långt.»

Hon gör sig nu i detalj underrättad om Karl-Olofs planer, besvarar tålmodigt alla hans frågor och anbefaller lämpliga fruktträdsorter till inköp, Säfstaholm-, Charlamowski- och Frösåkeräpplen, Hofstapäron och höstbergamotter, gulplommon och bigaråer. Kan hon äfven framdeles vara till någon nytta, är det henne den största glädje, och när de ändtligen taga afsked med mycken tack för visad vänlighet och för allt intressant, de fått höra och skåda, förklarar hon skrattande, att hela tacksamheten stannar på hennes sida, och ber dem icke glömma bort »Trädgårds-Tora i Gärdebyn».

Efter denna lyckosamma start taga de Lerdalshöjdens utsiktstorn med bevingade krafter. De lägga Siljan sig till en fotapall och uppslukas af en gränslös rymd som svalor under himmelens; fäste. Tid och rum falla bort, och språkets fattiga ljud smälta som snöflingor på deras läppar, medan alltets brusande harmonier bli till ett med deras själar. När de slutligen, bländade och förvirrade, åter tumla ned till jordytan, är det som om de först måste hämta sig efter en svindlande dans, och marken gungar i sjögång under deras fötter. Dock blir verkligheten snart nog på nytt hand-griplig, fickuren komma fram: en timma fullt varade minuten på Lerdalstornets tinnar!

Och sedan nu tiden en gång råkat i så ilande flykt, fortfar den alltjämt att dansa fram på lekande fötter. De kunna självfva icke fatta, hvar de blifvit af, dessa timmar af vind och sol, under hvilka de än lägrade på något romantiskt stalp i skogskransen kring bergets hjässa, än gjorde allsköns planlösa afstickare och upptäcktsfärder efter de backiga och slingriga bygatorna på Lerdalshöjdens sluttningar. Ett veta de blott — att de likt yra, lössläppta barn roat sig och njutit gudomligt. Och när de så vid fyratiden plötsligt återfinna sig självfva ungefär vid utgångspunkten, eller närmare bestämdt vid Turisthotellens inkörsgrindar, då känna de först, att de äro grundligt både hungriga och trötta.

Med vederbörlig värdighet tåga de upp efter de snörräta cementbanor, som mellan snörrätt klippta häckar och snörräta blomsterrabatter bära en korrekt publik till Turisthotellens resehandboksprisade härligheter. I den väldiga höganloftssalen med sitt öfverljus af gammalt guld genom de färgade takfönstren finna de före sig en talrik samling middagsgäster, högtidligt bänkade kring de symmetriskt radade borden, i soigneradt mörka rockar ioch förmöget bucklande siden. Alla samtal föras i en diskret halfviskande ton, ljudlöst glida uppasserskorna på mjuka mattor fram och åter mellan de olika sällskapen.Hvilken kontrast till det gemytliga och borgerliga glammet i Leksandsnorets gästgifvargård! Här fullkomnas »stora världens» turistlifsideal; här bjudes en uppåt

alla väggar stiliserad allmogestämning till en menu på Orand Hotels köksfranska. Man spisar sin Potage Villeroy till en imiterad bondfris med kyrkvandrande kullor och masar mellan brokiga tulipanarosor; man benar sin Sole Cardinal till en konstnärlig vepa från »Handarbetets vänner» och läppjar på sin Malvoisir till en snidad stabbastol af Fjaestad. Och när man så, välplägad och nöjd efter kaffet och aftontidningen i någon af det tätt ombonade kaféets buffelhudslänstolar, går att hvila på dagens mödor i en af »Engelska hotellets» resårmadrasserade järnsängar, kan man drömma, att man varit i Dalarna, och morgonen därpå vända hem till sitt land igen från järnvägsstationen vägg om vägg.

Karl-Olof, Anna och Sten ha emellertid hastigt krupit undan i utbölingarnas lilla sidoafdelning vid matsalens bortersta ända och ha därifrån sin blygsamma förnöjelse af att besnegla den högtidliga taffeln för ställets stamgäster. Kökets förträffliga håfvor komma föröfrigt så småningom äfven dem till del, och när de bryta upp efter samvetsgrant fyllda table d'hoteplikter, finna de sig fortfarande lifligt tilltalade af världsordningen.

Återstår nu promenaden till kyrkudden, i motsatt riktning efter stranden, hvars balsamiska barr-skogsångor gifva rik ersättning för hotellkaféets försakade njutningar. Ännu ha de ett par timmar på sig före båtens afgång, och de hinna grundligt beundra både Vasastenen med dess ringsatta lifvakt af gamle kung Göstas trogna Dalahird och Hökbergets minnesvård öfver »Svenska lagfartens fader». Så vika de in på kyrkogården, stafva igenom de förbleknade grafskrifterna öfver alla Got-, Gans-, Vipp-, Snis-, Bock- och Kandersättlingar, som de gamla Rättvikssläkterna med deras karaktäristiska gårdsnamn här under tidernas lopp följt till den sista hvilan, och träda genom murporten vid andra sidan åter ut på udden, där kyrk-stallarna ligga sammangyttrade mellan kyrkogårdsmuren, landsvägen och sjön.

I hägn af kyrkans hvita torn med den toppiga spiran, som leder tanken på Rättvikskvinnornas lysande lintygsärmar och svarta hättor, trängas de hundra små timrade kojorna likt en flock raggigt gråa getter kring vallkullan. Mosskäggiga, årbrutna, stödjande hvarandra för att icke snubbla ned för branten, stirra de ut öfver Siljans blåa vidd med ödsligt tomma ögon, en vilsedrifven och förstenad hjord från de tusenåriga skogarnas sagodjup.

Karl-Olof, som är väl förtrogen på stället, för dem in i en af de äldsta bland stallarna, öfver hvars låga dörröppning årtalet 1693 ännu synes inristadt. En grofyxad afbalkning lämnar nätt och jämnt plats för den enda hästen, som hvarje sön-dag från någon aflägsen skogsby fortskaffar sitt husbondfolk till den kära kyrkan, och golfvet ut-göres af den nakna, tillstampade marken. Här inne, berättar Karl-Olof, plägar också mor själf i godt kamratskap med sin Orålle förrätta den efter den långa färden nödvändiga »kyrkstädningen», innan hon fin och pyntad intar sin plats på kvinnosidan i det rymliga templet.

Hela denna underliga stad, nu så öfvergifvet tyst och död i det klara juniljuset, gör på Sten ett gripande starkt och egenartadt intryck, och målarattiraljerna, som dagen igenom obönhörda skramlat om i ryggsäcken, rifvas fram med febril hast till en första impressionistisk skiss. Tiden är dock redan långt liden, och Karl-Olof måste, om än ogärna, mana till uppbrott. Med en suck sliter Sten sig lös ur sin vision och packar åter ned sina färger och penslar. Men han lofvar sig själf, ätt det ej skall dröja länge, förrän han vänder tillbaka till de gamla kyrkstallarnas stämningsfulla stad på Rättviks kyrkovall.

I sista minuten hinna de fram till »Engelbrekt», som efter sin dagstur till Mora och Orsa nu åter är på hemväg till natthamnen i Leksandsnoret.

Efter den jäktande och skarpa dagen har det blifvit en förunderligt stilla och vek afton, och Sten får omedelbart besanna Karl-Olofs utsago, att Siljan har många och växlande skepelser. Dess yta ligger nu så speglande klar, som om aldrig en vind dragit fram däröfver, och bergens krans står så

_ 95 —försmältande blå mot horizontens töckenslöjor, som ville de lösa sig och lämna jorden likt en rökelse vid himmelens tröskel. Blåa äro också fjärdarna, af en genomlysande blek glans, som tyckes ha sin källa i deras eget inre, medan de längre bort hvitna och slockna i en violett flämtning under den blåa strandlinien. Själfva atmosfären förtätas och fylles som af ett blåskimrande kosmiskt stoft, och för de tre vännerna, som i drömmande

svärmeri funnit en afskild plats på ångarens öfverdäck, synes det med ens, som om djupen, bergen, luften, hela rymdens kupa sammansmälte till en enda ofantlig ädelsten, i hvars kristalliska klarhet blott den svarta ångaren med de små människokrypen bildar ett stänk af jordisk slagg.

Den stora stillheten omkring dem har också fängslat dem i denna andaktsburna tystnad, som man länge tvekar bryta, därför att man fruktar att krossa den spröda stämningen med första ord. Till sist säger dock Karl-Olof:

»En kväll sådan som denna — då förstår man bättre än annars tillkomsten af Siljans namn. S i l g h i s s i ö, så lyder den äldsta kända formen, det vill säga tystnadens sjö. Tystnad är dess grundkaraktär, en bidande spänd tystnad. Siljan är ett lyssnande öra, för hvilket icke minsta ljud från jordens innandömen eller himmelens hörn får gå förloradt. Länge, länge kan det så förblifva. Men kommer ögonblicket, då det förnimmer varningen i bergens grunder, skälfningen som förelandsnöd går genom Sveriges lemmar, då kan vår sjö också bli till en tunga, en ropandes röst för allt Sveriges land. Du har väl hört sägnen om klockan, som ligger sjunken i Siljans djup?»

»Nej,» säger Sten, »det har jag aldrig. Berätta, berätta!»

»Jo, det var naturligtvis under Gustaf Vasas dagar, under klockupproret år 1531. Kungen hade låtit utgå påbud, att hvarje kyrka landet rundt skulle utlämna en af sina klockor för att därmed gälda rikets utländska skuld. De goda dalamännen, som inte krusade sin forne ledare och konungslige herre, ville emellertid ingalunda finna sig i, att »deras heliga klockor, som voro både smorda och vigda, skulle så slätt tagas ifrån dem.» När konungens utskickade kommo, gjorde de mångenstädes, särskildt i Leksand, beväpnadt motstånd, och en af de största klockorna sökte de rädda undan förföljarna tvärs öfver Siljans is. Midt ute på sjön brast dock isen under den tunga bördan, och klockan begrafdes i bottnens sand. Där har hon legat allt sedan dess, och där ligger hon än i denna dag. Men så ofta hennes systrar rundt Siljans stränder ringer, så svarar också hon med en sakta genklang från djupet. Och stundar fara för landet, så skall hon dåna med basuners ljud, och sist en gång skall hon kalla lefvande och döda till domedagsotta.»

Så berättar Karl-Olof, och åter sjunka de in i den snärjande drömstämningen. Närmare och när-mare hemmet glida de, in genom Östervikens portar, där kvällsglansen brinner i den sammanträngda fåran. Allt tyngre bli färgerna, allt mera passio-neradt jordiska, ju närmre solen nalkas de svällande molnbolstrarna på Björkbergets brudsäng. Safiren blir till smaragd, opalen till beryll, rubinen till lefradt blodsvart granat. Det är ett färgspel, som om rymden på en gång kramat alla sina tuber öfver denna enda fläck af jorden, och andlös står Sten lutad öfver relingen, med bägge händer krampaktigt knutna om räcket, bedöfvande sig af synerna som i ett narkotiskt rus.

Just som solen skär synranden, har dock naturens spänning nått sin yttersta bristningspunkt. En flammande corona slår upp bakom bergryggen, som i samma ögonblick mörknar till likt ett stycke kallnadt järn. Alla ramper skrufvas ned, alla färger bli kyligt gråa, och en vindil sveper som en förlösande suck fram öfver vattenytan.

Nästan maktlös dignar Sten ned på spjälsoffan vid Annas sida.

»Hvad det var härligt vackert,» säger hon, »men mest tyckte jag ändå om det ljusa blåa där ute på vidderna.»

Dock de äro ju hemma, där reser sig strandnipans sandmur öfver deras hufvuden, där är kyrkan, prästgården, flottbron, ångbåtsbryggan. Där äro alla de vanda människorna, de brådskande hotellvaktmästarna, de flanerande turisterna, de stojande pojkarna och de fnittrande jäntungarna. Deäro hemma, och en drömfylld dag rinner ut i en vaken natt.

Ty ännu är det ju icke slut, nu först egentligen börjas det, invigningsfesten i Sten Stålfelts unga hem, som Karl-Olof och Anna ännu blott skådat med fantasiens ögon. Skola vi följa dem, vi som redan känna det så väl, skola vi stiga in i de på förhand festligt eklärerade rummen, lyssna till de förtjusta utropen för hvarje ny upptäckt, hvarje konstnärlig detalj, som afslöjas för deras ifriga ögon? Skola vi deltaga i den enkla, men så härligt aptitliga artistsupén ute på den lilla verandan, där papperslyktornas ballonger glimma som röda och gyllene frukter i den silfverbleka juninatten? Skola vi stämma in i de hjärtliga lyckönskningarna, de glada skratten, de otvungna kamratliga samtalen, som fläta sina bjärta trådar som i en ändlös bandstolsväf?

Eller skola vi smyga oss efter Anna — nu när de två unga männen hunnit till sina cigarrer och det svarta kaffet, som hon själf serverat dem — följa henne afsides in i konstnärens arbetsrum, där bilderna af hans skönhetsträngtan och sökande skaparlust fylla alla väggar? Länge dröjer hon, än inför den ena, än inför en anjian af de många studierna, ser in i dem, som sökte hon hans eget ansikte.

Till sist går hon fram till det breda fönstret, som vetter utåt skogsåsarna. Den nya dagens rosiga skimmer börjar redan knoppas öfver höj-derna i öster, och hon lutar pannan mot rutans svala skifva.

Så underligt stämd som i denna stund har hon aldrig tillförene känt sig. Är då lifvet något annat än arbete, en enkel hurtig pliktuppfyllelse och en smula ungdomsras på hvilotimmarna däremellan ?

Hon tycker sig åter glida fram öfver Siljans vattenspegel med Sten — och Karl-Olof förstås — vid sin sida. En himmel ofvan, en annan nedanför i djupet...

Det ljusa blåa där ute på vidderna — det var ändå den fagraste af dagens alla fagra färger!SJÄTTE KAPITLET

STEN STALFELT SITTER VID SKRIFBOR-det mellan fönstren i sitt arbetsrum och skrifver till sin mor. En bukett gredelina syrenklasar i en stor kristallskål sprider från »salongshörnet» sin doft genom hela rummet. Fönstren stå vidöppna, och de lätta tyllgardinerna fläkta fram och åter för den ljumma sommarvinden. »Min kära lilla systermor, hvad jag önskade, att jag just nu hade dig här! Jag riktigt ser inför mig, hur dina vackra ögon skulle vidgas och lysa, när du blickade ut öfver all den sommarens härlighet, som omger din »förlorade son», och hur du skulle kasta tillbaka hufvudet med denna lifsberusadt öfverdådiga rörelse, som är ditt stolta kännemärke, och insupa doften från mina enkla bondsyréner. Jag minnes väl hur förtjust du var i min Stockholmsatelier vid Karlavägen, och visst var den både vacker, elegant och behaglig. Men har,ser du, detta är icke en atelier med den ton af förkonstling, som jag ändå alltid tycker låder vid det ordet — detta är en enkel utsiktshydda, uppförd till skydd för sol och vind midt på det fria fältet, och när jag (slår upp alla mina fönster, så har jag landet, Dalarna, Sverige rundt omkring mig och kan, så att säga, gripa det vid kragen, när helst jag vill, och riktigt djupt forska det in i ögonen. Det är också några underliga ögon, det har, leende ljusa nu mest i dessa ljusa junidar. Men så bli de ibland med ens så vemodigt stora och mörka. De likna visst dina, lilla systermor!

Dock det här skulle ju bli ett bref, ett ordentligt bref med ord och besked, och så börjar jag redan på första sidan trassla in mig i alla möjliga fantasier. Ja, du vet, hur det alltid går, det var ju också så längesedan jag fick språka litet tok med min kära förståndiga mamma!

Summa summarum är att jag finner Dalana utomordentligt, åtminstone Siljansbygden, där jag nu slagit mig ner, i hög grad fängslande och värdt att studera. Naturen ärfirst class; något så koncentreradt äkta svenskt i landskapsväg tycker jag mig aldrig förr ha mött. Vi ha ju mänga sorters härlig natur i vårt kära land, vår böljande veka skånska slätt, glittrande Stockholmsskärgård, fjäll och hed, leende björkhagar och dystra furuskogar. Här är allt detta som i ett sammandrag och ändå något mer, något för sig.Ja, du måste komma hit och se själf, för jag kan inte beskrifva det.

Och folket här, det är också därefter — något för sig. Bara nationaldräkterna äro en lust för själen, och de enkla gamla hemmen och sederna, hela den ursprungliga bondekulturen, som ännu lefver kvar, tycker man, direkt från Engelbrekts och Gustaf Vasas dagar. Inbundna och stolta på samma gång som öppenhjärtiga och godmodiga, tungsinta och glädtiga, envisa och lättrörliga — så träda landets barn en till mötes med de skarpaste motsatser. Och dock förenar sig det oförenliga så småningom till en enhet, den äkta kärnsvenskhet, som man förstår har kunnat sätta sådana djupa och varaktiga märken i vår historia.

Men — ty naturligtvis är det ett men — här finns nog också rost på det gamla järnet. Mycket af tidens flärd och förskämning har trängt ända hit upp, usel fabriksgrannlåt, som konkurrerar ut den ärliga, ofta konstnärliga hemslöjden, usla stadsseder, som förflacka och försimpla den präktiga folkkaraktären. Här borde, här måste någonting göras för att råda bot i tid. Det gäller ju dock Sveriges eget gamla trogna hjärta!

Ack, käraste systermor, här är jag nu igen, långt, långt borta från allt, som du naturligtvis först och främst kunde begära af ett förnuftigt bref. Du vill veta, hur jag lefver och hur jag har det, skrifver du, och så får du en

afhandlingom Siljansnatur och nationaldräkter och hjärtsjukdomar och allt möjligt, som du inte det bittersta kan fråga efter. Ja, ohjälplig är jag, men om du nu kysser mig så mjukt på pannan, så mjukt och svalt, som du alltid brukar, när jag blir het och förifrar mig, så vill jag bättra mig och börja om ifrån början.

Alltså, den första kvällen, när min vän Karl-Olof Borgman, som du ju minns från ditt Stockholmsbesök i fjol, och din egen herr son anlände till Leksandsnöret....»

Så långt har Sten Stålfelt hunnit i sitt bref, då ljudet af lågmälta röster ute från förstugan och strax därefter en försiktig knackning på dörren afbryta honom.

På hans kraftiga »Stig in!» uppenbara sig tvänne ljusklädda damer på den breda tröskeln. Han springer upp med en bugning. I skuggan af de stora floromvirade hattarna kan han i första ögonblicket icke urskilja anletsdragen, men i det nästa falla fjällen från hans syn. Agneta och Martha Bure — så sannt han lefver!

»Skall jag tro mina ögon,» brister han ut med glad öfverraskning och skyndar dem till mötes, »ni här! Hvilka vindar blåser nu öfver Leksands-noret, och hur i all världen har ni kunnat leta er fram ända hit till min anspråkslösa wigwam?»

»Det där var många frågor på en gång,» skrattar Agneta, i det hon slår sig ned i länstolen,som Sten skjuter fram åt henne. »Men jag skall väl försöka besvara dem alla i tur och ordning.»

Äfven Martha tryckes nu med mildt våld ned i soffhörnet, och Sten själf tar plats på en af taburetterna midt framför dem med ögon, öron och alla sinnen redo.

»För det första,» vidtager Agneta och markerar ordningen med små slag af parasollspetsen mot den hvita linnegångmattan, »kan du fortfarande tro dina ögon om det bästa, ty det ä r verkligen vi. För det andra skulle väl vindriktningen närmast vara nordlig, ty vi kommer så godtsom direkt från Siljansnäs, där vi slagit upp våra bopålar för den närmaste framtiden. Och för det tredje — ja, hvad var nu det tredje? — jo, hur vi letat oss fram till din wigwam! Ingenting är enklare, den hyggliga värdinnan nere på gästgif-vargården visade oss raka vägen.»

»Så att äfven ni har då blifvit dalabor, dala-bor på allvar! Och det sade ni inte ett knyst om, när vi träffades sist på Operakaféet.»

»Jag kan inte erinra mig, att herr Sten Stålfelt heller talade om någon dalaresa,» svarade Agneta. »För vår del var det nog redan en smula påtänkt, men ännu så obestämdt, att vi inte .hade någon anledning att basuna ut det.»

Emellertid får nu Sten så småningom del af alla närmare omständigheter. De hade länge drömt om att få komma till Dalarna, särskildt hade alstren af dess äldre textila konst, först och främstspetsknypplingen, i hög grad intresserat Agneta. Och när så Föreningen för svensk hemslöjd började se sig om efter en person, som på ort och ställe ville studera saken och göra något för att upplifva den utdöende gamla handafärdigheten, hade hon genast anmält sig. Nu hade de hyrt sig en förtjusande stuga i byn Björken i Siljansnäs — den präktiga kyrkoherden Boreus, som de känt en smula genom väns vänner, hade varit dem behjälplig — och de trifdes alldeles utomordentligt, och Agneta var redan i full färd med att få igång en liten knypplingsskola för traktens kvinnliga ungdom.

I gengäld måste nu också Sten redogöra för de underliga makter, som länkat hans bana, sedan de senast råkades, och de kommo slutligen alla tre öfverens om, att det var ett synnerligen godt infall af ödet, som så oförutsedt sammanfört dem vid Siljans fagra stränder.

»Vi är ju förstås inte allra närmaste grannar,» tillfogar Agneta, »men här uppe i Dalarna räknas en och annan mil inte för någon vag, och nu när vi gjort första besöket, måste du också lofva att med allra snaraste aflägga skyldig kontravisit.»

»Ja, du skulle bara se, hur härligt vi har det,» utbrister Martha helt entusiastisk, »vår by ligger högt upp på södra sluttningen af Björkberget; där är en utsikt, som är obeskriflig, ett klimat, som vore man långt nere i södern, och en luft,.. ja, en luft...»»En luft, som är som enkom patenterad för Martha-barnet, ja,» infaller systern med en

hastig smekning om Marthas smala kind, »och som snart skall sätta ny färg på den här lilla hvitsippan. Ty du skall veta, Sten, att Marthas bröst har alls inte varit så bra, som jag vill ha det, i vinter och nu på våren. Och det var nog också en smula på det, som det snälla ödet tänkte, när det så hux flux nystade oss i väg till vår backstuga på Björkberget.»

»Åh prat, med mitt bröst är det alls ingen fara,» protesterar Martha, och en varm rodnad skjuter upp ända till hårfästet, »det är bara Neta, som aldrig vet, hur hon skall kunna vara nog rädd om mig.»

»Säger du, ja, lilla fröken Näsvis! Men kom nu, så går vi husesyn genom Stens wigwam — redan entrén här är ju helt enkelt storartad!» Och med armen om systerns lif marscherar Agneta helt resolut in i ateliern, medan Sten leende följer dem.

På staffliet framme vid fönstret har han lagt upp en större studie i olja efter den flyktiga lilla akvarellskissen af kyrkstallarna i Rättvik från besöket för ett par dagar sedan. Det egenartade motivet, som redan i detta ofullbordade skick lofvar att bli af en sällsynt målerisk kraft och kärf stämningsfullhet, väcker de besökandes lifligaste beundran. För öfrigt finna de ett oskrymtadt behag i hela den landtliga artistlägenheten, som delåta förevisa sig från nedan till ofvan, och Martha särskildt blir så intagen af det originella universalköket med dess frukostrum, målarlaboratorium och badstuga inom samma väggar, att hon endast med svårighet kan slita sig därifrån.

Länge ha de dock ej tid att stanna, då de skola återvända till Siljansnäs före middagen med en af flottningsföreningens bogserbåtar, som gör en extra tur uppåt sjön. Deras egentliga ärende för dagen har varit att försäkra sig om nattlogis på gästgifvargården till midsommaraftonen, då de vilja närvara vid den ryktbara dansen kring majstången i Leksandsnoret. Först hade de mötts af ett bleklagdt nej: inte en vrå fanns ledig under dessa dagar i hela kyrkbyn! Men hur det nu var, hade fröken Lovisas hjärta plötsligt veknat — det var just som deras bekantskap med artisten Stålfelt kom på tal — och hon hade lofvat att göra det omöjliga. De skulle nu få logera i självfva tingshuset, där den vidtfamnande gästgifvarrådinnan hade en af sina otaliga filialer, och då måtte de väl komma i godt och säkert förvar!

Naturligtvis gör man nu upp om möte på midsommarkvällen för att gemensamt bevista majstångens resande och dansen. Klockan nio på slaget i kyrkallén utanför gästgifvargården! Man hinner då först supera tillsammans och sedan så småningom draga sig bortåt fästplatsen.

»Jag blir då också i tillfälle att för er få presentera mina redan omtalade Leksandsvänner, Karl-Olof Borgman och hans syster Anna,» säger Sten, medan de alla tre äro på väg ned till ångbåtsbryggan, dit han envisats att följa sina gäster. »De är bägge enkla och älskvärda människor, som ni helt visst ska' lära er sätta värde på.»

»Det är jag öfvertygad om, då de är dina vänner,» svarar Agneta okonstladt. »Och Martha har nog heller ingenting emot att personligen få göra bekantskap med författaren till Skogs-susdikterna, som nu dagligen susar i kapp med både tekittel och symaskin uppe i vår backstuga.»

»Så du säger,» brister Martha ut, och åter flammar hela det bleka lilla ansiktet till af den förrädiska rodnaden. »För att jag tycker, att dikterna är vackra, behöfver jag väl alls inte bry mig om författaren!»

»Nej, naturligtvis, Martha-barnet mitt,» medger Agneta öfvertygadt, »du förstår väl, att jag bara skämtar.»

När Sten ensam vänder åter hem för att före middagen afsluta det påbörjade brefvet till modern, lysa hans ögon af uppspelt tjufpojkshumör och han gnuggar förnöjdt händerna mot hvarandra.

Det skall verkligen bli dyrbart, tänker han för sig själf, att se den käre Karl-Olofs min, när han så oförmodadt stöter på flickorna Bure. Inte en aning skall han låta honom få om det på förhand, det är då visst och sannt!SJUNDE KAPITLET.

MIDSOMMARAFTONEN GÅR IN MED strålande önskeväder. Redan från tidigaste morgon råder en osedvanlig rörelse på kyrkbyns vägar och stigar, högtidsklädda allmogeskaror strömma till från alla kanter, hänga flockvis nere vid ångbåtsbryggan och i gathörnen begapande turisterna, som vimla allt tätare, efter som dagen

skrider fram. Öfver allt är löfvadt och pyntadt, björkrisbågar hvälfva sig öfver förstutrappor och inkörsportar, blågula flaggor vaja muntert mot skyn, och butiksklockorna efter storgatan pingla oafbrutet under den lifliga kommersen för den stundande hälgen.

På gästgifvargården, turisttrafikens högkvarter, mobiliseras alla krafter till sommarens stora hufvudbatalj under fröken Lovisas segervana ledning. Som en general på sin kommandoexpedition utdelar hon från det lilla kontoret innanför förstu-gan sina order åt höger och vänster, medan uppas-serskor, drängar och pigor likt stafetter flyga af och till. Telefonens fälttelegraf surrar utan åter* vändO; och för hvar femte minut rycka nya trupper in, resande skaror från när och fjärran, för hvilkas inkvartering och proviantering ögonblickliga utvägar måste beredas.

Fröken Lovisa är dock situationens herre, ja, likt alla stora andar växer hon med svårigheterna. Lugn och majestätisk tronar hon i den gamla skinnlänstolen framför skrifbordet, där ett kaos af räkenskapskladdar, priskuranter, fraktsedlar, räkningar, vykort, korsband, bref och telegram breder sig kring telefonapparaten och skriftygsbrickan i mid-ten, som äfven den är fullbräddad med otaliga ting, .nycklar och datumstämplar, kopparslantar och lackstumpar, läskdabbar och tumstjocka korkpennskaft. Den fylliga fysionomien med den fryntliga dubbelhakan är måhända en nyans rosenrödare än vanligt, men icke en svettdroppe pärlar på den släta pannan under den lilla hvita tyllmössan, och medan den ena handen manövrerar telefonluren, griper den andra med pilsnabb träffsäkerhet midt ur rågan det rätta brefvet, den riktiga tidningen till enhvar af adressaterna; som de pigga gråblå små ögonen genskjuta, när de i en blink passera kontorsdörren. »Varsego, här är bref till öfverstinnan, hur står det till i da', och öfverstens Dagblad! Ett paket till grosshandlar Ström, varsego, varsego!»

På några smala pappersremsor, fullklottrademed hieroglyfer, oläsliga för hvarje dödlig utom henne själf, har hon hela sin inkvarteringsplan upptecknad, och när något nytt sällskap anländer, kräfves endast en blick i rullorna, för att dispositionerna skola stå klara och besked meddelas de bägge vaktmästarpojkarna, som dagen till ära ståta i splitter nygalonerade uniformsmössor. Under en sista rond genom byn tidigt på morgonen har hon lyckats uppdrifva och i en handvändning nödtorfteligen utrusta ännu ett dussin sofrumslägenheter; i tingshuset har självfva domarbordet apterats till ett par ingalunda föraktliga ungkarlsbäddar, och uppe på höskullen sväller under filtar och oblekt lakansväf ett ljufligt klöfverdoftande nattläger för ett tjog fotvandrande ungdomar.

Hvad provianteringen slutligen anbelangar, känner hon sig också trygg. Huset är proppfullt af mat, storslakt har pågått sedan en vecka, de silfverglänsande Geflelaxarna ha i beställd tid anländt med Rättviksbåten, och middagsborden stå redan blomsterklädda och färdigdukade såväl i nedre våningens matsal, smårum och verandor som på gårdsplanen och i läsesalongen en trappa upp.

Allt detta, eller-åtminstone det mera utvärtes däraf, hinner Sten Stålfelt konstatera, då han någon timme före middagen gör en tur genom byn och ned till gästgifvargården för att studera folklifvet och ombestyra bord till kvällen åt flickorna Bure och sig själf. Därpå går han hem, äter en enkel skafferimiddag i eget kök och gripersig på nytt an med Rättvikstaflan, hvars fullbordan nu bränner inom honom som eld.

Arbetet går med lif och lust, dagen flyr hän, och han blir helt bestört, när han plötsligt upptäcker, att kvällen redan är inne och ingen tid att förlora, om han ej vill mankera Agneta och Martha. I ett huj kommer målarblusen af, en hastig toalett, en sista blick på dagens verk, hvars färska färger glänsa metalliskt i det starka aftonljuset — åhja, det artar sig ju inte så illa! — och gladt hvisslande skyndar han med långa steg i väg mot mötesplatsen, som han uppnår, just när nioslaget ljommar från tornuret under lökkupolen.

Redan på långt håll urskiljer han i det brokiga folkvimlet mellan kyrkalléns pelarstammar Agnetas resliga figur och systerns spensliga gestalt vid hennes sida. Bägge äro hvitklädda. Äfven de ha nu uppfattat hans ifriga hattviftningar och skynda leende till mötes. Agneta skakar kamratligt hans hand, och Martha — men hvad är det för ett trolleri öfver Martha, har Björkbergets luft redan en så kraftig verkan förmått åstadkomma? Det bleka ansiktet bär äppelblommans skära skiftning, kindens smala linie buktar lätt som dess bristande knopp. Ögonen glänsa af en ny glans. Sten måste sannerligen komplimentera henne, och färgen stiger till rödaste ros. Men Agneta skrattar och blåser lekfullt på systerns kind. »Nu släcker jag, lilla lykta!»

Man är genast redo att gå till bords. Sjö-resan har gifvit frisk aptit, och midsommarnattens sagospel väntar. Sten lyckas utan allt för många knuffar lotsa dem in till verandabordet i hörnet, där den beställda supén redan står dukad. Här är lugnt och fredadt tätt vid den bullrande kampen för brödet, och genom de halföppna fönstren strömma ljumma dofter från junigrönskan utanför.

Borta vid majstångsplatsen ofvan ångbåtsbryggan i andra ändan af byn ha under tiden människoskarorna tätnat, och hvarje minut, som går, gjuter nya flöden genom de många fåror, som här sammanlöpa, till dess hela det trekantiga lilla torget, de angränsande gatmynningarna, strandsluttningen och ångbåtsbryggan på afstånd te sig som en enda myllrande här af människomyror. Trots den sena timmen strålar rymden som en kupa af kristall i solens återglans, och de unga kullornas rosiga högtidshättor, högröda lifstycken och hvita lintygsärmar strö ett blommigt skum öfver de böljande massorna. En bredvingad Flodakråka, en toppig Rättvikshätta, en bjärtfransad Gagnefshalsduk skvallra här och hvar om gästbesök från de närmaste grannsocknarna. Äfven många af de yngre männen bära i dag sina nationaldräkter, och en viss af mätt värdighet följer de rundkulliga filthattarna och de mörka.vadmalsrockarna.

Arm i arm, i långa buktande kedjor, drifver man sakta fram och åter. Ett och annat skratt klingar väl igenom, hälsningar skiftas, samspråkknytas. Öfver det hela hvilar dock ännu en dämpande förbidan. Ty ännu är stunden icke inne. Ännu ligger den rätta midsommarglädjen jord-bunden med majstången, en utvald förste bland storskogens jättar, som under dagens lopp firats ned ur sin massiva fotställning midt på torget, afklädts sin vissna fjolårsskrud och upplagts på träbockar längs husraden på andra sidan gatan.

Under det lifligaste och mest påträngande intresse från turister och sommargäster, som med spetande armbågar och sträckta halsar i mångdubbla led omgifva platsen, sysslar nu ett tiotal ungdomar af bägge könen med dess smyckande. Hela berg af löfguirlander ligga uppstaplade efter husväggen, svällande drifvor af hvita och violetta syrener, blossande fång af pioner, länkar och kransar af blå förgätmigej och gyllene smörblomster. Flinka kvinnohänder vira de vårliga slöjorna kring det gamla mastträdet; från stöddig fot till sviktande spira ormar sig snart den gröna keden, blomsterbanden inflätas, buketterna anbringas, kransarna upphängas i sina sväfvande fästpunkter och de korslagda dalpilarnas hullingar lindas i dunmjuk blom. Männen sammanböja hela ungbjörkar till jättelika hjärtan, som fastspikas på vissa afstånd efter furumasten, och hammarslagen smattra likt fanfarer mot den återklingande skyn.

Högst upp emot självfva huslängan med betäckning framåt af majstången och af kryddkrämarens bodtrappa i flanken har öfverstinnan Brunhjelmmed öfverste och hela sin trogna lifvakt ur »gäst-gifvarsocieteten» lyckats tillskansa sig en förträfflig och ointaglig utsiktsplats, från hvilken hon låter sitt goda lynnes artilleri oförfäradt spela under omgifningens växande munterhet. Hon ger välvisa råd åt de unga flickorna och männen angående stångens pyntande, hon har ett öga och ett ord för hvarje bekant ansikte, som knuffas fram och åter försvinner i mängden, och till sist inlåter hon sig i en längre munhuggning med Peros Jerker, ett kändt original från Ullvi by, välbeställd sockenskräddare och en öfverdängare som spelman af gamla låtar och danser för fiol, nu hälft förgätna af ett yngre släkte. Den drastiska replikväxlingen slutar med, att den karska öfverstinnan högtidligen uppbjuder Peros Jerker till första valsen, hvarpå den gamle kavaljeren på sin trygga Ullvidialekt under en formlig explosion af skrattsalfvor genmäler:

»Du ä' nog kar' te dansa den valsen ensammen, ifall jag svarar för musiken med Roflåten*.»

Äfven Sten Stålfelt och fröknarna Bure ha för en stund slutit sig till de intresserade åskådar-leden uppe vid majstången, men fortsätta nu genom vimlet ned mot älfstranden för att upptaga spaningarna efter Karl-Olof och Anna, som ännu icke anträffats. De göra ett par slag fram och åter efter ångbåtsbryggan, taga den löfklädda musikestraden i skärskådande, af lägga ett besök vid

*) Roflåten - gammal vals från Rättvik. den enkla friluftsbuffeten, där några rapptungade kullor bakom de långa träborden åt törstiga själar servera allehanda grannt färgade och oblygt bornerande läskedrycker, och komma så ned till mynningen af flottbron, som leder öfver älfven. Där finner Sten ändtligen sina Tibble-vänner och det efterlängtade tillfället att få föreställa dem för systrarna Bure.

Det är dock icke utan, att han känner sig en smula besviken på Karl-Olof och den uppsyn af himlafallen öfverraskning, han väntat sig af denne vid det oanade sammanträffandet. En ljusglimt i de vänliga grå ögonen, kanske till och med reflexen af en dunkel flamma öfver det sol-brynta ansiktet — han är icke riktigt säker därpå — men det är också allt! För öfrigt är vännen med ens den verserade världsmannen, som i förbindliga ordalag gör sig underrättad om de gynnsamma omständigheter, som förskaffat Leksand den äran — och så vidare o. s. v.

Sedan de första hälsningsfraserna växlats, gör man sällskap ut på flottbron, där trängseln är mindre besvärande, men där den långa trätrottoaren erbjuder den härligaste promenadplats med älfvens dyning kluckande invid ens fötter och strandnipornas skarpa silhuett speglande i de nattstilla djupen. Agneta sticker rättframt sin arm under Annas och drar henne med sig under ifrigt samspråk om de ting, som lifligast intressera henne, närhelst hon lyckas göra någon ny ortsbekantskap:den kvinnliga hemslöjden i alla dess växlande former. Martha och de bägge männen följa långsamt efter.

De svala ångorna från vattnet stiga upp mot deras pannor, spinna ett nät af silfrade maskor framför älfvens strandkulisser. Natten sänkes allt mer, en nordisk midsommarnatt utan mörker eller skuggor, blott af denna underligt färglösa blekhet, som pressar hvarje droppe blod från jordens anlete, när hon sammansmälter med himmelen i omfamningens extas.

Samtalet har snuddat vid likt och olikt, vid dagens konstnyheter, vid den senaste säsongens musikhändelser, dem Martha beklagar att hon endast allt för ofullständigt fått följa, bunden som hon varit af sitt husliga arbete och sin sorg. De ord, som bytts mellan Karl-Olof och henne, ha varit helt enkla och alldagliga, dock ha de båda haft en outredd förnimmelse af, att dessa konventionella satser, som hvilket som helst främmande öra fritt kunnat få aflyssna, gömde en inre vikt och betydelsefullhet, grundad i deras själars hemligaste djup. Så kommer tystnaden med den framsväfvande natten, drömförsjunkna stanna de och blicka öfver broräcket ut i ljusdunklet. En obeskriflig stämning griper Martha, kommer något att svälla innerst i hennes bröst; en känsla af andaktsfull stillhet och ro, men på samma gång något sakta kvällande och klingande därunder, som ett frambristande källsprång af oanad fröjd. Hon lik-som lyftes upp helt lätt öfver jorden, och ofrivilligt böjer hon hufvudet tillbaka, sluter ögonen och insuper den svala nattluften i girigt djupa drag.

Agneta och Anna, som gjort ett slag upp efter vägen på andra stranden, komma nu åter, och redan på afstånd ropar Agneta dem an: »Minsann tror jag inte ungdomen står här och sofver! Nu måste vi skynda oss, om vi inte skall gå miste om det allra trefligaste. De har visst redan börjat resa majstången.»

Verkligen! När de se sig om, märka de, att de plötsligt blifvit ensamma på bron. Alla andra ha vändt tillbaka, dragit sig upp mot majstångsplatsen, där en liflig rörelse bekräftar, att det viktiga ögonblicket är förestående. Hastigt bege de sig efter, äntra strandbranten och lyckas finna en liten plats i trängseln på torget.

Där uppe råda en andlös tystnad och spänning bland de tätt packade människoskarorna. Den ändtligt färdigklädda majstången har lyfts från sina bockar — tjugu starka armar kräfvas för att manövrera den ohandterliga skogsjätten — nederändan har inpassats i den järnbandade fotställningens urholkning, och det gäller nu att mot detta spjärn bryta upp det sviktande mastträdet. Ett antal af byns pålitligaste och armstarkaste unga karlar handhafva två och två de gaffelkopplade stänger, med hvilka majstången understödes och tum för tum reses i höjden. Eggande falla lyst-rings- och kommandoropen; ju högre den grofva bjässen vinklar upp från marken, dess starkare blir påkänningen. Nu passeras fyrtiofem-gradersvinkeln, spänningen blir oerhörd, den löftyngda toppspiran vajar som ett rö i storm. De rätt under stående åskådarhoparna tränga sig ovillkorligen baklänges, i hvarje sekund tycker man sig kunna frukta en plötslig katastrof. Ett enda felgrepp af någon bland de manövrerande, och majstången skulle krossande störta tillbaka öfver deras hufvuden. De utvalda och handfasta männen svikta dock ej. Med hvarje muskel knuten, med stramande senor och svällda ådror tränga de sin väldiga motståndare allt närmre in på lifvet. Nu pekar högsta spiran nästan rätt upp mot skyn; ett sista, samladt, krampaktigt anlopp — och skälf-vande från rot till topp pressas majträdet in i fotblocket, järnbanden slås samman och förreglas, och människodvärgarnas jättelika segertecken borrar sin lansspets rätt in i himmelens barm.

I samma ögonblick faller förlamningens tyngd från de tusendes hjärtan, ett jublande härskri brister rosslande lös ur tusen bröst, sväller och stiger som ur en mun upp emot fästet, skakande dess portar i öfverdådigt trots. Ifrån hörnhuset vid torget, hvars alla fönster stå vidöppna, uppstämmer mässingskapellet en taktfast skrällande dalpolska, människorna gripas af en samfälld yra, kvinnor och män, gamla och unga, främlingar och infödda utan krus eller åtskillnad fatta hvarandras händer, ochi ring innanför ring, så långt en fotsbredd mark finns öppen och banad, hvirflar midsommardansen kring majstången i Leksandsnorets by.

Äfven Sten Stålfelt och hans sällskap ryckas oemotståndligt med i den sjudande trollkitteln. De bägge männen taga flickorna Bure mellan sig, söka så vidt möjligt med fasta grepp hålla dem uppe i den allt vildare, allt besinningslösare dansen. Snubblande, skrattande, andlösa, dignande släpas de framåt i febergalen jakt, och när ändtligen musiken upphör och människolänkarna brista som vid ett plötsligt afbrott af en elektrisk kedjeström, skulle både Agneta och Martha handlöst ha segnat till marken, om ej Karl-Olof och Sten med sina mera svindelstarka hjärnor skyndat att lämna dem stöd.

Så småningom lyckas man åter draga sig ut ur det tätaste myllret och få en smula andrum och svalka efter den yrande ringdansen.

»Detta vill jag kalla en dans efter mitt sinne,» brister Sten ut, »eller hvad säger du, Martha, och du, Agneta? Har ni någonsin varit med om något dylikt i Hvita hafvet.»

»I Hvita hafvet har vi ännu ej haft den äran att öfva våra fenor,» svarar Martha leende, »men jag tänker att fiskarna där nog figurerar i något sirligare turer.»

»Ja, för en gång kan det vara lustigt att ha varit med, men sannerligen jag gör om det i brådkastet med mina gamla ben,» pustar Agneta.Efter den första polskan kring majstången på torget strömma nu skarorna ned för strandsluttningen till ångbåtsbryggan, hvars vida trägolf erbjuder en mera lätt-trådd dansbana, musikanterna taga plats på den löfvade estraden, och en wienervals stämmes upp. Slag i slag följa danserna: polka, schottish och så åter vals, idel moderna societetsslagdängor, efter hvars toner man snurrar rundt, tränges och knuffas med oförtruten öfvertygelse. Som kavaljererna äro i afgjord minoritet, bjuda de unga kullorna allmänt upp hvarandra, och dessa par synas icke minst njuta af förnöjelsen. Flickorna Bure föredraga rollen af intresserade åskådare — det är ju nästan lifsfarligt att ge sig ut i hvirfveln vid randen af älfvens afgrund — men Sten släpper icke Anna, förr än de få sig en svängom, och äfven Karl-Olof gör några hvarf med hembyns tärnor. Anna förefaller emellertid ovanligt sluten och fåordig, och snart drar sig hela sällskapet på nytt bort mot flottbron, som utgör en flitigt anlitad promenadplats mellan danserna.

»Stor skada är det i alla fall, att en tarflig mässingssextett skall få prestera musiken vid ett sådant här tillfälle,» säger Sten. »Tänk bara hur mycket stilfullare blef inte det hela, om ett par hederliga bondspelman med sina felor fick dra till med några sprittande gamla polskor och låtar. Finns då alls ingenting kvar af de äkta inhemska danserna och folklåtarna?»»Åhjo, ännu lefver nog en och annan gammal spelman i bygderna och tas till heder vid enklare danstillställningar, vid bröllop i småbyarna och slikt,» svarar Karl-Olof. »Men nu har man fått för sig, att det skall vara så mycket gentilare med den här mässingsmusiken och herrskapsdanserna, och då duger naturligtvis ingenting annat vid ett så högtidligtligt tillfälle som midsommarfästen i kyrkbyn.»

»Ja, det är sorgligt,» infaller Agneta, »riktigt en synd och skam! Äkta gamla spetsar, äkta gamla seder, äkta gamla toner — allt byter de bort för det usla moderna slimset!»

»Förstfödslorätten för en grynvälling,» tillfogar Sten.

»Men se där,» brister Karl-Olof plötsligt ut, »sannerligen står där inte själfva Peros Jerker! Det är den styfvaste af våra gamla spelmän på många mils omkrets. Har bara han sin fiol med sig — och den går han inte gärna ifrån — så tänker jag nog vi kan ordna oss vår egen lilla dansstuga i ett hörn!»

»Ack ja, hvad det vore förtjusande,» ropar Martha, klappande i händerna, »snälla herr Borgman, skynda er att få fast honom och hör efter, hvad han säger om saken!»

Efter en sådan anmaning är Peros Jerker naturligtvis snart infångad, han befinnes icke omed-görlig, fiollådan har han nog liksom inställd i etthörn uppe i kyrkstallarna, och efter som de fina Stockholmsfröknarna verkligen ä' så gemena att de gitta fråga efter en gammal bondspelman, när di har så mycken fin musik där borta hos de granna hornpruttarna, så får han väl kvista opp efter klanglådan och komma ner till dem på flottbron ett litet slag.

Och så beger det sig, att inom kort en utvald liten skara slår sin krets kring den gamle by-spelmannen, som uppklifven på en af brostolparna med älfvens nattdunkla spegel bakom sig, med sin långa hvitt grönskimrande skäggkrans och de rufsiga hårtestarna fallande ned öfver rockkragen, ter sig som en ur djupet nyss stigen näck, ett mystiskt naturväsen, som i nattens stillhet vågat sig fram för att i toner förlösa sitt ensliga hjärtas trängtan. Några knäppningar och stämningar, så lägger han fiolen under hakan, trycker kinden så tätt till dess rand som barnet sitt hufvud mot moderns sköt, och börjar spela. Ouppmanad drar han det ena stycket efter det andra, utan uppehåll, öfvergående i hvarandra, egendomligt svårmodiga melodier, gamla folkvisor och vallarstumpar, brudmarscher och skänklåtar, nästan alla af en utpräglad mollkaraktär. Betagna, andaktsfulla stå åhörarna intill, låta sina själar uppsuga tonerna, som liksom bli till ett med juninatten omkring dem, dess egen trånfullt hviskande stämma.

En och annan af de passerande sluter sig efterhand till, hejdas, tystnar och dras in i trollkretsen. Där uppdyker öfverstinnan Brunhjelm med sin Murre, där skymta flere ansikten af gästgifvargårdens sommarbefolkning, där kommer Bagars Lars! i sin långa flaxande rock, ett par, tre flämtande ungkullor i ljusa hättor. Och Peros Jerker spelar. Med ögonen slutna, med tätt sammanpressade läppar, med ett frånvarande, nästan smärtspändt uttryck öfver det rynkiga ansiktet smeker, pressar och piskar han tonerna ur den blanknötta gamla fiolen. Och när han ändtligen bryter af midt i en melodi med ett kärft disharmoniskt stråk som af en bristande sträng, stå lyssnarna ännu i flera sekunder tysta, som kunna de icke med ens hitta åter till verklighetens mark från drömmens villande stigar.

Till sist säger dock Martha, som tätt intill Peros Jerkers knän, med glänsande ögon, i andlös spänning uppfångat hvarje tonstänk från hans stråke — hviskar nästan med en klagan:

»Hvad det var vackert, hvad det var underbart härligt!»

Den gamle spelmannen ger henne en vänligt förtrolig nick. Men när nu mässingsmusiken borta ifrån ångbåtsbryggan åter börjar bumla, slänger han ånyo fiolen under hakan. »Nu ska' vi också ha oss en svängom!» Och med kraftigt klatschande stråk hvirflar han i väg med en äkta gammal Leksandspolska, som skulle kunna komma de dödas ben att spritta i sina grafvar:Hambo, ej fort*

* Gammal Leksandslåt, upptecknad af O. Qadmunsson och arrangerad för piano af V. Patrik Vretblad.I ett nu är också dansen i full gång på flottbrons gungande tiljor. Sten och Martha, Karl-Olof och Agneta, Bagars Lars och Anna, ungkullorna och turisterna, alla fångas de in i hambons snärjande maskor, alla utom öfverstinnan och hennes Murre, som tjänstgöra som en eggande claque.

Efter detta nya återfall i lättsinnets snaror gripes emellertid Agneta af en plötslig ruelse öfver att Martha redan allt för länge vakat och tröttat ut sig. Hennes egna ben nästan vika sig af den ovana ansträngningen, och då öfverstens i detsamma bryta upp för att bege sig hem till gästgifvargården och de väntande sängarna, passa flickorna Bure på att få sällskap, och man skiljs under många löften om snart återseende. Äfven Anna förklarar sig trött och tar tacksamt emot erbjuden hemskjuts med ett grannfolk från Tibble. Sten och Karl-Olof däremot kunna icke förmå sig att så tvärt afbryta den stämningsfulla midsommarnattsfesten, utan besluta att ännu någon timme deltaga i folklifvet och afvakta dagningen och soluppgången.

De båda vännerna vända alltså tillbaka till dansbanan på ångbåtsbryggan och kasta sig åter midt in i leken. Det dröjer dock icke länge, förrän de få en förnimmelse af, att liksom en ny, främmande ton skurit in i den bullrande, men hitintills godmodiga uppsluppenheten. De äldre åskådarna ha i allmänhet försvunnit, under det en hel del unga karlar i vanlig halfherreutstyrsel samt äfven en och annan slimsklädd jänta rekryteratde dansande. Det har kommit något skrikigt och våldsamt in i glädjen, något slamsigt och obehärskadt i stället för den förra

värdigheten, svordomar och råa gapskratt skorra ofta i öronen, och mellan buskarna på strandsluttningen, bakom portar och knutar smusslas det med brännvinsflaskor och ölbuteljer.

Både Sten och Karl-Olof känna också allt mindre trefnad af sällskapet och ha just öfverenskommit att hellre göra en promenad öfver älfven bortemot Källberget, då deras uppmärksamhet plötsligt fästes af en häftig rusning, buller och skrik från vägsvängen upp mot majstångsplatsen. Ett slagsmål är tydligen i görningen, och de skynda till för att om möjligt söka afstyra ofoget.

När de armbågat sig fram genom de packade skaror, som redan omge skådeplatsen, finna de i dess midt en klunga starkt beskänkta unga karlar i ett våldsamt handgemäng, som kommer stenar och damm att ryka i högan sky. Än vältra de om hvarandra på marken, i en enda sprattlande härfva af ben och armar, än lyckas de för ett ögonblick komma på fötter för att med hand i hår och klo i strupe åter tumla om i ett annat hörn af den trångt slutna kretsen. Från de stridande själfva höras endast oartikulerade vrålanden, stönande frustningar, när de spotta ut blod och grus efter de halsbrytande kullerbyttorna, men de kringstående egga dem med knuffar och högljudda tillrop: »Ge den djäfvulen, så han minns det! Denförbannade smedsdrummeln, som kommer hit och djäklas med våra jäntor — ge'n på puckeln, så han inte ens kan krypa hem till Tibble igen!»

Så fort Sten Stålfelt hunnit bryta sig igenom ringen och uppfatta situationen, ropar han med sina lungors fulla kraft, öfverröstande oväsendet: »Hvad står här på? Skäms ni inte att ställa till ett sådant spektakel! Och fyra mot en sedan! Hör upp, säger jag, annars...»

Det oförmodade uppträdandet af den herre-klädda främlingen, som axelbred och reslig med befallande blickar plötsligt står midt ibland dem, kommer för ett ögonblick de kämpande att studsa och hejdas. Den anfallne — själf en riktig jättegestalt, svartmuskig med mörkt tofvigt hår, förvildade ögon, söndersliten krage, uppfläkt skjorta och väst — frigör sig från sina^ vederdelomän, kastar ursinnig hufvudet tillbaka och begrafver en blodig näfve djupt ned i byxfickan. I nästa ögonblick flyger den upp igen, någonting hvitt glimmar till, när han höjer den och på nytt störtar fram mot sina motståndare. »Han drar knif, den djäfveln!» ljuder en röst ur hopen. Äfven Sten gör ett språng, ett väl riktadt slag öfver den lyfta armen, och i en vid båge slinter knifven ur den rasandes hand och in bland åskådarna.

Nu taga med ens äfven de omkringstående till afväpningstaktiken, ett hälft dussin kastar sig öfver knifdragaren och släpar honom afsides, medan andra omringa och söka lugna de öfriga slags-

kämparna. Under tiden drar Sten Karl-Olof med sig ut ur vimlet — »kom, låt oss då ändtligen få vår promenad!» — och med hastiga steg försvinna de två ned öfver flottbron och vidare efter landsvägen på motsatta älfstranden.

»Det var sannerligen ett ordentligt karlatag, du där presterade,» säger Karl-Olof, när de kommit på väg, full af beundran öfver vännens oför-skräckthet, »och en Guds lycka, att det gick så pass väl. Jag känner tyvärr allt för godt till det där svarta smedskrutet från hembyn, Lisserkers Daniel, en af de vildaste sällarna i hela socknen,, och hade han bara hunnit få knifven i gång, så vet ingen, hur det kunde ha slutat.»

»Åh prat,» svarar Sten, »det var ju ingenting att tala om. Men en bra obehaglig afslutning var det i alla fall på midsommarfesten, som började så vackert och stämningsfullt.»

»Ja,» säger Karl-Olof, »det är det fördömda brännvinet, som gör vilddjur af så många annars präktiga pojkar. Och så en annan sak — lade du märke till, att bland bråkmakarna och de druckna, både nere på dansbryggan och eljes, fanns inte en enda, som bar allmogedräkt? Så länge de bär den, så länge håller de den också i ära. Men sedan ...»

»Just det har jag också fäst mig vid, både nu och tidigare, och det har väckt många tankar till lif inom mig. Karl-Olof, gamle vän, för hvar dag som går känner jag en allt starkare maning inom mig att försöka göra någonting — någontingi min ringa mån för att rädda en bit af allt det gamla goda, som håller på att dö här i det kära Dalarna. Och säkert känner du som jag — om du bara ville — om vi bara började så smått i någon ända — alltid skulle det väl kunna bli till något...»

»Om jag vill, om jag vill!» bryter Karl-Olof passioneradt ut, »hur kan du tänka dig något annat! Hela min själ kvider för hvar timme och stund vid allt hvad jag ser omkring mig. Men huru, men huru? Hvad förmår ett par unga viljor mot hela tidsandan?»

»Det är inte utan, att jag redan har en liten plan skisserad i hufvudet, som jag gärna skulle vilja rådgöra med dig om,» fortsätter Sten. »Men nu är det för sent eller rättare sagdt för tidigt, och vi kan nog båda behöfva sofva på saken. Men en af de allra närmaste dagarna kommer jag hem till dig, och då skall vi grundligt diskutera den. Får jag det?»

»Du är välkommen, Sten,» svarar Karl-Olof högtidligt. »Se, där rinner solen upp öfver Tibb-lebergets topp.»

Ja, sannerligen — där står ju redan den nya dagens glans öfver höjderna i öster! Skogen doftar, fåglarna hälsa morgonen med jublande skri. De unga männen vända och taga vägen hemåt.ÅTTONDE KAPITLET.

TRÖTT OCH UPPHETTAD KOMMER Karl-Olof några dagar senare vid femtiden på aftonen hem från skogsängen, där han tillsammans med gårdens drängar och pigor deltagit i höslåttern ända från tidigaste otte-stunden, medan daggen ännu låg öfver gräset som en glimmande silfverhinna och gjorde liarnas gång helt len och lätt. Man hade lefvat på skinnsäcksmat hela dagen, och nu skulle det smaka något till skönt att få en kopp varmt kaffe hos Anna ute i köket!

Anna har också haft brådgöra hemmavid. Kreaturen skulle i väg till långfäboden om natten, och vallkullan måste utrustas med förning för flera veckors tid, bröd, mjöl och gryn, potatis, fläsk' och sill, det kära kaffet ej att förglömma. När brodern stiger in, är hon just i färd med att packa ned förråden i de stora klöfjekorgarna, ty hvarendamatbit måste forslas på hästryggen upp efter de oländiga fäbodstigarna.

»God afton,» hälsar Karl-Olof och slår sig ned vid bordet framme vid fönstret, »har du en kopp kaffe att bjuda på?»

»Åhjo, nog har jag väl det, om du vill vänta ett par minuter, tills jag får värma en tår. Är ni redan färdiga där uppe på skogsängen?»

»Ja, vi har slagit och strängat alla lotterna. Nu håller di som bäst på med hässjningen. Men jag fick ge mig hem litet tidigare, ty Sten skulle komma hit ett slag på aftonen.»

»Jaså, skulle han det,» säger Anna och blåser på glöden under kaffepannan, så att askan hvirflar långt fram öfver hällen.

Så ställer hon fram smörasken, brödkorgen och sockerskålen för brodern, slår upp en kopp rykande kaffe och serverar honom. En god stund sysslar hon därpå tyst borta vid spiseln. Till sist säger hon i en ton, som hon försöker göra så lätt och likgiltig som möjligt:

»Han är allt bra förtjust i den unga fröken Bure, herr Stålfelt — Sten, menar jag — tror du inte det?»

»Jo, det tror jag visst,» svarar Karl-Olof med öfvertygelse, »alla måste väl vara förtjusta i henne, en så söt och stilig flicka som hon är!»

Det kommer något stelt öfver Annas ansikte, men hon säger intet vidare, och brodern märker ingenting, där han med välbehag sörplar sitt varmakaffe från fatet. Strax därefter tar Anna den fär-digpackade videkorgen och går stillatigande ut.

När Karl-Olof efter slutad aftonvard sneddar öfver gården för att bege sig till sin kammare i gammelstugan, möter han fadern, som kommer ut ur loglängan med en klöfjesadel öfver armen. Borg Olof har nu några af sina bästa dagar, högsommarvärmen och Annas flinka fingrar ha mjukat upp den svåraste torrvärken i hans ben, och kryck-käppen får tills vidare hvila i hörnet bakom skinnsoffan. Han nickar vänligt åt sonen, som han ännu icke sett i dag, och säger:

»Jag hörde af Anna, att du var kommen hem. Nå, hur känns det i kroppen efter det styfva dagsverket?»

»Tack godt, far. Det är riktigt en njutning att få hugga i så här efter allt kammarsittandet.»

»Jaja, men förtag dig nu bara inte. Lagom är ändå bäst.»

»Har alls ingen fara, far,» skrattar Karl-Olof. »Nu väntar jag Sten Stalfelt och tänker lata mig hela kvällen.»

Inne på kammaren befinnes ännu allt som han lämnat det på morgonen, ingen har haft tid att tänka på städning midt i brådaste slåttern. På skrifbordet lyser ett hvitt pappersark med några korta versrader högst upp på sidan. »I Siljans ljusa juninatt...» står där präntadt öfverst med Karl-Olofs sirliga runda stil. Herre Gud, hur har han kunnat vara så slarfvig att glömma dedär dumheterna framme! Nästan förskräckt kastar han ned det i skrifbordslådan och vrider nyckeln i lås, men lugnar sig åter, då han finner, att tydligen intet nyfiket öga under hans frånvaro inspekterat terrängen.

Sedan han befriat sig från dagens damm och svett, tänder han den lilla pipsnuggan, tar sista »Tilskueren» och går ut och sätter sig på förstu-trappan.

Många sidor har han emellertid icke hunnit i den artikel om »Den unge danske Lyrik», som han i går kväll somnade ifrån, då Sten anländer. Det är ju viktiga ting, de i dag skola' dryfta, och för att få vara ostörda af hvarje obehörigt afbrott, söka de snarast upp den lilla utsiktsskref^ van på bergsluttningen, som de invigde vid Stens första besök.

»Det var alltså den där planen, som jag talade med dig om på midsommarmorgonen,» tar den unge målaren upp, sedan de ordentligt slagit sig till ro. »Det kan ju tyckas både inbilskt och förmätet af en främling som jag, som till på köpet vistats här bara några få veckor, att gå omkring och hysa sådana funderingar, och det är heller alls inte min mening, att jag skulle vara mannen att vrida tiden i led. Men ändå kan jag nu omöjligt få ur mitt hufvud, att det liksom var något särskildt med den rösten inom dig, som just nu kallade dig hit upp — och att du fick mig att följa med. Jag har aldrig kännt det så,för någon bygd eller någon befolkning förut, hvar jag än vistats rundt om i landet, inte ens i min egen hemtrakt. Ju mer jag ser af människorna och lifvet här uppe, dess starkare dras jag till dem, af det gammaldags trohjärtade, kraftiga och enkla i deras väsen och pä samma gång af allt det fina, ja, rent af konstnärliga, som ännu lefver kvar i seder, form och färg. Men därför gör det mig också så ondt för hvarje tecken till urartning och förskämning. Ja, nu tycker du kanhända, att jag står här och docerar som en riktig skolmästare, men jag försäkrar dig, Karl-Olof, att det alls inte är af något viktighetsmakeri eller dylikt, jag kommit på dessa tankar, utan snarare, om det också kan låta besynnerligt, af rena beundran och tacksamheten.»

»Åh, jag förstår dig så väl, käre vän,» faller Karl-Olof in, »det är ju endast mina egna innersta känslor, du kommer till mötes. När redan du så hastigt och så lefvande lärt dig älska vår bygd, då kan du tänka dig, hur den är sammanvuxen med den, som har sin rot i själfva stengrunden här vid våra fötter.»

»Ja, och därför är egentligen också all vidare motivering öfverflödig, och ditt svar har jag fått långt före detta, när jag kommer till dig och säger: låt oss göra hvad vi kan för våra vänner vid Siljan, Karl-Olof!»

I raska drag utvecklar han nu för vännen sin plan. Det är naturligtvis de unga, det först och främst gäller att påverka, att väcka till insiktom det dyrbara arf, de tagit från sina fäder, och som det borde vara deras högsta stolthet att vårda och förkofra. Kunde man till en början förmå dem — män såväl som kvinnor — att åter allmänt upptaga och hålla i ära de oförvanskade gamla nationaldräkterna, så vore redan därmed mycket vunnet, och det ena skulle nog sedan efter hand draga det andra med sig. Nu hade han som det första steget tänkt sig att under sommaren försöka samla traktens ungdom till några enkla lek- och dansaftnar under Guds fria himmel, där den kunde komma underfund med, hur trefligt och nöjsamt man kan ha det i all anspråkslöshet utan hvarje slags dryckjom eller bullrande upptåg. En gammal bondspelman med sin fiol borde utgöra hela musiken — tänk, om man kunde engagera Peros Jerker! — och gamla hederliga folkdanser och dito lekar skulle stå främst på programmet Kanske kunde man också få i gång en smula unison sång eller till omväxling deklamera en bit af någon bland våra nationella skalder. Karl-Olof själf hade ju så många präktiga dikter med hembygdsstämning och folkligt innehåll, som borde ägna sig alldeles förträffligt! På dessa samkvämsaftnar finge man bekanta sig med de unga, vinna deras öra och förtroende, så att man sedan, helt försiktigt, kunde rycka fram med det gröfre

artilleriet. Detta skulle utgöras af några kortare föredrag och uppläsningar under den stundande hösten och vintern, vid hvilka man, naturligtvis på ett populärtoch underhållande sätt, skulle söka bereda marken för de större målen: de gamla sedernas, dräkternas och hemslöjdens återupplifvande, vördnaden för de historiska minnena, kärleken till hem och fosterbygd, ett nyktert, sundt och arbetskraftigt lif, nutidsglädje och framtidshopp!

Den gode Sten, som börjat helt lugnt och saktfärdigt, har så småningom talat sig i eld och låga under detta långa anförande, han har sprungit upp, vandrat fram och åter på den lilla klippafsatsen, mätt ut de fjärran hägrande framtidssynerna med breda penseldrag på himlens blåa duk.

Karl-Olof åter sitter andlöst förstummad; vidgade och lysande följa hans ögon hvarje rörelse af vännen, suga minsta stafvelse från hans läppar. Till sist, när Sten har slutat och liksom frågande blir stående framför honom, reser äfven han sig upp. Med bägge sina griper han Stens högra hand och kramar den hårdt. Det är som arbetade något inom honom, som icke förmår bryta sig ut. Så kommer det, varmt, skälfvande lågt: »Detta är storartadt, Sten, helt enkelt genialiskt. Och jag tackar dig, jag som ju också är en af de unga vid Siljans strand.»

Men Stens panna är nu åter sval, hans ljusa blåa blick leende lugn. Han skakar endast energiskt på hufvudet, lägger Karls-Olofs arm under sin, och långsamt börja de nedstigandet från höjden.

Under tiden språka de alltjämt vidare omsina planer och om de närmaste åtgärderna för deras realiserande. Karl-Olof skall för egen del genast taga itu med utarbetandet af ett par föredrag, till hvilka han redan har förträffliga förstudier; dessutom skall han söka vinna kyrkoherden Boreus i Siljansnäs, som är en mycket frisinnad, socialt intresserad och kunnig man, för saken. Och naturligtvis skola de sätta Agneta och Martha Bure in i frågan, när de nu snarast infria sitt löfte om ett besök i deras hem på Björkberget. Kanske kunna de rent af få Tora Länder att åtaga sig något föredrag om trädgårdsskötsel, och till Per Danielson, sin för detta skolkamrat i Vikarbyn, skall han också skrifva. Som folkhögskolelärare är han gammal och van föredragshållare och kommer helt visst att känna sig lifligt tilltalad af förslaget.

Sten å sin sida ämnar omedelbart undersöka möjligheterna för anskaffandet af lämplig lekplats i Leksandsnoret, där de beramade samkvämen kunna äga rum. Det blir väl att gå till fröken Lovisa med sina bekymmer — hon brukar då aldrig stå rådlös, när det gäller att skaffa tak öfver hufvudet eller mark under fötterna.

Flammande af entusiasm, glödande af ifver att gripa sig an med det stora verket, uppmuntrande och öfverbjudande hvarandra, lägga de så råd i den stilla kvällen, medan de vandra fram och tillbaka efter vägen till Leksandsnoret i allt längre och längre slag. Till sist äro de nästan ända framme vid ångsågen, när de ändtligen upptäcka, atttiden löpt ifrån dem, och att Karl-Olof genast måste skynda åter för att få ett par timmars sömn före fäbodfolkets och kreaturens uppbrott.

»Det var ledsamt, att jag på det här sättet hvar-ken fick hälsa på din far eller Anna i kväll,» säger Sten, just som de skiljas, »men du är väl så hygglig och framför min ursäkt.»

När Karl-Olof kommer hem och in på gårdsplanen, sitter Anna på kanten af brunnskaret under den gamla rönnen, hvars hvita blomflockar glimma likt bleka facklor mot den dunkla grönskan i juninattens dofttunga skymning. Eljes ligger hela gården öde och inslumrad; man tycker sig nästan höra de arbetströtta människornas djupa, jämna andedrag sätta de massiva timmerväggarna i en sakta dallring.

»Det var mycket, ni hade att tala om i kväll, du och Sten,» säger Anna till brodern, som med en nick slår sig ned vid hennes sida.

»Ja, nog var det det,» svarar han. Han har hela vägen burit på en brinnande otålighet att få inviga systern i de stora planerna, men nu känner han sig med ens afkyld af den underliga, nästan fiendtliga tonen i hennes anmärkning. Det var ju också så sent, bäst att skjuta upp saken till ett lägligare tillfälle.

Han stryker henne lätt öfver håret och tar godnatt. Hon rör sig ej. »Jag har satt in litetmat åt dig i kammarn,» säger hon, när han gått några steg. Så stöder hon åter hakan i handen och stirrar ut i ensamheten.NIONDE

KAPITLET.

SOM ETT SAGOLIKT ODJUR, STRÄC-kande sin breda mule ut öfver Siljans vattu-bäcken, vältrar sig Siljansnäs halfö från Fjäll- och Digerbergens urskogsskymning mellan Olsnäsvikens, Öster- och Byrvikarnas vågor ut i den ljusa sjön. Midt på den knöliga nosen tornar sig Björkbergets noshorn. Ännu sörplar besten i djupa drag af den källsvala vågen. Men lyfter han en gång manken efter släckt törst, ränner hornet en remna i himmelens tak. Tag kartan och se, och saken står klar!

Människovarelserna, som söderifrån krypa landsvägen upp efter Björkbergets mur, ana dock intet om denna gigantiska urgrund. De tycka sig vara i en paradisisk ängd. Hvar strålar solen mildare och ljusare än öfver denna bördiga bygd, hvar ser man tillbaka öfver en fagrare nejd? Midt på dess gröna duk spritta Al- och Byrvikarna somtvänne blåa karpar i solmaskornas nät, rundt om slutar sig åsarnas ring, närmast blixtrar kyrkans hvita spänne. Hvar tassar vinden lenare och smeksammare än här, hvar är luften mer balsamdruc-ken och ljuf att andas? Ingenstädes i Siljans vida dal, ingenstädes i Sveriges stora rike.

Här, halfvägs under bergryggen, ligger en uråldrig by; Björken är dess namn. De kringbyggda, gråtimrade gårdarna kanta på ömse sidor vägen, vinda sig i en lång kedja efter fjällets buktning. Oregelbundna, tätt hopgyttrade, inkilade i hvarandra, öppna de mot bygatan låga portgångar, sömniga små fönstergluggar, smala, backiga brandgator och prång. Men tränger man in bakom längorna, träder ut ur portlidrens skymning på de solgassade gårdssluttningarna, skall man förvånas öfver de växtlighetens underverk, som denna naturens stora drifkast framtrollat i en så nordlig bygd. Fruktsamma päronträd, resliga som popplar, hela dungar af äppelträd, muskulösa som gamla brottare, brinnande snår af brandgula liljor, blåeldar, riddarsporrar, stormhattar och jakobsstegar. Det är ett hojtande och skrattande af ostyriga färger mellan de gråruggiga gamla väggarna, så man rent af tycker det slår lock för ens öron, och barnungarna, som tumla om på grässvålen mellan getterna och brunnsspelet, förefalla tystlåtna midt i sitt stim.

Storkaxen och åldermannen för alla dessa gamla gårdar är dock Pellasgården, och dess sär-märke är en jättestor lind, som med sin konungsliga krona öfverskuggar hela den ena halfvan af den fyrkantiga gårdsplanen, och som mellan några af sina mansgrofva hufvudgrenar uppbär en så kallad »fåfänga», ett litet golf med sittbänkar och bord midt inne i löfhvalfvet, till hvilket en vinglig trappa leder upp rundt den knöliga stammen. Pellasgården har i sin tid varit både prästgård och klockargård, men sedan nu kyrkans tjänare erhållit nybyggda boställen intill gudshuset nere i dalen, innehas det mindre boningshuset af byns konstförfarne slöjdare och vagnmakare, Hins Anders Persson, medan Agneta och Martha residera i hufvudbyggningen utåt »långgattu». Denna inrymmer också gårdens andra stora märkvärdighet, den ansenliga »gässbustugan» eller gästabudssalen, som byamännen ännu någon gång nyttja till samlingssal vid sina möten och öfverläggningar eller vid större bröllop och begrafningar, men som dessemellan står ledig och nu hvarje lördag disponeras af Agneta för hennes knyppelskola.

Det är just en sådan lördagsmorgon fram i juli, och klockan nalkas tio, den timme, då Agnetas elever bruka samlas till dagens id, som redan blif-vit ett efterlängtadt nöje för alla de unga deltagarna. Många af dem äro grannasbarn och' ha nästgårdsväg, men där finnas också de, som ha långt att vandra; från Tasbäck och Fornby, ja, ända bort från Hjulbäck och Börtja komma små knypplerskor traskande med sina matsäcks-

korgar efter de dammiga vägarna. Ännu äro de en smula blyga till att börja med, vänta gärna, till dess flocken blir något så när fulltalig utanför den stora porten utåt långgatan. Nu öppnas den emellertid helt försiktigt på glänt, ett solbrynt litet ansikte med ett par breda äppelkinder och cirkelrunda blåklocksögon under den röda hättan kikar in i springan, ett randigt förkläde, ett par hvita ullstrumpsben följa småningom efter. Det blir två, det blir tre och fyra, snart en hel liten gåsmarsch af småkullor öfver den tysta, soldåsiga gårdsplanen. På granriset utanför förstukvisten skubba de ordentligt af de solida bäcksömskängorna, så som mor förmanat dem, trots de torra vägarna ej gärna kunnat lämna några vådliga märken. Inne i förstugan står dörren till gässbusalen öppen, och snart ha de alla funnit sina platser på långbänkarna kring det bastanta furubordet, som upptager stugans hela bredd.

Nu skall man se, hur de runda ögonen bli ännu större och rundare, hur fjorton små hufvu-den vridas och lutas samman, fjorton munnar börja hviska och sorla, knubbiga små fingrar peka hit och dit uppåt väggar och tak. Ty detta är ingen vanlig naken skolsal, där den svarta taflan och Sveriges karta utgöra de enda väggprydnaderna; detta är en jättelik sagobok med de underbaraste bilder ur bibliska historien, målade för många, många år sedan i lysande färger på de hvitmenade väggarnas fält af en gammalallmogemästare från Ullvi by. Här får man skåda »Bröllopet i Kana», här »De tio jungfrur, som togo sina lampor och voro af olika sinne», här »Drottningen af Rika Arabien på väg till Konung Salomon» och ännu mycket mer. Mellan de runda spärrarna uppe i taket vindia guirlander af rosor och grönskande blad, och på hvardera sida om den breda öppna spiseln stoltserar en bukig blomstervas, strimmad i gult och rödt och med en plym af de sällsammaste blommor, stora som hjul, rutade, uddade och utkrusade i alla regnbågens färger.

Hur många gånger än den unga församlingen beskådat och begapat all denna härlighet, känner den sig dock ständigt på nytt lika fängslad af dess trollmakt, och det skall sannerligen vara tant Martha själf, som just stiger inom dörren med ett stort fång färskt björklöf för det svarta spiselsvalget och gladt nickande och hälsande påkallar handräckning, för att den så hastigt skall kunna lockas tillbaka från de bibliska sagostigarna till dagens nyktra omsorger och bestyr.

Under tiden sitter Agneta inne i »lilla blå kammaren», trugar mor Olsos Kirsti att doppa ännu en skorpa i påtåren och breder kring kaffebrickan på bordet ut sina profbitar af knypplade gamla dalaspetsar, uppsnokade och hopsamlade på många långa vandringar bygden rundt. Mor Olsos Kirsti är en hvithårig liten gumma med det allra skrynkligaste och vänligaste ansikte, en kan se, och den största rariteten af alla de rarite-ter, som Agneta lyckats gräfva fram på sina energiska upptäcksfärder. Hon är nämligen den enda kvarlefvande i hela Siljansnäs, som ännu sitter inne med den utdöende gamla knypplingskonstens bästa traditioner, och hon afhämtas därför också högtidligen med häst och kärra hvarje lördagsmorgon ända från Hjulbäcks by och handteras så ömt som trots någon af Agnetas allra sällsyntaste spetsstumpar.

Moraklockan ute i matrummet slår tio klingande slag, just som de äro färdiga med sina öfverläggningar, plocka ihop de för dagens lektion urvalda mönsterspetsarna och bege sig till gässbustugan. Därinne har tant Marthas närvaro hastigt förjagat de sista blyghetsresterna, och under ystra krumsprång, skratt och rop går leken rundt den stora salen. Tant Agnetas högresta uppenbarelse på tröskeln är dock nog för att ögonblickligen återställa ordningen; som en fläkt är Martha utom dörren, och likt tända ljus stå de små kullorna framför sina platser och hälsa de inträdande med nigningar så djupa, som gällde de själfva kyrkherrn på examensdagen.

»Goddag, goddag,» svarar Agneta hurtigt. »Har ni nu rasat ut, så att ni kan berga er vid arbetet en stund? Tasbäcks Mia och du Knapp Anna, i dag är det er tur att vara förstyren. Kom nu och hjälp mig med knyppeldynorna.»

Blossande inför uppdragets höga vikt, träda tvänne af de äldsta flickorna fram till det storaskåpet innanför dörren, ur hvars rymliga djup de enkla knyppeldynorna langas ned och öfverantvardas åt sina ägarinnor. Snart är kretsen sluten kring långbordet under de öppna gafvelfönstren, Agneta och mor Olsos Kirsti taga plats vid dess öfre ända för att i hvarje ögonblick vara de tveksamma till hjälp med rättelser och anvisningar, fjorton röda hättor böjas öfver dynorna, och de hundra små pinnarna börja sin rasslande dans mellan flinka barnafingrar.

Framför hvar och en af de unga knypplerskorna ligger den profspets, hon har att efterbilda; några utstuckna pappersmönster på själfva dynan komma här aldrig i fråga, och det fåtal knappnålar som användes, placeras till största delen i spetsens kanter. Allt detta gör dalknytnin-gen till en mycket svår konst, och man måste i sanning beundra den medfödda händighet, som med så primitiva medel ernår de utsökta resultat, som de typiska gamla dalaspetsarna kunna framvisa.

Flere af Agnetas elever ha också redan förvärfvat en förvånande färdighet, och de stilfullaste mönster — Tulipanarosa och Jerusalemsmur, Skaftros och Tysk krona — växa fram som rimfrostblommor öfver de gröna dynorna.

I ett par timmars tid arbetas oförtrutet, men sedan väntar också en härlig mödornas lön. Precis på tolfslaget klappar tant Agneta i händerna, knyppeldynorna skjutsas undan, och som en flocksparfvar surrar hela flicksvärmen ut på gården, där tant Martha fångar de två, tre första i sin vida famn.

»Nå, hvad skall vi nu leka?»

»Sista paret ut — Katt och råtta — Jakob", hvar äst du?» lyda buden om hvarandra i stormande ifver.

»Det var mycket att välja på,» skrattar tant Martha, »men nu är jag katt, och du Liss Inga är en liten, liten råtta. Akta dig bara, nu hvässar jag klorna.»

Och under den stora linden, hvars skugga faller sval och vid, ehuru solen redan står middagshögt på himmelen, går ringdansen rundt, medan katten och råttan i yrande jakt kila ut och in mellan dess lefvande galler. Aj, nu fastnade Liss Inga just i det trängsta hålet, och den stygga kattens tass hinner anbringa de tre ödesdigra slagen, som göra henne till ett räddningslöst byte.

När man så rasat sig grundligt trött och törstig, måste tant Martha vattna sin unga hjord vid brunnen nere i stallhörnan, där de trefliga lermuggarna stå till reds på stensockeln under brunnstaket. Man kappas om äran att få sköta vindspelet, fyra armar på hvardera sidan om vefven. Men våren nu så goda — försiktigt, försiktigt — endast små, långsamma klunkar af det kalla vattnet!

Snart är man åter styrkt för nya äfventyr, och änkleken ställes upp framför stalldörren. Tant Martha är naturligtvis änka — »sista paret ut!» lju-der hennes klocklena stämma, och fram hvirflar det första paret. Rundt om lindstammen i andra ändan af gården lyder lagen; i i i i i i i... där lyckades de små fingerspetsarna nå hvarandra, innan den stackars änkan ens på långa vägar hunnit målet. Förtjusta och stolta vända de återförenade tillbaka till sin plats i ledet.

»Sista paret ut!»

Ännu en gång går den vilda jakten. Nu är det ett par af de största flickorna, som är framme på täflingsbanan, och Martha ökar farten till snabbaste språng. Förbi förstukvisten, rundt om linden, fram emot porten — nu, nu har hon blott att lyfta handen för att gripa den flyende, då med ens ett oanadt hinder korsar hennes väg. En arm sträckes ut, en kraftig basröst mullrar fram ett skratt, och nästan andlös segnar hon in i famnen på Sten Stålfelt, som i samma ögonblick träder fram ur portgången.

»När hvar tar sin, så tar jag min! Det kan man kalla ett hjärtligt mottagande,» utropar artisten, och de hvita tänderna glimma till under den välvårdade mörka mustaschen.

»Åh, är det bara du,» flämtar Martha, så fort hon hunnit hämta sig ur sin förvirring. »Nog är du välkommen, men fullt så eftertryckligt hade jag ändå inte tänkt ta' emot dig.»

»Nej, det kan jag väl föreställa mig, om det nu verkligen varit bara jag. Men, som du ser,

— 150 —uppträder jag i ett sällskap, som kanske bättre kan motivera din varma välkomsthälsning.»

Och mycket riktigt — där stiga både Karl-Olof Borgman och kyrkoherden Boreus, bockande och med hattarna i hand, fram ur portgångsskymningen, där hon i första hastigheten icke märkt dem.

Ljudet af de främmande rösterna har nu lockat äfven Agneta ut på förstutrappan, och det blir ett hälsande och förklarande öfver lag. Kyrkoherden, som är en stor, groflagd och jovialisk herre med gråsprängdt kortlockigt hår och bruna, lifliga ögon, för till att börja med ordet. Se, det var nu så, att dessa bägge unga herrarna här, hans gamle vän Karl-Olof Borgman och hans nye vän artisten Stålfelt, hade gjort honom den angenäma öfverraskningen att afbryta hans djupaste lördagsspekulationer öfver morgondagens högmässotext — jo, jo, han menade verkligen angenäma, ty fdet var kär och vacker förning de kommo med! Nå, den saken fingo de väl sedan själfva närmare förklara för de unga damerna! Och som de ytterligare hade för afsikt att utsträcka besöket till fröknarna Bure och Björkberget, så hade han tagit sig friheten att göra sällskap som ciceron. Han hade ju också lofvat att titta till fröken Agnetas knyppelskola någon gång, och då nu tillfälle erbjöd sig...

»Ja, låt oss nu bara inte störa, utan fortsätt med den trefliga leken, som gladde våra ögon,när vi kom. Kanske kan vi rent af få vara med på ett hörn?»

Men något sådant vill Agneta alls icke höra talas om. Lekstunden skulle för öfrigt just nu vara slut, och ännu en timmes flit vid knyppeldynorna återstår före middagsrasten. Både kyrkoherden och hans följeslagare ha nog också kommit för att få se något intressantare än en hop ostyriga barnungar springa »sista paret ut», och om herrarna ej ha något däremot, passar det ju utmärkt att stiga direkt in i gässbustugan.

Så får då hela den lilla elevskaran, som skygg och nyfiken likt en klunga lamm skockat sig borta vid logväggen, i tur och ordning under djupa knixningar passera revy för kyrkoherden, som tar hvar och en i hand, nämner dem vid namn och vänligt sprakar dem an. Kretsen kring det stora långbordet inne i lektionssalen slutes på nytt, mor Olsos Kirsti niger och ler med hvarje skrynkla i sitt gamla ansikte, och knyppelpinnarnas sakta knitter fyller den plötsliga stillheten.

Med lefvande intresse ta de besökande del af Agnetas upplysningar och förklaringar, inhämta de rikt växlande gamla mönstrens underliga benämningar, fängslas af den rosrätta regelbundenheten i blommornas, stjärnornas och vågornas skridt öfver bottenverkets spindelnät, de kraftiga konturernas kärfva hållning, de raka kanternas karaktäristiska linierenhet. Hvilka skatter af folklig diktning ligga ej bundna i dessa trådfina maskor,århundradens drörn^- och känslolif, sagostämning och hvardagsflit. I sanning lyckligt, att någon vill vårda sig om det gamla arfvet, innan det helt begrafves i glömskans damm!

Leende, glödande varm inför den uppriktiga förståelsen, mottar Agneta alla dessa vänliga och entusiastiska ord med tacksamma handtryckningar, öfverantvardar därpå barnen åt mor Olsos Kirstis tillsyn och följer sina gäster tillbaka ut på gårdsplanen. Naturligtvis måste de nu stanna och äta middag i all landtlig anspråkslöshet! Sten och herr Borgman, som rest så lång väg, böra vara vid briljant matlust — dess bättre för Marthas enkla anrättningar.

Kyrkoherden Boreus tackar emellertid och af-böjer för sin personliga del. Hans egen middag väntar honom hemma och, hvad viktigare är, det ofullbordade predikokonceptet. Han lämnar sina vänner i de älskvärdaste händer, och' glad och nöjd åt hvad han redan fått se, aftågar han med ett löfte om de unga fröknarnas snara återbesök nere i prästgården.

»Det var verkligen riktigt hyggligt af er att titta hit,» utbrister Agneta ännu en gång, sedan kyrkoherden försvunnit, »och dubbelt roligt, att ni kom på en lördag, så att jag fick visa er mina små knypplerskor. Men å propos — hvarför i all världen har ni inte tagit er rara syster med er, herr Borgman? Jag skulle så gärna ha velat intressera henne för min knyppelskola; börjar redan drömma storadrömmar, förstår ni, om filialer både här och hvar i bygderna.»

»Det skulle säkerligen ha varit ett stort nöje för Anna att få följa med, men det har sig inte så lätt att komma lös nu midt i skördebrådskan,» svarar Karl-Olof en smula undvikande. Sanningen är, att Anna ej med minsta ord gifvit till känna någon önskan i den riktningen, då brodern för henne omnämnde utflyktsplanen.

»Vi har också kommit hit i en alldeles särskild mission i dag, Karl-Olof och jag,» inpassar Sten, »ty äfven vi har börjat drömma stora drömmar, och nu vill vi ha dig och Martha med vid deras förverkligande. Kyrkoherden Boreus har lofvat hjälpa oss; alla goda krafter är välkomna och behöfliga, och vi tänker inte ge oss, förrän vi slutit ett förbund kring hela Siljans rund.»

»Hvad säger du, Sten, var det den förningen, kyrkoherden talade om! Jag kunde alls inte förstå, hvad han menade. Jag brinner af nyfikenhet; kom, låt oss gå in och språka i fred och ro. Ännu är det en god stund till middagen, och ungdomarna får mor Kirsti sköta om.»

Par om par bege de sig nu in i systrarnas lägenhet, som trots dess ännu något provisoriska skick glimmar af konstnärlig förfining och hemtrefnad. Det fyrkantiga matrummet med sin gulbetsade björkmöbel — lång, rak soffa, rundt bord midt på golfvet, gammaldags, låg skänk och rottingflätade stolar — får sin ton af några färgklin-gande akvarellstudier af Agneta: en knypplande liten Leksandskulla, ett par tultande gulkoltingar, en ungmor med sin minste i skinnsäcken på ryggen. Midt emellan de tvänne fönstren tickar en gammal

fodralklocka, och vid det ena har Agneta sitt ritbord, belamradt af pappersrullar, färger och pennor. »Lilla blå kammarens» melodi är komponerad af en snäckhvit möbel i landtlig barock, de oljemålade väggarnas blåa helton och, som lekande fiorityrer strödda däröfver, ett tjugutal af Lars Sonnes allbekanta interiörer från konstnärens dalahem i hvita smala ramar. Tre tunga provinsrosor i ett venezianskt glas flämta sin vällukt genom det lilla rummet.

»Här är förtjusande, en riktig liten helgedom,» utbrister Karl-Olof till Martha, som de stiga in, »detta måtte bestämdt vara ert speciella rike. Och se, där har ni ju Lars Sonnes bitar, mina favoritstycken par preférence. Ingenting kan som de, tycker jag, ge en vision af äkta svensk hemtrefnad och familjelycka.»

»De är också mina älsklingstaflor,» säger Martha, »och jag kan aldrig skiljas från dem. Reser jag också bara bort på några dagar, stoppar jag åtminstone ett par af dem i kappsäcken. De har en märkvärdig förmåga att kunna lysa upp till och med det trivialaste hotellrum.»

»Ja, de är till och med oumbärligare för Martha än hennes kära piano,» infaller Agneta. »Det har hon ännu så länge fått lämna kvar i Stock-holm, och då är det ju godt, att hon har en så portativ ersättning.»

»Åh, musiken kan de ju ändå inte ersätta,» menar Martha, »men jag har åtminstone alltid den här.» Och med ett lätt grepp stryker hon öfver strängarna på en vackert inlagd gammal guitarr, som i ett blått sidenband hänger invid dörrposten.

»Ni sjunger också! Ack, låt oss höra en bit, en enda liten bit,» ber Karl-Olof ifrigt.

»Nej, pass min herre,» träder Agneta skrattande emellan, »kom vi inte hit in, tycker jag ni sa', för att resonnera allvarliga och viktiga ting, och så vill vår unge skald strax börja sjunga och leka på luta. Arbetet först, sedan brödfödan, och så kan vi se, om där blir någon tid öfrig för svärmeriet !»

»Förträffligt taladt, du klokaste bland kvinnor,» instämmer Sten. »Det är för väl att ungdomen har oss gamla förståndiga människor att lita sig till!»

Karl-Olof hostar en smula osäkert; Martha lutar sig ned öfver de blossande rosorna. Men så taga alla plats, ett förtroligt litet familjeråd i soffans och de pampiga länstolarnas domarring.

I kortfattade ordalag sättas nu de bägge systrarna in i Stens och Karl-Olofs förehafvanden att genom några lekaftnar söka samla och intressera traktens ungdom för att sedan så småningom kunna påverka den i riktning af en nationell resning och förnyelse. Nu hade de åtminstone kommit så

— 156 —långt; att en lämplig plats för de beramade samkvarnen blifvit funnen. Fröken Lovisa, som genast ställt sig gynnsam mot planen, hade nämligen upplåtit en treflig ängslott med några unga björkar vid den ena sidan strax bakom gästgifvargar den, och hon hade till och med sträckt sin frikostighet därhän att låta inhägna den med ett enkelt staket, golflägga en dansbana och uppställa några jordfasta bord och bänkar. Den första lekaftonen skulle utlysas till en dag i nästa vecka, och nu hoppades de så innerligt, att Agneta och Martha ville vara dem behjälpliga som värdinnor och lekledare.

Flickorna Bure känna sig snart eldade af samma ungdomliga entusiasm, som flammar från Stens och Karl-Olofs läppar, utlofva med glädje sitt bistånd i mån af förmåga och diskutera ifrigt programmets skilda punkter. Peros Jerkers fiol, om hvilken man redan försäkrat sig, är ju ett riktigt fynd; några gamla danser och lekar därtill, ett par sånger till Marthas guitarr, och mer kan man inte begära som god början!

Efter så välförrättadt värf är lätt att föreställa sig en middag, där samförstånd och otvungen glädje krydda den enkla kosten, förläna sommarskinkan, den färska potatisen och de nyplockade smultronen lukullisk höghetsrang och det friska brunnsvattnet en ädel slottstappnings bou-quet. Mor Olsos Kristi presiderar som hedersgäst öfverst vid bordet, på ömse sidor har hon de ungamännen, Agneta och Martha afsluta flyglarna. Den gamla skiner af nöje; det hvita håret, den knypplade hattspetsen, den hvita hättan stå som en ljusring mot det ljusa solskensfönstret, och där hon, eggad af de unga människornas frågor och giriga uppmärksamhet, allt längre lockas in i sina minnen, allt ifrigare förtäljer af sina hågkomster från svunnen tid och sed, synes hon dem nästan

som »den gamla goda tidens» egen förkroppsligade ande, som stått upp ur årens grift och tagit plats midt ibland dem.

Uppe från det stora fågelnästet i lindkronan ute på gården ljuder samtidigt ett tjattrande sladder som af en hel härskara trastar. Där hålles också middagsmål, matsäckskorgarnas håfvor stå uppbullade på midtbordet, och Björkens, Tasbäcks, Börtjas och Fornbys smörgåsar och sofvelrariteter gå friskt i byte mellan händer och munnar. Snart är allt expedieradt, pappersrester och äggskal samlas noga ihop och packas åter ned i korgarna — tant Agneta tillåter minsann inte något skräpande — och ... h u j... slår hela svärmen ned kring brunnskaret för att putsa fjädrarna efter den frugala måltiden.

Nu är det de äldres tur att bestiga »fåfängan», dit den lilla tjänsteflickan strax följer med kaffebrickan. Herrarna tillåtas tända sina cigarrer — där är luftigt och högt i tak under det vida hvalfvet, och de blåa rökstrimmorna stiga så festligt mellan löfven. Öfver den hvita serveten på bor-det teckna solglimtarna ett bizarrt gyllenmönster, och Martha och Karl-Olof täfla att tolka rökslingornas och solreflexernas symbolik.

Så glider samtalet åter in på de ljusa framtidsplanerna, på föredragsserien, man tänkt få i gång till hösten, och de redan utlofvade bidragen. Kyrkoherden Boreus, som är en hängifven naturvän och flitig amatörforskare på astronomiens och botanikens områden, vill gärna tala om stjärnor och blommor; äfven har han åtagit sig ett föredrag om frisk luft och folkhygien, ett ämne som lifligt ligger honom om hjärtat. Karl-Olof arbetar på en framställning af Dalarnas frihetsstrider, och Sten vill försöka sig på det viktiga och rika kapitlet om hemslöjden och Siljansfolkets skönhetssinne. Agneta är också tvungen att tänka på en liten språkstund om sina spetsar och sin spetsknyppling! Ja, nog ville hon förfärligt gärna, men hur skulle väl hon, »ett stackars fruntimmer», våga uppträda i katedern som »en riktig karl och predikare»? Åh, pytt, det gick nog briljant! Hon hade redan tillräckligt visat, att hon satt inne med det sanna modet.

Plötsligt rycker emellertid Agneta till och kastar en blick på uret, som hon bär fäst vid armbandet. »Nej, men käraste mor Olsos Kirsti, sitter vi inte här och glömmer alldeles bort barnungarna och lektionstiden för allt vårt prat! Hon är ju redan en kvart öfver fyra, och vi skulle ha varit i full gång för att få slut till sextiden.»Agneta och mor Olsos Kirsti bryta alltså hastigt upp, och Sten följer dem. Han har gripits af en så oemotståndlig lust att taga en akvarellskiss af den knypplande flickskaran inne i gässbustugan, att han redan vid middagen vidtalat Agneta att få låna hennes färger och papper. De unga, som äro spridda i lek rundt hela gårdsplanen, drifvas samman som en kull kycklingar, och inom mindre än en minut försvinner den yttersta lilla kjortelfållen genom ingångsdörren.

Det blir så underligt tyst och stilla med ens; samtalets sista ord droppa bort. Äfven Martha reser sig snart, samlar ihop de urdruckna kopparna, breder den lilla duken öfver brickan, och med en böjning på hufvudet och ett: »Ni förlåter väl, att jag lämnar er ensam en stund ?» tar hon den med sig ned för den knarrande trappan.

Karl-Olof följer med sina blickar den spensliga flickgestalten, så länge han ännu kan fånga en skymt mellan grenarnas gallerverk. Så sjunker han tillbaka i sina drömmar. Han kommer att tänka på den första gången, han såg systrarna Bure i Stens sällskap inne på det bullrande Operakaféet, och den obeskrifliga känsla af smärtfylld ömhet, som Marthas spröda skönhet genast ingaf honom. Den vemodsklingande ton, som då sprang upp i hans bröst, fyller allt sedan dess hela hans väsen, brusar sig endast starkare och mörkare för hvarje gång, han på nytt kommer i hennes närhet. Mån-ne äfven hon förnummit något af denna mystiska skälfning i sin varelses innersta gömslen ?

Det är i lindens blomningstid, och den söta doften från de hundra tusen oansenliga blomsterhylsorna bräddas allt mäktigare och mera rusande, ju längre dagens timmar skrida fram. I den väldiga kronan svärma otaliga honungsdruckna bin, och surret från deras vingar samlar sig till en enda döfvande orgelton, som stiger och sjunker i böljande rytm. Världsfrånvarande låter Karl-Olof sig bäras hän på dess vågor...

Hur länge han så drifvit kring, vet han icke själf, då han åter spritter upp vid ljudet af lätta steg. Det är Martha, som vänder tillbaka till sin gäst, och på armen bär hon guitarren i det blå sidenbandet.

»Ni har fått vänta länge,» säger hon och sätter sig ytterst vid trappan på den cirkelböjda bänken, »men jag blef

uppehållen där nere af oförutsedda bestyr.»

»Om kort eller länge, det har jag inte en aning om,» svarar Karl-Olof, »jag har suttit och lyssnat till vackra visor.»

»Till vackra visor? Dem måste ni också låta mig få del af, ni vet att jag håller af sådana af all min själ.»

»Ja, lyssna då bara noga — hör ni inte, hur det klingar och brusar från tusen gröna strängar rundt omkring oss, sommarens alla visor, lyckans alla jublande sånger, högt, högt i blånande

IIsky? Och nu kommer ni, fröken Martha, och vill spela och sjunga den fagraste af dem alla för mig — är det inte så?»

»Ack nej; det kan jag visst inte — inte för er,» säger Martha sakta och sänker hufvudet, så att de veka anletsdragen nästan utplånas i skuggan under det stora hattbrättet.

»Och hvarför inte för mig?» frågar Karl-Olof ifrigt.

»Därför att ni redan har de vackraste sångerna inom er, många gånger härligare och stoltare än dem jag kan ge med mitt fattiga instrument; därför att ni är en diktare och sångare af Guds nåde och jag bara en stackars dilettant.»

»Åh, fröken Martha, hur kan ni säga så! Det är jag som är dilettant, en dilettant i känslor och lif — — jo, jo, framför allt i lif! Men det får inte så förblifva, jag känner, att det kan inte så förblifva! Jag börjar skönja mitt mål, och från denna dag skall jag gå rakt fram emot det, utan att se till sidan, utan att se tillbaka. Rakt fram — om bara ni vill sjunga för mig lyckans fagraste sång.»

Han har sprungit upp; med lidelsemörka ögon, med läppar som darra och fråga kastar han sig ned tätt intill hennes sida, griper hennes hand, som hvilar i skötet, och drar den intill sig. Allt djupare sänkes Marthas hufvud, en sakta skälfning går genom hennes gestalt, så rullar en stortår, en enda, ned öfver kinden och hamnar på Karl-Olofs hand.

»Jag har väl inte sårat er, jag har väl inte skrämt er, fröken Martha? Martha — svara mig, jag ber er!»

»Nej, nej,» hviskar Martha och drar sakta tillbaka sin hand, »men be mig inte mer — inte i dag.»

I detsamma ljuder ett klingande hallå nere från förstubron, Sten kommer utfarande, flaggar med sin ännu färgdrypande skiss, tar gården i tre språng, trappan i fyra. »Hallå, bofinkar, jag tror rakt ni har fastnat i fågelgillret. Här skall ni få se en knyppelskola, som heter duga! Är den inte bussig i färgen kanske? Nej se, Marthas guitarr, det var präktigt! Nu måste du ge oss den utlofvade biten till afsked, ty sedan ska' vi i väg i rödaste rappet.»

»Hvad säger du,» svarar Martha, leende med fuktig blick, »är det redan så dags? Hvar har då tiden tagit vägen?»

»Ja, det må du fråga! Men klockan åtta är båten vid Siljansnäsbryggan, och innan dess har vi nära milen att gå. Se där kommer Agneta med alla ungarna! Farväl, farväl, tösabarn, hälsa far och mor!»

De små kullorna titta upp, niga och fnittra åt den lustige farbrodern, som målat af dem allesamman. Tant Martha vinkar också afsked, nickar och ler mellan lindens gröna gardiner. »Väl-komna igen! Välkomna igen!» Så troppar den lilla gåsmarschen af, ut genom porten som den kommit, svängande de tomma matsäckskorgarna.

Hins Anders skjuter trillan ur vagnslidret och spänner för. Mor Olsos Kirsti kommer ut, välombyltad, och sitter upp. Så drar äfven hon från gården.

Ändtligen får nu Agneta sälla sig till de öfriga. Hon finner dem tysta, i ljusa drömmar; Martha stryker helt sakta guitarrens strängar; sprödt klingande hviska de med i trädets orgelton.

»Ja, men sången, Martha, sången!» påminner Sten ännu en gång.

Då börjar hon knäppa ackompagnementet, tar så upp med sin mjuka alt Jean Paul Martinis gamla romans:

»Lamour est un enfant trompeur,»

me dit souvent ma mére.

»Avec son air plein de dougeur,

c'est pis qu'une vipére.»

Je voudrais bien savoir pourtant,

quel mal si grand d'un jeune enfant

doit craindre une bergére.TIONDE KAPITLET.

NÄR MENIGHETEN NÄSTA SÖNDAG som vanligt mot högmässotid från alla vägar och kanter började strömma samman till kyrkallén i Leksandsnoret, fästes den allmänna uppmärksamheten af ett väldigt plakat, som redan på långt håll lyste hvitt och brokigt från annonsknuten vid klockargården. Det var en frikostigt tillmätt våd af Sten Stålfelts bästa ritpapper, effektfullt dekorerad med en slinga rosor och blader i bjärta akvarellfärger, hvarinom i kvartershöga bokstäfver lästes följande tillkännagifvande:

LEKAFTON FÖR UNGDOM

anordnas onsdagen den 28 dennes kl. 8 e. m.

i Leksandsnoret å den nyanlagda lekplatsen

strax norr om Gästgifvargården. Ingen afgift!

Alla äro välkomna!

Inbjudarna.

Naturligtvis väckte anslaget betydligt intresse, och rundt om i grupperna dryftades ifrigt dess innehåll. Hvilka kunde månne de hemlighetsfulla inbjudarna vara? Och den nyanlagda lekplatsen — hvem hade väl förut hört talas om den? Här måste något ligga under — men hvilka och hvad?

Så småningom började dock svaren hviskas från krets till krets; det fanns ju åtskilligt godt folk i kyrkbyn, som med nyfikenhet följt tillrustningarna på fröken Lovisas ängslott, och man pekade och nickade bortåt kyrkogårdsgrindarna, där Sten Stålfelt just stod inbegripen i lifligt samspråk med nämndemans Karl-Olof och hans syster Anna. Den långe Stockholmsartisten hade numera hunnit bli tämligen allmänt bekant både i Noret och grannbyarna, dit han tidt och tätt utsträckte sina färder, målade af stugor och uthuslängor, kreatur och barnungar och snart vann tycke hos gammal och ung med sitt glada lynne och rättframma väsen. Historien om hans beslutsamma ingripande vid slagsmålet på midsommarnatten hade också kommit ut och ingalunda försämrat hans aktier. Tänk, han hade svept knifven ur näfven på själfva Liss-Erkers Daniel, som var fruktad i hela trakten, när berserkahumöret satte till! Den ökände slagskämpen hade också låtit förstå, att han nog skulle märka »den där oppnosiga stadssnobben», bara lägligt tillfälle erbjöd sig. Ungkullorna sneglade nästan beundrande på den breda hvita hand, som nu så artigt svängde hatten till afskéd för AnnaOlofsdotter, men som kunde ta sådana karlatag och dra de sirligaste krumelurer på hvita pappersark med samma fem fingrar.

Jaså, det var han och Karl-Olof som tänkte få de där lekaftnarna i gång. Alltid kunde en väl gå dit och se, hvad det blef utaf — värre än så var det ju inte!

Där hade en tid bortåt rådt högt barometerstånd öfver Siljansdalen, med stilla värmebräddade dagar utan luftning, på sin höjd en sakta suck emot natten, när bygden, trött af lifsfruktens börda, dignade i sömn. Nu tydde dock rymdens tecken på omslag. Redan när kyrkfolket efter högmässan ringlade ut genom tempelportarna, möttes det af tunga, ojämna vindstötar, som hvirflade strandnipornas torra flygsand likt molnstoder framför sig, luggade och sleto i björkarnas långa flätor. Upp öfver det kornblå fästet drefvo de första stormfåglarna, gråa molntrasor, västanfjälls. Efterhand skockade de sig och blefvo till valkiga bylten öfver bergåsarnas nackar, murades allt högre upp mot hvalfvets krympande himmelsflik. Mot aftonen kom en sista hvinande körare och smetade igen

hålet, så att det blef skymning med ens. Några minuter stod allt spändt och kvaft som i en underjordisk krypta. Så bröt regnet löst, strilande och rasslande.

Måndagen bjöd på dagsregn, tisdagen likaså. Sten Stålfelt trafvade med dyster uppsyn fram och åter i sina rum, kikade hundra gånger ut ge-nom fönstren mot skilda väderstreck utan att kunna upptäcka någon ljusning till onsdags-utsikternas förmån. Någon ro vid skrifbord eller staffli kunde han ej heller finna. På tisdag kväll gick han till sängs i den trista öfvertygelsen, att den beramade lekaftonen skulle få lof att inställas eller åtminstone uppskjutas.

Den natten drömde Sten en egendomlig dröm. Han gick på en väg tillsammans med sin mor och sin äldre bror Valter, han som var legationssekreterare i S:t Petersburg och blifvande fideikom-missarie till Rörholm — det var för öfrigt helt visst någon af de gamla parkvägarna nere vid det skånska familjegodset, ty silfverstammiga jättebokar bredde sina gröna skärmar öfver hans hufvud och roströda fjolårslöf rasslade kring hans fötter. Själf var 'han åter gosse, en sjuttonåring vid pass i de sista skolåren, men både modern och Valter voro som han senast sett dem vid julens besök i hemmet. Modern bar till och med den långa gråverkspälsen, som hon då nyttjade på sina vinterpromenader, men det var full sommar omkring dem och han gick själf i en ljus, lätt linnedräkt. Några stora blommor af en underlig stel skapnad och bjärt randade färger, sådana han aldrig mindes sig förr ha skådat på växande rot, stodo vid vägkanten; modern böjde sig ned, bröt ett par af dem och räckte honom leende. Valter, som var klädd i frack med sin lilla ordenskedja på sidenslaget, svängde en dragen kavallerisabel i handen;med långa svep högg han af bokkvistarna både till höger och vänster, där de gingo fram.

Så med ens var modern borta, men Valter var där allt fortfarande, endast att han nu bar uniform som en polisman och brottades med en främmande svartögd kvinna; men nej — det var icke längre i bokskogen, utan på en trång gata mellan höga hus. Karl-Olof var också där, och Sten och han gingo i allt hastigare takt trottoaren fram, medan de torra fjolårslöfven frasade om deras fötter. Till slut nästan sprungo de, de rasslande löfven blefvo till tusen små hoppande vågor, en glidande flod, som steg högt öfver deras fötter och stänkte dem våta från hjässa till häl. Det riktigt dröp om Stens skägg, ty nu var han en vuxen man och bar mustascher och hakskägg som i sitt vakna lif. Allt tyngre, allt ångestfullare blef det honom om hjärtat, medan han jagade framåt; husraderna hade han lämnat bakom sig; hvita björkstammar, fjärran blånande bergryggar skymtade fram genom regnslöjorna, som nu också började sila ofvanefter. Och han sprang och sprang.

I samma ögonblick som han var färdig att störta, jämnade sig emellertid vägen, vattenflödena höllo upp, han kom ut på ett blått fält, på självfva Siljans tak, som var hårdt som en kristallskifva och lätt att löpa öfver. Det klingade både som af glas och guitarrsträngar under fjäten, och emot honom kom en ung kvinna i Leksandsdräkt.Det Var Anna. Karl-Olof var nu utplånad ur drömmen. Aldrig hade han sett Annas ansikte så strålande friskt och vänt; hon var lik hans mor, tyckte han, men ändå sig själf. Och det stod som spelande solsken långt omkring henne. Hon sträckte handen, bägge händerna emot honom; hans hjärta vardt så gladt och' lätt och han skulle just fatta och trycka dem, då han vaknade.

Ja, det var en sällsam dröm, och nästan lika sällsamt var det att vakna och se solen välla in i en bred mjölkgata under den mörka gardinkanten. Kanske drömde han blott ännu? Han måste upp, få gardinen till väders och fönsterluften på vid gafvel. Åhnej, det var allt i sin ordning: himlakupan rensopad, hela naturen glänsande nytvättad. Endast blåsten höll i med långa hvisslande drag.

Tidigt samma morgon hade Karl-Olof ärende in till kyrkbyn, där han skulle hämta nya knifvar för slåttermaskinen. Anna kom ut på förstutrappan, just som han höll på att spänna för, kisade upp mot solen, som redan brann hvit öfver gammelstugan, och sade:

»Jag är så glad åt det vackra vädret i dag för lekaftonen e'ran, din och Stens. Det tycks som om själfva himmelens makter gynnade edra planer.»

»Nog tycks det så,» svarade Karl-Olof. »Jag tänkte också fara in om Stens som hastigast ochgöra upp för kvällen. Får jag hälsa honom, att du kommer med?»

Anna stod tyst, hennes blick följde en svalas bågflykt någonstädes högt uppe.

»Du vet ju, att både jag och han så gärna vill det,» tillade Karl-Olof.

Nu möttes syskonens ögon. »Du kan hälsa, att jag kommer,» log Anna till. —

Vid halftvåtiden på middagen anlända enligt löfte Agneta och Martha med båten från Siljansnäs. Sten möter på bryggan, och efter en kort visit hem till ateliern för att aflämna Marthas guitarr drar han dem genast med sig till lekplatsen bortom gästgifvargården, där han hela förmiddagen varit sysselsatt med de sista tillrustningarna. Men nu är också allting redo för de väntade gästerna; öfver ingången hvälfver sig en ståtlig björklöfsbåge, öfverst krönt med ett »Välkommen!» i gyllene bokstäfver på ljusblå grund, kring dansbanan vifta blågula vimplar sin hälsning från ett hälft dussin flaggstänger, och den upp och nedvända packlådan, som apterats till tribun, är prydligt sirad med granris och blommor. Med stolt tillfredsställelse för han flickorna Bure rundt om platsen, och de finna det hela ganska godt.

»Men vet du, en sak är jag riktigt hjärtängslig för,» anförtror honom Martha, när de till sist slagit sig ned på en af bänkarna i den lilla björkdungen, »och det är mitt förhastade löfte att sjunga ett par bitar till min guitarr. Jag hacte verkligenbeslutit att glömma den hemma, om inte Neta varit så påstridig, och jag är säker på, att jag kommer af mig strax vid ingången, när jag skall uppträda för så stor publik. Och hvad skall jag väl hitta på — inte duger mina franska och italienska chansoner för dessa svenska naturbarn?»

Sten lyckades emellertid snart nog intala henne nytt mod och tillförsikt; man granskar hennes repertoar och finner den omfatta äfven en del gamla goda svenska saker, folkvisor och ballader, och man stannar i valet för Wallenius »Dalvisa» och Lindblads »Skjutsgossen».

Nu uppträder också fröken Lovisa på skådeplatsen; bred och fryntlig vaggar hon in genom äreporten, sjunker pustande ned midt emellan Agneta och Martha och knäpper de knubbiga händerna öfver hushållsförklädets kullrigaste rundning.

»Jag hade ändå ärende hit åt kanterna ett tag, och då ville jag titta in och se, hur det hampar sig för herr artisten, förstår sig. Är det nån'ting, som fattas, så säg bara till!»

»Nej tack, snälla fröken, nu är allting i förträffligaste ordning och vi väntar bara på publiken,» svarar Sten. »Men att vi kommit så långt, det har vi först och sist fröken Lovisa att tacka för.»

»Asch, tala inte om det lapprit,» slår fröken Lovisa från sig med en ringaktande gest. »Mennu måste jag i väg igen, för middagsringningen kan kalla i hvilket ögonblick som helst.»

Som en bekräftelse på hennes värsta farhågor skräller verkligen i samma ögonblick borta från gästgifvargården gong-gongens teateråska, och den goda värdinnan ångar åstad med en hastighet, som man ingalunda skulle ha tilltrott hennes trygga bogserarskrof.

»Vi följer med, vi följer med,» ropar Sten Stålfelt skrattande. »Jag är hungrig som en varg — och ni, hoppas jag, åtminstone som ett par små vargungar.»

Och med en syster under hvardera armen inhämtar han i några sannskyldiga Lunkentussprang den flyende fröken Lovisa.

Redan en god stund före den utsatta tiden börja vägarna kring gästgifvargården och den närbelägna lekplatsen antaga ett för en hvardagsafton sällsynt lifligt utseende, och när Sten och flickorna Bure efter ett par timmars siesta i artistens »wig-wam» — utnyttjade bland annat till en i allo lyckad generalrepetition vid Marthas guitarr — precis på åtta-slaget anlända till den löfvade ingångsporten, möter dem den glädjande synen af en talrik ungdomsskara, som en smula tvekande till en början, men snart allt frimodigare och beslutsammare söker sig in på festområdet.

De unga flickorna äro i betydande majoritet och för det mesta i nationaldräkt, om ock ofta uppblandad med störande isättningar af smaklösaköphalsdukar och simpla bluslif. Gossarna och de unga männen däremot

uppträda nästan utan undantag i vanliga banala skräddarkostymer, och när Bagars Lars kommer inflaxande med sina långskört och spinkiga ullstrumpsvador, mottas han af fnitter och glåpord. Sten skyndar sig emellertid att möta honom i tätaste vimlet och hälsar honom välkommen med ett ljudligt tack, för att han »vill hedra deras fest med sin ärliga vadmalsrock». Till yttermera visso blir han högtidligen föreställd för fröknarna Bure, som vänligt slå sig i språk med honom om hans samling af allmogesaker, hvilken de mycket längtat att få se, och där växer en förstummad och gapande undran i den manstarka krets, som inom mindre än en minut samlas kring den lilla gruppen.

Nu komma äfven Karl-Olof och Anna till synes och med dem Peros Jerker i sin stilfulla gamla Leksandsdräkt med sämskade och rikt stickade knäbyxor, broderad långrock och svensk-skor med »tuppor». I handen bär han fiollådan, och då han välkomnas som hedersgäst af både »malarartisten» och de »rara Stockholmsfröknarna», som så uppmärksamt lyssnat till hans låtar nu sist om midsommaraftonen, tänds en blå liten gnista i de vattniga ögonen och den smalknipna munnen inom skäggkransen rynkar sig längst ned i ena gipan till ett förnöjdt leende.

Sten lägger omedelbart beslag på spelmannen, Agneta gör sammanledes med Anna och Karl-Olofoch Martha få ett ögonblick för sig självfva midt på marknadstorget. Ett underbart stycke evighet inom nötskalet af en sekund, en ändlös bikt i ett ord, en handtryckning, ett ögonkast — just så som en allvis försyn plägar ordna det åt de dåraktigaste bland dårar!

Den lilla upphöjningen framme vid dansbanan har under tiden bestigits af Peros Jerker, som på Stens begäran genast lägger fiolen till hakan och drar till med en samlingslåt. Det är den gamla Oxbergsmarschen från Mora, och de egendomliga rytmerna med sin klang af vallhornslock ur dunkla skogsdjup snärja med nästan mystisk makt de spridda skarorna. Så springer också Sten Stålfelt upp vid spelmannens sida, stråken hejdas, och med några okonstlade ord hälsar han de närvarande välkomna, ber dem vara glada och tvångfria, dansa, leka och roa sig af hjärtans lust. »Och nu, enligt gammal god sed, börjar vi med en hederlig slängpolska, i hvilken alla tar del!»

På en gång falla stelhetens band, det försagda sorlet sväller och stiger likt en rullande våg, skratt klinga, stämmor kalla och svara. Dansbanan fylles inom några ögonblick, och i tredubbla ringar hvirflar polskan lös till tonerna från Peros Jerkers skuttande stråke.

Sedan nu isen väl är bruten, går fortsättningen som af sig själf. Efter polskan och en taktfast gammal Leksandsvals försöker man sig på ett par sånglekar, »Kom, kom, fager ungersven!» och »Vi

— 175 —ska' dansa med kulla!» och om än de ovana turerna till en början vålla en del svårigheter, visar sig Martha som ett riktigt litet geni att leda och hålla ihop det hela. De deltagandes ifver och läraktighet äro också öfver allt beröm, och Peros Jerker, som efter endast ett par försjungningar tar ut melodierna på sin fiol, ger de osäkra ett godt stöd i den gemensamma sången.

Under den hvilostund, man härefter unnar sig, aflöser Karl-Olof spelmannen på tribunen och föredrar med ungdomlig värme Snoilskys svenska bild: »Gamle kung Gösta». Den store skaldens inspirerade strofer låta den gamla dalasagan om »Guds underman, hvilken bräckte tyrannernas ok,» stå fram för lyssnarna i lefvande ny gestalt. Det enträgna bifallet framtvingar ännu en Snoilsky-dikt, och när Karl-Olof slutligen — kanske mest af en ordlös bön ur ett visst par vältaliga ögon — låter förmå sig att uppläsa en af sina egna sånger, en munter »Vallaretrall» ur hans senaste diktsamling, stiger det erkännsamma sorlet ytterligare en värmegrad.

En god del af gästgifvarsocietetens medlemmar med den oförbränneliga öfverstinnan i teten har nu efter hand slutit sig till åhörarna, och hennes konstförståndiga tantkritik: »Riktigt nätt, riktigt vackert och nätt!» skorrar likt en ängsknarrstämma tvärs igenom applådbullret.

»Jo, där fick du din recension!» kastar Stenskrattande till Karl-Olof, som röd och hufvudyr tumlar ned från den granrisflätade parnassen.

Borta vid långborden i björkdungen öppna ett par af fröken Lovisas rymligaste vattenkrukor sina källsprång för de törstande, och rätt som det är griper Martha guitarren och stämmer upp sina visor midt i kretsen. Den djupa

rösten vacklar nog en smula vid de första stegen; handen, som söker strängarna, skälfver sakta vid de inledande greppen. Men så lyfter hon blicken och se — där står ju Karl-Olof midt framför henne, åter äro de två ensamma i hela Leksandsnorets by! En ljuflig trygghet kväller upp i hennes bröst, stark och frimodig flödar sången öfver läpparna, och när »Skjutsgossens» sista käcka fallera klingat ut öfver åhörarkretsen, blir där en minut så andlöst tyst, att man tycker sig höra ekot droppa bort i ett allt aflägsnare fjärran mellan bergens dimblå skymningsböljor.

Men sedan brister också jublet löst. Mera — mera! — äflas rösterna omkring henne, pocka, bönfalla och truga. Stilla leende sitter Martha midt i bifallsbruset, ännu afsides, ännu vandrande ensamhetens väg med den ende. Men då lägges Agnetas hand på hennes arm. »Nej, nu får du inte trötta dig mer i kväll!» Och Sten skyndar till, och Peros Jerker kommer i en hast upp på spelmanspallen och — hej! — surrar »Skaft Farbrors polska» i väg med sina oemotståndliga trio-ler.

Så blir det åter dans och lek; finge nu de unga hållas, ville de aldrig sluta. Sten är dock en försiktig general: klockan tio skall allt vara till ända, och innan dess samlar han ännu en gång skarorna omkring tribunen till ett första unisont försök med »Du gamla, du fria!» Det går öfver all förväntan bra; de vana stadsrösterna ta de tvekande mellan sig, allt tätare fylkar sig stämmornas falang, och afslutningsstrofens stolta fäderneslandshyllning stiger med enad styrka mot julikvällens bleka stjärnor.

Endast motvilligt skingras därefter de feststämda skarorna, ehuru väl löftet om samkvämets snara förnyande mildrar uppbrottet. Arm i arm i förtroliga vänkedjor spridas de efter skilda hemvägar, som länge genljuda af muntra samtal, medan skymningen faller likt en aska öfver mattblå linfält och svafvelgula åkertegar.

Äfven Karl-Olof och Anna taga afsked strax utanför lekplatsen för att få sällskap med Peros Jerker och de öfriga Tibble- och Ullviborna. Sten har lofvat följa flickorna Bure till gästgifvargården, där de skola öfvernatta i fröken Lovisas moderliga hägn.

»En ståtlig start, gossar,» sammanfattar Agneta protokollet, medan handslagen bytas. Karl-Olof nickar tyst.

»Jag kommer öfver en af de närmaste dagarna,» ropar så Sten till vännen och, vänd tillAnna, tillägger han saktare: »Tack för att Anna kom!»

Och Anna tar ordet i sitt hjärta och behåller det.

ELFTE KAPITLET.

UNDER DE SNABBA SENSOMMAR-veckor, som nu följde, anordnades ytterligare tre eller fyra lekaftnar, och för hvarje gång hade Sten och Karl-Olof tillfredsställelsen att se ungdomslederna förkofras till antal och hållning. Programmen skiftade endels; Agneta och Martha kunde icke alltid närvara, då den långa vägen och inkvarteringen erbjödo sina svårigheter, men Peros Jerker höll troget ut, och de gamla folkdansarna och sånglekarna utgjorde alltjämt samkvämens hufvudnummer. Karl-Olofs uppläsningar under hvilostunderna voro äfven mycket omtyckta, och han bemödade sig att ge dem omväxling genom korta profstycken på såväl vers som prosa af våra nationella diktare, från Snoilsky och Rydberg till Fröding, Heidenstam, Karlfeldt och Selma Lagerlöf. Den unisona sången drefs också med lif och lust och »Du gamla,

du fria» fick efter hand icke så få medtäflare på repertoaren.

När man så började känna sig tillräckligt förtrolig och hemmastadd med hvarandra, vågade ledarna sig fram med några försiktiga påtryckningar i dräktfrågan. De unga männen uppmuntrades att till det helas stil och färgglädje åter leta fram de ringaktade sockendräkterna, och när helst någon af flickorna uppträdde med nya köpstadsklutar på det gamla bygdeklädet, var Sten icke sen att med raljeri eller- vänliga förmaningar söka omvända den felande. Det var visserligen icke alltid sagdt, att dessa hänvändelser mottogos så nådigt. »Sköt du dig, så sköter jag mig!» fick han till svar af en kavat Limajänta, mot hvars utstofferade bluslif från någon krambod på Västerlånggatan han vågat en rättfram attack, och man måste städse vara redo att parera en eller annan bitande replik. Men dylika små mothugg voro ju ingenting att fästa sig vid, och hur det var, började sådden slå rot; de goda exemplen smittade, och långbyxor, kavajer och slimsblusar blefvo allt tunnsåddare för hvarje gång man ånyo möttes på lekplatsen.

Den första veckan i september måste emellertid till allmänn afsaknad friluftsmötena för året afslutas med en stor »illuminationsfest», till hvilken äfven Agneta och Martha hade infunnit sig. Dansbanan och björkdungen strålade som ett féeri af hundratals brokiga papperslyktor, och i ett af lif-ligt bifall mottaget anförande tackade Sten Stålfelt de unga, som med sin närvaro, sämja och glädtighet bidragit till lekaftnarnas framgång, hälsade dem alla välkomna till de föredrag, man hoppades kunna ordna som en förströelse under de stundande långa vintermånaderna, och slutade med ett lefve för »allt gammalt godt, allt ungt och friskt kring Siljans stränder».

Under denna tid gick borta i Borggården en ung flicka fram och åter mellan sina dagliga sysslor och tänkte skiftande tankar.

Han tackade mig, för att jag kom, tänkte hon om morgonen; kanske han alltså ändå midt i sitt rika och förnäma lif har inrymt någon vrå åt en dum liten kulla, som gärna skulle vilja vara den yttersta af hans tjänstepigor.

Om middagen tänkte hon: Hur kan du förhäfva dig så? Tror du, att han, den bortskämde och firade världsmannen och konstnären, ens ett ögonblick på allvar skulle fråga efter en obetydlig landtlolla 30m du? Han har ju den andra, den fina, stolta Stockholmsfröken, som han känt och lärt beundra, långt, långt innan hans vägar korsade dina. Henne måste han ju hålla kär, och de två äro som skapade för hvarandra.

Och när kvällen kom, agade hon sitt hjärta och bannade det: Hur kan du förnedra dig så? En fri och hederlig bondedotter af gammal dalastam höfves ej att tigga vid andras dörrar. Jagvill gå bort ur hans åsyn och glömma hans ansikte.

Så går hon en dag till sin far, den gamle nämndemannen, och säger:

»Käre far, om I vill mig väl, får I inte längre stå emot min önskan att komma bort för en tid och gå igenom en sjuksköterskekurs. Karl-Olof har en gammal Uppsalakamrat, som nu är underläkare på lasarettet i Falun, och han har lofvat skrifva och höra efter, om jag möjligen kan få bli elev där öfver vintern. Det vore ju inte så långt bort som till Stockholm och säkert ändå lika bra, säger Karl-Olof.»

Men då drar en kopparröd flamma öfver Borg Olofs buskiga ögonbryn, det blixtrar stålblankt till i de skarpa ögonen, och han bryter ut i vrede:

»Karl-Olof och Karl-Olof! Jag tror, fördöme mig, att pojken går här och sätter upp dig med sina moderna påhitt och idéer! Som de här lekaftnarna och föreläsningarna hans — hvad är det egentligen för fjams och nyheter? Och nu är också du färdig att rymma huset. Men det blir ingenting af, säger jag dig. Det har jag sagt dig förr, och det säjer jag än en gång.»

Tyst och blek, utan att förändra ett drag i sitt ansikte, står Anna framför fadern; endast den slutna munnen darrar sakta. När han så dundrat slut och genljudet af hans stentorstämma ljommat bort genom de tjocka timmerväggarna, säger hon lugnt:»Endast en sak vill jag då säga Er, far: Karl-Olof har visst inte kommit mig på detta. I vet godt, att det är min egen allvarliga och mångåriga önskan.»

Och hon vänder sig om och går ut ur kammaren "direkt till kvällssysslorna i köket.

Äfven Karl-Olof gick i dessa dagar och lyssnade till nya röster i sitt inre. Som tillförene tog han del i gårdsbrukets skiftande bestyr, hade däremellan sina täta rådplägningar med Sten och delade de lediga kvällsstunderna mellan nyanläggningarna i trädgårdstäppan och författarskapet vid skrifbordet. Men öfver hela denna hvardagliga verksamhet hvilade liksom en dimma af overklighet. Hans hand, hans fot, ja, till och med hans hjärna fogade sig lydigt efter ögonblickets kraf, men under allt detta hade han en känsla af, att hans innersta, hans verkliga lif rörde sig på ett helt annat plan, hade sitt förlopp utom tid och rum och leddes af andra mäktigare lagar. Hans blick fick något underligt fjärrskådande, som såge den hemlighetsfulla syner bakom de alldagligaste ting och företeelser i sin väg; och medan hans läppar talade och svarade hvardagsvanans nötta umgängesord till fadern och systern, till arbetskamrater och underordnade, brusade genom någon själens fördolda öronsnäcka ett svall af melodier från en högre rymd.

Så kunde det också ske, att Karl-Olof och Anna, som hittills knappast ägt en hemlighet förhvarandra, utan som

goda syskon delat sorg- och glädjeämnen, nu gingo i hvar sin värld och talade hvar sitt språk, Jwars tonfall ljödo besynnerligt sträfva och främmande för den andra. »Hvad Anna har blifvit nyckfull och surmulen,» sade Karl-Olof till sig själf, när hans blick för någon gång dröjde vid systerns framfärd. »Hvad Karl-Olof har blifvit inbunden och tvär,» svarade Anna i sitt tysta sinne.

Emellertid hände det sig ett par dagar efter nämndemannens vredesutbrott inför Annas sjuksköterskeplaner, att fadern en kväll tog Karl-Olof afsides och sade till honom:

»Jag hörde af Anna, att du tror dig om att kunna skaffa henne in som elev på lasarettet i Falun till hösten. Du kan ju skrifva då till doktorn, du känner, och höra efter, om hon kan få komma. Men säg ingenting åt Anna, förrän allt är klart.»

Vid dessa ord blef Karl-Olof hjärteglad för Annas räkning. »Aha,» klarnade det upp för honom som i strimman från en ljuskastare, »där har vi nyckeln till Annas förändrade väsen! Det är naturligtvis hennes brinnande, men hittills otillfredsställda längtan att få pröfva på sjuksköterskekallet, som på den sista tiden gjort henne så olik sig.» Och han gick genast in i sin kammare och skref till doktor Karling, underläkaren på länslasarettet.

Svaret lät icke länge vänta på sig och vari allo gynsamt. En af de gamla eleverna skulle till den första oktober lämna sin plats, och öfversköterskan hade förklarat sig villig att taga Anna Olofsdotter till hennes efterträderska. »Din syster är således välkommen när som helst inom utgången af denna månad.»

Karl-Olof hade brefvet på sig en middag, när han kom åter från Leksandsnoret med en fora fruktträd och bärbuskar, som Tora Länder sändt honom till höstplanteringen från sin trädgårdsskola på Lerdalshöjden. Han smusslade det åt fadern, innan denne försvann in till middagsluren efter måltiden. En stund senare kom Anna utfarande till brodern, där han med spade och vattenkanna pysslade om sina telningar i trädgården bakom husväggen. Hennes kinder glödde, ögonen lyste, och hon flög Karl-Olof direkt om halsen och svängde om med honom, så att vattnet stänkte i en lång båge ut ur kannpipen.

»Nej, men jänta då! Är du spritt galen, skall du dansa omkull de små Säfstaholmsbaronerna,» värjde sig Karl-Olof med illa behärskadt allvar.

»O, Karl-Olof, Karl-Olof, hur skall jag kunna tacka dig! Ja, för det ä r du — det är inte värdt, du säger något — jag vet, att det är du, som styrt om det hela. Far visade mig själf brefvet, som du fått från doktor Karling.»

Nu randades för Anna bråda dagar med utrustning och anstalter för hus och hem, som måste besörjas före afresan, hvilken var bestämd till en

— 186 —af de sista dagarna i september. Det blef en hälsosam uppryckning ur hennes grubbeltankars k^tsgång; något af den gamla lifligheten vände åter till hennes väsen, och Karl-Olof konstaterade med förnöjelse, att hon fortfarande kunde gnola en stump då och då, när hon sneddade öfver gården ut till pigorna på logen, där slagorna dunkade hela dagen, eller rumsterade om i klädkammare och kök mellan kistor och grytor.

En söndag i senare hälften af september aflade Karl-Olof och Sten ett nytt besök hos flickorna Bure i Björken. Agneta hade upprepade gånger inbjudit Anna att göra dem sällskap, men nu hade hon ursäkt nog i den stora resebrådskan, som icke ens unnade henne någon helgdagsro, och blef åter hemma. '

Med arbetet vardt dock icke mycket bevändt den dagen. Hur hon än bemödade sig, kunde hon icke hindra sina tankar att steg för steg följa de unga männen på deras färd: nu lägger båten till vid Siljansnäs brygga, nu vandra de upp för Björkbergets sluttning, nu äro de framme vid byn, vika in på Pellasgården och välkomnas redan på förstubron af systrarna Bure. Hur stråla icke hennes ögon — Marthas — när de möta Stens, hur segervisst le icke hennes läppar under hans ljusa blick! Sida om sida försvinna de in i den gamla prästgårdsbyggnaden — mot en lång ostörd dag i hvarandras sällskap.

Nej, det är omöjligt, hon kan icke sitta stillavid sömmen i sin kammare, hon måste ut i den friska septemberluften, pressa sig fram mot vinden, som svalkar heta tinningar och försprider hjärnans tomma agnar. Hvad angår för öfrigt allt detta henne? Må de gärna gå sina vägar; hon har valt sin och skall veta att hålla den.

Det är redan kväll, när Karl-Olof efter dagens utfärd skiljes från Sten på ångbåtsbryggan i Leksandsnoret och vänder hemåt efter älfstranden. En glimmande månskära hänger öfver vattnet, som flätar sina remmar af svart och silfver mellan niporna, och hafrehässjorna kasta långa, fantastiska skuggbilder öfver de afmejade fälten. Allt snabbare jagar Karl-Olof på sina steg. Hans hjärta är öfverfullt; han tycker, att han bär det som en urna, fylld af någon kostbar olja, mellan sina händer; för hvarje ögonblick sväller den gyllene vätskan, hotar att svämma öfver sina bräddar. Han måste skynda för att gjuta ut af dess öfverflöd i något deltagande sköte.

Ack, käraste min syster Anna, hörde du, att jag kallade dig, efter du möter mig på halfva vägen ?

O nej, o nej, icke har jag förnummit någon röst. Men hela huset sofver, och jag är ensam i min själ och finner ingen ro, förrän jag vet min broder åter hemma!

Just som Karl-Olof hunnit fram till humlekvarteret vid Borggårdens inkörsport, frigör sigen skugga ur rankpyramidernas skuggpluton, och Anna står framför honom.

»Qod afton, Karl-Olof.»

»God afton, Anna. Går du här och väntar på mig?»

»Ja, nog gör jag det. Jag tänkte, du måste vara hemma i detta draget, och ville säga dig godnatt, innan jag stängde.»

»Hvad det var snällt af dig, Anna! Men först måste du följa mig in på mitt rum ett tag — jag har något att berätta dig, hälsningar att framföra.»

»Hälsningar! Från hvem? Men hvad du är underlig, Karl-Olof,» brister Anna ut, då månljusets hvita flod i detsamma faller öfver hans drag. »Dina ögon skrattar, hela ditt ansikte skrattar tyst. Jag har aldrig förr sett dig så.»

»Kanske inte det,» säger Karl-Olof, som jublet håller på att öfvermanna. »Men kom nu bara!»

Och han skjuter henne framför sig in i gammelstugans låga förstusvale.

Inne i kammaren får han eld på den lilla arbetslampan med den stora stjärnkarte-skärmen, som fångar skrifbordet, länstolen och det närmaste soffhörnet inom en skarpgränsad ljuskrets, men lämnar det öfriga rummet i grön skymning, hvarur endast dunkelt skymtar någon enstaka färgklick från väggarnas gamla allmogemålningar. Med en gest bjuder han Anna soffhörnet och får själf plats vid skrifbordet, där han, alltjämt leende försig själf, tar sig till att plocka och jämka med böcker och pappersblad, som om en inre elektrisk spänning komme hans händer att spritta. Anna sitter rak och stel, bidande tyst, med en fråga i hvarje ansiktets linie. Endast Moraklockans knäppningar och lampans sakta sus fylla sekunderna,

Men plötsligt springer han åter upp, fattar systerns båda händer och begynner tala.

»Ja, Anna, du har rätt; sådan som i kväll har du aldrig sett mig förr! Hvad jag har att berätta dig är också något så nytt, något så stort och märkvärdigt, att jag själf ännu knappast kan fatta det. Jag har vunnit en lifsvinst, som med ens gör mig till den rikaste och lyckligaste bland män: Martha — Martha Bure är min, vi älska hvarandra, och i dag har hon gifvit mig sin tro för tid och evighet.»

Högtidlig, allvarsam står han nu inför systern, med hennes händer hårdt slutna i sina, sina ögon hängande vid hennes ögon. Då inträffar något oväntadt. Det börjar skälfva och rycka kring Annas läppar, hela hennes kropp råkar i darrning som ett vindristadt löf, och med ett förlossande andedrag, en stönande snyftning kastar hon sig fram mot broderns bröst under strömmande tårar.

Karl-Olof blir nästan förskräckt öfver det plötsliga utbrottet, den oförmodade verkan af sina ord, hvars häftighet han icke kan fatta. Bekymrad slår han sig ned i soffan vid hennes sida,börjar smeka och lugna: »Anna, käraste lilla syster min, hvarför gråter du då så? Är du ledsen på mig, säg? Var jag dum, som så bryskt kom fram med min stora nyhet; borde gått litet försiktigare till väga. Förlåt, kära systerbarnet mitt... förlåt...»

Men nu lyfter Anna åter ett ansikte, hvars ögon stråla sol genom tårregnet, hvars mun ler och skrattar mellan snyftningarnas dyning. »O,

nej, Karl-Olof, det är bara-------jag, som är dum!

Hur kan du-------tänka annat än att jag gläder

mig åt din lycka-------af hela mitt hjärta tar del

i den. Nu måste du berätta mig allt — hur detta kommit — och hälsningarna — ty du hade ju hälsningar också till mig.. ?»

»Ja visst, från både Martha och Agneta och Sten, men mest från Martha...» Och nu öppnar han för systern alla sitt hjärtas kamrar, skildrar med bevingade ord sin unga kärleks historia allt från dess första upprinnelse i det lyxbrusande hufvudstadskaféet ända till dess fullbordan under den gamla prästgårdslindens heligt stilla tempelhvalf. Han berusar sig af att få nämna och åter nämna det dyrbara namnet, lättar sig med att afleda sina beständiga tankars och drömmars uppdämda känsloråga, lisar sin febereld vid svalkan af systerns rena deltagande. Men allt detta är för henne, blott för henne; ännu skall det vara fördoldt för världen, så vill Martha, så vill han själf ha det. Agneta endast skall tagas med i förtroendet; kan-ske just i denna samma stund hviskar Martha sin stora hemlighet i hennes öra.

En härlig lyssnerska är också Anna! Allt, allt får han afbörda sig, lägga ned i hennes sköte som i ett öppnadt skatteskrin, till dess den delade rikedomen växer sig fördubblad. Ej med ett ord afbryter hon; endast hennes ögon fråga, hennes händer svara med milda instämmanden.

Så flyga kvarterna hän, och de se hvarandra helt förbluffade an, när klockan ropar elfvatim-men med manande skärpa. En gång måste det dock bli ett slut, och de följas åter ut på den tysta gården. Månskenet gjuter nu sina flöden öfver dess nedre hälft, medan den öfre ligger i svart skugga. Ett sista godnatt, en kyss på systerns panna, och Anna försvinner in i mörkret. »Han är fri — han är fri,» hviskar det till henne. Och när hon smyger upp för förstutrappan, helt tyst för att icke väcka fadern, och försiktigt skjuter upp den tunga dörren, ser hon ännu Karl-Olof stå kvar i ljusgatan, som om han icke kunde besluta sig för att efterskänka ens den sista timmen af denna underbara dag.TOLFTE KAPITLET

EN VECKA SENARE I SJÄLFVA MORgonbräckningen anträdde Anna färden till sitt nya lif, sina nya plikter som sjuksköterskeelev vid länslasarettet. Det hade blifvit afgjordt, att Karl-Olof skulle skjutsa henne landvägen till Rättvik, hvarifran hon sedan hade att fortsätta med järnväg till Falun. Och då höstplöjningen nu pågick som bäst och hvarje arbetsdag kräfde alla tillgängliga armar och dragare för jordens brukning, hade söndagen måst anslås till afresan.

Visst kändes det en smula svidande att slita sig lös från det gamla hemmet för så lång tid; och då far själf i afskedsögonblicket slog sin arm om hennes hals och med en stämma, som icke var så alldeles säker och myndig som den lugna husbonderöst, som eljes styrde Borggårdens öden, önskade henne Guds välsignelse på alla hennes vägaroch välkommen åter till fädernehemmet, blef det med ens så underligt fullt i hennes bröst och ett mörkt flor skymde för hennes ögon. Men när man så väl kom åstad och i den frostigt klara septembermorgonen rullade fram efter älfven, som vältrade hela block af rosenfärgade vattendunster mot den röda gryningsstrimman — då var det ju icke möjligt annat än att insupa luftens friskhet, läskande som frusna lingons kyliga saft, och känna ungdomsmod och lifslust vidga alla ådror.

I kyrkbyn hämtades i förbifarten Sten Stålfelt, som skulle göra sällskap för att i sina vänners lag för första gången njuta landvägens fägring och den ryktbara fjärrsynen från Bergsängs backar. Dock ännu ett mål, ett ännu viktigare, hade han för sin färd. Det var nämligen på förhand uppgjordt, att han och Karl-Olof efter Annas afresa skulle nyttja dagen i Rättvik till ett sammanträffande med Tora Länder och Per Danielson, den unge skolföreståndaren från Vikarbyn, hvarvid man skulle rådpläga om de tillämnade föreläsningarna.

Det var en af dessa underbara höstdagar, då jord och himmel sammansmälta till en kristallisk klarhet såsom eljes

aldrig under månadernas växling, då luften är så genomskinligt spröd och lätt, att minsta linie i landskapets drag står plötsligt afslöjad i förklarad skärpa. Det hade varit en osedvanligt mild september utan bistra nattfroster, och löfträden buro ännu sin bladskrud i rikt be-håll. Men hvilken brand af lysande och starka färger, hvilket våldsamt sprakande och smattrande af hetsiga och hvassa lågor emot furornas mörkt och mäktigt stigande fond! Ur de rökbruna rönnarna slogo bärklasarna fram som små slickande röda eldtungor, björkarna sprutade ett gyllene gnistregn högt i sky, och ur asparnas fyrverkeri yrde det af hela färgskalans stänk i violett och karmin, i orange och rosa, i saffran och purpurrödt.

Det är en fest utan like att en sådan morgon färdas vägen fram, där den i milslång sakta stigning följer den breda dalgångens botten mellan de otaliga skiftestegarnas rutor af rostgul sädes-stubb eller fuktskimrande nyplöjd mylla. De hundratals små ladorna och det galgresta hässjevirket punktera hvarje åkerlott; frosten glimmar ännu silfvergrå i deras sneda skuggsilhuetter. Men solen stiger allt högre; ett genomträngande trumpetljud kommer dem alla tre att på samma gång vända på hufvudet, och se — där pekar Karl-Olof med piskskaftet ut ett sträck af tranor, som likt ett jättestort V med spetsen riktad mot söder drifver fram öfver den högblå himmelsduken. Nu faller ledarfågeln undan, sluter sig som eftersta man till det ena vinkelbenet; en ny rycker upp i teten, klyfvande vinden med friska krafter — lång och mödosam är deras flyttningsled till vinterkvarteret vid Nilen.

Det är en fest utan like att så fara vägen fram,medan morgonljusa framtidsmål hägra för ens syn oc|h unga krafter ännu jäsa som saf i vårliga stammar, att vara tre vänner utan baktanke eller förbehåll och skifta hela jordens rund i tre lika skiften. Hur kan nu icke Anna åter se in i Stens spelande ögon med sin ogrumladt klara blick, hur lugnt och frimodigt besvara hans handslag, när de mötas och skiljas. Hur äger hon icke ånyo brodern helt, honom och allt hans, som hon vårdar likt en anförtrodd skatt innerst i sitt hjärta. Och från allt detta skall hon nu resa bort, ensam och mot ovissa öden? Ack ja, men blott för en tid, en kort liten tid; blott för att se något af den värld, de andra redan pröfvat, blott för att lägga en tum af växt till sin opröfvade unga vilja!

Förbi Lima och Ytterboda byar, sofvande ännu sin sköna söndagssömn efter veckans många arbetsottor, ha de nu hunnit Opplimens spegeltjärn, och mellan Ljugare by och Plintsbergs mörka skogsås börjar vägen stegra sig allt häftigare mot Bergsängs höjdplatå. »Du får inte se tillbaka,» befaller Karl-Olof Sten, »då förvänder jag dig till en saltstod liksom Lots hustru. När vi kommit upp på krönet, skall vi stiga ur och rasta, och då faller dig på en gång hela riket till.»

Kort därefter saktar Bläsan sina steg och gör snart fullständigt halt: man är framme vid den sedvanliga hållplatsen. Resenärerna hoppa ur, lämna häst och kärra vid dikesrenen och äntra själfva den lilla bergsknallen, som reser sig till högerom vägen. Det är en riktig lisa att få sträcka på styfnade leder efter det långvariga stillasittandet. Ännu några språng upp till högsta bastionen — och ändtligen tillätes Sten att se sig om. Det mångmila panoramat ligger upprulladt för hans blickar.

Den väg de nu under timmar tillryggalagt, de dalgångar de framslingrat, de vattenbäcken de passerat, de odlingsmarker de genomsträfvat, fält, byar, skogar, hvarje minut från uppbrottets stund till ögonblickets nu — allt få de här igen i en plötslig och förkortad syn, liksom en redan slocknad stjärna kan lefva upp på nytt, när dess sista glimt öfver världsrymdens ocean vid jordens kust når fram till (ett mänskligt öga. På bergens sköld lyftes hela Leksands bygd upp emot dem, brinnande och kolnande af höstens ursinnigt gälla eller falnadt tunga färger, och midt i jätterunden glimma Limsjöns och Opplimens spegelskärfvor som tvänne bristande ögon i stel och hvitnad glans.

Det är ett skådespel af en nästan tragisk makt, med något af ett döds-skris skärande vånda tvärs igenom färgruset och den solgnistrande septemberetern, och Sten och Karl-Olof kunna endast dröjande förmå sig att lämna det för Annas matsäcksfrukost, som hon under tiden uppdukat på en närbelägen stenhäll.

Smörgåsarna och de löskokta äggen äro snart expedierade — Bläsan blir ej heller utan sin hafre-ranson — och med stärkta lifsandar fortsattes fär-den. Vägen bär nu stadigt utför; allt vekare, allt mera leende blir bygden, Rättviken öppnar sin blåa famn, och öfver Saluåns glittrande sockengräns passera de in i »Dalarnas Arkadien», just som sammanringningen från kyrkudden på andra sidan vattnet välkomnar dem med sitt stämningsfulla

»Guds fred». Nu tätna gårdarna till en enda, nästan oaf bruten bygata; vägen börjar vimla af fordon och fotgängare, söndagspyntadt kyrkfolk i spetsiga hättor, hvita lintygsärmar och rödkantade vadmalsrockar. Där falkar Vidablicks utsiktstorn från Lerdalshöjdens krön; där fara de förbi Tora Landers trädgårdsskola ytterst i Gärdebyn; utför, alltjämt utför rinner vägen, till dess de slutligen nå självfva Siljans strand vid broöfvergången bortom gästgifvargården och ett par minuter senare svänga in på den djupgrusade sandplanen bakom Gefle—Dalabanans järnvägsstation.

De ha ännu en stund på sig till tågets afgång, hinna i god ro besörja biljettköp och polettering af Annas kista, (medan de turvis passa på hästen och kärran. Denna nödtvungna tjänstgöring är också förträffligt ägnad att för Anna söndersmula något af den sista obevekliga skilsmässans bitterhet. När tiden är inne, måste hon taga afsked af Sten ute på stationsplanen; fram ur vagnslådan trollas en stor påse med de härligaste blåa drufvor och en praktfull röd remontantros, som han, osedd af Anna, smugglat dit in, vete gud i hvilket ögonblick under uppehållet i Leksandsnoret. Hvad för

en underbar vällukt strömmar den icke ut, berusande stark och ändock mild — den gömmer helt visst på sommarstämning för många mörka och mödosamma vinterdagar!

Så blir det Karl-Olof ensam, som får stufva in henne i vaggonen, motta de sista klarögda hälsningarna hem till far, till Borggården, till alla, alla. Och ännu när tåget försvinner i kurvan borta vid åbanken, ser han hennes näsduk fladdra som en hvit vinge utanför det nedfällda kupéfönstret

Ett par timmar senare, efter högmässans slut, sitter en liten krets församlad i Tora Landers soliga salong, fylld af blommor och doftande frukter i alla storlekar och färgschatteringar. Med stolthet förevisar värdinnan förstlingarna af sin unga apelgård, och de olika sorternas förtjänster profvas till utseende och smak. Snart är man dock midt inne i dagens speciella öfverläggningsämne, Stens och Karl-Olofs plan att snarast få i gång en serie föredrag af växlande innehåll för ungdomen i Siljanssocknarna. Per Danielson, en Rättviksklädd, mörklagd ung man med skarpskurna energiska drag, förklarar sig varmt tilltalad af förslaget. Han har just lyckats starta sin landtmannaskola i Vikarbyn, och ehuru eleverna i denna första kurs icke äro så synnerligen många, kan han dock vitsorda deras lefvande kunskapsbegär och vakna intresse. För sin del är han gärna beredd att bidraga med ett eller annat föredrag i tillämpad jordbrukskemi, husdjursskötsel och mjölkhushåll-ning; Karl-Olof har när som helst sina bilder ur Dalarnas frihetsstrider färdiga, Sten är rustad till sitt stora slag för hemslöjden och skönhetssinnet. Tora Länder bär hjärtat fullt af sina trädgårdsreformatoriska idéer och önskar intet högre,än att få göra proselyter. Kyrkoherden Boreus' och Agneta Bures ord och fullmakt har man ju också, och så står det icke länge på, förrän en föreläsningsförening till ömsesidigt gagn och hjälp är konstituerad. Hvar och en börjar på sin kant, i sin hemby; reser sen till grannas och gör hederligt byte. På så sätt kan man ju redan få ihop en hel liten serie, en kedja af andliga länkar rundt halfva Siljan, ifrån Rättvik allt intill Siljansnäs. Är bara början gjord, kommer nog sedan fortsättningen, och allt flera krafter, allt flera viljor skola dragas in i ringen.

Så hägrar för dessa unga entusiaster segern helt lättvunnen i den klara septemberdagern i Tora Landers hvita hem. Som frukterna från hennes äppelträd skola resultaten falla fullmogna i deras händer, nya tankar, nya känslor, nya sinnen för ättlingarna af Siljans ädla gamla stam. Med flygande hjärtan, med ögon, som stråla, blicka de fram mot den väntade våren, som om intet vintermörker, inga isband eller ödedrifvor gåfves på jorden.SILJAN

EN BOK OM SVERIGES HJÄRTA

AF

JOHAN NORDLING.

STOCKHOLM

C. E. FRITZES BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG.STOCKHOLM 1907 TRYCKERI-A.-B.

SKANDIA - - -IITRETTONDE KAPITLET

IMIDTEN AF OKTOBER BÖRJADE FÖREläsningsföreningen sin verksamhet. I Leksandsnoret hade man lyckats få sockenstugan upplåten för en afton i veckan, och Karl-Olof inledde fälttåget med en minnesteckning öfver Dalarnas förste store frihetskämpe, bergsmannen Engelbrekt Engelbrektsson, som i spetsen för de »fattiga bönder i Dala» förjagade de främmande fogdarna och återupprättade fäderneslandet. Sten Stålfelt hade från Stockholm anskaffat ett scioptikon med ett större urval ljusbilder, dem han sedan själf med sin artistiska förmåga ytterligare fuUständigade, och redan det första föredraget belystes med flera intressanta porträtt och historiska vyer. Framgången var fullständig och den ungdomliga åhörarskarans tillfredsställelse omisskännelig.

Ungefär samtidigt hade Agneta låtit budkaf-len utgå inom byalagen rundt Björkbergets fot, att alla snälla mammor, alla systrar och fränder till hennes små knyppelelever — och för öfrigt eho, som ville göra henne den äran — voro välkomna till gässbustugan i Pellasgården nästa lördag kväll. Där ville hon tala för dem om spetsar och spetsknyppling och eljes litet af hvarje i hemslöjdsväg, som möjligen kunde intressera dem, och hon tyckte det kändes helt tryggt att få göra sin första debut som föreläserska inför denna publik, med hvilken hon redan var liksom en smula hemvan.

Naturligtvis blef det fullt hus; litet kruserligt och stelt var där nog till en början, men Agnetas hurtiga rättframhet, Marthas strålande vänliga ögon och mjuka tysta leende löste snart nog alla tvångets bindlar. Med stigande uppmärksamhet lyssnade man till framställningen af de gamla dalknytningarnas uppkomst ur de medeltida Vadstenaspetsarna och deras så småningom framvuxna nationella själfständighet, lät de små profstumparna gå ur hand i hand, granskade och bekräftade. Aldrig hade man trott, att det kunde ligga så mycket förborgadt under några gamla spetsbitar, och när man väl fått ögonen öppna i den delen, föll det sig sedan inte så svårt att vara med på både ett och. annat rörande andra områden af den textila hemslöjden och de skatter af historiska minnen, af oförytterliga skönhetsvärden, som gömmas i de fäderneärfda natinaldräkternas stiltrogna snitt,

i !de gamla väfnadernas och sömnadernas mönster och färger.

I Vikarbyn och Gärdebyn öppnade Per Danielson och Tora Länder vid samma tid kampanjen ; efter Karl-Olofs inledningsföredrag i Leksandsnoret kom Stens och Agnetas tur; kyrkoherden Boreus ryckte in med sina naturvetenskapliga och hygieniska kåserier; man gjorde resor och gaf gästuppträdanden, bytte gåfvor och gengåfvor, och öfverallt grep ungdomen med begärlighet denna omväxling i de långa mörka kvällarnas tunga enformighet och offrade med glädje den obetydliga skärf, som afkräfdes för att bestrida lokalomkostnaderna.

Såväl i Leksandsnoret som i grannbyarna gåfvos dock äfven element, som funno större behag i supgillen och lösdrifveri efter vägarna än i sockenstugans stillsamma underhållning, och särskildt sedan Sten Stålfelt en kväll handgripligen måst afvisa en skock halfrusiga och bråkiga sällar, som under Liss-Erkers Daniels anförarskap sökte tränga sig in i föredragslokalen, hände det mer än en gång, att de fredliga deltagarna på hemvägen efter föreläsningarnas slut blefvo antastade med glåpord och stenkastning. För Sten och Karl-Olof blef det allt tydligare, att ett verkligt fruktbringande folkbildningsarbete måste utgå från nykterhetens grund, och för sin egen del hajde de redan före detta af fri vilja afstått från nyttjandet af spritdrycker som njutningsmedel. Kyrkoherden Bo-reus var äfven en brinnande afhållsamhetsvän, och i sina, föredrag i hälsolära inrymde han en icke obetydlig plats åt nykterhetsundervisningen. Men hvartill gagnade allt detta, då just de individer, som man främst hade behöft påverka och öfvertyga, ställde sig fientliga och höllo sig borta från aftonunderhållningarna ?

Sten Stålfelt, hvars energiska temperament aldrig tillät honom att slå sig till ro med redan vunna resultat, utan som beständigt planerade för nästa steg framåt, sade också snart sig själf, att hur förträfflig än föreläsningsföreningen kunde vara, var den dock icke tillfylles. Man måste finna ett medel att nå ännu längre, att ännu oaflåtligare och eftertryckligare göra propaganda för sina idéer, att dagligen och stundligen tränga fram till en mångfaldt större publik än den, som själfmant infann sig till de föga rymliga föreläsningssalarna. Och en dag när han efter intagen middag i den nu helt tysta och tomma gästgifvargården vid kaffet och cigarren satt och vände på det sista numret af Falutidningen, hvars gråblaskiga dussinledare och färglösa klippnotiser lämnade honom oändligt likgiltig, stod med ens beslutet fullfärdigt i hans hjärna. Ja, så måste det gå till, just så och icke annorlunda!

Nu fogade sig så ypperligt, att Karl-Olof hade lofvat besöka honom denna samma afton för att hjälpa till med den sista litterära affilningen af hans nya föredrag om »Skönheten i hemmen»och dessutom låta honom få del af Annas senaste bref, där hon skildrade sitt arbete och sitt lif på lasarettet i Falun.

Den käre Karl-Olof! Ett leende drog öfver Stens ansikte, när hans tankar dröjde vid vännen. Hur hade han inte gått där och spelat hemlighetsfull i sina hjärteaffärer med den illistiga lilla räfungen Martha, liksom om inte Sten hade kunnat afläsa hvarje rad i deras kärleksroman som i den förträffligaste urklippsföljetong! Ja, han skulle till och med på förhand ha kunnat upplysa dem själfva om nästa kapitels innehåll; och en vacker dag förmådde han ej heller längre styra sig. Det var om kvällen efter Agnetas föredrag i Sockenstugan, när de alla fyra hade församlats kring tebordet inne hos fröken Lovisa, där flickorna Bure skulle bli öfver natten. Där sutto de så sippa och sediga, Martha och Karl-Olof, sida om sida vid det dukade bordet, nöpo i sina rostade brödskifvor och skiftade färg, för hvar gång deras händer snuddade vid hvarandra af de mest oförklarligt iråkade tillfälligheter. Men då hof Sten med ens upp sin röst, talade och sade:

»Tag du så gärna din fästmö i knät och mata henne näbb mot näbb, Karl-Olof; för mig behöfver ni väl inte genera er!»

Den tablå, som följde, var verkligen oförglömmelig: Marthas bloddrypande förlägenhet, Karl-Olofs hjälplösa ögonspasmer, Agnetas hastigarodnadsflamma, som emellertid strax släcktes i en klingande skrattkaskad. För öfrigt var det rätt och lagom åt dem, som hade trott honom så enfaldigt lättlurad! —

När Karl-Olof vid sextiden steg in i Sten Stålfelts arbetsrum, flammade en språksam torrvedsbrasa ur den stora öppna spiseln vid den framspringande ateliermuren, jagade böljor af flackande ljus pfver golfvets nötta tiljor och skrattade till i små röda glimtar bland mahognimöblernas bronsbeslag borta i de skumma hörnen. Det var förtrollande att komma in i ur den mörka novemberkvällen, som tutade och piskade med isiga snökorn efter älfstråket, och Karl-Olof gick också raka vägen fram till den susande ässjan och gnuggade sina stelnade händer varma med vällustigt behag.

Sedan de första hälsningarna växlats och Sten placerat vännen i en bekväm stol framför elden, kastade han sig, sin vana trogen, midt in i frågan.

»Vi måste ge ut en tidning, Karl-Olof! Kan du hjälpa mig att få en tidning i gång?»

Sten hade blifvit på vandrande fot, som alltid då någonting lifligt sysselsatte honom, och stannade nu med händerna under rockskörten och uppfordrande blickar framför Karl-Olof.

»En tidning — en tidning,» upprepade denne förbluffad.

»Ja, just en tidning, ett folkblad, förstår du, en hederlig och rejäl själaspis för allmogen rundtom Siljan, där man kunde få tala förnuft med dem, när man ville, stiga på utan att knacka och ta gammelfar på sängen, mor vid kaffepannan och ungfolket mellan slöjdkammarn och lagårds-längan. Det vore något hvassare det än alla lekstugor och föredrag, dit ändå bara dom kommer, som själfva vill!»

»Men en tidning — det är minsann ingenting, som man skakar ur ärmen det. Det skall vara stilar och pressar och papper och sättare och medarbetare och pengar, pengar! Du måtte inte ha en aning om, hvad en tidning är för en vidlyftig och invecklad affär!»

»Därför kommer jag ju också till dig! Hör nu, Karl-Olof, jag har en tio, elfva tusen kronor på min bank i Stockholm, som jag skrapat undan på skönmåleriet — dem vill jag nu sätta till för att få saken i gång. Naturligtvis börjar vi så smått, en liten lapp ett par gånger i veckan, som vi mest själfva skrifver ihop, så långt vi hinner med, men där hvarenda rad skall vara värd att läsas just af den publik, vi vill tala till. Pigg och treflig, det är klart, men med alivar på botten. Något skall den väl också inbringa, för tusan, när man kommit öfver värsta portgångsföret — fast naturligtvis måste den vara billig för att kunna tränga ut så långt som möjligt. Till en början får man väl skänka bort den, om inte annat hjälper.»

Nu måste Karl-Olof rakt ta glasögonen på sig för att kunna se Sten innerst in i ögonen —jo, bevars, det ägde sin

riktighet: de hade just den där fasta blåa blinken, som han så väl kände till! Afgjordt alltså, oåterkalleligen beslutadt, tjänade till intet att göra svårigheter, hellre då sätta skuldran till och hjälpa lasset i gång. Och hvarför inte! Hade ej Stens uppslag och företag hittills visat sig framgångsrika? Kanske kunde det också bli något af detta, kanske något godt, något stort...

Alla dessa tankar, som inom några sekunder tumlade öfver hvarandra bakom Karl-Olofs guldbågsbrillor, afslöjade sig för Sten så klara och tydliga, som hade de muntligen uttalats ord för ord. När nu äfven Karl-Olof reste sig, grep Sten honom helt kamratligt vid skuldrorna och utbrast förtjust:

»Ja, se så vill jag ha dig, nu känner jag igen dig! Låt nu höra: ett tryckeri för en så'n . mindre tidning, hvad kan det kosta på ett ungefär?»

Nu blef där en rådplägning och ett kalkylerande, i hvilka de snart båda lika ifrigt gingo upp. Om tidningens program voro de lätt öfverens: ett frisinnadt folkblad för öfre Dalarnas allmoge med dess sammanslutning, nykterhet och upplysning som ledande mål. För dem bägge var det en lefvande trossats, att ur jorden och af lifvet vid jorden måste för de djupa folklagren alla verkligt samhälls- och kulturbärande krafter spira upp och utvecklas. Endast genom ett själf-ständigt (och verkligt hemlif — byggdt på hemflitens, hemslöjdens och hemtrefnadens grund — kunde full rotfasthet i födelsebygd och fosterland vinnas, och efter dessa hufvudlinier skulle också tidningsarbetet föras fram.

Bekymmersammare var det med de praktiska och ekonomiska detaljerna, men med friskt mod och god vilja lät sig väl detta också så småningom ordna! Då enligt gällande lag tryckerier endast fingo anläggas i städer eller köpingar, måste man bestämma sig för Falun som utgifningsort, och detta hade ju också sina väsentliga fördelar iir postala och rent nyhetsjournalistiska synpunkter. Som hvarken Sten eller Karl-Olof ens ett ögonblick ville tänka på att själfva lämna den plats i rörelsens hjärta, de nu mer än någonsin skulle bli i behof af, fick man naturligtvis ha en medarbetare i Falun, en praktisk tidningsman och expeditionskarl, som kunde svara för tryckeriet och de löpande ärendena. Karl-Olof kände en duktig pojke i Stockholm, Sven Eskilson, en för detta kamrat i den stora morgontidningen, som kanske inte hade något emot en något själfständigare verksamhet, och som minst af allt var bortskämd med öfverdrifna löneanspråk. Honom skulle han skrifva till i denna dag. Sven Eskilson hade själf börjat som typograf och ägde godt förstånd i alla dylika ting, så ingen kunde heller bättre än han underhandla med tryckerifirmorna i hufvudstaden om nödiga maskiner och material.Helt visst kunde man få en mindre, begagnad snällpress, som räckte till för deras behof, till hyggligt pris. Ja, med god vilja och Stens goda sekiner naturligtvis kunde saken nog arrangeras, fast fasligt knappt var det med tiden till nyåret, ty då måste allt vara klart!

»Åh prat, det går briljant!» afgjorde Sten. »Hur mycket har vi inte hunnit med nu bara på denna timmen; jag tycker redan jag här i min hand har profnumret af... ja, hvad skall egentligen vår tidning heta, det har vi alldeles glömt att tala om!»

Nu blef det nya, vidlyftiga öfverläggningar. Ett namn, ett bra namn — det var minsann inte någon likgiltig sak! Och alla möjliga voro ju redan tidigare använda och förbrukade: Dalpilen och Siljan och Norra Dalarnas Tidning — nej, det var alldeles för tungt och intetsägande! Slutligen gaf emellertid Karl-Olof det förlösande ordet:

»Siljan — viljan, har du någonsin tänkt på, att de orden rimmar så bra med hvarandra?»

»Du sade det, du sade det,» bröt Sten jublande ut. »Viljan skall tidningen heta! Man kan inte begära ett präktigare namn, så kort och kärnfullt, ett helt program i två små stafvelser!»

Och så vår då äfven den frågan lyckligt genomdebatterad.

Brasan hade nu längesedan brunnit ned, skrifbordslampan blifvit tänd, och alltjämt dryftade Sten och Karl-Olof sina nya, vidtutseende pla-ner. Själfva timmarna brändes till stoft i lampans gula låga, förintades och blefvo borta, utan att de två vännerna märkte deras flykt. Till sist stannade dock samtalet af, det blef så underligt tyst efter den långa, ifriga diskursen, och man hörde novembervinden bulta med knutna näfvar på fönsterkarmarna inne i atelierafdelningen. Karl-Olof gick dit in och spejade genom de svarta rutorna ut i mörkret.

»Husch, ovädret tar till, snön vräker nu ner för fulla skoflar. Det blir nog bäst jag bryter upp, medan jag ännu kan ta mig fram efter vägarna.»

»Ja, men det var ju brefvet från Anna, jag skulle få höra i kväll,» invände Sten, »det skänker jag inte efter. Föredraget mitt kan du ju stoppa på dig och titta igenom hemma. Men låt mig först få till bästa vår lilla »systers» journaler, så tar jag sen på mig och följer dig halfvägs. Jag riktigt längtar efter en dust med den första vintern.»

Under detta hade Sten tändt den lilla spritlampan till teköket på serveringsbordet i hörnet, ty något varmt skulle sannerligen Karl-Olof ha i sig, innan han släppte ut honom på vägarna en sådan ruskväderskväll. De nödiga tillbehören, smör och bröd hämtades från köket, och inom få minuter var välfägnaden färdig. Och så kom Annas bref upp ur fickan och blef dessert och påbröd till den enkla måltiden.

»Ni ville veta, hur jag tillbringar en dag härpå sjukhuset,» skref Anna, »och skall jag på bästa sätt försöka beskrifva det, fast det naturligtvis blir mycket enkelt och färglöst mot verkligheten, som det behöfdes en riktig författarpenna till att utmåla, liksom din, Karl-Olof. Som jag redan skrifvit till er om, delar jag rum med en af undersköterskorna, syster Elsa, och då man inte har vaknatt, utan får sofva i sin tgtn säng, drar man sig till kl. 1/2 6; då man måste skynda sig upp för att vara i ordning och nere på sjuksalen kl. 6. Det är en kvinnlig medicinsk sal, som syster Elsa har uppsikt öfver och där jag går henne till hända. Först när vi kommer ner, får vi en kopp kaffe i det lilla köket, som hör till hvar sal och som kokas af nattvakten, tills vi kommer. Sen får man genast ta itu med sina patienter, tvätta och kamma dem och bädda om deras sängar. Jag har 14 stycken på min lott, och ni må tro, att det är ett godt stycke arbete att få dem i ordning före frukosten, ty många äro så hjälplösa som små barn och måste handteras och månas om som de sköraste dockor, men det är också så rörande kärt, att det riktigt värmer opp hjärtat, när de tackar en med sina stora feberheta ögon och klappar ens händer, då man stoppar om sängtäcket.

Somliga skall ha medicin och andra nya omslag eller massage på sina stackars värkande leder, och så kommer deras frukost och man måste hjälpa till att mata dem och göra allting fint igen till ronden. Innan dess måste också de använda instru-menterna kokas rena inne i köket och doktorns bord ställas i ordning med alla de saker, han kan behöfva.

Nu kommer doktor Karling och »kandidaten» i sina långa hvita rockar och vi får följa dem från säng till säng och vara till hands med lindor och sublimat och borsyrevadd och allt som kommer i fråga. När ronden är slut, får en i sänder af oss kila ifrån ner till matsalen för att i all hast kasta i sig litet frukost, men någon vidare matro kan det inte bli tal om, man sitter hela tiden och tänker på sina sjuka och inbillar sig, att allt möjligt kan komma på fast ju alltid en utaf oss är däruppe, och man har inte något riktigt lugn i sin själ, förr än man åter är hos dem. Min allra käraste patient är en gammal gumma från Sundborn, fast nog är det kanske orätt att säga så, ty alla bör väl ha lika stor plats i ens hjärta. Men di växlar ju också om fort nog, somliga dör och många blir friska och nya kommer nästan hvar dag, men »min gumma» har legat här allt sen jag kom, och när jag kan sitta bredvid hennes säng någon liten stund och hon får hålla min hand mellan sina vissna och magra, så riktigt skiner hennes ansikte. Hon har ett så svårt njurlidande och kan nog aldrig bli bra, ibland svullnar hela kroppen opp och hon får sådan andnöd, att man tror hon skall kväfvas. Det är förfärligt att se på, och så måste jag stöda henne under ryggen och hålla henne hälft .upprätt i sängen, tills det värsta äröfver. Men hon är så tålig och from som ett lam på slaktbänken, och när hon får en smula luft mellan anfallen, så hviskar hon bara: »Stackars lilla syster Anna, kära lilla syster Anna, som skall ha så mycket elände och besvär för mig gamla skrälle!» En dag var jag rakt färdig att ta till lipen, så sliter det en i hjärtat att höra, och jag måste befalla henne riktigt strängt, att så fick hon aldrig säga mer.

Den vackra rosen, som jag fick af Sten, när vi skildes i Rättvik, den gaf jag henne redan första dagen jag var här, för hon började tala om, att just sådana röda ljufliga rosor hade di haft, när hon tjänte ung på prästgården i Sundborn, och nog skulle Sten förlåta mig, om han hade sett hur hennes ögon strålade, när hon fick den kära blomman bredvid sig på nattduksbordet. I många, många dar stod den där så doftande frisk, det var riktigt som ett underverk, hur länge den kunde hålla sig, men till slut blef den ändå vissen och trött, och då tog jag min gåfva

igen och har den nu i godt förvar i mors psalmbok.

Men jag tappar ju alldeles bort min dag, nu är det nog middagstid för längesen, och åter får vi mata våra patienter och göra ren borden och golfvet, och så kommer den timmen, då de sjuka får ta emot besök, och då måste man vara särskildt noga vaksam, att ingen främmande i välmening smugglar med sig någon olämplig och förbjuden traktering, och så får man återigen städa och torkaefter deras smutsiga fötter och kaksmulor och papperslappar. Så skall man själf ha litet middag i sig förstås, och innan man vet ordet af är tiden inne för kvällsronden. Åter kommer doktor Karling, och nu är också öfverläkaren med och kandidaten, och sen är det att bädda och ordna för natten. När kvällen kommer, är jag verkligen ibland ganska trött, och mina fötter ville också till att börja med svullna upp och bli ömma af det myckna gåendet och ståendet, men nu är det mycket bättre, och arbetet är mig så kärt, att jag inte kan säga, hur tacksam jag är mot Far, som lät mig få följa min stora önskan.

Har man sedan vaknatt liksom nu, när jag sitter och påtar ihop detta långa brefvet, för det är en ovanligt lugn och fredlig natt utan några lifsfarligt sjuka, så kan man få bädda åt sig på soffan i det lilla köket intill salen och luta sig en stund då och då mellan passningarna. Men ibland kan det också vara att hänga i så godt som hela natten, och sist jag hade vaknatt, så dog en patient, en ung flicka, i lunginflammation, och jag måste alarmera doktorn och syster Elsa och det var så svårt att se den starka unga människan kämpa med döden. Hela salen vaknade naturligtvis och låg där och stönade och stirrade så hemskt genom halfskymningen bort mot hörnet och den döende, men vi drog för en skärm, och när allt var slut, blef där ändtligen litet ro fram mot morgonen.Någon operation har jag ännu inte varit med på; men doktor Karling sade just i går, att till jul skall jag flytta in på den kirurgiska afdelningen, och där får man också vara med på operationsrummet, och ibland tänker jag, aft det allra värsta måste ändå vara dessa förfärliga operationer för kräfta och underlifssvulster och kallbrand och mycket annat, fast di är naturligtvis söfda. Men det går nog det också, och det är märkvärdigt, hvad man vänjer sig fort vid allt mänskligt elände, man på ett sån't här ställe dagligdags får upp-lefva.

Nej, nu kan ni sannerligen ha fått nog af detta förfärligt långtråkiga bref och alla sjukdomar och nu måste jag också göra upp eld till morgonkaffet. Från Martha Bure har jag haft ett bref så rart, och jag längtar så att åter få träffa henne och er alla, om jag kan få komma hem ett par dagar öfver julen. Hälsa den kära Far och till Sten, när du träffar honom, och var själf mycket hälsad af din tillgifna syster

Anna.»

Karl-Olof vek ihop brefvef och lät det åter glida ned i fickan på sin vadmalsrock, medan Sten, som med spändt intresse följt den långa uppläsningen, lifligt utbrast:

»Tack, tack, käre vän, det var riktigt roligt att få höra något ifrån den duktiga tösen! Och det skall du hälsa henne, när du skrifver, att en vack-rare saga för min ros skulle ingen diktare ha kunnat dikta. Och nu är jag redo att följa dig genom natt och drifvor till världens ända!»

I ett nu hade han ytterrocken på, pälsmössan ned öfver öronen, och full af stridslystet öf-verdåd drog han Karl-Olof med sig till storms mot vinterns första barrikader.FJORTONDE KAPITLET.

NU GÅR JAG; NETA-MOR,» SADE Martha och stack hufvudet in i den lilla matsalen på Pellasgården, där Agneta satt framme.vid fönsterbordet och sysslade med sitt rutpapper, sina färger och tabeller i den knappa och gråtunga decemberdagern. Det gällde utkast till allmogeväfnader, mattor, vepor och duktyger, och hon bemödade sig att i mönster och färgsammanställningar ingjuta det bästa och äktaste af den gamla dalska drällteknikens traditioner. Hon hade börjat intressera kvinnorna i Björken och grannbyarna för att under vintermånaderna bereda sig en biförtjänst genom den ädla väfkonstens allmänna återupplifvande, och hos hemslöjdsföreningen i hufvudstaden kunde hon lätt skaffa afsätt-ning för hvarje dunkande slagbom rundt hela Siljansnäs.

»Nej, pass vackert, min flicka lilla,» svaradeAgneta, »var så god och kom först in och visa, att du är ordentligt klädd. Du har väl dina snow-boots på fötterna och tjocka strumpor; det är ju ett väglag, så man knappast bottnar. Och schalen under kappan? — nå, det var snällt! Var nu bara försiktig om dig och stå inte stilla i blåsten, se'n du gått dig varm. Och hälsa så mycket till kyrkoherden!»

Med en klapp och en kyss på systerns örsnibb försvann Martha samma väg hon kommit, och Agneta böjde sig med en lätt suck åter ned öfver sitt arbete.

Egentligen var hon inte riktigt nöjd med dessa långvandringar i ur och skur till fattighemmen och sjuksängarna i olika kanter af socknen, men Martha hade nu gripits af ett så brinnande nit att stå kyrkoherden Boreus bi vid hans propaganda för en förnuftigare sjuk- och hälsovård ute i bygderna, att hon rakt inte stod till att hejda. Alla antydningar om, att hon själf kunde förta sig på de mödosamma vägarna — ofta med förning af någon kraftsoppa, något gammalt klädesplagg till hennes skyddslingar — eller inne i de kvafva, osunda kyffena, slog hon bort som rök i luften, och ehuru hennes hosta på sista tiden åter börjat göra sig påmint, ville hon inte höra talas om att spara sig.

Medan dessa bekymrade tankar drogo genom Agnetas hufvud och för några minuter grumlade de bjärta färgrutorna i utkastet under hennes hän-der, hade emellertid Martha hunnit ett godt stycke i utförsbacken ned till kyrkan och prästgården, där kyrkoherden redan stod i grinden och inväntade henne. Målet för dagens färd var Fornby, och man hade en dryg halfmils promenad i den tunga snömodden och i en luft, som svepte likt våtkalla omslag om ansikte och lemmar. Den unga flickan pulsade dock oförskräckt på vid kyrkoherdens sida, och hans språksamma tunga kom henne att glömma våglängden.

»Det är då riktigt en välsignad sak, att jag nu har fått er till hjälp vid de här apostlagärningarna fröken Martha, för hur det är, kommer ändå kvinnfolken längst med hvarandra, och när det gäller sjukdom och elände, är ett par sådana där små fruntimmerstassar bra mycket behändigare än några karlnäfvar. Och hustru min, stackarn, hon kommer ju aldrig utanför dörren...»

»Ja, hur är det med fru Boreus i dag? Jag får väl titta in till henne på hemvägen?»

»Jo, tack då, visst får ni det! Hvarken bättre eller sämre än vanligt förresten.»

Och Martha såg så tydligt inför sig den lilla nervösa prästfrun med de mörka, oroligt fladdrande ögonen, som pjunkande med sin fixa idé om ett underlifslidande, hvars diagnos ännu ingen läkare lyckats uppställa, dagarna i ända halfflåg på sin soffa och slukade den ena lånbiblioteksromanen efter den andra, medan man och barn fingo sköta sig bäst de gitte.»I dag tänker jag också föra er till en stackare, som inte är så lätt att tala reson med,» fortsatte kyrkoherden. »Hon är skomakaränka, unga människan och mor till två små barn; mannen dog i lungsot för ett år se'n och nu är nog hustrun också ett godt stycke på samma väg. Hon var bättre i somras ett tag, för doktor Sjöström i Mora, dit jag skickade af henne, skrämde opp henne ordentligt, så hon skötte sig en tid. Men nu har jag just hört, att hon skall vara eländigare än någonsin, och det värsta är med barnen — de kan ju inte bli annat än nersmittade, de med!»

»Men det är ju för sorgligt,» utbrast Martha, »kan man inte få in henne på någon anstalt och barnen tagna ifrån henne, innan det blir för sent?»

»Omöjligt att få dem höra på det örat! Så länge de kan gå uppe och släpa sig fram, hänger de naturligtvis fast vid stugan och jordlappen och allt sitt. Och hvar vill de ta emot tuberkulösa? På sanatorierna finns ju inte en ledig plats!»

»Om man bara kunde pränta i dem den allra enklaste snygghet och försiktighet,» tog han åter vid efter ett litet uppehåll, »men de är så rädda för en frisk fläkt i stugorna sina, som vore det gift, spika till fönstren och lefva vintern om i den skämda och kvafva kammarluften. Där byltar de ihop sig i smuts och trängsel och smittar ner hvarandra led för led.»

Så fortsatte de att språka fram och åter om de ämnen, som upptogo dem, om möjlighetenoch medlen att bryta gamla vanors förslöandé makt; att genom upplysning och föredöme bringa åtminstone ungdomen till en bättre förståelse af hälsans och kroppsvårdens fordringar, och innan de visste ordet af, skymtade Fornbys gråa husklungor fram genom den tjocka snöluften.

Mårthans Britas stuga var en af de oansenligaste i hela den lilla oansenliga och fattiga byn. Utan att passera

någon förstukvist steg man från en skroflig stenhäll direkt öfver den fotshöga tröskelstocken in i en svale, där man knappast kunde stå rak, och när man efter åtskilligt trefvande i skumrasket ändtligen funnit dörrklinkan och fått upp dörren, möttes man af en upphettad och instängd luft som af en pust från en febermun. Det laga nedrökta rummet upplystes endast nödtorftigt af några pyrande vedträn i den öppna spiseln, öfver hvilka potatisgrytan puttrade på sin järnkrok bredvid den trebenta kaffepannan, och af en blek strimma dager från det enda fönstret med dess små smutsiga blyinfattade rutor. Det var middagstid, och just som de besökande inträdde, sysslade Mårthans Brita framme vid matbordet med att laga i ordning en smörgås åt den äldste fyraårspojken, hvarvid tummen fick tjänstgöra i stället för knif vid smörets påbredande. Den yngsta, ettåringen, hade blifvit lyft ur läderdinglan, som hängde från taket, och kröp nu som ett litet oformligt bylte omkring på det svarta golf-vet, där faderns arbetspall och låga skomakarbord,belamradt med verktyg och läderspint, ännu stodo och skräpade i ett hörn.

»God dag, god dag, Mårthans Brita,» hälsade kyrkoherden, »ville titta in ett slag och se, hur det stod till, och har en liten fröken med mig uppe från Björken, som också var ute och promenerade.»

»Åh jestaligen, är det inte själfva kyrkherrn! Var så god och stig på och sitt ner — och hon också,» vände sig stugans ägarinna inbjudande mot Martha, i det hon med yttersta förklädessnibben for öfver träbritsen nedanför den väggfasta, väl inplankade skåpsängen. Den hastiga rörelsen framkallade emellertid en plötslig hostattack, som med osynliga järnnäfvar grep den magra, kutryggiga gestalten vid skuldrorna och riste den som en trasa. Pipande och rosslande arbetade bröstet efter luft, och när Mårthans Brita ändtligen åter släpptes fri ur den våldsamma gastkramningen, pärlade stora svettdroppar på den gråbleka pannan och två röda ringar brunno på de håliga kinderna. Stapplande hasade hon sig fram till spiselvrån och spottade upphostningen på golfvet mellan vedpinnarna och huggstabben.

Marthas ögon fuktades af deltagande, där hon från den bjudna platsen på sängbänken närmast spiseln under tystnad följde den sjukas rörelser, och kyrkoherden återtog:

»Ja/ Jag behöfver inte fråga; det hörs nog, att Brita har det svårt. Men kan vi inte göra någotför att lätta litet på bördan ? Det kan aldrig gå i längden att Brita på det här viset släpar ut sig ensam med de små.»

Men nu ryckte Mårthans Brita till som bränd med en brand. I flämtande staccato störtade orden öfver hennes läppar. Nej, se aldrig i lifvet skulle de få henne att skiljas från barnen, och så länge hon kunde krafla sig upp ur sängen och ordna med en matbit, skulle ingen främmande människa komma vid de oskyldiga små kräken! För resten var det visst inte så farligt med henne ; hon orkade godt sköta sitt, både gården och geten och ungarna, och det var bara om kvällarna hon var litet utschasad och förbi. Men fick hon sen sofva något så när i fred för hostan och pigga opp sigtoied en kaffeskvätt om morgonen, så kunde hon gå både långa vägar och knoga och arbeta dagen i ända, om det gällde. Och vore vintern bara öfver och det blef vår på nytt, skulle hon nog snart vara alldeles bra igen!

Kyrkoherden lät henne riktigt tala till punkt, och äfven sedan hon slutat och, andfådd och uppgifven, sjunkit ned på skomakarpallen i hörnet med de magra händerna slappt hängande öfver knäna, satt han en lång stund tankfull och tyst. Martha drog den lille smörgåsmumsaren till sig och frågade honom efter ålder och namn; och när hon sedan började beundra det vackra bandet, som höll upp bröstlappen till hans förkläde, kom hans mamma intresseradt fram och förklarade, att detpå hennes bröllopsdag suttit kring brudhättan, och där stodo också mycket riktigt hennes namn och dagens datum insydda i bandet.

Så tog kyrkoherden ordet igen, helt vänligt, men på samma gång myndigt och allvarligt. Det hade visst ingen tänkt på att skilja henne från barnen mot hennes vilja, men då måste hon också lofva, både för sin egen skull och för deras, att göra allt hvad hon kunde för att åter bli kurant och bevara de små från smittan. Fönstret måste upp och frisk luft in för hvarje dag; i skåpsängen fick hon inte ligga en natt längre bland de unkna fållarna och bolstrarna, utan hellre bädda, om det så vore, på rena halmen på golfvet. Och för sina upphostningar måste hon ha en särskild kopp och vara ytterst försiktig och renlig med barnen och maten. Inte var den myckna kaffedrickningen heller den rätta styrkedrycken, utan förr borde hon koka sig hafrevälling och gröt, så mycket

hon förmådde ; det gaf andra krafter det än den usla cikoriesoppan!

Ja, Mårthans Brita hon lofvade, så fort hon hann, och Martha jollrade ännu en stund med småttingarna, aflockade modern ett medgifvande, att hon med det första skulle få komma igen, och listade sig så småningom ett godt stycke in i hennes oförståndiga stackars hjärta. Därpå tog man afsked och bröt upp, lämnande dörren öppen efter sig till ett första förskott på den nya luftregimen.»Om nu blott en tiondel af alla hennes löften och föresatser vore ärligt menad;» sade kyrkoherden, när de hunnit ut på landsvägen, »men tyvärr var det bara en krigslist för att så fort som möjligt åter bli af med oss! Och kan man inte inspektera och ligga åt både bittida och sent, är allting om ett par dagar åter vid det gamla.»

»Vill ni öfverlämna henne åt mig?» sade Martha ifrigt, »jag skulle så gärna vilja försöka göra hvad jag kan för den stackars kvinnan! En gammal järnsäng har vi till öfverlopps, och halmbolster och kuddar skall jag laga i ordning i denna dag, och i morgon är det Hins Anders och jag, som kör hit igen med nödig förning. Ni skall få se, att jag kan hålla efter henne, och att Mårthans Brita menar ärligt med sina löften!»

»Gu' signe ert gullhjärta, fröken Martha; visst får ni ta Mårthans Brita om hand,» svarade kyrkoherden gladt, »jag visste nog också hvad jag gjorde, när jag lockade er med på den här expeditionen.»

När Martha efter en hastig visit hos fru Boreus i prästgården åter kom hem, stod middagsbordet redan dukadt och den nytända lampan slöt sin inbjudande ljuskrets kring den hvita duken. Agneta mötte henne med händerna hemlighetsfullt gömda bakom ryggen.

»Så är du ändtligen hemma igen, din lilla landstrykare! Om du kunde gissa, hvad jag har här,så kanske du något förr gjort Pellasgården den äran.»

»Bref från Karl-Olof!» ropade Martha och spärrade blixtsnabbt alla tio fingrar för att infånga det, »tag hit, tag hit!»

»Bref från Karl-Olof — hvem har inbillat dig det?» undvek Agneta och retirerade baklänges in i hörnet.

»Jo du, det står skrifvet på din nästipp,» envisades Martha, »jag ser af trycket af utanskriften.» Och i ett nu slog hon armarna om systern, som nu icke kunde undkomma längre, och afhände henne efter en kort strid det dyrbara bytet.

Nu kom Majken-pigan in med soppan, men Martha kunde naturligtvis inte förtära en sked, förrän hon fått läsa Karl-Olofs bref till ända. Det var flera fullskrifna sidor med den unge författarens tätrunda stil, och Marthas ansikte skimrade och spelade af varma färgböljor, medan ögonen flögo fram efter raderna.

»Om jag kunde begripa, hvad ett par människor har allt att skrifva om, som träffas så fort de hinner!» muttrade Agneta borta vid soppskålen. Men i detsamma var det slut, och Martha lyfte hufvudet.

»Åh, det är ju en evighet, sen vi råkades sist,» sade hon.

»Ja, en nätt liten evighet på en vecka och två dagar,» bekräftade Agneta.

När allt kom omkring, fanns det dock så passmycket »förnuftigt» innehåll i Marthas bref, att äfven Agneta fick sin beskärda del, och den viktigaste nyheten lydde, att Karl-Olof just atervändt från ett kort besök i Falun, där han hyrt lokal för den nya tidningen och samtidigt hälsat på Anna på lasarettet. Det var nu bestämdt, att hon skulle få fara hem öfver helgen, komma själfva julaftonen och bli till tredje dagen, och mest af allt gladde hon sig öfver att därvid få råka Martha och Agneta. Nu föreslog Karl-Olof, att de skulle träffas i julottan i Leksands kyrka och därpå följas åt till Borggården. De kunde nog få Hins Anders att skjutsa från Björken på juldagsmorgonen, och för återfärden drog Karl-Olof försorg.

»O, så roligt, så roligt,» jublade Martha, sedan hon gjort ett hastigt table rase på alla Agnetas betänkligheter. »Jag förstår bara inte, hur jag skall få dagarna innan dess att gå! Låt mig nu se: i dag är det da'n före da'n före...»

Och spelande ut den långa ramsan som en skala på bordduken, nådde hon öfver en liten triumfkadens fram till det nionde tonsteget, som var själfva »dopparedagen».

En vecka före jul tog Sten Stålfelt vinterbåten till Insjön för att därifrån med järnväg öfver Stockholm fortsätta till det skånska fädernehemmet, där han på moderns enständiga yrkanden beslutit tillbringa helgen. I förbifarten sammanträffade han i hufvudstaden med Sven Eskilson, klarerade på ett par dagar samtliga maskin- och materielinköpen för tidningstryckeriet och hann dessutom ombesörja ett hemlighetsfullt uppdrag för Agnetas räkning, ett uppdrag som resulterade i en imposant trälår, stor som ett litet hus och af fyra expresskarlar under mycken vedermöda och pustan aflevererad vid statsbanornas godsstation för vidare befordran till fröken Martha Bure, Björken, Siljansnäs, via Insjön och Leksandsnoret.

Det skvalande slaskväder, som i midten af månaden efterträdt den fagra förvintern, höll emellertid i sig, och julaftonen grydde öfver en höstlig ängd, hvars gråbruna nakenhet endast så mycket oblygare framhölls af de arma trasor från den förspillda vinterdräkten, som i form af smala snöfållar ännu kantade skogsbryn och dikesrenar. Den sista natten hade fört med sig några graders frost, så att marken var frusen och gaf ton under fötterna, då Martha med den fyllda näfverkonten på ryggen strax efter frukosten gaf sig i väg på ett tidigt julbesök till Mårthans Brita och hennes små. En surögd och rödfnasig decembersol glodde fram öfver Yxbergets höjdkam, som med sin rostfärgade fururagg med tafsar af rimfrost liknade den kutiga ryggen af en gråsprängd gammal björn.

Synnerligen lysande voro alltså icke utsikterna för den julottefärd öfver klingande före genom en dunhvit natt, som Martha utmålat sig i sina drömmar, men allt hopp var likvisst ännu, icke ute. Ett lågt norrsken hade i går kväll fladdrat vid synranden — det betydde omslag i väder-leken och nederbörd, försäkrade Hins Anders, som var styf i himlatecknen, och föröfrigt brukade snön ofta komma just som beställd på själfva julkvällen.

Under dessa optimistiska betraktelser hade Martha redan hunnit ett godt stycke förbi Tasbäck, när hon mötte ett sällsamt kolli, stort som ett litet hus och under mycken vedermöda och pustan framsläpadt af ett par svettimmande små bondkrakar. Det är minsann inte hvar dag man skådar slika föror på de blygsamma Siljansnäsvägarna, och Martha mönstrade nyfiket den imposanta trälåren, där den sakta knirkade fram öfver de hårdfrusna hjulspåren. Körsvennen var obekant, och hon blygdes att stanna och fråga, gaf endast en vänlig nick som svar på hans trumpna hälsning. Men just i samma ögonblick, som hon efter yttersta vägkanten trängde sig förbi det dryga lasset, skedde något öfverraskande. Ett hjul stötte till, och ut ur det vidlyftiga höljet klingade en ton, en melodisk hviskning, en välbekant och kär stämma, som kom Marthas fötter och hjärta att samtidigt hejdas. Var det möjligt — denna röst! — skulle hon icke känna den bland tusen? Var det icke henne den hälsade, på henne den ropade? Och med undersamma och tindrande ögon såg hon tillbaka efter den bortdragande föran.

Strax derefter måste hon skratta högt för sig själf åt så befängda fantasier, men fullständigt lyckades hon icke öfvertala eller nedtysta aningen i sitt inre. Där sjöng hela tiden en resonnansfrån några hälft förstummade strängar, blef musik till allt hvad som följde: den snabba marschen fram till Mårthans Britas stuga, julklappsutdelningen, barnens glädjerop, moderns framflämtade tacksägelser. Som i en dans gick hemfärden; rytmer och syner lekte för öron och ögon. Och en god halftimme tidigare, än systern hade väntat henne, stod hon åter, blossande och ifrig, i dörren till deras lilla matsal, medan Agneta strax innanför tröskeln fåfängt sökte undanskymma ett mörkt och bredbent åbäke bakom sin smala rygg.

Så var då allt uppenbart i ett nu, och med ett skri af förtjusning kastade hon sig kring systerns hals. Hennes öra och hjärta hade icke misstagit sig — det var hennes piano, hennes egen älskade, efterlängtade taffel, som kommit som julgäst från den stora bullrande staden till det landtliga hemmet vid Siljans fjärran strand. Hon måste genast kärkomna det, först helt stilla, nästan litet tafatt smeka de gulnade tangenterna, till dess de upptinades af värmen från hennes händer och hon riktigt tyckte sig känna, hur blodet så småningom åter började strömma genom den gamla vännens stelfrusna lemmar. Då blef det jubel och högtid, förtrolighet och samklang. Det blef Haydn och Beethoven, källsprång och stormsus, och till sist fn allt förlösande, hög och klarnad andakt med Adams underbara julsång. Och vid sidan satt Agneta, otröttlig att lyssna, omsnärjd och förhäxad af minnen och röster; då och då nickadehon bekräftande och hviskade sakta i den tätnande skymningen: »Det är alldeles som förr... alldeles som förr!»

Ja, det kom en stor fröjd och glans öfver de två systrarnas ensamma och stilla julkväll med Marthas musik. Granen blef tänd, och fisken och gröten åtos i trefnad och gamman; de anspråkslösa julklapparna, med sina runda lackinsegel mysande som små röda munnar och de lustiga inskrifterna och rimmen, växlades och afslöjades — men alltjämt vände man åter och åter till den långväga gästen med de tusen talande tungorna. »Om bara Karl-Olof vore här!» suckade Martha en gång. Men genast strålade hon upp:

»Nu spelar jag för honom! Nu spelar jag hit honom!»

Och för att nu alla under skulle uppfyllas på denna undrens heliga kväll, inträffade det också omsider, att Hins Anders väderleksprofetior besannades. Mot natten tog det till att susa i rymderna, stjärneljusen släcktes och bl.efvo borta, och kort därefter började det myllra hvitt och ymnigt genom mörkret. Det var snön som kom, himlens julgåfva till den betryckta jorden, och när Agneta med tanke på den förestående tidiga kyrkfärden redan vid niotiden manade sitt hus till sängs, kunde Martha nedlägga sitt hufvud i den glädjefulla vissheten, att det härligaste slädföre inom få timmar skulle bära henne till julottans och Karl-Olofs möte.Hon kunde icke fatta, att hon sofvit i mer än allra högst fem minuter, då hon åter slog upp ögonen vid en lifvande syn. Vid sängen stod Majken-pigan med kaffebrickan i famnen; tregrenljuset i järnstaken göt en mild gloria kring den nyskurade kopparpannan, och det färska saffransbrödet blandade sin arom med mockaångorna. Björkvedsbrasan sprakade muntert i kakelugnen, och Agneta var redan halfvägs ur sin bädd.

»Åh, är det redan morgon,» utbrast Martha och gnuggade sig i ögonen, »jag drömde, att jag just skulle till att somna och Karl-Olof satt vid pianot och spelade Schumanns Kinderscenen.»

»Ja, det var otvifvelaktigt en angenäm dröm,» skrattade Agneta. »Men klockan är nyss slagen tre, och half fyra måste vi ge oss i väg, som du vet, så det är ingen tid att förlora.»

Med ens var Martha fullständigt klarvaken och midt inne i kaffedoppet, medan Majken-pigan dramatiskt utvecklade, hur det låg snödrifvor så höga som så rundt alla knutar och hur flingorna ännu svärmade tätt som bin i lyktskenet från förstudörren.

En halftimme senare satt man verkligen, inbyltad ända ut till nässpetsarna, i Hins Anders stöddiga och grannt rosmålade bredsläde, Majken-pigan stoppade fårfällen om fötter och ben, körsvennen i sin hvita skinnpäls, med den svarta vadmalsrocken helgen till ära dragen utanpå, hop-pade upp bakpå medarna, och så bar det af ut i yrande vinternatten.

Det hade fallit ansenligt med snö, och det blef ett helt äfventyr att ta sig fram efter de obanade vägarna. Så länge man ännu var inne under berget i byn, gick det väl an; där hade snöbolstrarna bredt sig tätt och jämnt, och en och annan ljusstrimma korsade bygatan från de vaknande gårdarna. Men redan i backsvängen nedanför Hallen måste man tända det första af torrvedsblossen, som Agneta och Martha hade i godt förvar emellan sig under fotsacken, och nu fingo flickorna ömsa om att agera fackelbärare, hålla den sprakande, rykande och kåddrypande tingesten ut öfver sidan af släden, till dess armen dignade af trötthet. Ibland kom en vindstöt och slog röken ända in i ögonen, så att de tårades och runno; ibland tornade sig drifvorna, så att man höll på att alldeles tappa vägen. Då måste Agneta eller Martha ta tömmarna, Hins Anders hoppade af och pulsade före med blosset i hand, och så kom man ändå slutligen igenom, steg för steg.

Men obeskrifligt härligt och uppfriskande var det trots allt! Långa stycken dansade man fram med susande fart på de glatta utförsvägarna, bjällrorna sållade sitt kristallstoft mellan snömaskorna, som virkade och virkade sin väf genom det böljande mörkret. Luften var som ett kall-friskt bad; självfva de isiga hagelkornen eldade blodet likt risets ljufva sveda efter gammalt bad-stubruk. Fackelskenet flackade, rödt och rökstrimmadt, öfver de bleka fälten på ömse sidor vägen, och för hvarje träd, hvarje byggnad, som passerades, jagade fantastiska skuggor som från mäktiga nattfågelsvingar genom den trånga ljuskretsen.

Underbarast var dock skogen. Här mellan stammarna hade snön dalat vindlöst och jordrätt, klädt alla de knotiga furujättarna, de snärta tallynglingarna, granjungfrurna och de otympliga små buskpysslingarna i en bisarr maskerad af yfviga bräm, fotsida kapprockar, ulliga lufvor och yfverborna plymkammar. Och som nu släden

ilade fram genom dessa sällsamma skaror, slungande sina eldglimtar djupt in i gömslena för att nästa sekund belysa en ny kontur, ett nytt perspektiv, en ny grupp af förbluffande gestaltning, syntes det slutligen Martha, att hela skogen fick rörelse och lif, blef till en härmakt af sagornas trollfolk, som på tassande fötter jagade om kapp med dem själfva efter den nattliga leden. Helt visst ville de hejda de oförvägna människokrypen på deras färd till det kristna templet; nu grepo de efter dem med spärrade fingrar, lyfte hotfulla armar högt mot skyn som för att krossande slå till — då släden i sista ögonblicket åter gled ut på öppna fältet och Martha, befriad, drog en lättnadens suck.

På Siljansnäsvägarna var ännu stilla och tyst; endast i byarna glimmade ljus, där människorna började rusta sig för ottebesök i den egna socken-kyrkan. Men sedan de passerat bron vid Sunds-. näs udde, där hela Östervikens mäktiga lunga med flåsande andedräkt pustade dem i ryggen, och hunnit inom Leksandsgränsen, fingo de efter hand allt flera vägkamrater. I Grytnäs', i Västanviks och Karlsarfvets byar, öfverallt rådde redan fullvaket lif; julljus och brasflammor blinkade och vinkade genom de isbarkade rutorna, hästar stampade och pinglor klingade, människor rörde sig och röster ekade mellan huslängorna. Man bröt nu allmänt upp till ottefärd. Släde efter släde sällade sig till det växande tåget, blossens sken flammade vådeldslikt mot fästet, hvars sista flingor förskrämda skingrades, bjällerklangen svämmade fulltonig öfver vidderna, och när man slutligen svängde ned på flottbron, där kyrkbyn prickade sin ljuskontur på höjden af motsatta älfstranden, bildade den ensamma släden, som ett par timmar tidigare lämnat den tysta byn vid Björkbergets fot, en försvinnande länk i en oöfverskådlig kedja af väl halfva Leksands kyrkfarande allmoge.

Klockan närmade sig sex, när Agneta och Martha — efter att ha skiljts från Hins Anders och gjort en hastig toalett på gästgifvargården — slöto sig till människoströmmen, som genom kyrkallén långsamt och högtidligt skred fram mot tempelportarna. Ur klockstapelns festligt illuminerade ljudgluggar rungade sammanringningens bingbång ut öfver deras hufvuden; de snöpudrade björkarna gnistrade likt jättekoraller i skenet från de sistafacklorna, som ^läcktes i drifvan vid kyrkogårdsmuren. Strax inom grindarna väntade Karl-Olof och Anna; nämndemannen hade redan gått att söka sin plats bland de öfriga medlemmarna af byalaget. Hviskande växlades några själaglada hälsningar, så vägledde Karl-Olof in i det tindrande templet, fram till fröken Lovisas förhyrda bänk i koret, som de erhållit tillstånd att för dagen disponera.

Nu vet ju enhvar, som någon gång fått upplefva en julotta i en sådan gammal landtkyrka och enkannerligen i Leksands minnesrika gudshus på Siljans tröskelpall, hvilken hemvarm och andaktsinnerlig stämning, som hvilar däröfver och hvars liknelse de stora städernas himlastormande domehvalf aldrig mäkta framkalla. Redan dessa hundratals små fladdrande ljuslågor, som från enkla malmkronor, tennstakar och järnhållare hvar för sig föra en synlig strid med mörkret, skapa ett strålskimmer af en helt annorledes lefvande anda än det kalla och suveräna elektriska ljus, som drifvit alla skuggor på flykten och ensamt behållit valplatsen. På ömse sidor altargången brinna tvänne julgranar likt milda stjärnebloss och sprida sin rökelse af barr- och kåddoft vidt omkring sig. Och så denna enhetliga församling af högtidsklädd allmoge, som hufvud vid hufvud, led bakom led till sista plats fyller bänkkvarteren mellan pelarstammarna, de djupa läktarna under de låga korshvalfven — hvilket värdigt allvar öfver männensmörka vadmalsrockar, hvilken festlig färgglädje öfver kvinnornas ljusa skinntröjor och spetsprydda hättor! Här är själfva saknaden förhoppningsfull och lifsbjärt — de orangegula sorgförklädena sätta flammande färgstänk in i det svart och hvita — och som blommor bland vågskum lysa småkullor-nas rosiga hufvuden mot mödrarnas kritade barmabräm.

Nu brusar orgelns mäktiga stämma, som e n man reser sig den väldiga församlingen, unga röster och gamla, klara sopraner och mullrande basar enas och sammanklinga, och stark och trosviss stiger lofsången: »Var hälsad, sköna morgonstund !»

Och där Martha Bure nu står i templets midt vid den älskades sida, i den heliga morgonväkten af den dag,

>på hvilken himlens välbehag ännu besöker jorden» -

så bräddas hennes hjärta af en barnslig och brinnande andakt, sådan hon aldrig förr erfarit; hela lifvet blir med ens så enkelt, så ljust och lätt att lefva, loch ödmjukt böjer hon sitt hufvud inför strålglansen af den eviga kärlek,

som till det bästa länkar människornas öden.

Denna stämning af hög och helig fest dröjer sedan kvar som ett orgelbrus — eller är det en spelande lind ? — i hennes inre, ger sin ton åt allt, som därefter följer. Den ger flykt åt den trögaprästerliga förkunnelsen, den gjuter himmelsk eld i välsignelsens anammelse, hänryckningens fullhet i den späda barnakören, som från orgelläktaren afslutar ottetjänsten.

Efter ett helt kort uppehåll, under hvilket man på kyrkvallen hämtar välbehöflig förfriskning på den af ljusos och tusentals skinnpälsars fräna lukt förskämda kyrkluften, följer omedelbart högmässan. När den sena decembermorgonen dröjande gryr, är juldagens hela gudstjänst all och menigheten sprides åter ut öfver byn och de skilda kyrkstallarna.

Nämndemannen och Anna köra först i väg; i den andra släden skjutsar Karl-Olof för flickorna Bure. Ännu en oförliknelig slädfärd — nu i rosigt dagsljus efter älfvens immande lopp — och med en hälsning efter åldrig dalased mottar Borggården sina gäster. Tvänne ståtliga »julmallor» — barkafskalade granträd med några gröna kvistar skonade högst i topp — flankera inkörsporten, och kring de yfviga hafrekärfvar, som äro fästa vid de hvita spirorna, svärmar en hel här af fjädrade små snyltgäster.

Och orgelbruset spelar Martha Bure in i hennes drömmars gård.FEMTONDE KAPITLET.

Nr ÄR SOMMARRIKETS EFTERTRUPPER kring Sjaunjaapes träsk och myrar efI ter en kort; förbittrad strid en blodröd senhöstkväll uppge sina sista skansar för Vinterväldets öfvermakt, då lämna också sångsvanarna sina lappländska häckplatser och fly mot söder. I spridda skaror går deras tåg genom de tungt susande nattrymderna, och när nybyggaren vaknar till en ny dag vid deras ängslande och förstämda sträckrop, då vet han, att nu är vintern öfver honom.

Alltjämt mot söder bär deras färd. Öfver stelnade haf af dunkelgröna skogar, öfver larmande älfvar, öfver höstligt skummande sjöar segla de mäktiga vingarna, och som hvita dun falla vinterns första flingor i deras spår.

Så en dag, när det lider mot aftonen, blixtrar en blå blixt emot dem från synranden, slocknar och tändes på nytt. Rymden mörknar, mennu lyser den blåa punkten med en ädelstens samlade och stilla sken, närmas, förstoras, blir till ett öga, som ler, en mun, som hviskar, en famn, som öppnar sig. Det är Siljan, och många af svanarna låta sig sjunka till hennes bröst, medan de öfriga susa vidare.

I Östervikens breda fåra finna de nu en tryggad hamn, där de gifva sig god ro i dagar och veckor. Höstskurarna piska, snön kommer och lindar sina hvita ullbräm kring bergens kjortelfållar, men de gästvänliga vattnen hållas allt fortfarande öppna af älfvens strömdrag, och ur de ångande immorna klämtar hvarje morgon svanesången som ett spel af melodiskt stämda klockor.

Emellertid lider det mot jul, och vinterskärpan i luften blir allt hvassare och mera klingande, nattisen vid strandbräddarna allt tjockare och hårdare att sönderbråka för de svarta näbbarna och för älfstråkets sugvagor, som sarga sina frusna fingrar mot de silfverglittrande skärfvorna. Då lyfta svanarna en dag från Hjortnäs udde, från Siljansnäs frostspröda vassruggar, luften fylles af de hvita vingarnas dån, och med sträckta hufvuden, med de tvärhuggna stjärtarna styrlikt bredda draga de konungsliga fåglarna vidare mot söder, för att efter en kort flykt sänka sig till vinterkvarter i Insjöns älfhals, där ej ens den barskaste köld mäktar smida deras element i bojor.

Så en gnistrande stjärnenatt i början af januari — efter en skymning af glasgrön glans, enkväll med varslande norrskensflammor öfver hela den norra himlabågen — väckas byarna kring Siljans rund af ett åsklikt dunder ifrån sjön, liksom rasade därute en fältslaktning med väldiga härmassors sam man brakande och kanonernas dån. Det är också en strid som pågår: Vinterväldet, som svanarna flydde, har upphunnit dem, Sommarriket faller till dess fot, och när en sen och frostig sol dåsigt vältrar sig upp ur de snöpösande bergbolstrarna, ligger hela Siljan kufvad och slagen i segrarens fjättrar af stålblank is.

Det var just en sådan smällkall vinterdag strax på nyåret, sedan Siljan om natten ändtligen »somnat» till sin långa vinterhvila, som det första numret af »Viljan», Sten Stålfelts och Karl-Olof Borgmans nya tidning, kom ut.

Trots den korta beredelsetiden hade man i allt väsentligt lyckats genomföra sina beräkningar. Sven Eskilson ställde sig med entusiasm till sakens tjänst, det anspråkslösa lilla tryckeriet installerades mellan jul och nyår i den förhyrda lokalen vid en af residensstadens bakgator, ett par sättare och en tryckare engagerades, och när Sten på det gamla årets sista dag direkt från sitt julbesök i Skåne anlände till Falun och där mottogs af Karl-Olof och platsredaktören, kunde de hälsa honom med det hugnesamma meddelandet, att sättningen af profnumret redan var i full gång och att allt artade sig till det bästa.

Ännu ett par dygn af febrilt arbete, under hvil-ka de tre unga männen knappast unnade sig det allra nödvändigaste af måltider och hvila — och den stora stunden var inne, då de, bleka och utvakade, men fyllda af glad högtidlighet, höllo de första pressdäfna och trycksvärtsdoftande exemplaren i sin hand!

I en kort anmälan främst i numret utvecklades den nya tidningens program. Strid var dess lösen, en orädd strid för Dalaallmogens lifsintres-sen mot alla yttre och inre fiender, som hindrande ställde sig i deras väg: rusdrycksmissbruket, den öfverhandtagande storkapitalismen, den andliga trångsyntheten, den inbördes misstron och splitet. Frid, utkomst och lycka för alla var dess mål: ;ur ett troget häfdande af den fäderneärfda jorden, de fäderneärfda sederna, kraften, hedern och goda viljan måste kärleken till hem och hembygd växa sig rotfast och stark, och från hemkänslans rot skulle sedan äfven fosterlandskärlekens blomma utveckla sig till en oanad och fri härlighet!

Efter en kortfattad telegram- och nyhetsafdelning följde därefter en mängd ortsmeddelanden från de korrespondenter, man vidtalat i de olika Siljanssocknarna, en uppsats af Karl-Olof om »Dalarnas föregångsmän», en »Inledning till nykterhetslära» af kyrkoherde Boreus, »Ett allvarsord om skogsvård och skogshushållning» af Per Danielson, »Några funderingar om hemslöjd och så kallade handarbeten» af Sten Stålfelt, en del praktiska odlings- och hushållsrön samt sist ettpar lättare småberättelser till förströelse och underhållning.

För att göra tidningen känd i de folklager, för hvilka den närmast var afsedd, hade man beslutit att i stor utsträckning kringsända friexemplar för det första kvartalet, och i hvarje kyrkby från Gagnef till Orsa voro ombud antagna, som hade att sörja för den vidare spridningen.

Sten och Karl-Olof medförde själfva från Falun den del af upplagan, som skulle spridas i Leksandsbygden. Och när Sten om natten — den första sedan tvänne veckor, som han åter tillbragte i sitt dalahem — låg och lyddes till dånet från den somnande Siljan;hur det än rullade som kanonskott mellan bergen, än ljommade som af väldiga klappars slag mot gjuten malm, då syntes det honom som förebudet till den eld, han själf ville öppna mot vinterns och mörkrets makter, och som ett gillande svar från den sjunkna sagoklockan i djupet.

Det var just en sådan smällkall vinterdag, då alla trifdes bäst i den varma spiselvrån och man riktigt gjorde sig god tid att begrunda och dryfta den nya tidningsuppenbarelsen. Och där fanns väl knappast den gård vid Siljans strand, där icke denna dag ord och tankar byttes om »Viljan» och dess unga redaktörer. Somliga refvo sig bakom örat eller skakade på hufvudet, andra nickade ett betänksamt bifall; somliga kritiserade eller gycklade, andra mente tro på, att detnog ändå kunde vara något i det frimodiga talet. Och så alla nyheterna ute från stora världen och från grannsocknen och nästgårdsbya» — det var väl också något att värdera och gaf godt språkvirke, där man satt kring tjärvedsbrasan om kvällen och karfvade på sina träskedar och mjölkbunkar!

Äfven Borg Olof fick naturligtvis sitt exemplar; Karl-Olof lämnade honom det själf, strax de träffades till frukosten. »Se här, far, det första numret af tidningen. Jag skulle vara mycket glad, om du tyckte om den!» Nämndemannen, som nu åter var illa ansatt af sin reumatism och endast med möda släpade sig fram på sin kryckkäpp, tog bladet och stoppade det i innerfickan på sin skinnpäls, men hans min var mörk och han svarade intet.

Det var åtskilligt att styra och ställa med på Borggården denna dag; bägge drängarna skulle draga till skogs för vinterhygge, bli borta i veckor och lägra i timmerkojorna; skaffningen packades ned i skinnsäckarna och verktygen sågos om och slipades. Man hade bara väntat på Karl-Olofs hemkomst för att kunna ge sig i väg, ty någon karlhjälp måste dock den gamle ha hemma vid gården för fodringen af hästarna och rykten. Kreaturen

kommo på pigornas lott enligt häfd och sed.

Karl-Olof grep sig oförtrutet an med sysslorna, så långt den korta dagern varade; men under det han gick från och till mellan loge ochstall, mellan härbre och slöjdstuga, kunde han icke hindra sina tankar att sväfva vida, att följa de hundratals tättryckta sändebref, som nu som bäst flögo ut kring nejd och bygd, och söka föreställa sig, huru de mottogos. Från hvarje utflykt vände de dock snart tillbaka till fadern, som kanske just nu satt där inne i sin kammare och studerade tidningsnumret. Skulle han månne säga något, när de råkades vid middagen?

Middagen kom, men om »Viljan» blef intet tal. Helt visst har han ännu ej gifvit sig tid att läsa den, sade Karl-Olof till sig själf; till kvällen tar han nog bladet från munnen. Men nej, hvarken den kvällen eller någon af de följande lät Borg Olof med minsta ord förstå, om tidningen någonsin kommit längre än i fickan på hans skinnpäls. För honom var det, som om den alls icke existerade.

Denna trumpna tystnad från faderns sida i de ämnen och sträfvanden, som så helt besjälade Karl-Olof och hans vänner, blef honom tung att bära, men han hade föresatt sig att icke själf ånyo taga upp saken, och ju längre han förgäfves gick och väntade på, att den gamle skulle ge första ordet, dess oöfverstigligare växte tystnadens mur mellan dem. Redan sedan månader hade han känt trycket i luften af faderns ovilja mot hans föreläsnings- och tidningsverksamhet. Borg Olof yttrade aldrig något direkt missnöje, och det utbrott, som han en gång låtit undslippa sig införAnna, hade systern icke haft hjärta att bära fram. Men hans undvikande svar eller kyliga förbehållsamhet, när helst Karl-Olof vidrörde Sten Stålfelts och sina egna åtgöranden för folkbildningsarbetet, sade honom tydligt nog, att fadern ställde sig oförstående och ogillande mot rörelsen.

Nu var det också så, att Karl-Olof knappast kände sig ha rent samvete gent emot fadern i det allra personligaste af sina lifsintressen: förhållandet till Märtha Bure, och detta underlättade icke saken. Borg Olof hade ej en aning om de allvarliga löften, som bytts mellan de två unga; det skulle ju ännu alltjämt vara deras egen oskärade och dyrbara hemlighet! Karl-Olof bar just vid denna tid en förnimmelse af, att hans framtids öde liksom låg och blef till inom honom; en farande våg hade spolat ett sandkorn, ett litet handlingsfrö in i hans hjärtas mussla, och nu skulle det visa sig, om däraf kunde bli en hel och glänsande lifspärla. Men ännu var ju allt i sin början; ännu kände han icke tillräckligt sig själf för att våga lyfta den han älskade högt upp på sina armar inför all världen och ropa: Se, hon är min och jag, jag är hennes!

Icke heller Märtha närde någon trängtan att i otid rifva den rosiga slöjan af hemlighetsfullt äfventyr, af helig afskiljdhet från deras förhållande, och de hade därför enats om att åtminstone icke förrän till sommaren eklatera sin förlofning.

Under allt detta fortgickföreläsningsverksamheten efter den fastställda planen; hvarje vecka upplät sockenstugan i Leksandsnoret sina portar för växande ungdomsskaror, och genom ämnenas och föreläsarnas omväxling, de vackra ljusbilderna, de inströdda uppläsningarna af valda skaldeverk, den friska sången, som inledde och afslöt hvarje möteskväll, hölls intresset alltjämt lefvande och förnyadt. Då och då anordnades äfven föredrag i utbyarna, i Tibble och Ullvi, i Hjortnäs och Laknäs, i Björken och Fornby, i Alvik och Västanvik. Såväl Karl-Olof och Sten som kyrkoherden Boreus gjorde resor till Rättvik, till Gärdebyn och Vikarbyn; Per Danielson återgäldade med besök i Leksand och Siljansnäs; Tora Lander och Agneta Bure gästade hvarandra och bytte intressen och föredrag. Och sedan man nu äfven i tidningen funnit ett kraftigt medel att i vidgade kretsar göra propaganda för sina sträfvanden, anmälde sig efter hand nya krafter till tjänstgöring.

Doktor Karling kom en dag upp på redaktionen i Falun, medan Karl-Olof tillfälligtvis var på besök, och förklarade sig varmt intresserad af deras företag, som han skulle vara glad att, i mån af förmåga och sin starkt upptagna tid, få understödja.

En annan gång öfverraskades Sten Stålfelt af ett bref från Lars Sonne, som från sitt konstnärshem vid Sonneforsens språng genom de mäktiga Moraskogarna i hjärtligt humoristiska ordalag skref och lyckönskade honom och Karl-Oloftill »den bussiga hembygdstafla, de höllo på att lägga upp i Siljans trapphus», och till »Viljan, den lilla satbytingen, som kommit som ett vårväder sunnanefter midt i Sonnegårdens fimbulvinter».

»Herre Oud, pojkar, för ni det i land, som ni nu har satt i gång,» slöt Lars Sonne, »då skall ni dubbas till de snobbigaste konstnärer, som denna gamla konstnärsbygd har inspirerat, och sju museer fulla med de finaste professorstablå'er ska inte kunna uppväga en enda af edra dalmålningar. När det blir vår på allvar, så man åtminstone kan komma fram till det här hålet, då måste ni titta hit en dag, så jag riktigt får klappa om er. Till dess får jag väl nöja mig med att sitta i min vrå och lyssna till smällen.»

Detta bref gladde och uppmuntrade i hög grad Sten och Karl-Olof, och de började redan tala om sitt besök i Sonnegården, som de så väl kände från ägarens taflor och så länge önskat att äfven i verkligheten få skåda. I samråd med Agneta och genom artiklar och upprop i tidningen hade de planerat en utställning af hemslöjdsalster i Leksandsnoret till kommande midsommar; en hemslöjdsförening var bildad, som skulle arbeta vidare för saken och genom årsafgifter och frivilliga bidrag samla medel till prisbelöningar. Nu upprann tanken att förbinda hemslöjdsuppvisningen med en blygsam liten konstutställning. Ehuru visserligen Sten allt :mera sällan fick någon tid öfrig för sina färger och penslar, hade han nogändå ett tiotal bitar med Da!amotiv; bland dem den stora ikyrkstallstaflan från Rättvik, som borde kunna intressera infödingarna. Tänk, om man nu också kunde få Lars Sonne att vara med på ett hörn, låna ut några af sina folkliga, färgglada och hjärtevinnande taflor — det skulle bli en skönhetsfest, en uppenbarelse från konstens höjder för alla dessa folkets barn, som helt visst måste verka upplyftande, befruktande och förädlande!

En lördagsafton i slutet af februari, då Sten satt lutad vid sitt skrifbord öfver en uppsats för »Viljan», i hvilken han skarpt gick till rätta med de utskottselement af traktens ungdom, som alltjämt förhöllo sig fientliga mot folkbildningsrörelsen och med rusigt skrän och våldsamma uppträden ånyo hade stört ett par af de senaste föreläsningskvällarna, spratt han plötsligt till vid en ringning i bordstelefonen. Sedan tidningsarbetet börjat, hade han nödgats lägga sig till med en dylik apparat, som han tidigare afskytt som ett af det moderna kulturlifvets grufligaste tortyrredskap.

Det var kyrkoherden Boreus i Siljansnäs, som meddelade, att han för närvarande hade provinsialläkaren, doktor Sjöström från Mora Strand, under sitt tak. Den stackars Mårthans Brita, som fröken Martha så ömt tagit sig an, hade nämligen för ett par dagar sedan fått en häftig blodstörtning och därefter legat medvetslös, och det blef snart tydligt nog, att det led mot slutet. Doktorn eftersändes och kom, så fort det klingande föret vintervägenöfver sjön hann bära honom — tyvärr dock för sent! Strax innan han nådde fram, hade Mårthans Brita (slocknat som ett ljus. Godt var det nu i alla fall att ha honom där; man hade fått en grundlig desinfektion verkställd; och han hade inspekterat både här och hvar i socknen, där tillsyn väl kunde kräfvas. Nu skulle han stanna öfver söndagen och hade uttryckt sin lifliga önskan att om möjligt få sammanträffa med Sten och Karl-Olof, för hvilkas verksamhet han hyste de uppriktigaste sympatier. Fröknarna Bure önskade få rå om dem alla på en enkel middag efter gudstjänstens slut och kyrkoherden hade lofvat att frambära inbjudningen.

Sten svarade genast ett gladt och obetingadt ja för sin personliga del och trodde sig äfven kunna garantera för vännen. De längtade båda att få göra doktor Sjöströms bekantskap och ville visst icke låta det gynsamma tillfället gå sig ur händerna.

Så fort samtalet var afringdt, raspade han också ned en biljett till Karl-Olof och lyckades värfva Bagars Lars — som på sin antediluvianska tvåhjuling trafikerade de hårdfrusna snöstigarna lika oförskräckt som höstens eller vårens gyttje-grafvar och sommarens dammvallar — att åtaga sig dess befordran tidigt följande morgon till Tibble och Borggården.SEXTONDE KAPITLET.

MAN BEHÖFVER ICKE VARA EN ung diktare på några och tjugu vårar, som med sjungande pulsar och ett enda stort längtansskri i sitt hjärta ilar sin älskade till mötes, för att finna behag i en skidfärd öfver Siljan en dag lik den, då Karl-Olof och Sten vid niotiden på morgonen mellan Barkdalens vildromantiska furubranter som genom en stapelränna löpa ut bland Östervikens snövågor. De smidiga finnskidorna under ens fötter bli till Hermes gyllene vingskor, den kristallklara luften lyfter en som vattnet simmaren, och likt en hjälmbuske vajar andedräktens rökplym öfver ens hufvud. Man behöfver icke ha en målares skönhetstörstande och tränade blick för att hänföras af den isiga strålbranden bakom de vinterpälsade skogshöjderna, af skuggors och dagrars

färgklingande spel — i rosa och violett, i varmaste gult och kallaste blått— efter strandramens buktningar, öfver det milsvida snöfältets veckiga duk. Men äger man en sådan hjärtats högstämda resonnans, en sådan ögats ljussamlande linskraft, då lyftes för visso en sådan dag hvarje jordisk sekund till den sjunde himmelsdigniteten.

Denna matematiska hyperbol födes på Karl-Olofs tunga af en solblink och ett rusande djupt andedrag och kvitteras af Sten med ett gäckande skratt, just som han i ett dristigt språng sätter öfver den första råken.

»Efter du så föga tycks uppskatta de himmelska digniteterna,» återtar Karl-Olof, då han ryckt upp till hans sida, »kanske du har mera sinne för de maritima. Kom då ihåg, att man måste se sig noga för, när man passerar en råk som denna, ty utom att man riskerar ett lifsfarligt kallbad, kan man också ränna rakt i gapet på Siljans näck, som i skepnad af en väldig flodhäst med hvirflande hafstångsman säges simma omkring i de öppna råkarna och frusta vattnet högt i sky.»

Men Sten, den begabbaren, svarar endast med ett nytt löje.

I långa jämna glid snedda de nu fram öfver viken, taga Siljansnäslandet strax bortom Fornby och stega upp för strandvallen. Som flickorna Bure helt visst efter vanan ännu äro i högmässan, ha de god tid att följa skogsvägen norrut till Hjulbäck — den är ju som en silfversaga, skogen,i sin ciselerade rimfrostprakt! — och vända därpå åter längs Björkbergets fot öfver Mon och Hallen till dagsmålet.

När de stiga in i Pellasgårdens förstuga, höra de genast af de lifliga rösterna inifrån, att ställets värdinnor måste vara hemkomna; äfven kyrkoherdens kraftiga bas och ytterligare en manlig stämma blandas i sorlet. Ögonblicket därefter är Martha hos dem, blommande varm och med droppar af smält snö i de rödbruna hårslingorna. Självfva te de sig som ett par veritabla saltstoder, Stens helskägg är ett enda konglomerat af istappar och ullbrämet kring Karl-Olofs fårskinnspäls knastrar styft af snöbarken. Som den lilla förstugan är för trång till alla ytterplaggen, för Martha dem in i gässbustugan, där det är god plats på den långa raden af klädhängare innanför dörren. Sten, den hedersknyffeln, kommer plötsligt ihåg, att de glömt att resa skidorna ute i portgången, och dyker genast ut igen, och så få de kvarlåtna sig ett härligt påtumanhand, tre fyra dyrbara minuter, som de skynda att plocka med giriga händer.

»Hvad din kind är rosig och varm, min älskade,» isäger Karl-Olof, »men du borde inte få komma mig när, för jag har hela Östervikens vinterkyla i min pälsragg.»

Och så trycker han henne ännu längre och fastare in till sitt bröst.

»Hvad dina läppar är friska — nu, just nu vill jag kyssa dem,» hviskar Martha till svar. Ochhan griper hennes hufvud med bägge sina händer och håller fdet inför sig likt ett strålande smycke, medan en våg af ljusa blickar bryter fram mellan deras ögon som gnistbågen mellan tvänne elektroder.

Strax därefter gör hon sig dock lös ur hans famn, hennes armar glida från hans hals och falla tungt efter sidorna, hufvudet sänkes i eftersinnande begrundan. Stens steg bullra åter mot förstubron.

Då lutar hon sig blixtsnabbt in till hans öra och hviskar jäktadt:

»Du måste lofva mig en sak, Karl-Olof; om Agneta säger dig något i dag, något om mitt bröst eller så, så tro henne inte! Det är bara inbillningar. Hör du, tro henne inte!»

Det snör med ens till om Karl-Olofs strupe; han vill svara, fråga, men får icke genast luft. Sten står i dörren. Martha skakar leende på hufvudet och springer honom till mötes.

Inne i matsalen inspekterar Agneta middagsbordet, rättar på kuverten, de bronsgröna tallkvistarna i Kählerkrukan under taklampan, de röda äpplena i kristallskålen på skänken. Hon välkomnar dem, hurtigt och hjärtligt som alltid, men Karl-Olof får för sig, att det ligger nyansen af en skuggning öfver de annars så frimodigt ljusa dragen.

I »lilla blå kammaren» bli de föreställda för provinsialläkaren, en undersätsig femtioårsman med kal hjässa, trubbiga drag, ett par spelandeögon bakom brillorna och en nedkammad röd-blond mustasch öfver det kraftiga mun- och käkpartiet.

»Förtjust att göra herrarnas bekantskap,» säger doktorn, »min vän kyrkoherden här har talat så varmt om föredragsaftnarna och allt arbetet i öfrigt för den sociala uppryckningen — jaja, vi följer nog med litet i Mora också, och »Viljan» har jag läst med stort intresse allt ifrån första numret.»

Sten Stålfelt svarar med några artiga ord om doktor Sjöströms egen verksamhet, som är känd och skattad långt utom hans distrikt, och huru de skulle vara lyckliga, om deras sträfvanden i någon mån kundel sammanfalla och inbördes stödja hvarandra.

»Ack ja, mina herrar, det är bara så litet man hinner uträtta af allt man skulle önska och som ropar efter en, hvart man vänder sig. Mitt yrke har nu närmast riktat mig in på omsorgen för vårt folks fysiska hälsa, och det är inte det minst viktiga, för mens såna in corpore sano — eller hur? Men hur mycket förmår man emot all inrotad slentrian, fördomar, sjukdom och elände! Hade man sådana hjälpare som vår kyrkoherde här på litet flere ställen, då ginge det väl an; och kunde man få ungdomen med sig, få opp ögonen på en generation, som ännu inte hunnit bli stenblind af ålderdomsstarr, kunde det kanske ljusna. Det är därför sådana friska tag som edra nu häri Leksand gläder en gammal bråkmakare som jag, som snart slitit sig trött och oduglig.»

Man hår nu slagit sig ner, och den liflige doktorn för med få och korta afbrott ordet.

»Ett stöd och det ett riktigt första klassens ändå har jag ju i artisten Vrede — Leonard Vrede, som herrarna naturligtvis känner, och som redt sig ett äkta morkarlshem däroppe i sin gamla födelseby. Ty han är ju född af bondsläkt, som hela världen vet — Brits Leonard minns många gamlingar än, hur han följde mor sin i vall bort till fäbodarna; och' gubben Sutter se'n, skolmästarn som lefver den dag i dag, han kan berätta hur han kludda ner griffeltaflan med hästar och ryttare med granna uniformer och sporrar i stället för räknetalet, som han skulle addera! Men hvar var jag nu? — jo, Vrede, han ger mig ett karlatag ibland, som rycker lasset flere alnar uppför backen. Som här om dagen när han hade hört, hur angelägen jag är, att få ihop en sjukstuga för mina tuberkulösa, så kommer han och sticker åt mig hela fyra tusen långschalar. Det är till sjukstugan din, säger han, bara ett litet porträtt jag svängde ihop på några timmar här om sistens åt en amerikansk fläskprinsessa! Ja, sådan är han! Men, kära vänner — en internationell ryktbarhet, i dag i Mora, i morgon i Stockholm, nästa vecka i Paris eller New-York!»

»Nog känner man Vrede,» passar Sten emel-lan; »han är minsann inte att ta på samma kvist, där man har släppt honom!»

»Nej, inte sannt;» fortsätter doktorn; »nu har han i alla fall hållit sig vackert hemma allt sen i julas, men om onsdag sticker han i väg igen till kontinenten. Emellertid har han blifvit så itänd af redogörelserna i Viljan från er föreläsningsförening, att han visst funderar på nånting liknande uppe i Mora också — om inte förr så till hösten. Jag måste ha tag i Stålfelt, när jag kommer hem igen, sade han sist vi råkades; vi måste hålla ihop alle man hela Siljan rundt, så få vi bättre takt i dansen.»

»Nej, sade han verkligen det,» utbrister Sten ifrigt, »då har våra tankar mötts på halfva vägen. Vi önskar ingenting hellre än att få Moravännerna med oss också, och till sommaren kommer vi säkert dit upp för att lägga råd och smida nya vapen.»

»Välkomna, välkomna,» svarar doktorn hjärtligt; »det tar jag fasta på, och det skall glädja Vrede att få höra.»

I detsamma uppenbarar sig Agneta i salsdörren ;och inbjuder sina gäster till middagsbordet, som nu strålar i skenet från den tända taklampan och tvänne öfverblifna grenljus från julen. Agneta tar doktorn och kyrkoherden på hvar sin sida; midt emot placeras Martha med Sten och Karl-Olof.

Den friska matlusten efter förmiddagens fri-luftslif och predikomödor förmår endast underde allra första minuterna behärska stämningen, och inom kort är konversationen åter i full gång. Doktorn, kyrkoherden, Agneta och Sten ha outtömliga ämnen i besläktade intressen, sträfvanden och förhoppningar, och äfven Martha tar stundtals liflig del i samtalet. Endast Karl-Olof sitter fåordig och frånvarande midt i den allmänna lifaktig-heten.

Han kan icke hjälpa det, han lyckas icke frigöra sig från den känsla af aggande beklämning, som för en stund

sedan så plötsligt grep honom vid Marthas hemlighetsfulla antydningar. Hvad var det, hon fruktade, att Agneta skulle förtro honom? Var det något allvarligt på färde med hennes hälsa, något som hon ville dölja och öfverskyla för att icke oroa och uppröra honom?

Visst hade han på senare tiden ett par gånger hört Agneta beklaga sig öfver Marthas ovårdsamhet om sig själf och öfver hennes hosta, som särskildt om nätterna var efterhängsen, men Martha hade alltid slagit bort det som bagateller eller rena fantasier, fostrade af öfverdrifven systerlig ömhet. Och själf hade han endast allt för gärna trott henne. Det hade kommit en sådan stark och tindrande glans i hennes ögon, en sådan blomfrisk och lifsvarm rodnad öfver hennes kinder, en sådan lefnadsmodets och verksamhetsifverns fläkt öfver hela hennes väsen sedan den strålande septemberdag, då de helt funno hvarandra, att den underliga grundton af vemod, som förut all—tid klingat igenom hans känslor för Martha Bure, nästan fullständigt öfverdöfvats af jubelbruset i hans inre.

Men nu förnimmer han den igen! Som en öm och skälfvande nerv innerst inne, som en obestämd aning om en dunkelt hotande fara. Förstulet iakttar han Agneta, där hon med skenbart odelad uppmärksamhet åhör och besvarar doktor Sjöströms intresserade förfrågningar om knyppelskolan och den nybildade hemslöjdsföreningen. Åhnej, han misstog sig ej: i den hastiga blick, hon då och då låter glida öfver till systern, ligger något bekymradt forskande, något af sorgsen oro, som han aldrig förr observerat i hennes ögon. Och när han så själf på nytt ser upp till Martha, som nyss afslutat en öfverläggning med kyrkoherden om de mått och steg, som nu måste träffas för den stackars Mårthans Britas efterlämnade små, så frapperas han af den blekhet, som efterträdt den varma färgen på hennes kinder, den flickaktigt mjuka halsens trötta lutning. Oförmärkt lägger han sin hand på hennes knä, hon vänder sig mot honom, och hennes ansikte tändes på nytt.

»Är du trött?» frågar han sakta. »Jag tycker du ser så blek ut.»

»Jag? Visst inte!» ler hon till svar. »Det är bara skuggan från den gröna lampslöjan.» Och hon klyfver äpplet, som hon just har skalat, ochsticker med spetsen af fruktknifven den ena halfvan öfver på hans tallrik.

Kort därefter reser man sig från bordet. Sedan värdinnorna vederbörligen aftackats, styra herrarna sina steg tvärs öfver farstun in i gässbustugan, hvars väggmålningar Sten Stålfelt lofvat förevisa för doktorn. »Och så passar vi arma nikotinslafvar på och får oss en liten rök därinne på samma gång,» tillägger kyrkoherden, »hvad säger fröken Agneta om det?»

»Jag säger, att det passar alldeles utmärkt. Välkomna åter bara om en halftimme, för då serverar jag kaffet i kammaren! Martha, du är väl snäll och går med och ser till, att det är ordentligt upplyst?»

Karl-Olof griper tillfället i flykten och dröjer efter de andra. För öfrigt var det väl knappast en blott tillfällighet — han läser uppmaningen i Agnetas ögon lika tydligt, som hade hon gifvit den muntlig form.

»Karl-Olof,» säger Agneta brådskande, fattar hans ena hand mellan bägge sina och drar honom ned i den långa björksoffan, »jag måste säga dig ett par ord. Men du får inte låta Martha ana, att jag nämnt något om saken, åtminstone inte i kväll. Jag har talat med doktor Sjöström om Marthas bröst — ja, du må tro, att hon spjärnade emot, men jag gaf mig inte, och så fick hon underkasta sig en grundlig undersökning.»

Karl-Olof sitter andlös, sugande orden frånAgnetas läppar. En liten krans af klara svettpärlor brister fram kring hans panna.

»Nå — och resultatet?» flämtar han.

»Ja, det kunde ju ha varit värre, men inte är det heller så bra. Någon utbildad tuberkulos kunde han, gudskelof, inte konstatera, men hon, har farliga dispositioner och måste vara försiktig om sig, förstår du det, Karl-Olof, mycket försiktig! Och hvem skall jag gå till i min ängslan, om inte till dig! Ingen kan påverka henne så som du, och du vill ju hjälpa mig att skydda vårt Märtha-barn för allt ondt, Karl-Olof?»

Rösten springer af för Agneta, den annars alltid så klara octt fasta rösten, och hon snyftar häftigt till, där hon sitter med hans hand mellan sina.

Karl-Olof drar djupt efter andan och kastar hufvudet tillbaka. Förunderligt — det var som om en tyngd fallit från hans bröst! Hvilken lättnad att skåda den stränga sanningen rätt in i ögonen mot att gnagas af hemlighetshöljda och outredda ångestkval! Om han vill hjälpa Agneta att skydda deras Märtha-barn — den kloka, ömma, modiga Agneta — deras kära, ljufva, oförståndiga Märtha-barn! Han kan icke annat: han lyfter bägge hennes händer och trycker dem vördnadsfullt till sina läppar.

»Men har nu doktorn gifvit några förhåll-ningsorder?» frågar han därnäst, »hur hon skall skötas och riktigt ordentligt kurera sig?»»Inte något särskildt, medicin eller så, endast frisk luft, måttlig motion, kraftig diet — framförallt ingen förkylning eller öfveransträngning! Och så till sommaren vill han, att vi flyttar upp till någon högt belägen och barrskogsskyddad fäbodvall. Men nu får du inte dröja här längre Karl-Olof, utan gå in till de andra, annars drar Martha bestämdt misstankar. Skicka för resten hit henne, så får jag litet hjälp med kaffebrickan.»

Så dricker man sitt kaffe och sprakar ännu en stund, och det lilla rummets kyska och svala lugn tar dem alla in i sin förtroliga och blida stämning. Äfven Karl-Olofs tunga är nu löst ur sitt bann, och när doktorn leder talet på Lars Sonnes hemlifsbilder, som ur sina smala hvita ramar le och blinka från väggens ljusblå grund, börjar han berätta om det kärkomna bref, som de mottagit från Sonnegårdens herre, och om deras planer att till våren gästa honom i det riksbekanta dalahemmet. Martha blir idel spänning och intresse, och Stens löfte att förära henne den dyrbara autografen sätter henne i flammande förtjusning.

Till sist drar dock kyrkoherden upp sitt ur och säger:

»Tyvärr får vi väl nu ändå snart lof att tänka på refrängen. Men innan dess ger oss nog fröken Martha en enda liten bit musik — en värdig afslutning på den angenäma dagen?»

»Så gärna,» svarar Martha, »men hvad skall jag spela?»

»Åh, tag det bästa, det är godt nog; jag har ännu inte glömt er Beethoven i julas.»

»Ja, Beethoven,» instämmer Karl-Olof entusiastiskt, »låt oss få ciss-mollsonaten.»

Och han drar henne ifrigt med sig ut i salen, där hennes gamla taffel nu intar hedersplatsen på den ena långväggen, letar fram den nötta volymen från nothyllan och slår upp den 27 :e sonaten. De öfriga bli på sina platser i det inre rummet, men själf väljer han sig en vrå på rottingstolen vid kakelugnen, från hvilken han ser Marthas halfskuggade profil teckna sig i en gyllene kontur mot den bakomstående ljusskärmen och kan följa de hvita händernas gång öfver klaviaturen.

Och så börjar adagiot sin böljesång. Som en sakta klagande hviskning vid en dimomslöjad insjöstrand vagga tonerna i beständigt enahanda rytm, vyssande hjärtat till ro likt en moder det sjuka barnet vid sin barm. De jäktade hjärtslagen stillas och sugas in i den böljande rytmen, bröstet häfves och sänkes i den förbarmande sömnens hägn. Då löser sig och stiger ur det silfverskira skvalpet den enkla och' dock så gripande melodien, den underbara drömmen om all jordisk smärtas förtoning i en oändlig harmoni. Anden kastar sina fjättrar, sväfvar allt högre i den genomskinliga etern, rätt in i himmelen, rakt emot solen. Men det är icke en flammande och förtärande sol, icke en eld, som sveder och förbränner de svaga vingarna;det är en sval källa af hvitaste ljus, ett kristall-rent sorlande flöde, ur hvilken dufvonäbben med en enda droppe släcker sin evighetstörst. Ty det är en dröm, alltjämt en dröm. Och silfverskval-pet vaggar, och tonerna vyssa och vyssa hjärtat till ro, sakta suckar dyningen bland dimmorna vid insjöstranden, upp och ned, upp och ned gå rytmerna, allt lenare, allt mera fjärran hviskar böljesången, och hjärtat vaknar frisknadt vid sin moders kyss.

Nu kommer allegrettot med sin sorglösa lek på den soliga strandvallen, med sina dansstegs yra takt mellan blom och strå, med trions lätta ullmoln, som draga öfver och försvinna. Men länge får icke hjärtat dröja i denna idylliska ängd. Lifvet kallar på nytt med sin kamp och sitt omutliga allvar.

Som vid pockande pukors slag rycker prestot fram i allt häftigare ansatser från basens dunkla djup till skallande diskant. En efter en slita sig tankeörnarna ur stormsuset, breda sina mörka vingar och sammandrabba under gälla

skri. Med sina grymma näbbar, med sina klor af stål huggas de om det skälfvande offret, som sargas och blöder under den fruktansvärda kampen. Ibland synes striden mattas af; en blek solglimt, en stillnad durklang genomtränger de tunga molnen. Men det är blott för en kort minut. Snart dånar det på nytt med förökadt raseri; nya mäktiga ofridsfåglar blanda sig i den blodiga leken.Ren tyckes hjärtat nära att duka under, hopplöst tillspillogifvas åt den oemotståndliga öfvermakten — då plötsligt, med en oerhörd anspänning af förtviflans hela kraft, ett sista skyhögt uppflammande af självhäfdelsens heliga eld, personlighetsidéen segrande bryter igenom! Som en elektrisk urladdning, rensande atmosfären, rullar ett jättelikt arpeggio uppför hela klaviaturens . brant, besvaras af mullrande ekon och dör bort i en darrande, andlöst bidande tystnad. Det är den inre självprövningens ögonblick, den nödvändiga reaktionen efter det öfvermänskliga kraftutbrottet.

Och så den korta epilogen! Intet självför-häfvande segerjubel, intet öfvermodigt glädjelarm. Därtill har striden varit allt för skakande, segern allt för dyrköpt. Men fram genom de manligt behärskade slutstroferna glimmar som en stjärnas sken aningen om den högsta mänskliga lycka: känslan af den egna personligheten och dess makt.

Så stiger för Karl-Olof i denna stund, i den låga salen i den vintertysta gamla dalabyn, hela lifsgåtan fram i visionär förklaring, och det är hans älskades svaga händer, som genomströmmas af den väldige afslöjarens starkhets makt och ge gestalt åt uppenbarelsen. Han vill jubla och han vill gråta, men han sänker endast pannan djupt i händerna, och långt sedan de sista fortissimo-4 ackorden slungats upp emot himmelen och bri-stande söndersplittrats, sitter han stum och orörligt lutad kvar på sin plats.

Äfven där inne i »lilla blå kammaren» förblir det till en början andaktstyst, men så bryter med ens bifallet löst; kyrkoherden, doktorn och Sten taga upp en frenetisk applåd, och Martha reser sig långsamt, liksom med möda vaknande, upp från pianobänken.

Nu är afskedets timme oåterkalleligen slagen; doktorn skall redan tidigt följande morgon, långt före dagningen, anträda återresan till Mora, och Karl-Olof och Sten ha ju en god mils skidfärd genaste vägen öfver Österviken till Leksandsnoret.

»Nästa söndag har du mig här igen — om jag får komma ensam?» hinner Karl-Olof hviska till Martha, innan de skiljas i gässbustugan.

»Du ensam är mer än allt och alla,» svarar Martha. »Nu blir hela veckan en enda längtande ljuflig lördagskväll.»

De fyra herrarna göra sällskap ned till väg-skedet vid prästgården, där Sten och Karl-Olof lämna doktorn i kyrkoherdens gästvänliga omvårdnad och fortsätta ut mot de nattliga vidderna.

Den friska kylan har ytterligare skärpts mot kvällen, och öfver det snöhöljda landskapet, som glimmar blekt som en jättelik silfverskål inom en brädd af malakit, hvälfver sig stjärnhimmelns gränslösa kupa. Ingenstädes strös världarnas guldsådd öfver en sammetsmörkare och mera hem-*lighetsdjup grund än i Siljans vinternatt; ingenstädes kör Karlavagnen med så gnistrande hjulekrar till Orions möte; ingenstädes flyter Vintergatans drömflod med en underbarare och högre ro.

Tysta färdas de unga männen fram vid hvarandras sida. Inom dem bölja ännu rytmerna af tongigantens mästerverk, bli till ett med sferernas musik i den klingande stjärnenatten. Bort krymper all jordisk äflan, strid och ve. Glädje och sorg, stort och smått utjämnas och förlikas.

Nu dånar ett köldskott i isen från Hjortnäs strand. Och skidorna glida och glida öfver den sidenfrasande skaren.SJUTTONDE KAPITLET

ÄNNU FORTLEFVER HÄR OCH HVAR i Siljansbygden det urminnes bruk, som kallas »opsittkväll», och äfven i Tibble pläga de unga kullorna hvarje tisdags- och fredagsafton från trettondagen intill vårfrudagen turvis mötas i någon af byagårdarna för att under muntert snack och en och annan påhälsning af uppvaktande kavaljerer ådagalägga sin flit och färdighet i den gamla bandväfskonsten. Sten hade länge önskat att få bevittna ett dylikt samkväm, men först nu, en kväll i mars, hade det blifvit allvar af föresatsen.

Han och Karl-Olof hade suttit fördjupade i sina tidningsbestyr på hvar sin sida om skrifbordet i den senares lilla

kammare i »gammelstugan»; de brukade sammanträffa en kväll i veckan för att gemensamt dryfta och utarbeta viktigare frågor och artiklar. En pipa rök hade man också unnatsig efter välförrättadt värf, och tack vare den milda birdseye'ns till medgörlighet stämmande narkos hade Sten slutligen lyckats lirka det så långt, att Karl-Olof föreläst en af sina senaste dikter.

Det var minsann inte nu som i Stockholm förr i världen, när den unge skalden knappast lät bläcket torka på sitt färskaste manuskript, förrän han kom uppskuttande till Stens atelier för att underställa det hans kritiska »målaröga». Nu var han helt hemlighetsfull, ja, nästan skygg om sin musa, liksom blygdes han vidgå, att han ännu plägade umgänge med ett så flärdfullt fruntimmer. Intet kunde dock i längden fördöljas för vännens skarpblick, och »lilla blå kammaren», där hvarje vrå numera — tycktes det Sten — prasslade af metriska hviskningar och förälskadt »skogssus», hade nog också sin skvallerroll med i saken.

Men det här var ju helt enkelt präktigt, — ett nytt, starkt och dugande anslag! »Jordmän» hade Karl-Olof kallat sin dikt, och den var tänkt som inledning till en hel följd under samma namn, i hvilken han ville besjunga lifvet samt styrkan och lyckan, som utgå från lifvet vid jorden. »Ett samlingsrop, en fansång för våra framryckande unga skaror — det är hvad det kan bli,» brast Sten entusiastiskt ut, »och du får inte släppa det temat, Karl-Olof, förrän du fört det ordentligt igenom!»

»Säger du det,» svarade Karl-Olof, och degråa ögonen myste bakom guldbågarna; »tack — det gjorde mig verkligen godt att höra.»

Och så följdes de åt till oppsittkvällen; som denna gång afhölls i en af gårdarna åt Ullvikanten. Redan på afstånd vägleddes de af en taktfast handklaverslåt från en grupp unga karlar, som tydligen voro stadda i samma ärende och snart försvunno före dem in bakom en ladugårdslänga, från hvars dammiga fönsterglugg ett rödgult ljussken strimmade den tilltrampade snömodden, medan rop och skratt trängde ut genom den halföppna dörren.

När Sten och Karl-Olof stego in i det låga rummet, upplyst af en enkel fotogenlampa, som hängde ned från en af takbjälkarna, samt en stockeldsbrasa i den grastensmurade spiseln, funno de ett tiotal unga flickor vid sina bandväfstolar i gången mellan kreatursbåsen och fårkätten. De musicerande gossarna hade satt ett plötsligt lif i spelet, en handgriplig kurtis var inledd, och man nappades om jäntorna och de små brokiga bandstumpar, som de mestgynnade bruka erhålla i vängåfva, att bäras som segerpris vid skjortans handlinning. Äfven kreaturen voro märkbart upplifvade af den ovanliga festligheten, svängde med svansarna, rasslade med bindslena och uppgåfvo ljudliga råmanden. Några yra höns flaxade fram och åter öfver golfvet, och en killing skuttade lös och ledig omkring mellan de primitiva små väf-stolarna.De nya gästernas oförmodade uppträdande vållade en viss förlägenhet, och ehuru både Sten och Karl-Olof på det uttryckligaste anhöllo, att ingen skulle låta störa sig, smeto de bålde byn kavaljererna fortast möjligt åter ut i det fria, lämnande terrängen i okvald besittning åt de sistkomna. Den första, som tog till reträtten, var spelmannen, hvilken befanns var ingen mer eller mindre än Liss-Erkers Daniel, och den afskedsblick, han gaf Sten under sin svarta lugg, var allt annat än vänskaplig.

Flickorna förrådde dock ingalunda någon af-saknad, utan framvisade villigt sin färdighet och dess alster för Sten och Karl-Olof, som efter en stunds otvunget samspråk med mycken tack och i bästa samförstånd åter lämnade platsen.

Utanför Borggården skiljas de två vännerna. Klockan är nu öfver elfva, och Sten skyndar på sina steg; inom få minuter har han de sista husen i den sofvande byn bakom sig och slår in på vägen till Leksandsnoret.

Natten är mulen och mörk, ingen stjärna genombryter det tunga täckelset, endast snöfälten skym la hvitgrått på ömse sidor om vägen. Men Sten känner hvarje dess minsta krökning, hvarje träd och buske vid dikeskanten, och trots mörkret finner han sig till rätta lika lätt som på sitt eget kammargolf.

Han har redan hunnit ned emot ångsågen, då han med ens hejdar den raska marschen. Hvadvar det? Ett lätt buller, som af hastiga steg, har träffat hans öra, och han lyssnar ett ögonblick ut i natten. En liten lada ligger likt ett stycke förtätadt mörker strax till höger nedanför vägen. »Är någon där?» ropar han med ljudlig stämma. Men endast vinden svarar med ett melankoliskt hvi-nande.

Ja, naturligtvis — det var bara en vindstöt! Och han fortsätter åter den af brutna gången.

I samma nu lösgör sig emellertid en skugga ur det tätaste (mörkret, en mänsklig gestalt svingar sig upp på vägen och störtar i tre, fyra språng efter den gående. Sten hinner nätt och jämt vända sig om, förrän han har angriparen öfver sig. Ett par järnhårda näfvar krama om hans strupe, ett par svarta ögon gnistra, ett blekförvridet ansikte tryckes1 tätt upp emot hans eget, en hvä-sande mun spyr i en ström af halfkväfda svordomar och råa skymford hela sitt hat, hela sitt raseri ut emot honom. Så tumlar han medvetslös om, några sparkar från en grof spikbeslagen stöfvel drabba den fallnes kropp och hufvud, och springande aflägsnar sig gärningsmannen ned mot ångsågen och älfven, där mörkret uppslukar honom.

Där ligger nu Sten Stålfelt, slagen och hjälplös, midt på öde landsvägen i den bistra marsnatten. Sakta sipprar blodet bakom ena örat ned i den hardfrusna snön. Kvarter gå, en timme går— ingen vägfarande är att vänta, förrän en ny dag långsamt gryr öfver de bleka bergen.

Dock, tyst — håll inne, vind! — någon nalkas, ett svagt klingande, ett metalliskt rassel förnimmes genom mörkret. Något högt, oformligt dyker upp och växer. Är det ett sagodjur, en riddare i sin rustning, en nattlig spökhamn? Ett hjul stöter emot den mjuka kroppen, ett skrammel, ett rop af fasa — och bredvid sin vältade velociped ligger Bagars Lars framstupa på isgatan och trefvar med skälfvande händer öfver ett skäggbevuxet ansikte.

Månne en drucken eller en död ? Han ruskar sakta på gestalten framför sig; ej ett ljud, ej en rörelse till svar. Med möda får han upp några fosforstickor ur djupet af sin byxsäck; tänderna skallra, de blåfrusna fingrarna kunna knappast repa eld, blåsten släcker genast de två, tre första små lågorna. Till sist lyckas han dock för ett ögonblick belysa den fallnes drag. Herre Jesus! — han skriker högt till — det är ju herr Stålfelt, artisten, som bor i hemgården! En mörk fläck skymtar också fram mot den ljusare vägen. Bagars Lars känner sig för med fingerspetsarna: det är varmt och klibbigt som blod.

Nu blir han med ens beslutsam och lugn — här kommer man inte långt med jämmer och klagorop. På sin skrangliga velociped kan han omöjligt frakta den tunga kroppen; försiktigt släpar han den därför till sidan om vägen, stöder upphufvudet mot en förhöjning i marken och lyssnar vid Sten Stålfelts bröst; det häfves sakta, hjärtat klappar svagt. Gud vare lof; där finns således ännu en gnista lif!

Bagars Lars drar af sig sin långa skinnpäls, sveper den väl om den sanslöse och krånglar sig så åter upp på sin vidunderliga maskin. Det blir en grotesk ridt genom natten. Aldrig har väl hans gamla Rosinante så omildt känt husbondens klackjärn i sina skramlande refben, aldrig ha pedalernas hasor snurrat lös i så ursinnig takt. Men framåt bär det; en israggig hvirfvelvind blir helt uppspelt af det oväntade sällskapet och dansar bredvid som en gläfsande hund; den gråhvita vägen durkar baklänges i mörkret; telefonstolpar, bropelare, trädskelett och husgaflar resa sig som svarta spöken ur jorden och slukas igen. Framåt rasslar det, gnisslar det, hviner det. Bravo, gamla klumphjuling, vördnadsvärda skinnmärr, hvem skulle ha trott dig om märg och senor till en, dylik spurt! Men så gäller det ju också ett vackert hederspris — undsättning, kanske lifvet åt den hyggliga artisten, som köpt så många vackra saker ur husbondens museum, som alltid haft ett vänligt skämt och ett godt ord för både dig och din herre, och som för öfrigt tänkt, talat och manat godt för hela Siljans folk!

I bagargården framkallar den nattliga stafetten en bestört och yrvaken uppståndelse. Från bagarstugan, där gesällen i natt har vakten viddegarna och den nyss uppeldade ugnen, tränger man in i mästarns bostad, bultar upp pigan, »gubben», frun, hela huset. Drängen blir purrad och får i flygande hast spänna för flaksläden, på hvilken eljes dagligdags de sköna hvetebullarna och råglimporna skjutsas omkring till afnämarna; frun kommer med ett gammalt hästtäcke och en vagnsdyna, och inom mindre än tio minuter kör ambulansen från gården under mäster Nilssons eget kommando och med Bagars Lars som vägvisare.

Ännu när man återvänder med Sten, under kvinnornas snyftningar och veklagan försiktigt bär honom in i hans sofrum och lägger honom på den bäddade sängen, är han medvetslös och orörlig. Han andas ,dock allt fortfarande, och när bagarfrun kommer med linneklutar och ljumt vatten och börjar bädda det otäcka krossåret

bakom örat, där håret ligger hoptofvadt och genomdränkt af lefradt blod, förmärkes en plötslig ryckning af smärta kring hans ögon och läppar, en svag rodnad brister fram i det gråbleka ansiktet, och han öppnar långsamt en stelnad blick och ser sig förvirradt omkring.

»Hvar är jag — hvar — — hvar,» stammar han och försöker resa sig i sängen, men faller genast tillbaka mot de högt uppstaplade kuddarna.

»Åh, herre gud, artisten är ju hemma hos sig själf, i sin egen säng, och här är ju Nilsson och Lina och Lars, som hittade honom rakt fördärfvad och sönderslagen på landsvägen. Åh, her-re gud, hvilken olyckshändelse! Hvem kan ha tygat till honom så, vår snälle beskedlige herre,» jämrar bagarfrun, allt medan hon fortsätter att plaska med det ljumma vattnet.

Men Sten förmår icke höra eller svara — han drar endast djupt efter andan och sluter därpå åter ögonen i maktlös dvala.

Emellertid lyckas man så småningom få utaf honom de öfverflödiga kläderna, bädda ned honom i sängen och lägga ett provisoriskt förband på det nödtorftigt rengjorda såret. Så blir han liggande i orolig feberslummer, medan bagarfrun och Lina tura om att vaka vid bädden.

Redan vid sextiden är Bagars Lars med sin velociped åter ute på Tibblevägen, öfver hvilken nu en grå och snötung morgon långsamt dagas. Han bär bud om nattens uppskakande tilldragelser till Borggården och Karl-Olof, som, så fort skidorna och ett ängsladt hjärta kunna drifva honom, skyndar till vännens sjuksäng.

Strax efter Karl-Olofs ankomst vaknar Sten för en stund på nytt till medvetande, denna gång så pass redig efter sömnen, att han igenkänner sin omgifning och kan ge Karl-Olof en antydning om förloppet af det lömska öfverfallet. Denne vill ögonblickligen telegrafera till Stens föräldrahem, men detta förslag möter det häftigaste motstånd från den sjuke — han vill inte på villkor, att modern skall oroas! Han behöfver bara ett par dagars hvila ‚och lugn för att åter vara kry ochrask'; af såret i hufvudet känner han nästan ingen smärta, och det är endast en smula håll i ryggen, som plågar honom. Men så har han ju också legat en timme eller två i den kalla snön ute i natten!

Ja, Karl-Olof måste alltså lofva honom att icke underrätta föräldrarna; förr ger han sig ingen ro. Eljes får han styra och ställa för honom bäst han behagar; han känner sig så trygg och nöjd nu, när han blott har vännen vid sin sida, och han griper dennes hand och trycker den svagt och med försöket till ett leende, som tvingar Karl-Olof att vända sig bort för att icke förråda imman bakom ögonglasen.

»Och nu måste du åter sofva litet och komma i lugn,» säger Karl-Olof, sedan han med lätt handlag förnyat kompresserna kring det sargade hufvudet, »jag skjuter till dörren, men stannar ute i arbetsrummet, så du behöfver bara ringa, om du, vill mig något.»

Karl-Olofs första omsorg blir nu att telefonledes sätta sig i förbindelse med lasarettet i Falun och doktor Karling, som lofvar att göra sig lös för några timmar och redan med morgontåget öfver Borlänge afresa till Leksand. Därefter slår han sig ned vid Stens skrifbord och försöker samla sina tankar kring artikelkorrekturen från »Viljan», som ännu ligga orörda sedan kvällsposten.

Mekaniskt läser han några rader på den första remsa, som faller honom i handen; det råkarjust vara en uppsats, benämnd »O f ö r s t å e n d e» och undertecknad S. S. — Sten Stålfelts redan välkända signatur.

»Att motstånd skulle möta oss från många håll,» — Karl-Olof följer med pennan ord efter ord — »det hade vi fullt gjort klart för oss, när vi vågade försöket att med vår tidning taga en blygsam plats i ledet af det fria offentliga ordets män. Det är heller icke vår mening att beklaga oss öfver de hugg, som striden — nyss knappast börjad — redan gett och skall komma att ge. Det bedja vi endast våra vedersakare vara förvissade om, att vi icke ämna låta skrämma oss från arbetet för de mål, vi ställt oss före och hvilka vi vilja ägna våra krafter och vårt hjärteblod intill sista droppen. Tyngst är visserligen oförståendet att bära, när det kommer från de ungas egna led, från dem, hvilkas sak vi främst gjort till vår...»

Karl-Olof kastar pennan och sänker stönande hufvudet i händerna. Nej, det är icke möjligt att hålla tankarna samman vid dessa svarta rader, dessa döda rader, dessa ropande röda rader, medan han, som skref dem, nu ligger därinne, sargad och slagen af oförståendets och hatets mörka makter. Må vara att gärningsmannen är en ökänd och illa liden sälle; denne Liss-Erkers Daniel är dock ingalunda ensam — ett helt parti af liknöjda, misstänksamma, illvilliga står bakom honom, och om kanske också ingen annan af bygdens söner skulle vara i stånd till samma lömska nidingsdåd, är dock

Siljan. IL — 281 — 19råhetens, okunnighetens och otacksamhetens välde ännu förfärande stort. O, du mitt kära Dalafolk, du gamla, stolta, friborna hjärtefolk, hvarifrån kom det förskämda blodet i dina ådror, hvad är det för en neslig smitta, som fräter på din kraft? Skall den någonsin gry, den vårens drömda dag, då din ungdom manngrant reser sig till den gamla ärans upprättande i det nya rikets fullkomning.

Så frågar sig, så våndas och förtviflar Karl-Olof i den tunga marsmorgonen utanför vännens sjukrum, medan han stirrar ut genom fönstret mot det gråa fästet, som likt en fjällmur trycker öfver jorden. Då ter sig med ens för hans tomma och tröstlösa blick en ny syn. Liksom när den förgrämda och stelnade smärtan i ett mänskligt anlete vid det mjuka fallet af ett deltagande ord på en gång kan brista samman och upplösa sig i befriande tårar, så kommer först en ensam, dunhvit flinga sväfvande — i nästa sekund uppmjukas all rymden, ett böljande nät af silfvermaskor genomdrager synkretsen, tätnar, sveper allt ulligare och varmare om landskapets frusna linier, till dess allt blir borta i en enda stor och hvit ljuflighets famn.

Lättad reser sig Karl-Olof upp från sin plats och är just på väg att genom ateliern ånyo bege sig in i sängkammaren, då han hejdas af en knackning på farstudörren. På hans svar stiger fröken Lovisa, rödblossande och snöpudrad, in i rummet. Ryktet om den bedröfliga tilldragelsen har redanhunnit fram till hennes öron, och full af deltagande oro kommer hon nu för att göra sig underrättad om den »käre herr artistens» befinnande och erbjuda sina tjänster till all den utsträckning, i hvilken de möjligen kunna tagas i anspråk.

Karl-Olof redogör för hvad som passerat, och när han omnämner, att doktor Karling redan är på väg från Falun, ställer fröken Lovisa ögonblickligen sin lilla ponnysläde till förfogande för hämtning vid järnvägsstationen i Insjön.

»På det viset kan doktorn vara här minst en halftimme tidigare, än om han följer med ångbåten, för det går nog inte så fort för gamla Engelbrekt i den här snötjockan, förstår sig.»

Trots allt blir det dock långa väntanstimmar för Karl-Olof, innan läkaren fram på middagen hinner anlända. Stens temperatur tilltar hastigt, hans dvala blir allt oroligare och genomväfd af febersyner, och Karl-Olof börjar tveka, om han verkligen kan försvara för sig själf att icke telegrafiskt varsko föräldrarna. Så kommer då ändtligen doktorn och med honom visshetens relativa lugn. Undersökningen ger vid handen, att såret i hufvudet till all lycka är af jämförelsevis ofarlig beskaffenhet. »En präktig skalle att stå emot, det må jag säga, ty att det har varit ordentliga nyp — antagligen sparkar också — det syns godt på kontusionen och de många utgjutningarna och svullnaderna rundt omkring. Värre är det med bröstet, en riktigt vacker lunginflammation, vållad afdet långa uteliggandet i vinterkölden. Dock med herr Stålfelts starka konstitution har vi ju alls inget skäl att i otid oroa oss. Men det blir en lång, påkostande historia, och noggrann vård och tillsyn är naturligtvis af nöden.»

Under allt detta är Sten borta på vindlande yrselstigar, andhämtningen är tung och besvärad, och vid minsta rörelse jämrar han sakta för smärthuggen i de sjuka lungorna. Doktor Karling rengör och desinficierar omsorgsfullt såren, visar Karl-Olof till rätta med förbanden och ger detaljerade förhållningsorder för febern, upphostningarna och de våtvarma omslagen. Till sist säger han:

»Föröfrigt vet jag ingen bättre råd, än att jag skickar hit din syster Anna, så svårt vi än har att undvara henne på lasarettet. Hon förstår sig på den här saken fullt ut så bra som jag själf, och i skickligare och varsammare händer kan jag inte lämna en patient.»

Karl-Olof rodnar förtjust öfver de oförbehållsamma loforden åt systern och griper med ifver förslaget, som med ens syns honom som en himmelens räddning ur alla svårigheter.

»Ack ja, tack, tack, det var en utmärkt lösning! Och så får hon väl stanna här, tills all fara är öfver och vår vän åter kan lämnas utan stundlig påpassning och vård?»

»Ja, naturligtvis. Jag skickar alltså i väg henne i morgon med samma lägenhet som jag själf begagnat i dag. Om en vecka ungefär, när den sed-vanliga krisen kan väntas, kommer jag tillbaka på en titt, ifall inte något oförutsedt innan dess tillstöter. Syster Anna får ge mig dagliga rapporter pr telefon, och jag är, som sagdt, öfvertygad, att allting skall gå efter önskan.»

Och doktorn bryter ånyo upp för att efter en hastig måltid på gästgifvargården omedelbart åter-yända till Insjön och residensstaden.ADERTONDE KAPITLET.

DET BLIR EN UNDERLIG RESA FÖR Anna genom det hvita vinterlandet till feberbädden i det snöinsvepta konstnärshemmet, som hon icke sett, sedan lavendelbuskarna och resedastånden ångade sin välkomsthälsning kring dess förstubro. En hel dag har hon gått mellan sina kära sjuka där uppe på lasarettet som i en vaken dröm. Hennes händer ha tagit samma fasta, stödjande grepp som alltid under maktlösa ryggar och lytta lemmar, lika svalkande friska dröjt på brännheta pannor och flämtande bröst; hennes mun har lett sitt ljusa leende, som räcker liksom en nyss bruten blomma till hvarje lifsskygg patient. Men hennes ögon ha varit långt borta, som blickade de in i en aflägsen rymd, och i hennes hjärta har det snyftat och ropat: »Han — han är sjuk; slagen och sårad ligger min gode, starke vän, och jag måste vara si långt, långt ifrån honom!»Så vänder då doktorn åter om kvällen och går sin sena rond, och »syster Anna», som tyst följer och betjänar honom, får en vänlig nick, som genast säger så mycket som så: Det är hopp! Och när allt är öfver och de stå ensamma inne i operationsrummet, då kommer det andra, det ofattbara, smärtsamt glädjerika: hon — hon skall resa och bli Sten Stålfelts vårdarinna, i hennes händer lägger läkaren förtroendefullt hela hans väl och ve!

Det är en underlig resa, och aldrig ha de välbekanta trakterna, bergen, fälten och byarna tett sig i en så främmande, så drömlikt overklig dager, som när hon i fröken Lovisas eget ekipage guppar fram mellan snövallarna på landsvägen ofvan strandniporna, hör bjällrorna klinga som ett upptinadt fågelkvitter, droppande ned ur skyn, ser de rosafärgade rökarna från hembyn på andra sidan älfven stiga lodrätt mot den grönskimrande horisontstrimman och själf far förbi för att icke stanna, förrän hon vaknar till verklighetens nyktra kraf vid Sten Stålfelts sjukbädd.

Men nu, nu är det helt annat, och allting står i en förklarad skärpa. Där hon nu, i sin enkla sjuksköterskedräkt med det stora hvita förklädet och den lilla mössan, från sin plats vid fönstret bevakar hvarje den feberslumrandes rörelse för att genast vara till hands att jämna kuddarna under hans hufvud, utbyta de varma filtarna mot ständigt luftade och svala, räcka honom den förfriskandedrycken eller mildra hostanfallen — nu tyckes det henne, som om hela hennes föregående Iif, barnadagar och uppväxtår, läxor och erfarenheter, otillfredsställelse och arbetsglädje, allt varit en förberedelse för denna stund och att hon först nu <nått fram till sin tillvaros egentliga mening.

Om nätterna lutar hon sig på madrassen i ateliern strax utanför dörren, hvarifrån hon vid minsta ljud genom gläntan kan bispringa den sjuke. Dygn efter dygn ligger Sten i feber; mellan sömn och vaka gå inga gränser, spökbilder och verklighetsintryck flyta i hvarandra, sammanblandas till en suddig färgmosaik. Om han igenkänt Anna eller ej, är omöjligt att afgöra; någon gång nämner han hennes namn, men mest är det modern, som står vid hans sida; han far öfver vida vatten och genom djupa skogar, han leker gosslekar och kämpar jättestrider, och ibland vill han springa upp ur sängen och störta fram emot osynliga motståndare, som ställa sig i hans väg. Då måste Anna ta honom i sin famn och med mildt våld åter trycka honom ned i bädden, och under hennes händers rytmiska strykning lägger sig uppbrusningens häftiga vågsvall småningom till ro.

Så kommer den sjunde dagen efter en första natt af djup och ostörd sömn, och när Sten om morgonen slår upp ögonen emot sin vårdarinna, som står lutad öfver bädden med den svalkande drycken, är det en ny människa, som skådar fram igenom deras linser. Det är den gamle Sten,visserligen en blek och afmagrad och hjälplöst vanmäktig Sten Stålfelt, men dock med en gnista af den blåa elden i hvardera pupillen. Och när dessa gnistor möta den milda fasta blicken ur Annas ögon, så glimma de upp och förstoras, och Sten fattar hennes lediga svala

hand mellan sina fuktiga och håller den fast en stund. »Så var det ändå Anna, jag mötte i feberbränningen,» säger han, »och som ledde mig ut ur den igen till lifvets kust.»

Att det kan sjunga och klinga och jubla så i en skröplig liten muskelhärfva, som det gör den dagen i Annas unga hjärta! Hvilken glädje, när Karl-Olof kommer upp på sitt vanliga morgonbesök och finner vännen återvänd från den långa skuggresan och ser det glimmande lifsnyet stiga mot ögonglobens hvalf!

Han har minsann bråda och mödosamma dagar nu för tiden, Karl-Olof, måste vara allestädes närvarande, allvetande och allvis! Dela sig mellan Borggården och fadern, bagarstugan och Stens sjuksäng, tidningsarbetet och föreläsningsverksamheten. Allt håller han i gång och vid makt, gör sig en samvetssak af att intet skall få försummas, och där har kommit en beslutsamhetens och snar-rådighetens pust öfver hans väsende, som förvånar och fägnar alla, med hvilka han träder i beröring.

Hur noga räknade hans minuter alltså äro, måste han nu ändå slå sig ned vid Stens bäddoch berätta honom något litet om den gångna veckans erfarenheter, om alla de strimmor af ljus, som så oväntadt brustit fram just genom de tätast skockade molnen, om allt det oskrymtade deltagande, alla rörande små bevis på tillgifvenhet och tacksamhet, som, sedan nyheten om Stens sjukdom spridts kring bygden, tagit sig mångahanda växlande former och uttryck. Där har således icke gått en dag utan att gamla och unga, delvis från aflägsna byar och orter, kommit och förhört sig om hans tillstånd; somliga ha medfört blommor, bleka små sippor, framdrifna i värmen vid spiselvrån, flammande lackvioler och prunkande lökar — ja, de ha en hel samling därute i arbetsrummet, ty här inne få de inte stå för den besvärande doftens skull! Andra ha haft matnyttig förning, stora namnsdagskakor, som skulle ha räckt till halfsocknes kafferep, ostar, smör och ägg. Man har inte haft hjärta att tillbakavisa de välmenande gåfvorna, utan bagarfrun har tagit vård om dem efter hand och skall i sinom tid noga redovisa för fögderiet.

Och naturligtvis ha Agneta och Martha varit där och kyrkoherden- Boreus — fröken Lovisa ej att förglömma, som minst två gånger om dagen personligen eller genom ombud afhämtar sina bulletiner. Ja, det har varit en välsignad tid midt i ångesten och töcknet, och hur underligt det än kan låta, vågar Karl-Olof nästan säga, att få de nu bara Sten riktigt frisk och stark på benen igen,så vill han knappast ha den ogjord eller oupplejfvad.

Sten ligger stilla och högtidlig under vännens berättelse; på den tunna kinden stiger en spröd rodnad, och ögonen fyllas af ett allt starkare ljus. Det är som om hvarje por af hans varelse med girig vällust insöge lifvet, det omilda, underbara, bedårande fagra lifvet, som strömmar honom till mötes ur Karl-Olofs ord.

En fråga är det dock, som efter hand reser sig inom honom och, obesvarad, ställer sig skuggande för ljuset, till dess han icke längre kan motstå att ge den form: Hvad har det blifvit af Liss-Erkers Daniel sedan den hemska natten; ha lagens tjänare blandat sig i saken, och har han kanske redan råkat i deras händer?

Men när Karl-Olof vet förtälja, att våldsmannen trots efterspaningar icke kunnat anträffas, att han ingenstädes varit synlig och antagligen rymt från orten, då sjunker Sten åter tillbaka med ett uttryck af tillfredsställelse. »Jag skulle inte vilja honom något ondt,» säger han sakta som till sig själf.

Till sist ingriper emellertid syster Anna i sin vårdarinnevärdighets maktfullkomlighet: nu får sannerligen Sten icke tröttas längre och fortsättningen måste anstå till härnäst!

Frampå dagen anländer doktor Karling och annoterar med glädje sjukdomens hugnesamma vändning; ännu äro dock största varsamhet ochlugn af nöden, och det torde gå veckor om, innan konvalescenten fullt hinner repa sig. Det göres upp, att syster Anna ytterligare några dagar skall få dröja på platsen; sedan måste hon återvända till lasarettet, där hon är lifligt saknad och efterlängtad.

Nu går Stens förbättring stadigt, om ock långsamt, framåt; han kan mottaga ett och annat kortare besök af de närmaste vännerna, syssla med en smula läsning och genom Karl-Olofs rapporter följa det viktigaste af tidnings- och föredragsarbetet. Som hans ögon äro ganska svaga efter febern och inflammationen, lyssnar han dock allra helst till Annas klara stämma, där hon på sin sjungande daladialekt föreläser för honom ur tidningens spalter eller ur hans älsklingsdikt, Viktor Rydbergs Singoalla. Det kan nog vara, att han ibland glömmer att fästa sig vid

själfva ordens innebörd för att uteslutande uppgå i röstens musikaliska klang. Det är något så välgörande friskt vid den, något af en källas språng öfver fururötter och kiselstenar, och han dricker hälsa i fulla drag ur dess klara flöde.

En dag får han ett besök, som mycket gläder honom. Tunga släpande steg, hårda käppstötar ljuda ifrån yttertrappan och förstugan, och när Anna skyndar den ankommande till mötes, besannas hennes glada aning — det är verkligen fadern, nämndeman Borg Olof Karlsson från Borg-gården, som för första gången stiger öfver Sten Stålfelts tröskel!

Man är redan inne i april; vårsolen börjar klämma efter, och takdroppet trummar muntra små hvirflar på skärmblecket utanför Stens kammarfönster. Och nu kommer själfva den gamla vinterbjörnen ur sitt ide under Tibbleberget, slår sig ned på stolen vid sängändan och brummar:

»Det är en sån märkelig vår i luften, så jag rakt måste ut och räta litet på de uschle benen. Och då tänkte jag, att jag på samma gång kunde vara så djärf och ...»

»Ack, käre nämndeman, hvad det var vänligt af er, och hvad det gläder mig att få hälsa er under mitt tak,» skyndar Sten att hjälpa honom vidare; »fasligt förargligt bara, att man skall ligga här isom en träbock! och inte bättre kunna välkomna er! Men i morgon, i morgon — då är det jag, som också skall upp och dansa i vårsolen, och sedan skall det inte dröja länge om, förrän jag på Borggården återgäldar ert besök.»

»Åh, vackert!» skrattar Anna. »En halftimme i hvilstolen vid kakelugnen, det är allt hvad doktorn har lofvat Sten, och jag har stränga order ändå att det inte får bli några extravaganser...»

Två dagar därefter reser Anna. Hennes patient har nyss på egna ben förflyttat sig ända ut till söderfönstret i arbetsrummet och sitter där nu, väl omgärdad med kuddar och filtar, midt i solsvallet bland sina doftande blomsterhafvor. I daghar läkaren beskärt en hel timme, och Anna tycker, att i bättre händer kan hon inte öfverantvarda honom än i själfva den starka, lifgifvande solens.

Litet vemodigt är nog ändå själfva afskedsögonblicket, trots Anna ler och sprakar med sina jodlande tonfall, som lämna efter sig en genklang som af bjällror i det stora rummet. Sten skulle vilja ge form åt en hel del af de vackra och vänliga ting, han uttänkt i sitt hjärta under långa tysta ransakningstimmar, men med ens är det alltsammans borta, och han får bara fram ett fattigt litet tack.

I nästa ögonblick vredgas han så på sin motsträfviga tunga, att han knyter sina händer som till egen tuktan. Då är emellertid Anna redan utanför dörren, där Karl-Olof kallar och släden väntar.NITTONDE KAPTILET.

DJUPAST INNE I URSKOGEN, SOM med milsvidder af ödslighet omsveper granithvälfningen norr om Siljans sjö, upprinner den lilla Sonneån. Lik en okynnig ge-tarpojke tar den skutt från sten till sten, tränger sig fram genom klyftor och prång, kilar mellan benen på de gråskäggiga furugubbarna, hasar skinnkälke utför en rasslande rullstensbacke. Väg finner den öfverallt, äfven där det synes som mest omöjligt; ibland hufvudstupa, så att vattnet yr om öronen, ibland sakta glidande på rygg i soldåsigt välbehag.

Under denna vildmarksfärd växer bytingen efterhand till yngling och man, blir mera besinningsfull, går fram med tryggare lunk och ter sig i allt, som det en stadgad Morakarl på skogsstig höfves och anstår.

Så en dag kommer han plötsligt ut ur skogentill ett stycke leende och öppen bygd, just där bergsluttningen häller starkast ned mot Storsjöns vattenfamn. När man vandrat länge i furudunklet i ensamma tankar och så med ens ställes inför en dylik syn, blixtrande af sol och fägring, kan man nog bli en smula hufvudyr. Så går det ock med Sonneån. Det är ju Siljan, hans hjärtas blonda mö, som ler och vinkar honom till mötes, och en mäktig och obändig glädje brusar upp inom honom. Han glömmer sin mannatröghet, sin Morkarlsvärdighet, allt, inför kärestans anblick, och störtar i språngmarsch utför den blomsterprickade dälden. Af den breda, lugna ån blir en skummande fors, ett hvitblommande vattenfall, som är väl värdt att skåda, om det också ej räknas bland de stora och beryktade.

Strax ofvanför Sonneforsen, där dess musik genom år och dag står som en mäktig tonpelare mellan himmel och

jord, ligger Sonnegården, Lars Sonnes ägande hemman. Det är den fagraste gården i Hälldals fagra by, och på följande vis bar det till, att Stockholmsartisten Lars Lindberg blef dalkarlen och bonden Lars Sonne.

Längst ut på Ladugårdslandet mellan potatisland, tobaksplantager och ruckliga kojor buktade sig ännu för ett par, tre decennier tillbaka en smal och backig utkantsgränd, som bar det betecknande namnet Oumshornsgatan. Det var innan det moderna Östermalm med sina palatsrader ryckt fram ända till exercishedens gräns efter stela och upp-linierade gator. Där bodde idel fattigfolk, grof-arbetare och småhandtverkare, bräckliga gubbar och kutryggiga gummor och ett myllrande otal af barnungar. I en af de små kåkarna var också den lilla Lasse Lindberg hemma; fadern var byggnadssnickare och modern hade förut tjänat piga hos den förmögna grosshandlarens på Malmgården. De hörde så att säga till Gumshornsaristokratien, ty mannen var en skötsam och duktig arbetare och hustrun en gladlynt och rejäl ordningsmänniska.

Nu var det så, att snickar Lindberg egentligen var af bondesläkt uppe från Siljansbygden, fastän lifvets underliga växlingar bragt det därhän, att fadern slitits loss från bygderaten och hamnat som timmerman i hufvudstaden. Något af den gamla driften till jorden satt dock ännu kvar i andra och tredje led; snickar Lindbergs käraste sysselsättning på lediga stunder var den lilla trädgårdstäppan,, och allt från den dag unga Lasse kunde krafla omkring på alla fyra, var det nästan omöjligt för modern att hålla honom från kålsängen och blomsterrabatten.

Emellertid rände Lasse upp med de andra grannungarna, kom i folkskolan och fick börja plugga lifvets läxor. Utom sina blommor hade han nu fått en ny stor vurm — så fort han kom öfver en bit papper och faderns timmermanspenna, skulle han rita »gubbar», och sedan han en gång fått en färglåda i julklapp af den snälla grosshandlarfrun, som ännu emellanåt tittade till sinforna tjänarinna, kände hans artistiska utsväfnin-gar inga gränser. Hans skönt bemålade konstverk blefvo snart till en bytesvara efter hela Gumshorns-gatan, för att inte räkna den lifliga omsättningen bland kamraterna i skolan.

Åren gingo, Lasse Lindberg hade gnott igenom sitt folkskolepensum, »gått fram för prästen» och börjat hjälpa »gubben» i yrket. Då kom en dag själfva grosshandlarn från Malmgården på besök. Han hade genom sin fru fått del af några af Lasses granna målningar, visat dem för sin gode vän professorn i konstakademien, som högeligen förbluffats, och nu gällde ärendet hvar-ken mer eller mindre, än att han ville ta Lasse från hyfvelbänken och bekosta hans konstnärliga utbildning. Snickar Lindberg tyckte det var ett förbaskadt dumt påhitt, Lasse gapade först som fallen från skyn, men hoppade sedan högt i tak, och slutet på det hela blef att grosshandlaren fick sin vilja fram, liksom alla förmögna grosshandlare i alla tider.

Lasse Lindberg kom alltså på akademien, blef snart ett skinande ljus bland sina kamrater, fick medaljer och stipendier, reste till Paris, till Florens och Rom och blef en ryktbar konstnär — allt hvad alla människor så väl känna, att det här på intet vis behöfver närmare beskrifvas.

Men under alla framgångar, all glans och ära, allt rese- och arbetslif sutto dock i ett litet veck af Lars Lindbergs själ några mullkorn kvarfrån kålsängen vid Qumshornsgatan. Och många år fram i tiden, när han på allvar vändt åter till sin kära födelsestad med sin svenskfödda unga hustru, i;som han första gången mött i Palazzo Pittis underbara skönhetsvärld, samt en linluggig liten »romare», drefvo honom de kvarglömda stoftgranden en vårblå aprildag ut på upptäcktsfärd till de gamla barndomstrakterna på östra malmen.

Af Gumshornsgatan fann han visserligen platt intet igen, än mindre af det lilla snickarbostället och trädgårdstäppan, men när han kom tillbaka till sitt hem på Söders höjder, var det som om de små mullkornen växt till en hel torfva jord i hans bröst, sjudande och jäsande af den unga vårens safter. Där hemma i atelierhörnet satt farmor i den höga 1600-talsstolen och lekte med Kaj, den lilla romaren, som aldrig fått se sin farfar i lefvande lifvet, ty gubben Lindberg hade redan i flera månader hvilat sina ben i den svenska jorden, när de sju kullarnas stad såg hans sonson födas. Och Lars Lindberg berättade för den gamla och för fru Vivi om sin vandring och om de minnen, de sällsamma känslor, den väckt till lif i hans hjärta.

Vid midsommartiden samma år tog målaren sin hustru med sig på en färd upp till sina fäders landskap. Det var första gången någon af dem besökte Dalarna, och när de efter en stämningsrik resa öfver Siljan och till de

sägenomsusade platserna kring dess rund slutligen sökt sig fram till Hälldals aflägsna by, där ännu anförvanter till denryktbara konstnären lefde och hade sin utkomst af jorden; då kände Lars Lindberg, att här var honom godt att vara och att hans framtids öde var beseglads. Våren därpå flyttade han med sin familj upp till Sonnegården, tog namn efter grunden och delade därefter sitt lif mellan sitt landtbruk och sin konst.

Och nu är det åter en vår; i eld och lågor har solgudens vagn sprängt fram öfver fjällen, så att hemflod och fjällflod förenat sin råga och Siljans bägare svämmat vidt öfver alla bräddar. Mäktigare än någonsin stiger vattenfallets tonpelare i den ljusskälfvande luften kring Lars Sonnes gård. Det är en bäddande middagsstund i slutet af maj; på åkerlotten nere vid åkanten, där forsen efter en buktning redan saktat sitt flöde och timmerstockarna, sluppna ur rännan, simma fram i säfligt mak, kör en af drängarna harfven, och tätt efter följer ägaren själf i leriga skaftstöflar, hvita skjortärmar och bredskyggig slokhatt. I en rem öfver nacken bär han utsädesskäppan framför sig, och i det han fram och åter uppmäter fältet med långa steg, strör han med rytmiska växelrörelser af båda händer det glimmande kornet i jämna bågar öfver den uppluckrade jorden.

När han för femte gången nått upp till åkertegens öfversta gräns mot landsvägen och är redo att vända på nytt, får han syn på tvänne vandringsmän, som i detsamma träda fram ur skogsbrynet åt Garsåshållet, just där vägen löper ut i den låga

ungskogen, som Lars Sonne fått sina grannar med sig att nyplantera på den barhuggna bergsidan. Den ene, en bred och undersätsig gestalt, är allmogeklädd, medan den smärte och högreste följeslagaren bär en ljus vårdräkt af herresnitt. De närma sig hastigt utför backsluttningen, en hatt lyftes och sv änges, så att dagern faller fritt öfver den halsandes ansikte, och Lars Sonne igenkänner med ett gladt utrop Sten Stålfelts välbekanta drag.

»Nej, hvad ser mitt öga! Är det verkligen du, gamle gosse — och Karl-Olof Borgman med; kände inte tusan igen dig i Leksandsuniformen! Tjänare, hederspojkar, och välkomna till Sonnegården; det var, djäklar anagga, en prima öfverraskning!»

Lars Sonnes väderbitna solvargsfysionomi med de vänligt kisande ögonen och en tjufpojke på lur i hvarje vinkel och veck formligen upptändes af förnöjelse, där han drar Sten och Karl-Olof till sig, en på hvardera sidan om sädesskäppan, och skakar daras händer, så att kornet skvätter och dansar.

»Men hvad är det annars för ett sätt att ramla öfver en fattig landtpatron på det här viset utan att varsko med en enda skrifven rad,» fortsätter han efter de första hälsningarna. »Komma trafvande efter landsvägen, liksom man inte hade hästar och vagnar på stall! Så'na förbaskade aristokrater !»

»Nej, ser du, vi ville just komma och ta dig iramaste hvardagslag,» svarar Sten, »och halfmilen från Garsås station var väl ingenting att öda hästar på nu midt i vårbruket. Tack vare den taktiken lyckades vi också aftäcka dig i en geste, som jag inte för mycket skulle vilja ha gått miste om: Lars Sonne brukande sina fäders jord, med frikostig konstnärshand ströende det gyllene kornet till kommande härliga skördar.»

»Ska ni nu också skoja med en stackars landtis,» replikerar Lars Sonne, »det är inte hyggligt af er, era äreförgätna tidningsmurflar! Nå, hur söm helst, välkomna är ni, det är ändå summan på kardemumman. Har jag inte suttit här och riktigt längtat efter er hela guds långa vintern! Men ni får ta det, som vi har det: flottmölja till middan, det är min finaste national- och favoriträtt, och det lofvade gumman mig, redan innan jag gick ut i morse. Har ni nånsin sett den himlaspisen på du Nords matsedel?»

»Åh nej, så långt har inte punschmagarnas kultur ännu hunnit,» svarar Karl-Olof leende, »men i Leksand har vi också litet hum om lifvets ädlare njutningar.»

»Och nu får, ta mig tusan, Erik sluta af den här biten ensam,» vänder sig Lars Sonne till drängen, i det han häktar utaf utsädesskäppan, »det är bara ett hvarf kvar och sedan blir det lagom hålla middag. Adjö så länge! Ställ Brunte i skuggan där vid björkbuskarna, medan du sår.»

»Herre Gud, pojkar, hvad vi nu skall språkaoch ha det gemytligt,» tar han åter i och dunkar Sten kärvänligt öfver ryggen, medan de alla tre följas vägen fram emot forsen och bron, på hvars andra sida Hälldals sammangyttrade

gårdar glimma rödt och silfvergrått i middagssolen. »Hvad tycker ni om angvirongerna för öfrigt; här är ju skapligt, eller hur? Och musiken sen från fallet? Maken till bassångare tror jag inte dom sticker opp på själfva operan!»

De stanna midt på bron, från hvilken åt ena hållet bjudes en hissnande utsikt öfver timmerrännan och de skummande vattenmassorna, åt det andra en fjärrblick öfver Siljan i gyllenblått soldis. I samma nu infånga också både Karl-Olof och Sten den första uppenbarelsen af Sonnegården, hvars nyckfullt pittoreska arkitektur med leende ljusa färger nickar fram ur björkarnas luftiga slöjor vid åstranden ofvanför forsen.

Just detta motiv är dem så hjärtans välbekant från flera af Lars Sonnes taflor, och när de nu för första gången möta det i verkligheten, känna de samma glädje, som om de efter långa och mödosamma vandringsår vändt åter till någon kär och drömförklarad barndomsnejd. Deras ögon lysa af oförställd fägnad, de vilja tala och prisa, men vattnets stämma är här så öfverdöfvande, att själfva brovirket darrar under deras fötter, och de kunna endast med blickar och leenden meddela sig med hvarandra.

Genom byn bär deras väg vidare, och öfver-allt, hvar de gå fram, mötas de af glada och förtroliga hälsningar, ty Lars Sonnes gäster och vänner äro också hela Hälldals vänner och gäster. Nu tar en sidogata af till höger; mellan nakna humlegårdsstörar, loglängor och visthus sneddar den ned för åbädden och slutar plötsligt framför ett par bjärtgula grindar, Sonnegårdens ryktbara »solgrindar», som med sitt radielikt utstrålande spjälverk kring tvänne halfsolar af trä göra lättfattligt skäl för sitt namn. En linhårig rustibus, sin pappas afbild och putslustiga diminutiv, rider grensle på den ena grindhalfvan, som han energiskt bearbetar med knubbiga barfotahälar, medan nedanför klänger minsta syster, mammas utpräglade ättelägg med mörka rundögon och svartlockig lugg.

»Gull vill opp, Gull vill opp,» gnäller den lilla, lyft på tå och m;ed sträckta armar. Men unge herr Bengt vill inte ha något kjoltyg med på färden, han hugger sporrarna än eftertryckligare i solhästens sidor och svingar sitt vidjespö, så det hviner. Hopp, hopp! Aj, nu tog det rätt öfver Gulls fingertoppar, och ett gallskrik stiger som en raket mot himmelens sky.

»Det var sköna välkomstfanfarer, ni bjuder på,» slår nu pappa ner midt i uppträdet. »Se så, ungar — Bengt! — pallra dig genast ner från grinden. Du vet ju, att du inte får klänga på det viset! Och du, min stumpa, hur gick det med lilla tassen; skall pappa blåsa? Så — nu är detbra! Nig nu vackert, och så pilar ni genast i förväg in till mamma och berättar att pappa har fått främmande, de två snälla farbröderna från Leksand, som han talat om hela våren.»

Kvicka som råttor kila de små i väg med sitt viktiga uppdrag, och Lars Sonne tillägger skrattande:

»Jo, sådana ska man dras med för sina synders skull! De två äldsta, Kaj och Lisa, är då gudilof ännu kvar vid skolan i Falun, men snart har jag också dem på halsen, och då får jag väl själf rymma fältet en vacker dag.»

»Om du inte fastnar för en ny serie skissbbksblad ur Sonnegårdens barnkammarkrönika, ja,» säger Sten. »Det är väl ändå inte så lätt att slita sig lös från sådana modeller.»

»Jag vet det nog, jag vet det nog,» suckar Lars Sonne med komisk patos, »och jag bekänner min svaghet all! De håller en fast som bläckfiskar med tusen snärjande armar, de små odjuren, och kommer man också så långt som utanför grinden och ut ur byn, så klifver man ändå ohjälpligt ner sig i åkerleran, som ni själfva nyss har sett och bevittnat.»

»Men ur den har också grott några af dina vackraste verk,» invänder Karl-Olof. »Det är väl inte att klifva ner sig, när man slår rot och växer sig hög och stark på egen grund.»

»Och sprider skönhet och glädje öfver skogen rundt omkring sig,» tillägger Sten.»Jag klagar inte heller; ädle herrar af Viljan!» svarar Lars Sonne. »Kanske har man sin lilla mission, och skam vare den, som sviker, när Siljans vårdkasar tändas.»

Under detta meningsutbyte ha de trädt inom Sonnegårdens hank och stör, hvilken från denna sida sedd presenterar sig som en typisk dalagård med stall- och loglängor på tvänne sidor, en folkstuga på den tredje och

längst bort ett ålderdomligt härbre på massiva stolpben, som nästan synes betänkt på att stulta i väg utför sluttningen, men bredgrenadt tagit sig en funderare midt i backen. Kring brunnskaret leker ett par barnungar — »råttorns smågli!» upplyser värden — och utanför logdörren sprätta några hönsmammor i ett myller af pipande, gul- och grålurfviga kycklingkryp.

Sten och Karl-Olof ha ögonen med sig hvar de gå fram — det är ju som att bläddra i en kär gammal tafvelbok — men när de så hunnit öfver den bakre gården och förbi härbret och perspektivet med ens öppnar sig, så att Sonnegårdens hela ljusa exteriör ligger afslöjad för deras blickar, då måste de ovillkorligen bli stående och drag för drag samla den leende bilden.

På den vårgröna gräslindan, som sakta sluttar ned mot åstranden, hvilar här i hvitstammiga björkars krets det vidtfrejdade konstnärshemmet, med sina klara färger, sina lekfulla och dock så harmoniska linier mest af allt likt en blomster-klunga, vuxen upp ur självfva markens alstrande sköt. Den egentliga stommen utgöres af tvänne äldre boningshus, lagda i vinkel mot hvarandra och af nuvarande ägaren efter familjens och behofvens tillväxt sammanbyggda, påbyggda och utvidgade, till dess slutresultatet nu ungefär lika litet minner om det konstlösa och tarfliga ursprunget, som det rikt utsydda svartstickshalsklä, Leksandskullorna bära till helgdagsstass, kan förliknas med hvardagsdräktens simpla bomullsklut. Genom detta gradvisa framväxande ur självfva lifvets kraf har också hela byggnadsverket fått ett tycke af lefvande organism, af vänligt och gladlynt väsen, som välkomnande sträcker sina små flyglars och utsprängs armar, blinkar med sina fönsters klara ögon, ler och lockar in till sin famn genom rankomspunna förstukvistar och vidöppna dörrar. Allt från den mossiga gamla kvarnstenshalfva, som tjänstgör som yttertrappa, upp till den hvitmurade skorstenens högsta tegelkrona finns icke en död punkt, icke en stelnad min, och1 som en enad ton från alla glada färgers, ,alla skälmska liniers skiftande spel löser sig, durklingande och ljus mot vattenbrusets skuggning, det underbara hemmets säregna melodi, en lofsång till lifvets renaste och fullaste lycka!

Snart äro också Sten och Karl-Olof helt tagna in under denna visas förtrollning, och likt en dröm glida minuterna och timmarna, som följa. Är det verkligen fru Vivi själf, som där kommer dem till mötes efter sandgången ned till båtbrygganmellan crocus' och pärlhyacinters buktande radband? Är det verkligen samma ostyriga .ungar, som deras dagars upphof nyss körde bort ur det omträtta grindhålet, som likt ett par fjärilar fladdra fram kring hennes kjortelfåll? Eller är det någon hemlighetsfull strålning hos den klara majsolen, bruten genom just dessa björkars aningsljusa galler, som låter själfva realiteten framstå som den högsta konstnärliga omdiktning, inför hvilken all världens konstverk — ja, till och med Lars Son-nes egna — blekna och falla af som löf om hösten? Karl-Olof skulle icke kunna besvara dessa frågor, som med snabba vingslag draga genom hans beständigt spörjande själ, men Sten hugger dem tvärt öfver med vanlig oförfäran, i det han vänder sig till Lars Sonne och nästan triumferande utropar:

»Nu begriper jag knepet med alla dina taflor, min gosse; de är inte någon konst alls, det är hela konsten!»

»Ja, där hör du, Vivi,» svarar Lars Sonne skrattande, »det är precis mitt gamla klockarevangelium: lifvet är långt och konsten är kortaste vägen!»

»Endast man finner den,» tillägger Karl-Olof, liksom för att ändock hålla frågan öppen.

Så stiger man in i den trefliga »storstugan», som upptar större delen af hufvudbyggnadens undervåning. Här är hela husets verkstad och gemak — »arbetsrum och barnkammare, hvardagshål ochfestsal,» som husbonden själf uttrycker det. Här har fru Vivi sin stora väfstol vid ett af fönstren, vid ett annat inramar gobelinbågen hennes konstskickliga händers senaste alster, en blomsterbonad med alla vårens dejligaste förstlingar. Här har far ett rymligt arbetsbord i ett af hörnen, belamradt med sju konsters och sju handtverks redskap och grejor, vid hvilket han efter behag kan fånga en färgsyn i blinken, när solstrålen smiter allt för frestande om fru Vivis kind, när Qullungen trutar rent för förnumstigt öfver sin lemmalytta favoritdocka, eller tafsa sin långref och reparera råttfällan. Här är plats för barnens leksaker och nyttighetsting, gunghäst och kägelspel, spinnrock och bandväf. Här är skinnsoffa för tuppluren och mjukfamnande länstolar för stilla drömstunder. Här är högbänk med panelhylla, proppad af vackra, glada och goda böcker, vaktparaden som gallrats ut till daglig tjänstgöring ur de

täta leden i »stora biblioteket» en trappa upp. Här är ett bukigt hörnskåp med verktygslåda och husapotek, järnbeslagen kista med obeskrifbara sagoskatter i sitt hemlighetsfulla djup: skimrande sidenstycken med paljetter och pärlor, sammetsbaretter och riddarkappor, purpurmantlar och kattgullskronor, en hel teatergarderob för feriernas utklädningar och sagospel. Här är ett gammalt Stjärnsundsur med tenntafla, bakom hvilken en liten fågel drillar timslagen, och stor öppen tegelspis med golf låg gjutjärnshäll, hvars susande masurbål om vintern drifva Borepå flykten, men där nu ett helt fång af nyutspruck-na björklöf gyllenstänker den sotiga härden. Här är ett strömmande solsken genom små och stora blyrutsfönster, skylätta gardinkappor och luftiga linonvåder, och midt där ljuset faller ymnigast, mildast och glädtigast sitter farmor i den snidade 1600-talsstolen med brillorna skjutna upp under tyllmössan och det slätstrukna hvita hjässhåret och med strumpstickorna oförtrutet klirrande mellan sina ar betsknotiga fingrar.

Vördnadsfullt hälsa gästerna den gamla — »en riktig dundergumma!» förklarar sonen med pojkaktigt raljeri — och medan fru Vivi försvinner ut i köksdepartementet och de små ostyringarna omhändertagas af farmor, fortsätta herrarna omedelbart husesynen upp till öfvervåningen.

Först beser man biblioteket med dess stämning af högtidlig ro, sipprande ut från de väggfasta panelskåpen af mörknad ek — ett gammalt holsteinskt mästerstycke, som Lars Sonne »upptäckt» på en af sina resor och som nu jämnt fyller hela den ena långväggen — och från de ålderdomliga oljefärgsporträtten i svartnade ramar. Här är också musikrum och här har flygeln sin plats, »för den gamla ekpanelen ger en ressonans som den finaste cremonesare».

Så gör man en rond genom barnkamrar och sofrum — ej en vrå vilja de besökande skänka efter, och för hvartannat steg hejda de sig och stråla upp: ser du där? — och där! — »Kajshyfvelbänk» och »Lisas blomsterfönster» — idel minnesbilder och glada återseenden från Lars Son-nes böcker och taflor. Och den gästvänlige värden låter dem så hjärtans gärna tillfredsställa sin nyfikenhet, njuter själf med som ett godt barn. »Ja, är det inte bussigt! Och titta här, det är gästrummet, i den här himmelsängen skall ni sofva, det är god plats i alla väderstreck, och ännu sitter silkesvärmen i från de kungliga små prinsessor, som en gång gonat sitt rosenskinn på dess mjuka ejderdunsbolstrar.»

Och så når man då ändtligen — genom svalgången öfver till flygelbyggnaden — gårdens tempelhall och höganloftssal, Lars Sonnes egen atelier och skaparboning. Det är ett väldigt rum direkt under det brutna taket med nordligt öfverljus genom de stora snedfönstren och ett litet galleri upp efter ena kortväggen. Möbleringen är den enklaste, några släta trästolar af vanlig dalatyp, men från alla väggar stråla, blomma och klinga mästarens studier, utkast, halffärdiga och fullbordade taflor, och från ett podium under högsta, takbrytningen reser sig en kroppsstor afgjutning af den samothrakeska segergudinnan med en fläkt af stormsus och himmelsflykt under sina härliga vingar.

»Ja, se er nu omkring, pojkar, ifall ni hittar något, ni tycker om,» säger Lars Sonne enkelt och börjar själf borta i spiselhörnet syssla med rengörningen af några penslar.Först och främst fängslas nu deras blickar af en omfångsrik kartong, som spänner öfver hela väggytan under det lilla tvärgalleriet, och på hvilken mästaren i kolteckning uppdragit konturerna till den freskomålning: Den svenska jorden, han af en grupp mecenater fått i uppdrag utföra för det nya riksdagshuset. Redan i detta skisserade skick gör den monumentala kompositionen af den i förgrunden plöjande odalmannen och en vidsyn ut öfver ett äkta dalalandskap med bygd och sjö och berg ett mäktigt intryck. Ofrivilligt nedstämmas rösterna som af en känsla af andakt, och en god stund uppgå Sten och Karl-Olof i stum och beundrande åskådan.

Efter hand slita de sig dock vidare och begynna sitt svåra val bland staffliernas och väggarnas färglysande skatter. Så fort Lars Sonne fått höra talas om det närmaste ändamålet med deras besök — att för den beramade konstutställningen i Lek-sandsnoret låna några af hans taflor — hade han oförbehållsamt ställt hela sitt galleri till deras förfogande. »Jag vet inte hvad jag inte skulle vilja göra för ert fina patent,» föllo hans ord, »och ni skulle gärna få sätta mig själf i glas och ram och hänga mig som annonsskylt, om det kunde göra en enda proselyt för edra framtidstankar.» Och som de nu dröja framför den ena efter den andra af dessa omedelbara, naturfriska och

älskvärda lifsbilder — här en liten familjegrupp i vinterbrasans sken, här en vindspelande sommar-

— 312 —idyll från badstranden, där en präktigt gifven interiör från tröskning med slaga i logens gyllene ljusdunkel — skulle de helst vilja taga dem allesamman med sig. Utrymmet på den blifvande utställningslokalen är dock tyvärr högeligen be-gränsadt, och slutligen måste de låta sig nöja med ett tiotal oljefärgsdukar och akvareller af växlande innehåll, men samtliga med motiv, som de anse särskildt ägnade att slå an på folkliga åskådarskaror.

Lars Sonne förklarar sig öfvernöjd med deras val och tillägger:

»Ni må tro mig eller ej, men det är djäklar anagga sannt, att aldrig har jag ens i mina grönaste debutantår känt en sådan byxis för någon jury, som när jag nu tänker på, hvad de goda Leksandsgubbarna och kullorna skall säga om mina tablåer. Herre Gud, om man kunde få vara med på vernissagen, i osynlig måtto förstås, som en liten tomtenisse i ett hörn, och lyssna till folkdomen — det skulle vara något till lärorikt!»

»Åh, du behöfver nog inte frukta dig,» säger Sten, »men jag lofvar, att du skall få ärliga protokoll öfver förloppet!»

Nu ljuder middagsklockans maning från de nedre regionerna, och inom få minuter sitter ett matfriskt sällskap bänkadt kring långbordet i matsalen, ett tämligen litet, fyrkantigt rum innanför »storstugan», med gammalt tenn och dito porslin rundt väggarna, en festlig kakelugn med blåa tup-

Siljan. II. ~ 313 — 21par och blommor och högst upp under taket en dråplig allmogefris, en färgbjärt framställning på väf af den gamla skråtidens olika handtverkare i deras yrkesutöfning, signerad L. H. Petrus petrifilius 1804.

»Se där en af mina lärومästare!» nickar Lars Sonne, när han ser Karl-Olofs ögon intresseradt dröja vid det naiva konstverket. »Ja — jag menar fullt allvar, när jag bekänner, att jag kanske; fått mera för min själ af dessa primitiva gamla bygdeartister än af självfva Michel-Angelos sixtinska fresker.»

Det blir en förtjusande stund af fri och okonstlad bordsglädje; den utlofvade »flottmöljan» mottages med jubel och röner de amplaste loford, och när ofvanpå denna landtligt kraftiga hors d'oeuvre följa de delikataste unghöns, af pappa hälsade med ett ljudligt igenkännandets kukeliku, stiger munterheten till sin höjd och Bengt och Gull trumma formliga stridshvirflar med skedarna mot bordskanten. Nu måste dock mamma ingripa med en vänligt dämpande blick, och under en minut af relativ högtidlighet tillreder värden själf med förfaren hand den saftgröna salladen i den stora rödrosiga porslinsskålen. Ja, aldrig har någon lukullisk festmåltid smakat Sten och Karl-Olof bättre än dessa enkla anrättningar vid fru Vivis bord, och den friska hjortronsylten med gräddskum, som utgör deras afslutning och krona, lämnar en på samma gång ljuf och vildfrisk efter-eftersmak med förnimmelse af skog och svala myrar.

Och så de underbara timmar, som sedan taga vid, tillbragta i björkarnas luftiga hägn vid brädden af den skummande ån under förtroligt, allt mera allvarligt, allt mera eldadt rådslag om de stora och viktiga ting, som kanske just i detta nu gro och förberedas på folkdjupen rundt Siljans vårliga stränder. Som på täflande harpor spela de tre konstnärerna upp sina själars strängar, till dess omsider hela rymden tyckes dem fyllas af brusande musik och de se strålande framtidssyner af den goda viljans segerlopp och ett enadt folk i fri och tryggad lycka. Lyssnande vid deras sida sitter fru Vivi med de runda mörka ögonen bräddade af drömmar, glänsande af visionernas afglans, och rundt omkring brister majkvällens spröda ljus i en sista snyftande skälfning.

Då tystna de alla på en gång; samtidigt ha de stormat ut, tömt sina hjärtan och sjunka tillbaka i stillnad ro. Forsen sjunger, en nattvind lyfter från vattnet. Från skogsranden på andra sidan dalen, som nu står kornblå i den stigande skymningen, guckar en östergök.

»Nej nu, anagga, tar vi oss en promenad före teskvalpet,» kommenderar Lars Sonne.TJUGONDE KAPITLET.

DET HADE VARIT NÅORA HETA DA-gar för den unga hemslöjdsföreningen och dess ledare, dessa sista före midsommar, att till bestämd tid få utställningen i ordning, men entusiasmen hade också varit af »rätta

Leksandsullen», som Sten helt förnöjd karaktäriserade den, och de hjälpande armarna talrika och outtröttliga.

Lokalfrågan hade fått den gynsammaste lösning genom domarens anbud att afgiftsfritt ställa sina tvänne rymliga privatrum i tingshuset till föreningens disposition — och detta icke endast för de närmaste utställningsdagarna, utan äfven for framtiden. Tack vare denna frikostighet från en af ortens styrande hade man med ens vågat ta steget fullt ut och beslutit att låta utställningen bli permanent, fortgå som ett dagligen tillgängligt mönstermuseum, där dessutom bygdens hemslöjds-hemslöjdsalster allt framgent skulle mottagas till försäljning. Sten Stålfelt och Agneta Bure hade på sina forskningsfärder sammanbragt en afsevärd samling af intressanta gamla textilföremål, en hel kulturskatt af nationella skönhetsvärden, som mången gång i sista stund räddats undan förgängelsen. Denna ordnades nu i det ena utställningsrummet, rundt väggarna och i på golfvet uppställda montrer, riktades och fullständigades med inflytande gåfvor. I det andra grupperades de till föreningen insända arbeten, som skulle deltaga i den utlysta täflingen, för att på öppningsdagen granskas och bedömas af prisnämnden.

För tafvelutställningen, som endast skulle pågå en vecka, hade man fått självfva tingssalen upplåten, och Sten hade spikat och »hängt», löfvat och draperat, till dess det grånakna sessionsrummet tedde sig helt oigenkännligt i sin ystra färgskrud.

Ja, ett arbete hade det varit, och alle man hade kommenderats på däck! Agneta och Märtha hade bott en hel vecka på gästgifvargården; Karl-Olof och Anna, hvilken nyss hemkommit efter slutad sjukhuskurs, hade likaså ägnat hvarje ledig stund åt tillredelserna, och kring denna bepröfvade stamtrupp hade ryckt upp en hel reservkår af frivilliga ur föreningens djupa led.

Men nu var också allt på sin plats, pyntadt och redo för den högtidliga invigningen, och när Sten Stålfelt vid åttatiden på midsommaraftonens morgon först af alla infann sig nere vidtingshuset för att med egen hand hissa den blågula flaggan öfver ingångsporten, kände han sitt bröst svälla af glad tillfredsställelse och segerstolthet, liksom hade han fått plantera sitt banér på en strategiskt viktig punkt af framryckningslinien mot den goda viljans klarnande mål.

Festligt springa de kära färgerna upp mot den högblå sommarskyn, där en kärf nordanvind genast tar hand om dem, saluterande som med pistolskott ur deras böljande veck. I detsamma blixtrar det till mellan de hvita stammarna längst bort i kyrkallén, en dammsky kommer framhvirflande; ingen kan blänka och stråla, ingen kan hvirfla och damma så utom Bagars Lars på sin splitternya, helförnicklade och hypermoderna Sveamaskin, hans dagars sällhet och nätters oskiljaktiga sängkamrat på den breda britsen bakom ugnen i mäster Nilssons bagarstuga. Det är heller ingen vanlig bicykel, låt än vara af finaste industriella fullblod, som så helt förmått uttränga den gamla klumphjulingen ur dess herres hjärta. Det är en förste bland sina likar, och en silfverplatta på den glimmande styrstången bär adelsbrefvet inristadt: Till Lars Andersson från Sten Stålfelt med tack för ett karlatag.

Mycket riktigt upplöser sig inom några sekunder ljus- och molnstoden i stålekrar och gummiringar, vadmalsskört och ullstrumpsben. Fram till tingshustrappan klifver Bagars Lars, pionröd af ansträngning och ifver, och i luften öfver sitthufvud svingar han ett föremål, som liknar en liten brokig vimpel, men vid närmare granskning befinnes utgöra en med rika silkesbroderier, årtal och monogram utsydd hattbindel till den ålderdomliga brudgumsdräkt, som är ett af praktnumren i mönstersamlingen därinne. Just denna toalettdetalj har emellertid saknats, och när Bagars Lars för några dagar sedan öfverlämnade ett par andra små bidrag till utställningen, hörde han Sten beklaga sig däröfver. Sedan dess har han kväll efter kväll på sin hjulhäst genomsnokat hela omnejden och ändtligen i sista stunden sett sina mödor krönas af det praktexemplar, han nu triumferande nedlägger i Sten Stålfelts händer.

Klockan nio samlas prisnämnden och skrider genast inom lyckta dörrar till sitt maktpåliggande värf. Den utgöres af fem medlemmar: Sten och Agneta, domarens fru, Backmor — en äldre slöjdförfaren bondhustru från Åkerö — samt Fårbergs Anna, en gladlynt och rejäl ungkulla af de icke allt för unga, som vidt omkring i bygden åtnjuter anseende för sina insikter och färdighet i väfkonsten och därför äfven utsetts till föreståndarinna för den

blifvande permanenta utställningen.

Två timmar senare öppnas ånyo de hemlighetsfullt slutna portarna för den ansenliga allmänhet, som under tiden strömmat samman i sorlande förväntan. Där äro så många, som kunnat göra sig lediga, af kyrkbyns egna; där är midsommarkläddallmoge från socknens alla kanter, utställare och deras bekanta och vänner, män och kvinnor, gamla unga. Och där äro turister och sommargäster, »gästgifvarsocieteten» in pleno med öfverstin-nan Brunhjelm i spetsen.

Själfva invigningsakten är helt enkel och försiggår i tingssalen, där Sten Stålfelt, i sin egenskap af hemslöjdsföreningens ordförande, bringar ett tack till utställare, gynnare och medhjälpare och uttalar en förhoppning, att dagens anspråkslösa uppvisning i sig må bära fröet till en stark och härlig förnyelse af den nationella hemslöjden med dess innebörd af arbetsglädje, ändamålsenlighet och skönhet i oskiljaktigt förbund. Till sist meddelas listan å pristagarna, som en efter en tränga sig fram genom mängden och ur domarfruns hand mottaga sina penningbelöningar jämte prydligt textade diplom.

Nu spridas skarorna, så långt utrymmet medger, och börja cirkulera genom de olika rummen. »Taflorna här i salen är bara litet påbröd,» har Sten förklarat i sitt tal, »en efterrätt till den rejälare husmanskosten.» Men det visar sig från första ögonblicket, att tanken med denna konstutställning för landets genuina barn varit synnerligen lycklig, och att den förtjusta publiken med samma ifver tar del af Lars Sonnes hemlifsbilder som af Sten Stålfelts naturstudier från deras egen förtrogna bygd.

Ej mindre äro trängseln och intresset inne ihemslöjdsafdelningen, där särskildt de lyckliga pristagarnas arbeten nagelfaras och värdesättas. Från alla väggar skimrar och sprakar det af färgbjärt randade bonader och vepor, ylletäcken och nöthårsmattor; bord och bänkar digna under drällernas drifvor, duktyg och läsväf till öfverdelar och halskläden. I ett af hörnen tornar sig ett helt litet berg af bländhvitt pösande fårskinnsfällar; i ett annat demonstrerar Agneta inför en krets af uppmärksamt lyssnande moror sina brokiga garnhärfvor, ett i bokstaflig mening lysande resultat af de kurser i växtfärgning, hon nu börjat anordna jämsides med knyppelskolan.

»Hvarför skall vi lita till handelsbodens simpla och ohållbara påsfärger, som i längden fördärfvar både våra väfnader och vårt skönhetssinne,» säger hon, »när skogens och ängens barn, björklöf och ljung, pors och mjölbärsris, daggkåpa och hundkäx, rundt omkring våra egna knutar bjuder på ett långt ädlare och pålitligare stoff, bara vi gitter sträcka ut handen och ta emot deras gåfvor?»

Och mororna tumma och vända på de präktiga garnbuntarna i vackra, klara schatteringar, nicka och ge henne rätt. Den Pellas Agneta, hon är då ett rent ogränsligt förståndigt och dugande fruntimmer! Har hon inte där inne, i andra rummet, en hel utställning från sin knyppelskola, de allra rosrätaste och finaste knytningar och »hattar», och alla äro de komna till genom otympliga tösa-fingrar, som för bara ett år sedan knappast kunde hålla i en strumpstickspinne!

Där står nu Martha, systern hennes, den gudsängeln, och lyfter upp Bäck Lars Tilda, den elfvaåriga lisskullan, som fått ett extra hederspris för sin knypplingskonst. Doktor Sjöström från Mora, som också är här på genomresa, vill hälsa på yngsta pristagerskan, och tant Martha och hennes lilla skyddsling rodna i kapp. Nu komma nämndemans Karl-Olof och Anna Olofsdotter fram till gruppen; se, hur fröken Marthas ögon lysa som stjärnor, och hennes hår, som är skimrande mörkrödt som mogna grankottefjäll, blänker till i solstrimman! »Di säger, att det skall vara godt mellan henne och han, Karl-Olof. Men det är väl bara folkprat, kan en tro!»

Karl-Olof föreställer sin syster för doktor Sjöström, och då denne får höra, att Anna helt nyligen kommit hem från en sjuksköterskekurs, blir han lifligt intresserad och börjar språka om sin sjukstuga, som han nu har under byggnad och hoppas få färdig till eftersommaren. Han är just på väg till Stockholm för att se ut inventarier och nödig utrustning, men det allra nödvändigaste, en duktig och kunnig föreståndarinna, helst en dalkulla, förstås, med handlag och förstånd för landets barn — det har han ännu inte något korn på! Om inte... ifall inte möjligen detta märkliga sammanträffande...

Martha och Karl-Olof med Bäck Lars Tildaemellan sig, en vid hvardera handen, glida så behändigt ut genom den

vimlande trängseln, ut i fulla solskenet och middagsbrisen under kyrkalléns björkar.

Turisterna och stadsherrskaperna äro mycket intresserade af de vackra samlingarna af gamla Leksandsdräkter och mönster, och Sten Stålfelt och Fårbergs-Anna ha all möda ospard att besvara deras frågor. Här finnas fullständiga bröllopsdräkter för både kvinnor och män, vinterbrudar och sommarbrudar, från den äldst brukliga gröna vadmalströjan och kjolen till halfhandskarna och hucklesbandet. Här finnas halskläden för alla lifvets och årens skiften, i krus och svartstick, i plattsöm och hålsöm. Hvad som passar till jul, duger inte för påsk, och hvad som är skickligt till midsommar är inte anständigt för böndagarna. Här finnas snörlif af alla material och former, enkla ullna med simpla tennmaljor till de rikast utbroderade af siden och skinn. Här finnas förkläden och öfverdelar, hättor och hattar, hufvor och lufvor för helg och socken, glädje och sorg, gifta och ogifta, barn och vuxna. Här finnas sämskbyxor och skinnpälsar, kjolsäckar och boklappar, otaliga plagg och ting, hvilkas bärande och låtande, på rätt plats och i rätt tid, bilda en hel lagcodex, i hvars invecklade paragrafer ingen rättsinnig dalaman eller kvinna, som håller på sitt anseende och fäderneärfda seder, får brista.

Kommersen med de till försäljning inlämnadevarorna går också friskt undan; duktyger och vepor, mattor och fällar, sömnader och spetsar finna tacksamma afnämare, beställningar göras och order upptagas.

Så småningom lättar dock den första tillrusningens hetta, och Sten Stålfelt begagnar ett ögonblicks andrum att ånyo draga sig ut i tingssalen, där han emellertid råkar rätt i fånget på öfverstinnan Brunhjelm, som, uppvaktad af sin Murre och ytterligare ett hälft dussin medlemmar af »gästgifvarsocieteten», med den sköldpaddsskaftade lornjetten i högsta hugg vandrar från duk till duk och afger sitt domslut.

»Se, där ha vi ju den store artisten!» hugger hon genast i med sin smattrande diskant, »eller kanske man rättare bör säga den store redaktören — jag vet nämligen inte hvilketdera verktyget som för närvarande står högst i kurs, penseln eller gåspennan.»

»Åh, som öfverstinnan ser, trifs de godt tillsammans,» svarar Sten skrattande; »hvad sägs för öfrigt om vår lilla utställning?»

»Jo, bevars, ännu har ni ju inte alldeles glömt bort att måla, som det påstås i Stockholm.»

»Så, man säger verkligen det i den kära hufvudstaden! Gläder mig att höra; trodde annars, man långt före detta hade slutat syssla med min obetydlighet, sedan jag nu dragit mig bortom all ära och redlighet.»

»Inbilla er inte det! Tvärtom intresserar mansig mycket för edra förehafvanden i vissa kretsar vid Birger Jarlsgatan och Strandvägen, och jag träffade just nyligen baron Gyllensporre, gamla kammarherrn ni vet, som berättade, att ni blifvit socialist.»

»Jag känner mig nästan rörd öfver så mycken vänlig hågkomst,» bedyrar Sten, alltjämt leende. »Och öfverstinnan själf var naturligtvis i tillfälle att bekräfta hans iakttagelser?»

»Hvarken det ena eller andra! Hade då inte sett Viljan ännu; detta sista blad på vårt kulturträd har jag nämligen först nu, efter ankomsten till Leksand, lyckats uppbringa.»

»Och när öfverstinnan härnäst träffar kammarherrn ...»

»Rent ut sagdt — ni vet, att jag alltid är så där oförskämdt uppriktig — tycker jag, att konstnärerna skall måla taflor och låta bönderna sköta sina egna affärer.»

»Alldeles som vid Strandvägen, ja, där hvar och en går sin egen väg och inte alls bekymrar sig om nästans.»

Med en artig bugning drar sig Sten Stålfelt tillbaka, medan öfverstinnan hotande hyttar efter honom med det långa skaftet till sin lornjett. P f u i!.. hvad kunna dylika små älskvärdheter från det läger, han själf en gång betraktade som sitt, nu mera bekomma honom — på en dag som denna, då Siljans blankaste sol skiner öfver dengröna jorden och han segrande planterat sin fana på en så länge ef tersträfvad skans!

Och hvisslande högt i sky lämnar han tingshuset för att i fröken Lovisas lummiga berså tillsammans med Karl-Olof, Anna och flickorna Bure intaga den improviserade lilla middag, som är ämnad att samtidigt utgöra en

glädjemåltid med anledning af dagens stora händelse och en afskedsfest för Agneta och Martha före deras affärd till fäbodvallen. —

Två dagar efter midsommar i själfva gryningen sker uppbrott till Björkböndernas gemensamma långfäbod på Åsbergets skogomgördlade högvall.

Endast den, som själf äger minnet af en sådan bufärdsnatt i en gammal dalaby vid tystnanadens sjö, kan af några bleka ord återuppbygga dess oförglömligt sällsamma stämning. Sent har man slumrat in, och ännu midt i sömnen känner man ljusstoftet kittla de skälfvande ögonlocken, drömmarna genomsusas som af ett prassel af gröna, löf. Då tränga plötsligt genom drömsuset de första tonerna från bockhorn och näfverlurar, och med klappande och ängsladt hjärta spritter man upp ur dvalan. Det är något oförenligt och sönderbrutet i dessa klanger, något på en gång jublande och snyftande, vildmarksvildt och vemodsvekt. Och underliga ekoröster svara långt bort ur skogsdjupen som med trolska lystringsskrin ur ludna bröst.Man springer upp till fönstret; ännu ligger bygatan i violett skymning, men österhimmeln står gyllenflammande bakom de granatröda bergen, och eldgnistorna framför solspannet stänka upp öfver deras kam. Där nere mellan huslängorna börja ljuden samlas och förtätas, ett monotont tramp af tröga klöfvar utfyller hornstötarna, skällor pingla, kvinnostämmor hojta, råmanden runga. Nu svänger förtruppen fram i gatkröken, nu myllrar vägen af kreatur och folk. Hela byn är vaken, ur alla rutor stirra sömndruckna ögon. Korna traska och lunka, getterna skutta, kalfvarna kesa från vägg till vägg. Vallkullor och småpojkar jäkta och drifva samman med löfruskor och vidjespön; sist i tåget forsla karlarna matsäcksförråden på de klöfjesadlade hästarna.

Larmande drar karavanen förbi. I detsamma rinner solen upp öfver bergryggen, en ljusflod vältrar fram i gatans fåra. Som besatta vränga djuren sina breda mulär, sina svällande strupar mot himlabågen, hälsande den nya dagen med vrålande åkallan. Så blir det åter tyst: endast skällornas kläppar stänka sitt tondropp, trampet trummar och knastrar. En ungkulla har sackat efter hos den yttersta klöfj ekarlen. Kärvän ligt lägger han sin arm kring hennes bara hals, och medan melodien för lyssnaren i byn så småningom dör bort mellan de sista utgårdarna, tar hon med s5n klara sopran upp en gammal bufärdslåt:Snälla å Springlöf å Snjötuppa då, kom alla vare kittor så snälle, för nu ska vi buffra till bergen de blå, till budom å sommarens glädje.

Rosa å Majros å Lisskura då,

kom ätter, kom ätter så bråde,

för sola står högt å innan kvälln ska vi nå

till budom och sommarens glädje.

Långan en väg ha vi att vandra i dag, kom nu, kom nu alla så snälle, å nu få vi int stanna, förrn vi har hunnit fram till budom å sommarens glädje.

Alla små fåglar de sjunga så vällt, å alla blommor lyser i de ängjar, å jag å mina vänner, vi vandra i dag till budom å sommarens glädje.

Martha var af doktor Sjöström allvarligen förmanad att icke öfveranstränga sig under färden. Nu hade man ju också stora Moravägen att följa hela sex fjärdingsväg framåt, och Agneta höll noggrann uppsikt, att systern allt emellanåt unnade sig en hvilostund på hästryggen.

Men när man kommit bortom Limåviken och skogsstigarna togo vid, då först började det rätta äfventyret! Timme efter timme stapplade vägen fram öfver stock och sten, öfver gungande myrar, genom skog och åter skog, utan en utsikt mot den bebodda yttervärlden. Allt längre trängde nrän in i ödemarkernas hemlighetsfulla djup, och midt i det bullrande tåget af människor och djur fylldesens bröst af skogsensamhetens beklämmande ljuflighet och oändliga hvila.

Vid en fräsande bergbäck, hvars isklara vatten 'bjöd läskande dryck till skinnsäckarnas torrskaffning, hölls därpå rast, medan kreaturen betade rundt om i snåren. Men så var det åter att bryta upp. Snart begynte stigen att vindia brantare, blef på samma gång bredare och upptog tillflödet af flera småstigar. Kreaturen vädrade fäjsens närhet,

utstötte längtansfulla råmanden och satte slutligen till att själfmant springa. Skogen glesnade, ljus spelade in mellan stammarna och inom några minuter drog man genom gärdsgårdsledet in på den solgassande fäbodvallen under Åsbergets mäktiga kutrygg. Här öppnade sig ändt-ligen skogsvidderna, ett haf af grönska, blånande mot synranden, och genom en uthuggning i öster blixtrade en blink af Siljans silfverbuckla.

Med nyfiken ifver drog Martha Agneta med sig på en rundtur mellan de gråa små byggnader för folk och fä, som lågo strödda öfver vallen. Själfva skulle de jämte Fyrs Mia, den ena ungkullan, bebo den större fäbodstugan — ett jämförelsevis komfortabelt hemvist med både spis, skorsten och glasförsedda fönster — men det var inte utan att Martha kände en viss afund mot Gammel-Brita och Lill-Kersti, som på sin lott fingo det primitiva eldhuset med hela dess ålderdomliga romantik.

Äfven fäbodstugan hade emellertid sina pittoreska 'behag, som snart försonade Martha med högkvarteret. Från en liten svale vid ena gafveln trädde man in i det enda rummet, en ryggåsstuga med nakna timmerväggar och en bred träbrits rundt trenne sidor. Den fjärde upptogs af den väldiga gråstensspiseln, där grytan dinglade på sin järnkrok öfver några kolnade bränder. För öfrigt utfylldes inventarielistan af ett trebent långbord, förfärdigadt af en enda kvarterstjock furuplanka, en ärrig gubbstol, ett par vägghyllor för matkärlen och ostarnas torkning samt en stång i spiselvrån till strumpor och tvagor. På andra sidan farstusvalen ledde ;en grind in i mjölkstugan, ur hvars fönsterlösa skymning de hvitskurade träbunkarna och faten helt mystiskt glimmade fram.

Man gjorde sig nu så småningom hemmastadd. Sedan kreaturen mjölkats och för dagen inkvarterats i de många små fähusen eller fäjsen, grep Fyrs Mia sig an med att skura stuggolfvet, karlarna höggo och buro in ved, och inom kort sprakade en gladlynt brasa under potatiskitteln och kaffepannan. Lill-Kersti strödde finhackadt enris öfver de nytvagna golftiljorna, de medförda sängkläderna uppbäddades prydligt innerst i britshörnet, och när slutligen Martha kom med famnen full af jättestora blåklockor, dem hon funnit på ängslappen strax bakom stugan och ordnade midt på bordet i en ur mjölkkammaren lånad stäfva, var det som om ur de hundratals klockorna stigiten klingande helgsmålsringning till högsommarens och högskogens fridsamma glädjefest.

Redan följande morgon återvände karlarna till bygden, lämnande kvinnorna åt sig själfva och vildmarkens enslighet.

Det blef en ljuflig tid af hälsolif och hvila för flickorna Bure, och bägge njöto de dess vällust i fulla drag. Martha var af doktorn ålagd det mest sorglösa ^dagdrifvarskap, mjölkdiet, skogsluft och lättja till högsta möjliga po tens, och äfven Agneta, som kände sig ganska utsläpad efter det intensiva arbetet med knyppelskolan, växtfärgningskurserna och hemslöjdsutställningen, gaf sig villigt hän åt detta sländlifs förtrollning.

Den ena dagen följde de vallkullorna åt på deras ströftåg genom skogsdjupen, dit solglöden hittade in endast som darrande små gnistor, delade deras enkla middag vid lägerelden på sofkullen, kämpade oförfäradt med myggen och läto sig mot aftonen, luftrusiga och sömntunga, åter ledas hemåt ^f Fyrs Mias och Lill-Kerstis kulande locklåtar — »alldeles som de andra krittren,» som Agneta utlade det.

En annan gång blefvo de hemmavid hos Gammel-Brita, hjälpte henne röra i mesosten öfver friluftshärden på fäjsabacken, togo del i ystning och smörkärning, bunkadiskning och torfhässjning — bara litet på lek, förstås, nätt och jämnt så mycket att hvilan sedan smakade dubbelt förledande.

Eller också hämtade de en bok, skissblockoch akvarellåda och gjorde utflykter på egen hand, upptäckte de härligaste utsiktspunkter och skogsinteriörer, solhällar och drömvråar under furornas grentält. Medan då Agneta blandade sina färger ur den lilla turistbägaren, fylld i närmaste källsprång, och lekte fram någon detaljbild af den stora undervärlden rundt omkring dem, föreläste Martha med sin mjuka låga röst, som redan börjat antaga Siljansmålets sjungande tonfall, några sidor ur »Drottningar i Kungahälla» eller »Heliga Birgittas pilgrimsfärd». Men så kunde det hända, att läsningen småningom saktades, blef allt långsammare och slutligen alldeles afstannade, liksom slocknade af sig själf; och när då Agneta stilla leende såg upp på systern, var denna långt borta med blick och tankar, själ och hjärta. Hvar? — det visste hon fullväl. Drömprinsen var det, som hade kallat

henne, den landtliga lyckoprinsen i svensk-skor och vadmalsrock, som kanske just nu gick lutad öfver lieskäran och den glödande jorden där nere i Leksandsdalen, allt medan hans tankar kretsade som örnar öfver Åsbergets högkam. Och utan att nännas störa henne, sänkte Agneta åter sitt hufvud öfver akvarellens färglek. Men där kommo också väderskiften, gråtunga och melankoliska regndagar, då molnen släpade som trasor genom tallkronorna bakom fäjsabacken och andfådda vindstötar jagade skur på skur öfver bergets huttrande ryggrad. Då kändes det tryggt och godt i stugans hägn, och under sömnad, sarn-språk och husliga bestyr runno timmarna snabba. Dock oförliknelig var en sådan ruskvädersdag inom det gamla eldhusets obilade och svartrökta timmerväggar. Kunde då Martha få Gammel-Brita på tu man hand och riktigt locka henne att slå upp språklådan, så fanns där icke den äfventyrsbok till i världen, som förmådde bjuda något mera spännande och underbart. Där satt den gamla med sin kära pipsnugga i munnen hukad på själfva jordgolfvet invid elden, hvars röda reflexer spelade öfver hennes höknäbbsfysionomi och kommo de små sura ögonen att gnistra och glimma. Den pyrande röken omvärfde henne på sin väg ut mot fönstergluggar och takspringor som med ångorna från någon sjudande hexkittel, och medan regnbyarna rasslade mot takets klyfvirke och skuggorna fladdrade som jättelika läderlappar i de mörka hörnen, fylldes ljusdunklet kring sagoberätterskan och hennes lyssnerska med hela vildmarkens trolldom och mystik.

Om hon hade sett skogsråndan? Jo, bevars — många, många gånger, både henne och hennes dystra boskapshjord! Svart är hvarje kreatur i hjorden, och fastän den drar fram genom tätaste snåren, höres icke ljud från kvist eller klöf, och tom och stum är skälikons silfverbjällra. Randa själf har mångahanda skepelser; ibland uppträder hon klädd som vanlig vallkulla, förställer sin röst och härmar kända locklåtar för att draga böndernas kreatur öfver till sina egna. Äfven småbarn leder hon gärna vilse i skogen, och de förtviflade mödrarna kunna få söka dem i nätter och dagar, innan de finna dem åter alldeles förgråtna och förvildade.

En gång stod en gosse och metade vid en tjärn, då dök plötsligt Randa upp vid hans sida. Men nu var hon iförd den allra vackraste gröna mantel och bar en krona af röda grankottar på sina utslagna lockar. Fager och ung var hon ock att skåda, och hennes ögon lyste så mildt som de blåa stjärnblommorna vid tjärnens strand. Fiskarna, fsom gossen metat upp, plockade hon samman i sitt mantelfång och bjöd honom sedan med en nick att följa. Och se — han kunde icke stå emot; som af en en hemlighetsfull makt drogs han i hennes spår, allt längre och längre in i skogsdunklet. Hans bara fötter sargades till blods mot de hvassa stenarna, han stapplade och dignade af trötthet, men då stämde Randa upp en underbar »lek», och borta voro all smärta och vedermöda! Så måste han följa henne och hennes svarta hjord, ända till dess natten började falla på. Då greps han med ens af en stor förtviflan, och i sin själanöd knäppte han sina händer och höjde en bönesuck: »Fader vår, som äst i himmelen.»

I detsamma ljöd ett bedöfvande brak, i ett skärande hånskratt försvann Randa och med henne hela hennes hjord — endast de silfverskimrande fiskarna lågo strödda öfver den gröna mossan.Ja, sådan är Randa, skogsfrun och bergadrottningen, med där döljes äfven mångahanda annat trolltyg i de djupa skogarna, vid bergbäckarna och sjöstränderna. I en af fäbodarna vid Flenorna fanns det en ungkulla, hette Ragnhild, som skulle fira sitt bröllop på sätern, men kvällen före själfva bröllopsdagen kommo trollen infarande i stugan, där hon satt ensam och spann. De pyntade henne i lysande kläder och tryckte en guldkrona på hennes hufvud, dukade upp en riklig festmåltid på det långa furubordet och bjödo henne äta. Ehuru hennes hjärta skälfde af ångest och förfäran, vågade hon ej trotsa dem, utan tog del i gästabudet, men de fina rätterna hade ingen smak, ej heller mättade de. Efter måltiden togo trollen till att dansa, och Ragnhild måste dansa med, om än det kändes som hade hon trampat på sin egen graf. När så ändtligen solen rann upp öfver bergen, begynte trollen bli oroliga och redde sig att föra bruden dädan. Då kom i sista ögonblicket hennes fästman till platsen, ristade ett kors öfver ingångsdörren och högg knifven i karmträet — ty stål kunna trollen icke lida. Med ett ohyggligt hvinande och tjutande togo de nu till flykten genom skorstenen, men först sleto de alla de granna kläderna af Ragnhilds kropp, allt utom guldkronan, som de ej hunno få med sig. Än i dag finns den kvar att beskåda, men ingen vågar sätta den på sitt hufvud utan att först lägga stål invid barmen.För sjörån har också mången råkat ut, och särdeles är hon svår att locka människor och djur ned i sitt bedrägliga rike. Vid Olsnäsviken i Siljansnäs gick en dag en tacka och betade med sina lamm, då kom sjörån och drog dem alla med sig ned i Siljan. Nästa söndag lät ägaren »lysa» efter dem i

Leksands kyrka; själf begaf han sig samtidigt till stranden, där djuren försvunnit, och kastade sin yxa, så att kasten bildade ett kors. Då gaf djupet genast ifrån sig både tackan och hennes lamm, och änskönt de i tre hela dagar och tre nätter vistats hos näckfrun på Siljans botten, lådde ,ej ens en droppe vatten vid deras hvita fäll.

Detta och mycket liknande berättade Gammel-Brita för Martha i det gamla eldhuset på Åsbergets fäbodvall, och drömmar, sägner och natur virkade dag för dag allt fastare sitt nät kring hennes sinne. Stenarna fingo tungor och träden röster, skogen talade och bergen svarade, allting lefde och andades omkring henne. Hon blef ett med naturanden, kände de fördolda lifskällorna sorla under sina fötter, hörde de fredlösas skaror hviska och kvida. Och aldrig hade hon som nu förstått Karl-Olofs dikter, trängt in till självfva urgrunden af hans drömmarsjäl. Nu var hon värdig att bära hans ring och namn: min älskade, min älskade, mitt hjärta ropar!

Det var afgjordt mellan Martha och Karl-Olof, att deras förlofning skulle eklateras under hennes vistelse på fäbodvallen. Så fort den brådaste hö-slåttern var afslutad nere i bygden och man fick litet andrum före rågskörden, skulle Karl-Olof, Anna och Sten för ett par dagar slita sig lösa från sina skiftande bestyr — tidningsarbetet, utställningen, lekaftnarna, jordbruket — och aflägga ett besök på Åsberget hos systrarna Bure.

Äfven nämndemannen var nu naturligtvis invigd i hvad som förestod. I flere dagar hade Karl-Olof gått och bidat sin stund, med förstulna blickar på faderns ansikte sökt afläsa det gynsamma ögonblicket för den stora hemlighetens uppenbarande. Ur dessa gamla runor var dock sannerligen icke lätt att tolka nuets böljskrift, och till sist grep Karl-Olof sig samman, gick rakt in till fadern, där han hvilade en kväll i skinnsoffans blankslitna hörn, och öppnade sitt hjärta i ett enda brusande utlopp. Icke en muskel rördes i den gamles drag, medan han, tyst blickande framför sig, mottog sonens förtroende. Först när allt var slut, glimmade det till under brynbuskarna.

»Gamla kråkor har också ögon,» kom det i ena mungipan.

»Far har då ingenting emot mitt val?» ifrade Karl-Olof.

»Har du pröfvat och bestämt, får du själf stå ditt kast. Jag tycker flickan ser hygglig ut, fast inte är det dalavirke.»

Mera hade Karl-Olof aldrig kunnat drömma sig, och han var jublande tillfredsställd.

Och så var då dagen inne, stunden, uppfyllel-sen. Med första morgonbåt hade de väntade tagit till Siljansnäs, vandrat timme efter timme på brännande landsvägar, genom ljuflig skogssvalka, upp mot vildmarkernas högtidlighet. Om eftermiddagen hade de kommit fram, just i det draget då det glödhvita solguldet börjar afkylas och växla färg, få en rodnande och klangfull skiftning, som förlänar hvarje gren, hvarje blad, hvarje markens strå en underbar glans och kommer hela luften att blomma. Ingen stund på den långa dagen är som den; den har sin ton för sig, en djup och stark som vid slag mot en mäktig klockas malmbrädd.

Nu visste Agneta och Martha intet bestämdt om tiden för deras besök, ty veckor kunde gå om utan att något bud nådde dem från bygden. Men Martha kände maningen i sitt bröst, hon fick ingen ro vid bok eller söm, och när de dammiga och trötta vandrarna mellan de sista furustammarna svängde in i gärdsgårdsledet och ut på den lilla ängsvallen, sprang hon med ett rop i Karl-Olofs armar.

Så hade det blifvit en munter och förtrolig hvilostund kring kaffepannan i ryggåsstugan med nytt från vida världen och ett helt korsförhör från Karl-Olofs sida beträffande Marthas välförhållande och hälsa. Hur var det med hennes bröst? Hon följde väl samvetsgrant doktorns föreskrifter, hvilade, sof och åt och vaktade sig noga för alla ansträngningar? Och för förkylningar se'n, särskildt om kvällarna? De kunde vara väl så svala, äfvenmidt i högsommaren, här uppe på höjderna! Och strålande under hans bekymrade ömhet, hade Martha svarat och bedyrat, och Agneta hade gifvit henne godt vitsord så när som i en punkt: hennes lidelsefulla umgänge med Randa och det öfriga trolltyget.

»Ibland är hon rent som bergtagen för mig, flickungen, och jag vet mig snart ingen råd med alla hennes fantasier.»

Men där hade Martha satt punkt för käromålet med en smällande kyss. »Hvad betyder nu det, Neta-mor, när prinsen är här, som skall befria mig ur berget!» —

Och nu äro de ensamma, de två; andaktsstämda, heligtbäfvande vandra de upp emot solhällen, där utsikten vidgar sig störst öfver Siljan. Solen bestryker redan bergvågorna i väster; skimrande purpurblå hägrar Åsbergets högkam.

Drömmarnas barn äga inga ord i en sådan stund. Uppfyllelsens fullhet förseglar deras läppar. Stumma växla de sina ringar; stumma, med en skälfvande handtryckning, blicka de ut öfver det förlofvade landet.

Brinnande i aftonglöden ligger tystnadens sjö ; vidunderligt är färgernas spel på dess yta. Där är violett och guld, där är rödaste ros och droppande mörkt blod.

En lätt rysning går öfver Marthas skuldror...

»Du fryser, min älskade, kom låt oss gå hem!»TJUGOFÖRSTA KAPITLET

SILJANS MOLNVÄRLD DELAR DALAfolkets själsart — de skarpaste motsatser, de mest oförmedlade lynnesdrag ligga sida om sida och ge den färg och gestalt. Så ädelstenslysande, så ljuft försmältande aftonskyar känner ingen annan nordisk sjö. Med en så storvulen linieflykt, en så järnfast hotfullhet tornar ingen annan middagshimmel sina stackmoln.

Sällsammast är luftarkitekturen, när man glider in på de grunda och speglande vattnen mot Mora låga strand. Äfven om horisonten för öfrigt tilläfventyrs är rensopad, hänger här så godt som hvarje morgon öfver sandreflarna och köpingen ett djärft tillskuret velum, en jättelik vinge, som kastar sin skugga långt ut öfver nejden. Det har formen och buktningen af ett latinskt segel, och medan det samlar älfdeltats jordiga och tunga färger under sin breda bas, förtonar dess krummatrekantstopp i mjölkhvit glans mot den blåa himmelskupan.

Ej heller den septemberdag, då Sten och Karl-Olof anlände till Mora Strand för att med dess ledande män lägga råd om folkbildningsarbetets framfärd, saknade molnstoden sin järtecknande resning, och Sten kunde icke afhålla sig från att söka fängsla dess stolta kontur i en hastig blyertsskiss, under det ångbåten försiktigt paddlade in i Saxvikens trånga hamnbassäng.

Den lille liflige provinsialläkaren var dem till mötes vid landningsplatsen; deras första besök skulle nämligen gälla den nyuppförda sjukstugan, där Borg Anna Olofsdotter sedan tre veckor tillbaka fyllde föreståndarinnans och sköterskans maktpå-liggande kall.

»Välkomna, välkomna till Mora, kära vänner!» hälsade doktorn med eftertryckliga handskakningar. »Vrede hade också tänkt sig ner, men fick förhinder i sista stund. Bad mig hälsa er på det hjärtligaste — väntar oss alla till middag, så fort vi hinner med! Frukost har ni väl fått på båten? Bon! Så är vi redo anträda marschen. Förtjust att få vara er ciceron till vårt lilla samhälles sevärdheter!»

Man tog nu raka vägen upp i köpingen för att närmast bege sig till Klockgropen och Vasastaden, och doktor Sjöström förde alltjämt ordet.

»Från syster Anna har jag naturligtvis också hälsningar; prisar hvar dag min lyckliga stjär-na, som förde henne i min väg. Sköter sig som en hel karl plus en knippa fruntimmer af den vanliga sorten — hela sjukstugans lilla mamma och skinande sol.»

Karl-Olof lyste upp af broderlig stolthet; Sten kände något varmt stiga i sitt bröst. Det tog utlopp i ett bekräftande litet skratt:

»Ja, det är en pockers tös att ha handlag med både sjuka och friska, det kan jag af egen erfarenhet intyga.»

Inom jfå minuter var man framme vid den nyresta bronsbilden af Gustaf Eriksson Vasa, en gåfva af mästaren Leonard Vrede till hans födelseby.

Just på samma kulle, från hvilken Sveriges korade befriare, hetsad som ttt villebråd af den danske tyrannens legodrängar, en bister decemberdag år 1520, medan solbrasan flammade likt en vårdkas öfver Gesundabergets kägla, i ord af förtviflan och eld manade Dalarnas allmogemän att gripa till vapnen för fosterlandets räddning, hade konstnärens skaparmakt låtit honom stå upp på nytt, förevigad i bronsen. Iförd sin Morkarlsdräkt, i

tätknäppt vadmalsrock, omgördlad af slidknifsbältet, med vantar och filthatt kramade i den vänstra handen, den högra spänd till ett örnklogrepp, som ville han hugga den fast i alla tvekande hjärtan, det obetäckta hufvudet trugande framatsträckt och ödesfrågans spänning i hvarje nerv af det lidelseflammande unga ansiktet —sådan stod han där lifslefvande inför dem, och den klara septemberluft, som omspolade det ädla huf-vudet, tycktes ännu genljuda af det sista väckelseskriet från hans skälfvande läpp. Så talade han ännu — i detta ögonblick och allt framgent — den fosterländska hänförelsens ord till alla, som öron hade till att höra, och för Sten och Karl-Olof blef han en strålande uppenbarelse, en sinnebild af den folkbefrielsens lifskraft, som sedan sekler utströmmat från Sveriges hjärta i Siljans minnesrika bygd.

Efter strandpromenadens vindlande gångar, där den första frostnattens gyllenröda löf togo sig en munter svängom, vände man så tillbaka till landsvägsbron öfver Dalälfven, gjorde en titt in i kyrkan för att beundra de gamla bibliska allmogemålningarna, fortsatte genom köpingen söderut och nådde omsider sjukstugan, som med sin lysande nya rödfärg, sina hvita knutbräden och fönsterposter tedde sig helt inbjudande från krönet af en solig backsluttning ytterst i byn.

Anna mottog de kära gästerna långt ute på gårdsplanen och förde dem, blossande af glädje och husmoderlig stolthet, in i sitt lilla rike. »Hoppas' nu, att syster Anna visar oss ordentligt omkring och inte undansticker någonting,» förmanade doktorn skämtsamt. »De här herrarna är nämligen pressens befullmäktigade, .och blir de nöjda med visiten, kanske vi kan få oss en puff i tidningen.»

Man började inspektionen på den präktigaliggverandan åt söder, där ett tiotal tuberkulospatienter, väl påklädda och omstoppade, lågo utsträckta i sina hvilstolar, njutande den friskt spelande luften, det fritt strömmande solskenet i fulla drag. Här mottogos bröstsjuka i mindre framskridet stadium, som hvarje morgon infunno sig från sina hem i omnejden, fingo dricka sin förmiddagsmjölk, genomgå sin liggkur, intaga en kraftig måltid från sjukstugans kök och så på eftermiddagen återvända hvar och en till sitt.

I de tvänne sjukrummen på nedra botten isolerades längre gångna och smittovådliga fall; fyra sängar af de åtta voro redan upptagna. På andra sida förstugan besågs köksdepartementet, där en duktig Morakulla förde kommandot öfver grytor och kastruller.

En trappa upp var de ungas område. Här beredde man dels en tillflykt för friska barn ur tuberkulösa familjer, till dess passande inackordering lät ordna sig ute i bygden, dels vårdades sjuka i en särskild afdelning. Midt bland sina skyddslingar hade här också syster Anna sin kammare, från hvilken hon natt och dag kunde följa minsta rörelse i huset.

Af allt detta fingo nu Sten och Karl-Olof del, och de förträffliga anordningarna väckte deras lifligaste intresse. Doktorn hade själf gjort upp såväl helhetsplanen som detaljritningarna, och de besökandes oförställda beundran gladde synbarligen hans sinne.En iakttagelse var det dock, som framför alla andra fängslade Sten, och det var den strimma af sol, som liksom följde Anna hvarhelst hon gick fram. Bleka ansikten fingo färg, matta ögon lifvades, förgrämda munnar mildrades till stilla leenden, där hennes hand eller blick dröjde på färden genom rummen, och när man slutligen hamnade i barnflocken uppe i öfvervåningen, mottogs hon med ett glädjestim, som ej ens blygheten för de främmande kunde undertrycka.

I en korgbädd i hennes egen kammare hvilade här den yngsta och hjälplösaste af alla hennes patienter, den döda Mårthans Britas tvååriga dotter, en blek och skrofulös liten stackare, som såg ut att kunna släckas af minsta pust, där hon sakta kvidande låg i sin sömn. För ingen af sina skyddslingar gömde syster Anna en ömmare omsorg — det var ju också Martha Bures särskilda förböner, som skaffat Liss-Inga hit, sedan hennes bror flyttat till sin mamma ytterst vid stenmuren kring Siljansnäs kyrkogård.

På tå listade sig Karl-Olof fram till bädden.

»Hur är det med det lilla lifvet?» hviskade han.

»Åh, ännu hakar hon sig fast hvar hon kommer åt,» svarade Anna, »och doktorn säger, att det är goda tecken. Om nätterna när jag ligger här bredvid henne och låter min hand hänga ut öfver sängkanten, så hugger hon tag i

någon af mina

Siljan. II. - 345 - 23fingrar med sin lilla labb och släpper den ibland inte på flera timmar.»

»Ja, du är nog också, om någon, den rätta att hålla henne kvar på vandringsstigen,» sade brodern med värme.

Nu fick man emellertid icke fördröja sig längre i den hemtrefliga sjukstugan på backens krön — tusen små plikter kallade syster Anna i hvarje ögonblick, och herrarna ville ytterligare utsträcka sin promenad till Vasavården vid Utmeland, innan de återvände till köpingen och Leonard Vrede, Afskedets ögonblick blef därför kort, men det rymde i fasta handtryckningar och ljusa blickar en råga af framtidslöften.

Besöket i Utmelandskällaren under de glesnande björkarna vid Siljans strand formade sig till en oförglömmelig högtidsstund för de unga männen. Själfva äretemplet med dess akademiskt stela utsmyckning tilltalade dem föga; dess starkare grepos de af det stora minnets stämning, där de med böjda hufvuden sökte genomborra mörkret i den trånga och fuktdrypande kula, som en gång gömt fosterlandets ädlaste son under sitt låga hvalf. Så tydligt som här hade de aldrig känt fläkten från det förgångna mot sina pannor, och när de genom den branta och slippriga trapphalsen åter stego upp i dagsljuset, var det som om de bleknade färgerna på Höckerts duk undergått en sällsam förklaring och Tomt Mats behjär-tade hustru förkroppsligad trädt dem till mötes ur ramen.

Vredegården var belägen i köpingens midt, och dess stora, välskötta trädgård sträckte sig ända ned till älfstranden. Boningshusets yttre gjorde intrycket af ett förmöget bondehem med karaktäristiska Moradrag, den smärta och resliga kronskorstenen främst att märka. Det inre präglades af ägarens förfinade vanor och öfverlägsna smak, men trots de dyrbara konstskatterna, det utsökta bohaget hvilade öfver det hela en harmonisk måtta, ja, nästan enkelhet, som ingaf en känsla af utomordentlig hemtrefnad och välbefinnande.

I en flygelbyggnad, uppförd af sekelårigt kärnvirke i utvidgad härbrestil, hade mästaren sin atelier, inredd med gamla allmogemöbler, väfnader och husgerådsting, som han samlat på sina vandringar kring bygden. Bakom hufvudbyggnaden ned emot älfstranden lågo dessutom radade några ålderdomliga Morastugor, ett eldhus, en skvaltkvarn med flera — intressanta, men utdöende byggnadstyper, som Vrede från skilda håll tillvaratagit och här åter sammanfogat till ett etnografiskt litet friluftsmuseum.

Efter en reverens för husets fru och en rundtur mellan de gamla byggnadsmärkena sutto nu de fyra männen bänkade i den rymliga atelier-hallen, där middagens fulla solljus genom det låga gafvelfönstrets blyinfattade små rutor i en bred flod vällde fram öfver golftiljorna. Värden själfhade tagit plats i en massiv stabbestol midt i solflödet, och förunderligt syntes det Sten och Karl-Olof att iakttaga, hur väl han passade in i denna omgifning! Bägge voro de ju från hufvudstadens konstnärliga och litterära kretsar gamla och förtroliga bekanta med Leonard Vrede, med den vidtberömde mästaren, den fulländade, en smula blaserade världsmannen, afslipad och mondäniserad genom resor, studier och framgångar i tvänne världsdelar. Men den Leonard Vrede, som här mötte dem i sin hembygds enkelt klädsamma allmogedräkt, den hvita vadmalströjan och knäbyxorna, det styfva läderförskinnet och de långa damaskerna, var en helt och hållet ny uppenbarelse, en ny människa. Nytt var det manligt öppna draget öfver den envisa kullerpannan, ny den frimodigt ljusa blicken ur de djupliggande ögonen. Energisk och fast, som skuren i masur, stod hvarje linie fram kring den kärfva munnen, den kraftiga hakbågen — »moravirket lyser igenom parisfernissan,» tänkte Karl-Olof.

Nytt var också det språk han talade. I hjärtevarma, okonstlade ordalag gaf han uttryck åt de känslor för födelsebygden, som besjälade honom, de band, som ännu förenade honom med folkroten, från hvilken han var vuxen, och hvilka inga afstånd, inga yttre växlingar, inga än så lysande förmåner ute i den stora världen förmått afslita. Morapojke var han född och morapojke ville han förbli till sin sista dag! Det var hans lifs störstastolthet att tillhöra Dalarnas ädla gamla allmogestam och hans fagraste dröm att en gång kunna återgälda något af den dyra tacksamhetsskulden.

Tyvärr var det dock så litet, endast styckeverk, han kunde uträtta på de korta mellantider, det förunnades honom att vistas i hembygden. Men därför hade det också gladt honom mer än han kunde beskrifva att se män sådana som Sten Stålfelt och Karl-Olof Borgman med hela sin ungdomliga entusiasm träda fram för Siljansfolkets sak,

med en sådan målmedvetenhet och offervillighet ta upp det stora folkbildningsverket. Åhjo — de behöfde ingalunda förringa sitt arbete! — han hade haft talrika bevis på, hur vidt dess verkningar redan sträckt sig, hur lärdomarnas och föredömets goda frön började flyga ut kring bygderna och mångenstädes föllo i god jord.

Från Dalarna måste den också komma, det kände och visste han, den nationella resning, den sociala förnyelse, som Sverige suckade efter, och som i tidens fullbordan af splittrade landsändar och stridiga samhällsklasser skulle uppbygga det nya fosterlandet, till dess alla dess söner i anda och sanning kunde känna sig som ett land och ett folk.

Så afslöjade den i det dagliga umgänget så ordknappe och afmätte Leonard Vrede för de tre själsfränderna, för läkaren, Sten och Karl-Olof, sitt hjärtas hemligaste konstnärsdröm, sitt lifs innersta lidelse, lerklumpen ur Morajorden, af hvil-ken han var formad. Ju mer han talade, dess varmare skälfde hans röst, dess starkare lyste hans drag af den frambrytande urelden.

Och dessa, de förstodo honom, de kände ju som han, de drömde som han, de spejade som han efter den nya tidens morgonrodnad öfver de blåa bergen. De sprungo honom till mötes med öppna hjärtan och famnar, de fröjdades öfver, att nu se förbundet slutet, kedjan af händer och hjärtan knuten kring hela Siljans rund, allt från Mora Strand vid älfvens nordliga inlopp till Leksandsnoret vid dess sydliga utflöde.

Nu skulle man hålla ihop och arbeta vidare med fördubblad kraft och »takt i dansen»! En föreläsningsförening för Mora hade Vrede och doktor Sjöström redan bildat, och under den kommande vintern skulle man kunna byta föredragsserier och föreläsare de olika orterna emellan i ännu rikare och mera befruktande växelbruk. Hemslöjdssträfvandena här uppe voro likaså på god väg; en väf- och hushållsskola hade Vredes syster Brits Karin, med broderns och svägerskans understöd, nyligen fått i gång, och hennes unga elever voro synnerligen intresserade och läraktiga. En så kallad garnfond hade man också inrättat, från hvilken ortens kvinnor erhöllo hållbara, växtfärgade garner på kredit till hemväfnad efter goda gamla (allmogemönster.

Och så hade man ju tidningen, först och sist Viljan, den mäktiga vägrödjaren och predikaren*där ingen arm eller stämma nådde! I sanning uppmuntrande var att bevittna, hur dess outtröttliga agitation så småningom tog skruf, hur till och med de sömnaktigaste och lojaste började lystra till väckelseropen; hur nykterhetssaken gick framåt och vann terräng genom dess verksamma stöd, hur ungdomen förkofrades i själftukt och allvar och begynte få upp ögonen för sanningen, att endast genom ett uppriktigt arbete på egen bildning och utveckling ledde vägen till full och mannavärdig frihet och medborgarrätt.

Och äfven i rent ekonomiska och praktiska ting, icke minst viktiga såsom det bärande underlaget för alla högre etiska sträfvanden, hade Viljans lärdomar visat lyckosamma resultat. Som nu i skogsvårdsfrågan till exempel! I åratal hade Vrede förgäfves sökt förmå sockenbönderna att göra något för de kala skogsmarkernas återförsättande i skogbärande skick, tills ändtligen nu i sommar, tack vare tidningens uppryckande artiklar i ämnet, han till en början fått dem att gripa sig an med den stora brändan åt Eldrishållet, rekvirera frö pch arbetsledare från skogsvårdsstyrelsen och prdna med nysådd och plantering till hösten.

Ja, Viljan, den var ovärderlig, och hvarhelst Leonard Vrede kunde värfva en ny prenumerant, nästla in ett exemplar i en afkrok, dit den ännu, inte hade trängt, där tvekade han inte ett ögonblick att öppna på pungen. Det var en sådd,där man kunde vara säker om skörd intill tjugonde och trettionde kornet.

På detta vis bytte man tankar, erfarenheter och förhoppningar om det stora arbetet, för hvilket de alla nitälskade, och Sten och Karl-Olof kände sig förunderligt styrkta och eldade genom Moravännernas uppmuntran och sympati. Karl-Olof fick mod att utveckla sin skyggaste framtidsdröm om en folkhögskola för all Dalarnas ungdom på Tibblebergets sluttning; doktor Sjöström såg redan sin sjukstuga växa till ett väldigt folksanatorium, ett bålverk mot arffienden tuberkulosen, från hvilket -läkedom och hälsokraft skulle spridas öfver hela provinsen; och till sist framlade Leonard Vrede, på det lifligaste understödd af Sten Stålfelt, planen till ett stort gemensamt ungdomsmöte i Mora Strand för alla Siljanssocknarna vid midsommartiden nästa år, förenadt med en omfattande hemslöjds- och konstutställning och en pristäflan .i gamla låtar för vallhorn och fiol.

Nästan med jubel greps och fastställdes detta förslag om en storartad generalmönstring af ungdomshärens skaror, ett närliggande och handgripligt mål att sträfva till, att inrikta den stundande vinterns arbete mot, ett enande och lyftande program för alla offervilliga och goda krafter. Redan i nästa nummer af Viljan skulle man uppdraga de stora grundlinjerna för det blifvande mötet och samtidigt öppna en fri diskussion om föredragsämnen och andra detaljer.Efter en feststämd, men på grund af den knappa tiden hastigt expedierad middag i det vackra konstnärshemmet togo så Sten och Karl-Olof eftermiddagsbåten tillbaka till sitt land igen. Deras gästfria Moravärdar följde dem i det längsta, och medan »Gustaf Vasa» gled ut på den spegelgrunda och hälft uppslammade lagunen mellan Klubbholmarna och Mora Strand, växlades från landningsbryggan och akterdäcket uthålliga afskedsviftningar med tack för en dag af oförgätligt och betydelsefullt utbyte.

Den septemberklara morgonen hade nu vissnat ned till en jämnmulen, men stilla och fukt-ljum afton, och ångaren plöjde sin väg genom de dyningsvaggande vattnen som genom en bädd af smält och vismutskimrande metall. Sollerön hägrade, lyft emot synranden, och dess hvita kyrktornsprick dallrade som en snöflinga öfver Gesundabergets gråraggiga mössa. När man kom ut på Storsjön, blef luft- och skymningsspelet rent sinnesförvillande; moln och vatten, strandlinier och bergkonturer hvälfdes om hvarandra och sammanblandades, till dess alla jämnviktslagar syntes upphäfda och man själf knappast visste, om man på en undervattensbåt genomkorsade djupen, om man simmade på ytan eller med ett flygskepp skar luftlagren.

Efter den sedvanliga af stickaren till Rättvik vändes stäfven definitivt mot hemleden. Natten började nu sänkas allt tätare, återställde undersina tunga vadmalsveck den rubbade naturordningen. Lanternorna tändes. Sten och Karl-Olof stodo tyst drömmande längst fram i fören, följde bogvattnets glitter i ljusstrimman, som liknade en dans af eldflugor genom allt det bläcksvarta, eller spanade rätt ut mot Östervikens slukande mörker.

Men se där! — plötsligt ljusnade det vid den södra horisonten; ett svagt flackande skimmer spelade öfver himlaranden, växte och bredde sig, steg allt högre under molnhvalfvet, blef allt mera flammande och rödglödande. Det måste vara en eldsvåda åt Leksandshållet — men hvar? Månne i kyrkbyn — eller längre bort — i Edshult — kanske i Tibble?

De få passagerarna på båten skockades samman, började ängslas och gissa, peka och tvista. Enhvar hade sin mening som han envist höll fast vid, och det hjälpte föga, att kaptenen tog sin stora kikare och sökte genomtränga ovissheten. Hela södra himmelshalfvan var nu illuminerad, och det kunde godt vara en hel by, som stod i lågor!

Med förtviflad fart dunkade båten framåt. Alla jäktade och drefvo på, och maskinisten brassade, så mycket den gamla fyren och ångpannan tålde. Nu trängde klämtslag fram från klockstapeln på älfnabben, ängslande och förstämda; kyrkuddarnas strandkontur steg hotfull och mörk mot det röda eldskenet, hela inloppet skimrade som glödgadt vin.Det blef en bullersam och brådskande tillläggning. Det var nu tydligt att eldhärden låg längre bort; svarta rökmoln med ett regn af eldflagor stego upp bakom ångsagen. »Hvar brinner det?» skrek man från däck ned till landningsbryggan. »Vet inte,» svarade en röst ur tumlet. »Di säger, att det skall vara i Tibble eller Ullvi.»

Ändtligen kom man då i land! En aning, som nästan gränsade till visshet, hade slagit sin klo i Karl-Olofs hjärta. »Borg—gården — Borg—gården —» klämtade det för hans öron med envis entonighet. Sten försökte lugna honom, öfverbevisa — det kunde ju vara hundra andra platser det gällde! Men han endast skakade på hufvudet och tog till att springa, närmaste vägen nedåt efter älfstranden.

Sten följde honom. På alla stigar och vägar vimlade det af människor, som rusade åt ett och samma håll, fram mot eldhafvet, liksom bländade och förhäxade. När de två vännerna hunno upp på stora landsvägen och öfver bron vid ångsagen, kom en spruta från Noret skramlande hack i häl efter dem, piskor hveno, hästar durkade.

»Hvar brinner det?» kastade Sten ånyo en flämtande fråga till de förbijagande.

»Hos nämndemans i Borggården,» skrek en stämma svaret.

I detsamma slog en skyhög eldpelare rätt upp framför Tibbleberget. »Jag visste det,» stönade Karl-Olof, där han andlös störtade vidare.TJUGUANDRA KAPITLET.

DET BLEF ALDRIG FULLT UTREDT, hvad som orsakat eldsvådan på Borggården. Antagligen hade någon af drängarna varit oförsiktig med elden vid hästarnas kvällsfodring, ty i stallängan bröt det först löst och kastade sig därifrån öfver till boningshuset pch det bakomliggande härbret. En Guds lycka var det/ att vädret var så lugnt, och att regnet började strömma framåt natten. Tack vare dessa omständigheter och ett energiskt släckningsarbete lyckades man begränsa elden till de nämnda byggnaderna, under det »gammelstugan», ladugård och loge samt alla kreatur och människolif undanrycktes lågorna.

Bland det frivilliga räddningsmanskapet var det ingen, som i rådighet, mod och outtröttlighet kunde mäta sig med Sten Stålfelt. Han ordnade vattenlangningskedjorna, drog fram sprutslangarnatill de farligaste punkterna, trängde djupast in i eldhärdarna, förutsåg allt, ingrep öfverallt. Och först långt fram på morgonsidan, när hvarje vidare fara kunde anses af värjd, lät han förmå sig att tänka på hvila.

Genomdränkt från topp till tå, nedrökt och trasig, steg han in i »gammelstugan» för att låna några torra plagg ur Karl-Olofs garderob före hemfärden i den kalla höstmorgonen. På huggstabben strax inom dörren, midt i bråten af sammanvräkt husgeråd, satt nämndemannen hopsjunken, öfverväldigad af nattens ansträngningar och sinnesrörelse.

»Hur är det, far?» frågade Karl-Olof vekt. »Kom in i kammaren och lägg er i soffan; I kan godt tränga till några timmars sömn efter all vedermödan.»

»Ja, nog kan jag det,» svarade den gamle, stötte kryckkäppen i golfvet och reste sig tungt, »men jag tränger först till att trycka näfven på honom, som vi kan tacka för, att vi nu till minstingen har det här taket att luta vårt hufvud under.»

Och famlande med darrande fingrar drog han Sten Stålfelts sotsvarta hand till sig och kramade den eftertryckligt.

När Sten omsider åter kom hem till sitt i bagargården, fann han öfverst bland dagens post på skrifbordet ett bref, hvars gammaldags sigillförseglade konvolut bar faderns spetsiga, en smula oviga handstil. Det var eljes alltid modern, somuppehöll korrespondensen med regelbundna och långa bref, riktiga små konstverk af öm och själfull stil och proppade fulla med kära detaljer liksom en julklappslåda med alla slags smakbitar från hemmet. En epistel från den gode ryttmästaren var alltså en så pass sällspord företeelse, att sonen, trots tröttheten, genast måste bryta den och rned en viss oro ögna igenom de få raderna:

»Min käre Son!

Ehuru ,Du väl vet, att jag är en trög brefskrifvare, måste jag dock nu taga till pennan för att säga Dig, att jag är ganska missnöjd med de underrättelser om din nuvarande verksamhet, som på olika vägar kommit fram till mig. Att Du bytte bort officersvärjan, mot penseln, fick jag ju finna mig uti, men att Du nu i sin tur lagt bort målningen för tidningsskrifvarens och demagogens bläcksud-deri, det stämmer alldeles för illa med vår gamla släkts stolta traditioner, för att jag stillatigande skulle låta det passera. Tro mig, det följer ingen ära eller tillfredsställelse af ett arbete, som endast går ut på att sprida missnöje med det bestående, och jag ber Dig allvarligt besinna, att hvad som möjligtvis kan förlåtas den ungdomliga obetänksamheten inom mindre nogräknade kretsar, icke anstår en ättling af en af fosterlandets äldsta och ärorikaste släkter.Här hemma är för öfrigt allting sig likt, utom att jag på sista tiden känt mig en smula trött och nedsatt. Jag gör dock fortfarande dagligen mina ridturer och tar min lilla whist då och då med kammarherrn på Boarp, öfversten pch kyrkoherden. Från Valter kan jag hälsa Dig, vi hade just bref i går. Han har nu fått förflyttning till legationen i Paris och gör en vacker carriére. Din Mor hälsar Dig också hjärtligt och dessutom sändes Dig en förhoppningsfull hälsning från

Din tillgifne Fader.»

Nästan lättad lät Sten papperet glida ur sina händer. Det var således icke något allvarligt sjukdomsfall eller dylikt, som han till hälften hade fruktat. Detta med faderns missnöje var ju naturligtvis också mycket ledsamt, men som någon öf-verraskning kom det icke. Han hade själf länge känt, att det måste komma en dag och bäras som ett oundvikligt offer för den stora saken; äfven en och annan vemodig liten vändning i moderns senaste meddelanden hade låtit honom ana den växande spänningen i Rörholmsatmosfären. Nu skulle han emellertid ta

sig riktigt god tid en dag, $krifva ett förtroendefullt och utförligt bref till fadern, i hvilket han ville klargöra den verkliga innebörden af det pågående folkbildningsarbetet, så att den gamle aminstone själf kunde skapa sig en mening och inte behöfde lyssna tilldumma och vrängda skvallerhistorier. Ja, det skulle ,han göra! Och med den föresatsen gick han ändtligen till hvila och somnade ögonblickligt och djupt som ett godt barn.

Det var emellertid det underliga med det där brefvet från fadern att det i dagar och veckor drog en lavin af stridiga känslor, af självfransa-kan och sinnesoro efter sig för Sten Stålfelt. Åt självfva utgångspunkten — den oundgängliga brytningen mellan den gamles aristokratiska konservatism och hans egna demokratiska tendenser — ägnade han, som sagdt, inga lönlösa bekymmer. Men liksom den ytligaste rubbning af en öfverupphettad vätska med ens kan komma hela dess massa att sjuda upp och råka i svallning, så satte denna lilla stöt från yttervärlden de hittills lugna, men af en hemlig eld genomglödgade djupen i Stens inre i den häftigaste rörelse. Minnen, drömmar och syner jagade som bubblor genom hans själ, det klara blodet blef feberhett och grumligt, och hans hjärta hastade än framåt i dansande takt, än sackade det tillbaka i klenmodig tvekan.

Det var Anna Olofsdotter, som med ens bröt sig igenom och uppfyllde hans väsen, splittrande den trygga jämnvikten i hans känslo- och stämningslif och bringande torr och brännhet sveda, ljuf och försmältande vällust.

Åter och åter såg han henne inför sig — ljus, klarögd, mild och god skred hon fram mellan sina patienter, och solstrimman följde henne öfverunga och gamla, bleka och trötta ansikten. I sådana stunder syntes det honom, att en nästan drottninglik värdighet utstrålade från den kullriga lilla pannan, att hennes gång var en ädelboren jungfrus fria och stolta gång mellan blommande örtagårdssängar, och det fanns endast en i världen, med hvilken hon kunde förliknas i ömt och högt behag — med modern, den hittills oförlikneliga !

Men i nästa stund var stämningen en annan. Det var den enkla flickan af folket, han då målade upp inför sig — naturlig, frisk och behaglig, det var sannt men dock utan den säregna förfining, det obeskrifbara något, som endast den yppersta kultur och seklers rasfullkomning förmå gifva. Bakom denna landtliga uppenbarelse reste sig faderns förnämt distinguerade gestalt; hans blick hade den oförstående kalla likgiltighet inför en främmande värld, som var Sten så välbekant, och till denna fullblodsaristokrat skulle sonen, »ättlingen af en af fosterlandets äldsta och ärorikaste släkter», träda fram med den vadmalsklädda allmogeflickan vid sin hand... nej, det var ogörligt, otänkbart, och hvarje rest af medfödda betraktelsesätt, af nedärfd klasskänsla i Sten Stålfelts inre reagerade vid den orimliga tankebilden!

Åter en annan gång föraktade och bespottade han sig själf för sitt hjärtas vankelmod och omanlighet för den lumpna lifssyn, som lät honom sätta de ihåligaste konventionella formler framför äkta

Siljan. 11. —* 361 — 24personliga värden. Var det verkligen möjligt, att ännu så mycket af den gamla surdegen lådde kvar vid honom, att den unkna luften från ståndsfördomarnas traskamrar trots alla vädrande friska vindar ännu bet så fast i hans herredräkt? Just den rätte mannen att gå ut för att upplysa folket, lära det att finna sig självt i sin mänskliga rätt och höghet!

Och var det möjligt att han, Sten Stålfelt, som själf känt den unga kvinnans lisande hand på sin feberpanna, som af ljuset från hennes klara och trofasta ögon ledts ut ur dimmorna vid dödsflodens strand, ett ögonblick kunde förgäta den tacksamhet, han var skyldig Anna Olofsdotter?

Men hvarför tala om tacksamhet, hvarför söka bedraga sig själf med detta ljumma och bleklagda ord? Är det tacksamhet som — liksom nu! — kommer hjärtat att spritta upp likt en hund vid ljudet af sin herrinnas steg och i jublande språng störta henne till mötes? Är det tacksamhet, som lånar vildsvanens breda vinge för att i hvarje stund kunna sträcka ut bortom skog och sjö, till dess åtminstone en pennspets får snudda vid den muntra röken från de sjukas röda hem på Mora högsta strandvall? Åhnej, det var nog ett annat namn, man brukade gifva åt dylika förnimmelser, ett banalt och utslitet, ett bländande och outgrundligt...

På detta sätt rådbråkades den lilla muskel i Sten Stålfelts bröst, som eljes plägade göra sinurfjäderstjänst med så taktfast spänstighet, allt medan veckor och månader gingo. Den maktpåliggande och mångsidiga dagliga gärningen fick dock därför ingalunda försummas. Tidningsarbetet hade aldrig varit mer kräfvande än nu;

ungdomsmötestanken hade rundt om i bygderna mottagits med glädjande sympati, men en oaflåtlig agitation var likvisst af nöden för att inom allt vidare områden förbereda jordmånen och utså de frön, som skulle växa upp till skördar af kunskap, välstånd, hälsa och glädje. Sten var oupphörligt på resande fot för ,att |än här än där i orterna bilda kretsar af föreläsningsföreningen, af hemslöjds- och nykterhetssammanslutningarna, stödja och uppmuntra, ordna och organisera. Karl-Olof stod honom troget bi; han var outtröttlig som artikelförfattare i Viljans spalter, manade fram de stora minnenas föresyn, öppnade strålande perspektiv mot morgondagens segrar. Han tog till och med upp sin folkhögskoledröm, fick den att förtäta sig till en och annan kontur, så småningom lösgöra sig ur utopiernas dimvärld. Agneta hade efter fäbodvistelsen med förnyade krafter gripit sig an med knyppelskolan, väf- och färgningskurserna, och den permanenta mönsterutställningen i tingsbyggnaden var henne därvid ett värdefullt stöd. Kyrkoherden Boreus och doktor Sjöström, Tora Länder och Per Danielson — alla visade samma glada offervillighet af tid och bekvämlighet för att genom själsodlande eller praktiska föredrag öfver skildaämnen bereda äfven de aflägsnaste bysamhällenas innevånare några väckelsens och lyftningens högtidsstunder.

Där spordes nu också åtskilliga tecken till, att den unga folkrörelsen omkring Siljans stränder började ådraga sig uppmärksamhet långt utom ortens och landskapets gränser. De stora tidningarna i hufvudstaden hade behagat observera tillvaron af den frimodiga lilla kollegan i Siljansdalen och ägnade då och då några farbroderligt välvilliga rader på sin notisafdelning åt Viljans käcka kamp och företeelserna bland Öfre Dalalagets ungdom. Där kommo hjärtliga och uppmuntrande bref till de unga ledarna från politici och vetenskapsmän, författare och konstnärer, som frivilligt erbjödo sina tjänster som tillfälliga föreläsare, löften som med tacksamhet mottogos och äfven delvis infriades. Och (flerstädes i grannprovinserna begynte likartade strömningar uppstå; från Värmland och Västmanland, från Jämtland och Härjedalen ingingo hälsningar ,och förfrågningar, som efter hand växte ut till en både dryg och tidsödande korrespondens, den likväl Sten och Karl-Olof med aldrig svikande beredvillighet och rådsnarhet skötte.

Medan alltså en obestridlig framgång i mångt och mycket följde deras arbete, saknades å andra sidan ingalunda anledningar till bekymmer och oro. En af dessa var den ekonomiska. Det hopsparade lilla kapital, som Sten Stålfelt med så glädtigt mod hade offrat på tidningens startande, varredan förtärdt, och det gällde nu att draga sig fram med de inflytande prenumerations- och annonsmedlen. Dessa kunde emellertid för ett så nytt företag .ännu icke vara betydande, så mycket mindre som afgifterna satts till de lägsta möjliga och en stor del af upplagan fortfarande spriddes i form af friexemplar. Mot årsslutet stramade ekonomien allt kännbarare till, och en vacker dag stod Sten Stålfelt alldeles rådlös inför pappersbrukets senaste kvartalsräkning.

Det var en regngrå och blåskall novemberdag, Sten hade just på morgonen haft en af sina sedvanliga hjärtvärkar, och så skulle nu detta också komma till råga på allt eländet! Det behöfdes sannerligen ingen fysionomisk skarpblick för att i hans ansikte afläsa det låga barometerståndet, när han vid tretiden kom ned till sin middag på gästgifvargården. Fröken Lovisa såg genast, att där var något kapitalt i olag, och hennes moderliga barm häfdes af deltagande suckar för »den käre herr artisten».

Innan Sten hunnit afsluta sin måltid, hade hennes bekymmers höjd tornat sig till beslutsamhetens djärfva spets, och det var sedan endast ett ögonblicks verk att infånga honom på utgåendet, dra honom med in på det lilla kontoret och slå dörren i lås.

»Nu skall herr artisten sitta ner där på stolen,» kommenderade fröken Lovisa, »och så säger han mig rent ut, hvad det är som fattas honom.Jag har nog länge sett, att han inte är sig lik, men i dag är han rakt som förbytter, och det må vara aldrig så oförskämdt af en gammal matgumma som jag att lägga sig i unga herrars affärer, så har jag nu föresatt mig, att jag skall ha besked i saken och se till, om den inte kan redas upp som allting annat här i världen, förstår sig.»

Sin bistra sinnesstämning till trots kunde Sten icke undgå att draga på munnen åt den lilla gästgifvarrådinnans myndiga ifver och tog lydigt plats på den gamla länstolen framför skrifbordet, medan fröken Lovisa segnade ned på fällklaffen mellan kassaskåpet och dörren.

»Åh, kära fröken Lovisa,» försökte han afvärja, »visst kan man ha sina förargligheter ibland, om det också inte är

någonting att fästa sig vid eller tala om.»

Men fröken Lovisa var icke den, som så bekvämt lät afspisa sig, den enda utgången var till hälften spärrad af hennes solida rygg, och efter ytterligare fem minuters förhör med många slingringar och krumbukter från herr artistens sida hade hon lirkat ur honom den nakna sanningen om Viljans krångliga affärer och den infama pappersräkningen.

»Och för en så'n struntsak skulle nu herr artisten gå och oroa sig, han som har så mycket annat viktigt att tänka på, när gumman Lovisa har flere pluringar på banken, än hon vet hvar hon skall göra af! Herre Gud, den rara Viljan,visst blir den en utmärkt affär, bara den får tiden på sig, det kan väl till och med en idiot begripa — en så fin och präktig tidning! Och mycket hellre sätter jag då in mina slantar i en så gagnelig sak, om jag också skulle få vänta på räntorna de första åren, än jag lägger dem på hög till ingen nytta i Kopparbergsbanken. Nej, nu får herr artisten inte göra mig disperat och' sätta sig på tvären, för då förstår jag han inte extimerar en gammal mamsells enkla vänskap. Utan tack skall han ha för den stora glädjen, om jag får vara med på ett hörn — man kan väl också ha en smula kommenalanda, fast man bara ä' fruntimmer, förstår sig.»

Hur skulle nu Sten svara och handla inför denna trohjärtade välvilja, denna öfversvallande hjälpsamhetsifver? Han gjorde ett försök att afböja, och fröken Lovisas vänliga små ögon skymdes af missräkningens bittra tårar; han föll undan, och hon sken lika hastigt upp af en strålande, förnöjelse, som gassade varmt ända in till hjärttrakten, strök en pärla af nästippen med afvigsidan af labben och grep hans hand, som om hon aldrig ville släppa den.

När Sten sedan sträfvade hemåt genom mörker och blåst efter den ödsliga apoteksvägen, hade det kommit en helt annan melodi i de hvinande stråkdragen. Hej! — sjöng vinden — lifvet är ändå inte så dumt, och gumman Lovisa är en första klassens hedersjputa.Hvad för öfrigt Viljan beträffade, så kunde det icke bli tu tal om, att inte den hade en vacker framtid för sig och att fröken Lovisas slantar där stodo lika säkra som i Sveriges rikes bank! Vänta till nyåret bara, skulle man få se! Hör, hur stormen blåste i sina horn — det var den nya tidens framryckningssignaler, det var brusande vind i de unga viljornas segel!

Ett par, tre dagar efter denna episod mottog Sten den telegrafiska underrättelsen om ryttmästar Stålfelts till Rörholm plötsliga frånfälle genom hjärtslag. Inom några timmar måste han kasta allt ifrån sig, lämna tidningen, föreläsningsföreningen, hela det löpande arbetet för de närmaste veckorna i Karl-Olofs händer och själf med första tig ila söderut till faderns dödsläger och den öfversiggifna modern.

På Borggården hade lifvet så småningom kommit i sina gamla gängor efter eldsvådan. Man hade fått tränga sig samman i »gammelstugan» så godt det var möjligt; nämndemannen delade kammaren med Karl-Olof, i köket residerade pigorna, och åt drängarna hade inredts en provisorisk afbalkning intill ladugården.

Oodt var det, att rågsådden och höstplöjningen redan voro öfverstökade, att hela jordbruksårets lugnaste tid hade inträdt, så att Karl-Olof kunde ägna några timmar hvarje dag åt de talrika göromålen inne i Leksandsnoret, där han hade tillgång till telefonen i Stens arbetsrum och bättrediktarro än hemma i trångboddheten. Emellanåt kom också Martha öfver och hjälpte honom, utsträckte till och med ett par gånger besöket till Tibble och Borggården, och Karl-Olof gladdes åt att iaktta, hur lätt och snabbt hon vann insteg i den gamles hjärta, och hur den tunga blicken under de buskiga ögonbrynen ljusnade vid hennes åsyn.

Nämndemannen hade tidigare låtit falla ett och annat ord om att återuppföra den nedbrunna mangårdsbyggnaden; både till detta och till den nya stallängan skulle timmer afverkas och framforslas, så snart föret efter jul blef stadigt i skogarna. På sista tiden hade han emellertid blifvit helt hemlighetsfull och fåordig med afseende på sina byggnadsplaner, gick i timtal och vankade uppe på berghällan ofvanför landsvägen, syntes grubbla och spekulera. En måndagsmorgon när Karl-Olof som vanligt bröt upp för att bege sig af till Leksandsnoret, öfverraskade han fadern i liflig öfverläggning med Mates Nils, ortens välbetrodde bergsprängare och grundläggare; med måttband och famnstake stegade de fram och tillbaka på granitplatån, mätte och gestikulerade. De voro så upptagna, att de icke ens märkte honom, där han passerade strax nedanför på vägen.

En vecka senare uppenbarade Mates Nils sig åter, nu åtföljd af fyra arbetare. De bägge drängarna fingo också gripa sig an, och där började en vidlyftig grundläggning till en byggnad, somlofvade att bli väl en half gång större än det gamla boningshuset.

»Jag tycker det blir liksom lite friare och ljusare där uppe på sluttningen,» var allt hvad Karl-Olof fick ur den gamle som besked på sina förvånade frågor. Och då han ytterligare ansatte honom beträffande de stort tilltagna utrymmena, löd det enda, återkommande svaret: »Alltid nog blir det väl bra till något!»

Och med det orakelspråket måste Karl-Olof, liksom alla andra, tills vidare låta sig nöja.

Midt bland det hopade arbetet fick Karl-Olof nu också stjäla sig tid till korrekturläsningen och den sista konstnärliga retuschen af sin nya diktsamling »Jord män», hvilken skulle komma ut till julen och därför med all makt måste påskyndas. Hvarannan eller hvar tredje dag mottog han ett nysått ark från förläggaren i hufvudstaden att med omgående post feturneras.

Nu var det så, att hvarken Martha eller Sten hade någon aning om, att detta hans andes barn var så nära sin fullbordan. Det var egentligen under friluftsarbetet på åker och äng den senaste sommaren och våren, bakom plog och harf, vid spade och lie, som dessa lofsånger till jorden samt styrkan och lyckan, som utgå från lifvet vid jorden, hade tagit gestalt i hans själ. Siljans fria vindar hade gifvit dem rytm och melodi, åkermyllans must och det mognande kornets doft hade genomsyrat och kryddat deras strofer. Men när helstSten hade frågat efter fortsättningen till den mäktiga inledningssång, som en gång så lifligt tilltalat honom, hade Karl-Olof svarat undvikande, och äfven för Martha hade han hemlighållit den nya bokens tillkomst — först fullfärdig ville han lägga sitt hjärtas offergärd i den älskades händer!

Hur många gånger hade han icke drömt sig fram till den stunden, när han med det första, ouppskuret fräscha exemplaret skulle få skynda bort till »lilla blå kammarens» helgedom, fånga glädjeblixten och skaldemödans öfverrika lön ur Marthas vidgade blick — och när den kom, hur annorlunda var icke allt än han hade tänkt sig!

Visserligen hade Agneta vid ett par tillfällen på sista tiden ånyo uttalat sin oro för Marthas bröst; den envisa hostan, som efter mjölk- och skogsluftkuren på fäbodvallen nästan alldeles upphört, hade åter tagit till; om kvällarna kändes hennes händer brännande heta, och sömnen var feberaktig och afbruten. De långa vandringarna till alla hennes sjuka och gamla tröttade henne också långt mer än förr; mer än en gång hade Agneta efter en sådan expedition öfverraskat henne ute i förstugan, där hon flämtande andfådd stod tryckt upp i vrån bakom klädhängaren för att hämta sig, innan hon trädde inför systerns ögon. Men inga förmaningar eller böner att skona sig själf hjälpte; hon hade aldrig kännt sig mera lefnadslustig 'än nu, förklarade hon, och alla de därsymptomen voro bara små skräpkrämpor, som hvem som helst kunde råka ut för i höstrusket och som rakt ingenting hade att betyda.

Karl-Olof blef naturligtvis skrämd och hade i sin tur en allvarlig dust med Martha, hvilken dock slutade på det vanliga viset: med kärlekens blinda kapitulation för den ljufvaste af all kvinnolist. Hvem kunde också i längden föra det gråa förnuftets talan med ett par röda läppar hviskande tusen oförnuftiga bekännelser intill ens kind — eller fasthålla skuggsynerna i den fulla dagern från ett par ömhetsstrålande ögonsolar!

Och nu var det en lördag i slutet af november; den trista .hösten hade ändtligen löst respass söderut och naturen för första gången dragit vinterpälsen på, nykritadt burrig och mjäll som en ungkullas söndagsbräm. Karl-Olof hade hela dagen suttit lutad vid skrifbordet i Sten Stålfelts arbetsrum, knappt gifvit sig tid att af bryta för en halftimmes middagsrast hos fröken Lovisa på gästgifvargården. Det var dussintals bref att besvara, ett föredrag att afsluta, tidningsartiklar att nedskrifva, arbete i förskott för en hel dryg arbetssöndag — ty i morgon, i morgon var det han, som ordentligt skulle slå sig lös, fresta det unga föret och hämta skaldelönen i den lilla kammaren i den gamla byn på Björkbergets sluttning!

Bredvid honom på bordet hade nämligen ända sedan morgonens post legat en ouppskuren liten volym, å hvars omslagsblad en plöjare tryckte bil-len i en vårlig teg, medan det enda ordet J o r dmän i kraftigt röda typer flammade däröfver.

Timmarna gledo och lutade mot kväll. Då ringde det plötsligt i bordstelefonen vid Karl-Olofs, sida. Förtumlad slungades han ut ur sin idévärld och ryckte till sig hörluren.

En brusande ström af vindars och rösters sorl störtade lös mot hans trumhinna. Så knäppte det till och blef tyst; några sekunder gingo, och en ensam stämma började tala. Det lät som om den kommit ur ett oändligt fjärran, den var bekant och dock så underligt främmande. Karl-Olof kunde först icke fatta, hvem eller hvad det gällde, satt bara och lyssnade halft förströdt till de upprörda tonfallen, utan att gripa själfva ordens mening. Men så slog honom verkligheten som en glödhvit blixt — det var Agneta som talade, som flämtade, som snyftade! Hans hjärta stannade för att ej med bullret af sina slag förtaga minsta stafvelses ljud, hela hans varelse blef till ett enda stort, lyhördt öra.

Ja, där stod Agneta vid telefonen i kyrkoherden Boreus' expeditionsrum i Siljansnäs prästgård. Blek och skälfvande hade hon kommit springande dit ned, med en sjal surrad om axlarna och hufvudet, utan kappa eller galoscher i den lösa snön, för att finna en närskyld att utgjuta sitt hjärta för, om möjligt få Karl-Olof till tals, innan han hann lämna Leksandsnoret. Och det var naturligtvis Martha det rörde sig om. Nu hade det kommit,nu var det där, det oundvikliga, det förfärliga! Hon — Märthabarnet — hade begifvit sig af om middagen på en af sina vanliga samaritfärder, vändt åter dignande maktlös, fuktblek, skakande af hosta. Knappt hade Agneta fått in henne i salen, lutad i soffhörnet, förrän blodstörtningen var öfver henne. Så mycket hade det ju infe varit, kanske ett par munnar fulla, fradgigt ljusrödt och sönderpiskadt af hostan — men o, det var dock blod, hennes stackars sargade lungors blod, och det var icke möjligt längre att blunda för sanningen! Nu var hon litet bättre, blek och förbi förstås efter det svåra anfallet, men så ljus och leende mild, där hon slumrat in på soffan i »lilla blå kammaren». Nej, så förmådde Agneta icke tala längre, rösten svek henne, måste också genast skynda tillbaka hem, hade bara velat, att Karl-Olof skulle veta, allt, och hoppades han snart kunde titta till dem, om möjligt redan i morgon!

Och i det tysta arbetsrummet i Leksandsnoret vid den spända kopparnervens andra ända satt Karl-Olof, och det var som om hela nattens mörker, ödslighet och kyla under döfvande vågbrus vältrat sig in på honom och slagit samman öfver hans hufvud. Hur var det möjligt, att ett sådant haf af sorg kunde utgjuta sig ur denna enda lilla tråd, som förband honom med yttervärlden; att en kort minut kunde rymma en sådan oändlighet af smärta! Hvad han hade svarat Agneta, det visste han knappast själf; hans tunga hade nästanvägrat att göra tjänst, endast stammat fram några hälft obegripliga ljud om att han skulle komma... naturl... naturligtvis skulle han komma...

Med hörluren alltjämt krampaktigt pressad i den ena handen, med den andra stödjande sitt hufvud, som kändes på samma gång tomt och tungt som granit, satt han orörlig kvar på sin plats, långt sedan samtalet .afbrutits och Agneta åter var ett godt stycke på hemvägen. Till sist restd han sig dock, ordnade mekaniskt papperen på skrifbordet, stoppade den nya diktsamlingen innanför vadmalsrocken, släckte lampan och begaf sig ut.

Hans första klarnade tanke, när han kom till sig själf i den friska kvällsluften, var att genast skynda till Siljansnäs, få en skjuts på gästgifvargården, låna ett par skidor eller vandra till fots — lika godt hur! Men den nästa sade honom, att så kunde han dock icke komma, icke i mörkret midt i natten för att väcka och skrämma upp dem. Hon var ju dock bättre nu, Märthabarnet, det var Agnetas sista ord, hade slumrat in och behöfde hvila, framför allt ostörd hvila! Och med en suck, som nästan ljöd som ett skrik, vände han om åt Tibblehållet för att själf möta en natt utan sömn eller ro.

På söndagsmorgonen redan i dagningen skidade Karl-Olof fram genom den svepningshvita Källbergsskogen på väg till Björken och Pellasgården. Innanför vadmalsrocken hvilade fortfarandehans sångmös sistfödda, men någon värme utströmmade ej längre ifrån dess hjärta till hans hjärta. Hur många gånger hade han icke drömt sig fram till denna stund, och nu när den var inne — hur annorlunda var icke allt än han hade tänkt sig!

När han ett par timmar senare nådde färdens mål, gensköts han ute på gården af Agneta, som ville droppa sin systerliga balsam i hans sår, innan Martha ännu anade hans närvaro. Agneta var nu åter samlad och lugn, litet blek och allvarlig, men med ett oändligt medlidande i sina kloka vänliga ögon, där de forskande dröjde på Karl-Olofs förgrämda ansikte och liksom sade: »Lille bror, icke så häftigt, icke så häftigt!»

I samma anda talade också hennes läppar. Jo hon var nog bättre nu, Märthabarnet, hade sofvit så lungt och djupt som icke på mången god natt och nyss blifvit bäddad ofvanpå soffan i »lilla blå kammaren». Ty i sängen ville hon rakt icke förblifva, ehuru det kanske nog hade varit det bästa, åtminstone till dess doktor Sjöström hann anlända från Mora, som han hade lofvat det, före kvällen.

»Och, kära Karl-Olof, var nu tapper och förståndig; låt inte Martha märka allt för mycket af din sorg, som jag så väl förstår. Ännu får vi ju hoppas, ännu kan ju allt med Guds hjälp gå bra, och vi skall pyssla om vårt Märthabarn med lätta och glada händer.»

Ja ja, Karl-Olof lofvade och till och med log, hur bittert det än ryckte i ögonvrån och vid rnun-vinkeln, och så fick han då till en början gå in och drifva vinterkylan ur kläderna framför spiselbrasan i gässbustugan, därpå smög Agneta före genom salen och1 gläntade i kammardörren — Martha låg klarvaken och mötte henne med en blick, full af förväntan!

»Jo, Karl-Olof är här,» svarade Agneta på hennes stumma fråga, sköt honom sakta in i rummet och lämnade dem ensamma.

Karl-Olof sökte ärligt infria sitt löfte. Tappert kämpade han att icke låta sig öfvermannas vid synen af henne, som han höll dyrare än allt i himmel och på jord, så genomskinlig och hvit på sin hvita bädd. Tappert kämpade han, när hon med ett vemodigt litet leende, likt en blek solstrimma på en höstlig dag, vände bort sina läppar undan hans — »nej, inte så, min älskade!» — och sträckte honom handen att kyssa. Han hade ju dock den uppmuntran att se, hur en svag rodnad steg på hennes kind, hur ögonens strimmade iris stjärnlikt tändes och strålade, medan han hälsade henne från den helgdagsklädda världen där utanför och beskref sin skidfärd genom de snöhöljda skogarna.

När han så talat en stund och hon likt en törstig blomma druckit hans ord, tog hon ett hopviket litet papper under kudden och räckte honom. Det var ett bref från syster Anna på sjukstugan i Mora; just nu på morgonen hade hon fått det med kyrkoherden, som, redan innan

Siljan. Fl. — 377 — 25hon hunnit vakna, varit uppe på Pellasgården för att efterfråga hennes befinnande. O, det var ett så glädjefullt bref — Karl-Olof måste själf läsa det! — med hälsningar från Liss-Inga och från Anna, den kära syster Anna, som blåst nytt lif i den slocknande lilla människognistan och nu inberättade, hur Liss-Inga för hvarje dag blef allt större och duktigare.

Och, som det nu led, kom också den andra stora öfverraskningen, diktarbrefvet som Karl-Olof bar vid barmen. Det höll dock på att bli för mycket för Martha; den bleka gryningsskyn på hennes kinder flammade till som af själfva solens frambrytande eld, ögonens källor vidgades till djupa brunnar. Hostan ansatte henne, riste under ett par minuter hela hennes gestalt, men den lilla volymen släppte hon icke. Med bägge händer höll hon den tryckt till sitt bröst, och hur det var, tycktes det som om den lindrade. Angriparen lossade sitt grepp, hon fick åter lisa och luft och föll, flinghvit, men glimmande ljus, tillbaka mot kuddarna.

Karl-Olof, som under det häftiga anfallet ej längre kunnat bemästra sina tårar, förtviflad framstammat smärtskärande kärleksord, rådlös smekt hennes panna, hennes lemmar, var då nästan mera förbi än hon. Snyftande sjönk han på knä vid hennes sida, grät länge och lidelsefullt med hufvudet borradt i filtens veck — brännande, men befriande tårar.Så småningom saktade de dock af; och han kände Marthas smekande hand i sitt hår.

»Sörj inte för mig Karl-Olof! Jag är så lycklig och nöjd; så rik och trygg i din kärleks famn. Sörj inte för mig min älskade!»TJUGOTREDJE KAPITLET

GÅ TYST PÄ TÅ! KNARRA EJ; DÖRR! Blås sakta, vind! Martha Bure är död. Den lilla lyktan, hvars glada och milda sken förnöjt så mångas hjärtan, är släckt och skall aldrig mer lysa öfver människors vägar.

Efter den svåra hemsökelsen i slutet af november hämtade hon sig aldrig fullt. Visst hade hon sina dagar, då hon åter kunde flamma upp, glittra och spela. Hon kunde då ännu ta en kort promenad ned till prästgården för att

språka bort en stund med den pjunksjuka lilla prästfrun och inhämta en smula nytt af kyrkoherden från de kära skyddslingarna ute i bygden. Eller också kunde hon samla alla Agnetas små knyppelelever omkring sig i gässbustugan — storm och ras kunde inte mer komma i fråga, men hon var full af sinnrika och roande pant- och sittlekar, sagor och visor. Däremellan låg hon dock helstoch hvilade på soffan i kammaren eller väl ompälsad i solskenet på förstubron, drömde och läste. Det var Karl-Olofs nya dikter, som voro hennes beständiga sällskap, och det var vid de jublande och starka klangerna från dessa sånger om jordens eviga krafter, om odlarens glada möda och skördarens ymniga lön, som hon själf helt sakta och omärkligt gled utför älfven mot förintelsens bleka kust.

Ingen af hennes närmaste anade dock, att slutet var så nära. Karl-Olof tillbragte hvarje möjlig stund vid hennes sida, och då lyste alltid lågan med fördubblad glans. Doktor Sjöström kom åter ett par gånger under loppet af december och januari, och han fann åtminstone icke tillståndet försämradt. Och själf var hon ju beständigt så blid och ljus, så hoppfull och nöjd.

En dag sade hon till Agneta:

»Jag drömde i natt om den vackra blå kistan med de röda rosorna, som Börtje Mors lilla flicka låg i, då hon begrafdes i våras. En sådan kista skulle jag också vilja ha en gång; jag tycker det är så tungt med allt det svarta.»

»Så får du inte drömma,» sade Agneta, böjde sig hastigt ned och kysste hennes panna, »du skall drömma om de blå sipporna, som Karl-Olof lofvat plocka dig, när det blir vår igen och du blir frisk och duktig.»

Några dagar därefter på sennatten kom densista stora blodvågen, som sköljde henne bort med ens utom jordelifvets synrand.

Nu är det en tidig söndagsmorgon i slutet af februari. Martha Bure har fått sin blåa kista med de röda rosorna; Hins Anders har slöjdat och' målat den med egen hand. Inne i »lilla blå kammaren» ligger hon bäddad, midt bland alla sina Lars-Sonne-taflor, och en liljehvit höghet och ro utstråla från den smala jungfrupannan under den brudaktiga tyllslöjan. Händerna har hon knäppta kring en dignande stor och djupröd ros — Karl-Olofs blomstergärd — men under kudden ligga gömda två nötta dikthäften, som bära det namn, hon oftast nämnde.

En sista gång ha de stått samlade omkring henne, hennes närmaste här på jorden: Agneta, farbrodern, den gamle amiral Bure, som enkom gjort den långa resan från Stockholm för att öfvervara begrafningen, Karl-Olof och Sten, nämdemannen och Anna. För sista gången ha de inpräglat de kära dragen i sina hjärtan, så godt det varit möjligt genom tårarnas slöjor. Men så har Agneta blifvit utkallad af sina plikter som värdinna — gästerna börja strömma till i gässbustugan, där långa kaffebord redan stå dukade — och de öfriga följa henne. Karl-Olof blir allena kvar hos den döda.

Det har varit bottenfruset och öde i Karl-Olofs inre dessa dagar efter dödsfallet, och medan alla andra funnit utlopp och förlösande flöden

— 382 —för sin smärta, har han stått ensam och afsides vid förkasteisens brant. Han har talat och svarat, men själf förnummit sin röst som en främmandes röst, ihålig och dof liksom ur en annan värld. Han har varit död och borta, dock icke hos Martha, utan i en isande mörk och tom natt.

När han så ändtligen blir lämnad ensam vid stoftet af henne, som varit hans lif och allt, men som nu redan sväfvar fram öfver Guds Faders stjärneäng, känner hon, som hette Martha, midt på sin flammande ljusstig en darrning i vingen, vänder sig om och ser längtande tillbaka mot jorden.

I detsamma röner Karl-Olof en sällsam uppenbarelse. Den blåa kistans slumrerska öppnar långsamt sina ögon, lyfter hufvudet och sträcker rosen emot honom. Fram störtar han; endast ett ögonblick — och där ligger hon åter hvit och kall! Men fjättrarna och mörkret remna från Karl-Olofs bröst, befriad andas han ut sin vånda, och gråtens störtskur bryter lös som ett risslande juliregn.

I gässbustugan är nu öfverfullt hus, och Majfcen-pigan, assisterad af ett par ungkullor från byn, slår upp den ångande kaffedrycken i de långa raderna af olikfärgade och omaka koppar, hoplånade från deltagande och

tjänstvilliga grannar. Oplägad får ingen lämna Pellasgården af dessa, som många kommit milslånga vägar för att följa Martha till hennes sista hvilorum. I förstugan, långt ut på gården myllrar det af folk; i hvarminut köra nya slädar in genom porten, sälla $ig nya fotgängare till de redan anlända. Det är så godt som hela traktens allmoge, män och kvinnor, gamla och unga, som på väg till kyrkan möta upp att hedra den aflidna och deltaga i »utsjungningen». Alla känna de ju flickorna Bure; alla gömma på minnet af åtminstone en vänlig' blick, ett soligt leende från henne, som nu ligger stum och blek därinne; alla dela de uppriktigt och trohjärtadt Agnetas och Karl-Olofs tunga sorg.

Emellertid skrider klockan mot nio, och man måste tänka på slutakten för att i rätt tid kunna vara framme vid kyrkan, där jordfästningen, enligt ortens sed, skall försiggå omedelbart före högmässan. Som det icke finns någon möjlighet att rymma alla dessa människor inomhus, har man redt en granrisbädd under den stora linden ute på gården; dit skall nu den öppna kistan flyttas för det högtidliga afskedet.

Hins Anders och ytterligare fem af byamännen, som vidtalats som bärare, följa Agneta genom salen in i »lilla blå kammaren», där Karl-Olof spritter upp vid bullret af deras steg och med en våldsam ansträngning lyckas göra sig till herre öfver sin smärta. Sakta lyfta de den rosiga kistan på sina starka armar — fjäderlätt är hon att taga i, det lilla gudslammet! — den hvita slöjan bredes gfver det vaxbleka anletet, och så föres MarthaBure ut till sin gröna bädd i snön under den kalla, ullgrå februarihimmeln.

Hon är beundrandsvärd, Agneta, i dessa dagar och timmar af gränslös självförnekelse, dem ett dödsfall bringar med sig för de närmast efterlefvande likt den bittra bärman af en redan nog så bitter dryck. Där möter man sitt lifs. största och heligaste sorg, skulle vilja stänga alla dörrar mellan sig och världen för att gå in i sin kammare och utstå luttringens eldskval utan vittnen. Men i samma stund bryter det brutala hvardagslifvet med tusen pockande omsorger och hänsyn in till en, man måste besluta och handla, stycka sig och ge ut sig, medan hela ens själ kvider efter afskildhet och ro. Man måste kanske1 le mot ovetna barnablickar, medan hjärtat sönderslites, stödja förkrossade pannor, medan man själf är färdig att digna.

Då vill det till att äga så ljusa och trofasta ögon, så starka och likväl ömma händer som Agneta Bures. En ovärderlig kamrat har hon också haft i Sten Stålfelt; de sörja bägge på samma enkla hjältevis, behöfva blott byta en blick i förbigående för att ånyo känna sig styrkta och uppresta.

När nu Agneta för en minut blir efter hos Karl-Olof i »lilla blå kammaren», ser hon genast, att hans förstening gifvit vika, och att han ändtligen funnit hamn i sin nöd. Hon fattar hans händer och drar honom till sig, stryker det fuktiga håret ur hans panna. »Så, Karl-Olof, det är rätt!Kom nu och låt oss följa vår lilla syster ut i ljuset.» Och med en uppmuntrande nick är hon åter borta.

Karl-Olof ser sig om. Hela rummet har med ens blifvit så tomt och kallt, de nedbrunna ljusen flämta ännu i draget, en dagsstrimma sipprar in under den mörka rullgardinen. På golfvet skräpa några affallna blad efter kistans kransar, en frän och vissen blomsterlukt fyller luften.

Med en förnimmelse af att för alltid lämna sin lyckodröm bakom sig, låser Karl-Olof dörren. På den igenslagna taffeln i salen ligger Marthas guitarr. Hur var det nu hon sjöng till dess strängar den gången, den första, i den blommande linden? »L'amour est un enfant tromp e u r...» Ja, det var sannt, förkrossande sannt, och äfven när deras kärlekshimmel hvälft sig som mest strålande och sommarblå öfver dem, hade han beständigt kännt mörkret rufva på djupen.

Det är en tafla af kärf och sällsam höghet, som nu ter sig för honom, där han stiger ut på den kringbyggda gamla gården, och den etsar sig in i hans själ med outplånliga linier. På granriskatafalken under det nakna trädet blommar den öppna kistan med sin gåtfulla mask under slöjans tunna veck. Rundt om i snön sluta begrafningsgästerna en mångdubbel krets: männen i sina fotsida rockar med breda, slätrakade ansikten under det tvärklippta långhåret, med pälsmössor och filthattar kramade i sammanknäppta arbets-

näfvar; kvinnorna i sina hvitvingade hufvudkläden, ullbrämade vadmalströjor och vådeldslikt färgflammande sorgförkläden; småbarnen, här och hvar strödda, i rosiga hättor och klocklika gulkoltar. Många,

särskildt de unga, bära kransar och kvastar, konstlösa hembindningar af granbarr, lingonris och mossa, med torra eterneller instuckna som färgstänk i det mörkt gröna. Och öfver hela denna församling, öfver gamla och skrynkliga drag, öfver unga och finhylta, hvilar en enhetlig prägel af allvar och tungt majestät likt en återspegling från självfva det järngrå och låga vinterfäste, som murar sin krypta ofvan de groftimrade huslängorna.

Med sänkt hufvud passerar Karl-Olof förbi leden upp till gruppen af de närmast sörjande bakom kistans hufvudända. Strax därefter brytes den andlösa tystnaden af en tveksam intonering till en psalm, den skälfvande sopranen får understöd af ett par sträfva basröster, allt flere falla in, och snart ljuder fulltonig och kraftig den gamla Wallinska psalmen:

»Så vandra vi all världens väg, Den ena med den andra ...»

När psalmsången tystnat, dyker en kutryggig och hvithårig liten gumma fram vid den dödas hufvudgärd; .det är som om hon stigit upp ur jorden, ingen har sett någon rörelse i leden, och så är hon där! Mor Olsos Kirsti har varit enofta anlitad och gärna hörd förebedjerska vid otaliga »utsjungningar» bygden rundt i sina dar; nu har man dock! ej på tio års tid hört hennes spruckna och darrande åldringsstämma offentligen taga till orda.

Men i dag är lilla Martha död, i dag måste hennes stumma tunga åter tala. I dag är det ljufvaste solskenet på hennes gråa gamlingsstig borta, i dag är den kära gudsengeln åter faren ifrån dem till sin himmelske fader. Så hviskar och klagar hon; som en liten fågelunges pip och kvitter är hennes tal, men icke ett ljud går förloradt för hela den väldiga menigheten, alla ögon bli skumma, alla bröst börja bäfva och häfvas. »Evige Gud, jag lefver, men huru länge, det vet jag icke. Jag måste dö, men när och huru och hvar, det vet du, Herre, allena! Böj min vilja i allt hvad jag gör och låter efter din heliga och kärleksfulla vilja. Hon, som nu slumrar här, var förvisso en af dina utsända att lysa oss före, och våra tröga fötter vilja gå hennes vägar. Rätta oss, då vi afvika, stöd oss, Herre, då vi stappla. Hjälp oss i frestelsen, gif mod och kraft, gif seger öfver världen och vårt eget kött. Oif oss den frid, som endast du kan gifva. Herre Jesu! när vi med dig vandra den smala vägen, så få vi ock med dig ingå genom den trånga porten in i din faders hus och se din härlighet. Amen!»

Så lofprisar hon, och den slitna gamla rösten växer till nästan skrämmande patos, liksom då enliten vind plötsligt kastar sig i en skyhög hvirfvelpelare upp mot himmelen; den krympta gestalten reser sig, det skrumpna ansiktet får lif och eld och de slocknade ögonen återstråla sierskans öfverjordiska syner.

När hon tystnar, höras gråt och snyftningar stiga från alla håll i församlingen, och psalmens slutvers har svårt att samla de upprörda rösterna.

Nu slår det stora afskedets gripande stund. En efter en skrida de närvarande fram till den döda, fälla sin blomstergärd vid kistan, lyfta en flik af slöjan och skåda en sekund in i det bleka anletets outgrundlighet. I ett ändlöst, mörkt vindlande tåg går det fram öfver den hvita snön, och hvar och en, som vänder åter från blicken bakom förlåten, har ett nytt, nålfint litet märke ristadt in vid ögat bland de öfriga lifsärren.

Tiden hastar. De sex bärarna komma med kistlocket, skrufvarna dragas gnisslande till, hammarslagen genljuda. Slädarna börja pinglande köras upp från bakgården, främst de låga, granrisklädda parkälkarna, på hvilka kistan skall forslas. Den spända stämningen lenas så småningom upp under instufningen och ordnandet af den långa processionen — ett liktåg, sådant Björkens gamla by aldrig tillförene skådat det, där det nu i rask fart styr ut genom den granrisströdda portgången, fyller hela bygatan och likt en svart jätteorm ringlar ned för Hallens backkrök mot prästgården och kyrkan.Just som begrafningståget når fram till kyrkogårdsgrindarna; börja stapelns klockor att sjunga. Vid självfva ingången möta kyrkoherden och kyrkvaktaren i ämbetsskrud; den senare ger ett tecken med sin staf och de sex bärarna lyfta kistan från hängslena emellan sig upp på sina skuldror. Högt bära de unga raka gestalterna den lilla jungfrubruden till den väntande öppna griften — högt öfver sina hufvuden och händer som ett dyrbart klenodium.

Och klockorna sjunga Martha Bure ned i hennes kärleks karga jord.TJUGOFJÄRDE KAPITLET.

DET ÄR VÅR I LUFTEN, EN UNDERligt hetsig, öfverdådig och tungsint, solflammande och stormjäktad vår. Osedvanligt lång och tryckande har vintern detta år rufvat öfver Siljansbygden; mäktigare än någonsin ha

snömassorna packats i dalsänkorna och de mörka skogarna; fastare än i mannaminne ha isarna timrat sitt tak öfver tystnadens sjö.

Föga båta dock dessa gubbväldets förskansningar, när den unge solguden rycker an med sitt käcka arbetslag. Med tusen glödande strålspett börja de på en gång bearbeta vinterpansaret, bit efter bit lossnar det i sina fogar, det blir ett rassel och ett klingande, ett forsande och ett brusande genom alla läckor och remnor. Siljans råkar vränga sina kantbrott nedåt under eldflammornas gisselslag — det hjälper till intet! Allt tätare, allt mera svidande drabba de det iipp-

— 391 —luckrade isbandet, till dess en kväll en stormkörare kommer nedrutschande från Elfdalshållet, hugger sin isbill i sörjan mellan Dragnäsholmen och Solkalfvarna och på en enda natt föröder, hvad mörkmakterna sammansmidt under långa vintermånader.

Aprilväder, beklämmande och eggande orosvindar härska ock i de sociala luftlagren. Tidningarna bringa märkliga budskap från de politiska högkvarteren på ömse sidor Kölen; de försumpande ändlösa unionstvisterna anta en allt mera elakartad karaktär; de sedan åratal pågående konsulatförhandlingarna ha redan afbrutits. Underliga rykten om brodersvek, om hemliga rustningar och internationellt intrigspel gå ut öfver landet, det börjar jäsa doft i de tröga svenska sinnena, och en stark nationell strömning märkes stiga och breda sig.

Icke minst den lifaktiga ungdomen omkring Siljan gripes och besjälas af den fosterländska stämningen. Hela vintern har man entusiastiskt och ihärdigt arbetat mot det föresätta målet: midsommarens ungdomsmöte, och tidningen har varit den sammanhållande, ledande och organiserande kraften. Nu är det med ens, som om de politiska vindarna lyfte hela rörelsen upp på ett högre plan. Man begynner allt lifligare känna sin samhörighet med det öfriga landet; kanhända skall det icke dröja länge, förr än Sverige behöfver hvarje trofast hjärta, hvarje kraftig arm hos äfven deringaste bland sina söner, och hvarje sträfvan mot personlig bildning, förädling och förkofran blir ju då äfven en vinst för fäderneslandet och det allmänna bästa!

Dylika tänkesätt inplantar och omvårdar Viljan med orubblig optimism hos sina växande läsarskaror, medan föreläsnings-, hemslöjds- och nykterhetsföreningarna samt de än här, än hvar anordnade praktiska kurserna — i jordbrukslära, trädgårdsskötsel, hälsovård matlagning med flera ämnen — lägga en sund och bärig materiell grund för den spirande folklyckan.

Den öfverväldigande sorg, som drabbat Karl-Olof, förlamar visserligen för en tid hans handlingskraft; som frånvarande går han mekaniskt mellan sina vanda sysslor. Snart kommer dock en dag, då han åter dragés in i arbetet, med fördubblad ifver söker lisa i dess läkekällor, och den afgörande tillskyndelsen blir följande:

Uppe på berghällan ofvanför Borggården har den nya manbyggnaden, sedan virket framförts under högvintern, nu börjat resa sig, solid och präktig på alla sätt, i tvänne våningar med hvar sin rymliga sal, flera större och mindre kammare och ansenliga kallar- och vindsutrymmen. Nämndemannen är emellertid alltjämt lika förbehållsam angående sina närmare planer, och grannarna hviska och ruska sina hufvuden — bestämdt har den gode Borg Olof fått någon skruf lös, då han pågamla dagar bygger sig ett sådant öfverflödigt herrskapshus! Han låter dem tissla och tassla.

En lördagsafton i maj har man hunnit till kroppåsen, och en grön taklagskrans hissas ut genom högsta gafvelgluggen. Arbetarna ha vändt hem efter skälig traktering, men Borg Olof går ännu husesyn kring timmerknutarna. Blå faller vårskymningen under Tibblebergets åskam. Då kommer sonen, drömtung, efter vägen från Noret, dit tidningsbestyren nödgat honom strax på eftermiddagen.

»Karl-Olof,» ropar den gamle, »vill du komma hit upp ett slag!»

Karl-Olof hörsammar.

»Jag har haft taklagsöl här i dag för arbetarna,» säger fadern, när de följas åt in i bygget.

»Jag vet det,» svarar Karl-Olof.

Tysta gå de ur rum i rum.

»Hvad tycker du eljes om stugan?» kommer det efter några minuter från nämndemannen.

»Det är en präktig byggnad,» säger Karl-Olof.

»Ja, nog är det så,» bekräftar den gamle.

De stå nu högst upp på gafvelrummet och blicka ut förbi kransen mot den skymningsslö-jade dalgången, där älfven mäktig och vårsvälld buktar fram mellan sandniporna med glidande timmerdrifter på sin breda rygg.

»Hvad skulle du säga om detta rummet till arbetskammare,» frågar fadern, »det är en vacker utsikt här från fönstret.»»Åh, far,» svarar Karl-Olof, förvånad och dröjande, »och I själf.. ?»

»Och så tänkte jag,» fortsätter den gamle, »att de här andra rummen och utrymmena kanske kunde bli passliga till den skolan, du skrifvit så mycket om, ifall ni nu skulle kunna få i gång den till hösten.»

»Åh, far!» Karl-Olof blir med ens flammande röd; han vet icke, om han hört rätt eller ännu går och drömmer. Skulle han verkligen mena — kunde det vara möjligt!?

»Jag ryms nog godt i 'gammelstugan', jag, framgent som hittills,» tillägger Borg Olof, »och så får det nya också den plats, det förtjänar — om du nu vill taga emot det.»

Nu strålar allt i full förståelse upp för Karl-Olof, han börjar skälfva och snyfta, och så störta tårarna fram.

»Åh, far, far!» är alltjämt det enda han får ljud för, men i hans inre är det, som om en gey-sir af hänförelse, af ömhet och bäfvande vördnad för fadern sprungit i dagen, och, innan Borg Olof hinner hindra det, griper sonen hans hand och trycker den till sina läppar.

Från den stunden är Karl-Olof återbördad åt lifvet, åt arbetet, åt den stora diktar- och konstnärsgärningen, som han och hans vänner tagit upp och lagt på sina skuldror. Väl glimmar ännu under hårsvallet det dunkla pannbandet, som hvar-je äkta lifssorg smider fast om de borne sörjarnashufvuden; väl går han ännu gärna sina ensliga drömstigar bort från solskärpan och dagslarmet. Men däremellan kan han också hänge sig åt verket med lidelsefull kraft, föra dess talan med ögon, som flamma af mod och dådlust. Och när han sedan i de sista majkvällarnas gyllenbleka skymning går pysslande med sina unga frukträd, som nu för första gången brista i blom, kan där öfver hans ansikte komma ett återsken af den milda och höga ro, som endast hvilan vid naturens eget hjärta förmår skänka de sargade och slagna.

Ännu en stor framgång röner Karl-Olofs folk-högskoleplan i dessa dagar. Den glada nyheten om Borg Olofs gåfva af eget hus och hem åt den tillämnade bildningsanstalten sprides genom Viljan ut i världen, och kort därefter erhålla redaktörerna en skrifvelse från Leonard Vrede, som för tillfället vistas i Stockholm, där han öppnat en med lifligaste intresse mottagen utställning af sina nyaste verk. Hjärtligt lyckönskar han Leksandsvännerna till den vackra gåfvan och ber för egen del få bidraga med inkomsten af sin pågående utställning, som han hoppas med säkerhet skall komma att belöpa sig till öfver 5,000 kronor.

Genom dessa bägge donationer kan folkhögskolans öppnande till hösten anses betryggadt, och Karl-Olofs djärfva framtidsdröm, som endast för några månader sedan sväfvade i så dimblått fjärran, synes honom nu i grundfast och tryggad resning täfla med självfva Tibblebergets granithällar.Det är dock icke endast budskap af dylik fridsam och glädjande art; som Viljan i dessa brytningstider bär ut kring Siljans vårliga stränder. De politiska ofridsryktena te sig dag efter dag allt bekymmersammare och hotfullare; den af Sveriges riksdag ännu en gång utsträckta brodershanden har skymfligt tillbakastötts af de norska partigängarna; som därpå i stortinget genomtrumfat sina unionsfientliga lagförslag. När konungen sin plikt likmätigt vägrar stadfästelse, lämnar honom den norska regeringen i sticket, och så kommer då den 7 juni, det stora förräderiets ödestunga dag, som ändtligen låter masken falla från aftalsbrytarens ansikte och drifver alla svenska känslor samman till ett enda stormande lösenrop: allt, allt för Sveriges väl och ära!

Redan flera dagar innan denna sista nyhet genom telegrafens världsnät spinnes ut kring jorden, har ett sällsamt

tal gått man och man emellan i de gamla bygderna vid Siljan. Den i djupet sjunkna klockan har låtit sin stämma ljuda; flera personer ha i nattens tystnad samtidigt förnummit dess varslande toner, och hvad den rösten betyder, det veta alla: upp, upp till samling, I gode Dalamän, ty allvarstider stunda för landet!

Emellertid rycka veckorna med stormsteg fram emot tidpunkten för det stora Moramötet, och på alla händer bedrifvas förarbetena med rastlös energi. Det är uppgjordt, att, medan Karl-Olof tills vidare skall sköta tidningen och öfriga lö-pande göromål i Leksand, skall Sten redan fjorton dagar före midsommar bege sig upp till Mora Strand för att med bistånd af Agneta och den nu åter hemkomna Leonard Vrede ordna den stora konst- och hemslöjdutställningen samt handlägga de tusen praktiska detaljer, som sammanhänga med mottagandet och inkvarteringen af de väntade ungdomsskarorna.

På denna resa åtföljes han af en kär, en dyrbar gäst, som allt från månadens början gifvit det lilla konstnärshemmet i bagargården en ny glans och värdighet. Det är hans mor, fru Sigrid Stålfelt, som, sedan affärerna nere på det skånska familjegodset efter ryttmästarens dödsfall nu blifvit ordnade och äldste sonen, den nya fideikommissarien, tillträdt egendomen, ändtligen tyckt sig kunna följa Stens enträgna uppmaningar och sin egen brinnande längtan att för en tid gästa honom i hans dalahem. Med jubel och alla vårens blomster har hon blifvit mottagen och installerad i Stens egen sängkammare, medan han själf flyttat upp till det lilla gästrummet på vinden.

Med den efterlängtade ankomsten af »lilla systermor» har där också kommit som en stämning af fest och föryngring öfver hela lifvet. Hvardagssysslornas enahanda får ny färg och betydelse i det ljusa skimret från hennes klarblå ögon; de hopade mödorna, de snart sagdt för hvarje stund ökade (omsorgerna bli till en lustig lek och gamman. Som ett par goda kamrater hålla de ihop från mor-gon till kväll; allt skall han visa och förtro henne, allt vill hon lära känna, förstå och dela. Ingen skulle heller gärna i den smärta och spänstiga kvinnan med den flickaktigt friska hyn och det rika mörka håret — hvari de femtio åren endast pudrat några lätta silfverstänk vid de smala tinningarna — ha kunnat ana modern till den unge mannen vid hennes sida, om icke ett så starkt likhetsdrag präglat deras anleten och hela personlighet.

Allt och alla falla henne också till som en drottning, hvarhelst hon går fram; hgines friska, naturligt förnäma väsen verkar lika oemotståndligt på hög och låg, ung och gammal. Fröken Lovisa ägnar henne från första ögonblicket en nästan afgudisk dyrkan; Bagars Lars är färdig att af lutter förtjusning ramla på näsan från sin alltjämt lika nystrålande bicykel, när han i förbifarten lyckas uppfånga hennes leende nick; och stiger hon in — som hon gärna gör — för att få sig en språkstund med Fårbergs Anna bland de gamla mönstersamlingarna i tingshuset, så blir där högtid och solskenshumör för hela dagen!

Förunderligast är dock hennes inflytande öfver Karl-Olof. Hennes blotta närhet är som ett mildt fördelande bad för hans ömmande själ, och den moderligt deltagande blick, han ofta känner smeka från hennes vänliga ögon, medan han sitter lutad öfver korrekturen eller brefskrifningen vid Stens skrifbord, har något af solstrålarnas helande kraft öfver en froströrd vårteg.Äfven på Borggården har fru Sigrid hunnit aflägga ett besök, och nämndemannen har själf ledsagat henne genom det ståtliga bygget på Tibblebergets sluttning — de nya tankarnas, den nya tidens vardande hem, som likt en fågel Fenix stått upp ur det förgångnas aska. En nästan ridderlig artighet har glimtat fram ur de barska rynkorna under hans buskiga ögonbryn, och efter ett par timmars förstående meningsutbyte ha de vid afskedet tryckt hvarandras händer som uppriktiga vänner.

Ännu återstår emellertid uppfyllelsen af hennes hjärtas lifligaste åstundan: att personligen få se och lära känna den unga kvinna, som kommit att intaga ett så stort rum i sonens tankar och känslor. Ty från och med den stund, då Sten på allvar började uppgörelsen med sig själf i sitt förhållande till Anna Olofsdotter, har modern varit hans beständiga och finkänsliga förtrogna. Intet har han dolt för henne af sitt vankelmod och sina strider, intet heller af den segerstarka kärlekens tvingande längtansnöd; och utan att på något vis söka påverka honom, har hon varit hans stöd och trygga tillflykt. Nu har han för längesedan kommit till klarhet med sig själf; för hvarje ny gång som Anna och han råkats under den sistförflutna vintern — vid hans upprepade Morabesök och nu senast vid Martha Bures begrafning — ha de skilts med allt mera frimodigt talande blickar, allt tydligare bekräftandehandslag. Det

afgörande ordet är visserligen icke ännu sagdt, men kunde det icke också vara så godt som öfverflödigt?

Dock nej — icke öfverflödigt! I »lilla systermors» ögon vill han läsa det, från hennes läppar vill han taga det, göra det till sitt och bära fram det för sin älskade: »Nu är du min, och jag är din, ty vi ha bestått profvet inför den ädlaste bland mödrar!»

När fru Sigrid och' Sten med morgonbåten anlända till Mora Strand, mottagas de på landningsbryggan af Agneta, som redan dagen förut kommit till platsen, samt Leonard Vrede, som eftertryckligt förbehållit sig att få bli deras värd under Moravistelsen. Anna är vid denna tid så upptagen af sina patienter och af läkarens sedvanliga förmiddagsbesök att hon ej kunnat tänka på att möta vid ångbåten.

Det dröjer dock föga mer än en timme — använd till en lätt frukost på Vredegården, där husets värdinna på det älskvärdaste välkomnar dem — förrän moder och son midt i gassande middagsvärmen styra färden genom köpingen åt Ut-melandsvägen och sjukstugan.

Det är inte utan en viss bäfvan i sitt bröst, som Anna motsett detta första möte med fru Sigrid. Visserligen har Sten ofta talat om hennes; mildhet och godhet — och mild och god måste hon ju vara, den storsinnade och hjärteädle Sten Stålfelts mor! — men hon är ju dock en hög-ättad dam, van att finna sin omgifning motsvara långtgående fordringar på bildning och förfining, och huru skall väl den lilla allmogeflickans enkla och anspråkslösa person kunna hålla måttet inför så skarpsynta blickar? Alla dessa bekymmer blåsas dock bort med ens ur Annas själ som af en berusande solvind, där hon nu rodnande varm och förvirrad står inför den väntade gästen. Ett ögonblick fäster fru Sigrid liksom forskande sina klara ögon på det täcka unga ansiktet, så drar hon henne till sig med en omedelbar impuls, in i sin famn, kysser hennes panna, håller hennes hufvud fram mellan bägge sina händer och säger: »Så, just så hade jag tänkt mig henne!»

Med strålande anlete står Sten invid och låter sina blickar vandra fram och åter mellan modern och Anna, mellan Anna och modern. Det afgörande ordet — ja, där har han det ju gifvet, tydligare än med eldskrift, i moderns ömhetsskälfvande smekning, i det snyftande svaret ur Annas sällhetsbetryckta bröst, och från denna stund betraktar han henne redan som sin trolofvade brud i sitt hjärta.

Nu måste de naturligtvis först och främst se sig om i Annas lilla herradöme, hvars atmosfär af renlighet, ordning och ljus gör det angenämaste intryck på fru Sigrid. Patienternas antal är under sommaren jämförelsevis ringa — hela vintern har hvarje plats långt i förväg varit påtingad — och Anna har fått en god hjälp vid tillsynenaf sina skyddslingar i Bosl Mia, en sextonårig ungkulla från Morkarlby, som efter att själf under syster Annas vård ha blifvit botad från en hotande lungåkomma nu biträder henne som undersköterska.

När de nå barnkammaren en trappa upp, mötas de redan i dörren af en knubbig gulkolting, som med ett jubelskrik kommer stultande mot dem, men helt hastigt borrar sitt hufvud i Annas kjortelveck vid åsynen af de främmande. Det är Liss-Inga, som nu icke är att känna igen, en så helt och hållet ny varelse tyckes detta hälsoskinande lilla människoknyte vid jämförelse med det skrofulösa stackars pyre, som förra hösten utgjorde syster Annas ömmaste bekymmer.

»Nej, men se på Liss-Inga,» utbrister Sten och vrider fram det motspänstiga lilla rödhättehufvudet, »med henne har du då verkligen gjort några trollkonster! Jag tror aldrig jag förr har sett ett så skinande grannt smultron, åtminstone inte på Siljans stränder.»

»Ja, nog är hon nu duktig och frisk,» sjunger Anna, »men så får jag heller inte behålla henne länge! Tant Agneta tar henne ifrån mig hem till sig i Pellasgården, när hon vänder åter efter ungdomsmötet. Där får Liss-Inga ett stort tomrum att fylla, så nog är det bra, att hon växer sig präktig och stor.»

Efter besöket på sjukstugan fortsätta Sten och hans mor vägen framåt till Katrineberg, enståtlig hvitrappad och herrgårdslik byggnad på en björkbevuxen kulle nere vid sjöstranden, som för tillfället står oanvänd och därför upplåtits till den blifvande konst- och hemslöjdutställningen. I de rymliga salarna på nedre botten och en trappa upp äro fru Vrede och hennes svägerska Brits Karin, Agneta och Fårbergs Anna med en hel hjälptrupp af ortens tjänstvilliga och intresserade döttrar redan i full färd med uppackandet och ordnandet af de från alla håll och

kanter dagligdags inströmmande slöjdalstren, och det står icke många minuter på, förr än äfven fru Sigrid och Sten äro midt inne i göromålen.

Under ett intensivt, men glädjefyldt och allt mera segervisst arbete glida nu dagarna undan, och kvällen före midsommaraftonen kunna Sten och Leonard Vrede vid en sista inspektionsrond genom de festklädda salarna med stolt tillfredsställelse öfverblicka de lyckligt afslutade rustningarna till det stora slag, som i morgon skall stånda, för allt gammalt godt, allt ungt, kärnfriskt och' framtidsdugligt i Siljans minnesrika bygd. —

Hundratals blågult svallande dukar mot en blå himmel med seglande hvita moln; saftfriska björklöfsbågar öfver alla gatumynningar och vägkors; vajande guirlander af blommor och grönt mellan flaggmasternas stolta rader; färglysande kransar och sirliga festoner kring alla dörrar och fönsterkarmar; öfver det hela en flödande midsommarsol, som kommer luften att spela och skälf-va som för ett hvin af ofattligt höga toner från tusen gyllene flöjter — så smyckadt hälsar Mora Strand det stora ungdomsmötets första dag!

Redan från tidigaste morgon begynna deltagarskarorna tillströmma. Från de närmaste byarna komma de gående eller körande, fylla alla vägar och öppna platser med sina dräkters muntra färger, sina ungdomliga rösters hurtigt sjungande tonfall Så börja fjärrböljorna vältra in med döfvande brus. Från Orsa, Rättvik och Leksand anlända löfprydda ångare, fullpackade med människolast; bogserbåtar med väldiga pråmar på släp landsätta den ena ungdomstruppen efter den andra, musikkårer spela, föreningssånger ljuda. Vid järnvägsstationen bringa ändlösa extratåg, från norr och söder, från öster och väster, beständigt nya tusen-den, Elfdalingar och Oxbergsmän, Venjankarlar och Vikingar, Garsåsfolk och Skattungbyare. Det är en oaflåtligt stigande öfversvämriing, en folkvandring utan återvändo, ett oräkneligt uppbåd af hela Öfre Dalalagets allmogehär med klingande spel och flygande fanor.

På slaget tio upplåter den stora konst- och hemslöjdutställningen i herrgårdsbyggnaden vid Katrineberg sina portar, och hela vägen ditut förbi sjukstugan och fram till Utmelandsvården är som en enda brokig bandstolsväf af myllrande människor. Det är icke möjligt att på en gång ge ens en tiondel tillträde, utan måste de gruppvis insläppas och biljettförsäljningen långa stunder afbrytas.I spetsen för den första ronden genom utställningslokalerna går länets folkkäre höfding, som kvällen förut anländt från residensstaden för att personligen öppna ungdomsmötet, och honom följer den samlade skaran af ungdomsrörelsens ledande kvinnor och män, Sten Stålfelt och Karl-Olof Borgman, kyrkoherden Boreus och Per Danielson, Leonard Vrede med fru, doktor Sjöström och Lars Sonne, Sven Eskilson och doktor Karling, Agneta Bure och Tora Länder, Anna Olofsdotter och Brits Karin.

Där äro också kära hedersgäster och tillskyn-dare, verksamma vänner till det stora fosterländska arbetet, söner af Dalom och fjärrsocknes män, som rest långa vägar, från hufvudstaden och lärdomssätena, från Norrbottens ådalar och Sundets strand, för att med sin närvaro stödja de ungas framtidshopp och känna sina hjärtan svälla af vårbrytningens ljuflighet. Där är den frejdade Dalaskalden, Folkarestigarnas och Pungmakarbos folklige diktare, som så som ingen annan besjungit

» — landen, där kyrkorna på stranden stå glimmande som liljan uti sin hvita prakt.»

Där är den bland vetenskapens märkesmän räknade lärde forskaren och kopparbergsättlingen, som under sina gråa hår och sitt i studerlampans sken vissnade lilla gubbansikte gömmer en evigungdoms oförbränneliga entusiasm. Där är den trosflammande jordbruksaposteln, som ägnat ett helt lif af jättemödor åt småbrukarnas sak och att med lära och gärning predika jordens underbara evangelium. Där är den vidhjärtade militäre resetalaren, som tagit sin fosterländska värnplikt som en helig mission och offrar hvarje från officerstjänsten ledig stund åt ett outtröttligt folkförädlingsarbete. Där äro riksdags- och tidningsmän, präster och läkare, författare och konstnärer — mångfaldiga på skilda platser och under skilda villkor sträfvande samhällsrepresentanter, förenade dock alla af ett gemensamt och oslitligt hjärteband: sin tro på den goda viljans slutliga seger och på fosterlandets förnyelse, storhet och lycka genom ungdomens vårliga frälsarmakt.

Sist i skaran, högrest och högtidsvärdig, skrider den gråyfviga gamla vinterbjörnen, nämndemannen Borg Olof

Karlsson, stödjande på sin kryckkäpp med den vänstra armen och vid den högra förande Sten Stålfelts ungmöaktigt strålande mor.

I den luftiga och vida trapphallen, som likt en ljusgård stiger genom hela byggnadens höjd och kring hvilken de öfriga salarna och rummen solfjäderslikt gruppera sig, ha taflorna och skulpturverken fått sin plats — idel hembygdskonst af dalaborne mästare. Icke ens skåningen Sten Stålfelt, som för öfrigt endast deltager med ett par mindre landskapsdukar, vill erkänna sig som ett undantag från denna regel — »ty vid Siljan harjag blifvit född på nytt!» försäkrar han med ett öfvertygande leende.

Här möta alla de unga konstnärsviljorna, som från akademier och storstadsboulevarder vändt åter till naturen och slagit upp sina ensliga tält i hemlandets dalar. Här susa högvallarnas allvarstunga skogar; här klinga skällor och kula låtar; här stiga valborgseldarnas bleka offerlågor ur vårdkasbergens blånande förvårsnatt. Här skratta spiselglimtar i svartbruna stuguvrår; röda hättor och hvita tänder lysa. Här enas rörflöjt och tarmsträng, längtansvisor och polskrytmer till en brusande symfoni, en enda mäktig lofsång till Siljansbygdens ära.

Här äro också de mognade och vidtfrejdade mästarna: Lars Sonne med sin ljusa hemlifskonst, sina blixtrande uppenbarelser om hvardagstingens oändliga innehåll och skönhet; Leonard Vrede med sin suveräna trollkarlsteknik. Ja, framför allt Brits Leonard, den infödda Morasonen, hela socknens stolthet och afgudade hederspojke, som förmåtts att ensam fylla den öfre hallen med en genialisk sammanfattning af ett världsfamnande konstnärsskap. Från getarpojkens första färg- och formdrömmar — den med bärsafter kolorerade bålde ryttaren, den med täljknifven karfvade träbysten af gamle byskolmästaren — får man följa hans utvecklings lejonsprång genom lerans och bronsens, genom penselns och etsnålens stigande klarheter ända fram till de senaste verkens monumen-tala slutstenar: modellen till den på Mora kyrkvall resta Vasastoden och den gripande midsommarnattshymnen: »Kring majstången i Gesunda by».

Nu vidtar rundgången, rum efter rum; sal efter sal, genom den betydande hemslöjdsutställningen; och hvarje nytt steg afslöjar nya särdrag af den provinsiella folkkaraktären; märkliga utslag af ett källfriskt; ur självfva naturgrunden porlande skönhetssinne. Hur känneteckna icke de lugna, smånätta mönstren, de försiktigt dämpade färgerna i Morasalens väfnader det betänksamma, nästan blyga i Morafolkets väsen, den inbundna naturens begränsade linier! Hur tala icke de gamla Morauren med deras trygga gång och säfligt klingande timslag om sina mästares hederliga pålitlighet och orubbliga lugn! Hur återspegla icke de vidgade ytorna, de djärfva linierna i Orsaspå-nadens mönster de stolta skogarnas och bergens, de stolta sinnenas resligare art! Älfdalen rinner med sin mörka älf genom den dystra randningen i dess sparsamma väfkonst. Det leende öppna Rättvik, det solglittrande Leksand blända med sina färgers och mönsters bjärta rikedom, sjunga och jubla beständigt nya melodier i gult och grönt, i rödt och hvitt. Malung bäddar sina pälsverks hvälfvande drifvor, och Gagnef och Mockfjärd dikta hela den strålande rena dalavinterns friskhet och varma stuguro in i sina knytningars skira frostblom och gränslösa tålamodsprof. Och hur spinna

Siljan. II. — 409 - 27ej de sirliga linnelänkarna med deras ålderdomligt klingande namn — Tulipanaros och Fem-go-vänher, Jerusalemsmur och Tysk krona — tanketrådarna tillbaka till längst förflutna dar, till riddartider och Vasatider, till klosterlegender och medeltidssagor. Ur Nås; nästan mjältsjukt beklämda färgskala i brunt och svart predikar läseriets tunga lifssyn, skrämmande och mörk som de eviga helvetesstraffen. Men stiger man så in i Flödas lustgård, ljuflig och tusenrosig som ingen annan dalanejd, då blir sinnet åter spelande gladt, ty här slår skönhetsglädjen ut i sina naivaste, omedelbaraste och älskvärdaste former. Här blommar hvarje våd, hvarje handsbredd tyg af sefirgarnens grannaste färgprakt; på »krus» och snirklar och lustiga påfund är ingen ända och alla skicka de en stråle af idyllens förnöjsamma solsken direkt in i betraktarens bröst.

Så blir denna timslånga vandring genom Morautställningens salar till en mångmila färd genom allt Dalarnas land; natur och folk bikta sina hemligheter, och förståelsen och beundran bland gästernas skara växa sig innerligare och starkare för hvarje steg.

Landshöfdingen ger också de kraftigaste uttryck åt sin egen och öfriga inbjudnas glädje öfver det betydelsefulla fosterländska verk, som inledts genom den pånyttfödelse af den gamla allmogeslöjden, hvarom dagens utställning

bär så vackra vittnesbörd. »Hemtrefnad, hemkärlek och välståndspira ur en sådan sådd, och ett fyrfaldigt rungande lefve är det minsta, hvarmed vi nu kunna hedra de män och kvinnor, som med aldrig tröttnande entusiasm och offervillighet först brutit väg genom den stenbundna marken.»

Hyllningsropen skälla mellan trapphallens väggar; alla måste trycka Stens och Karl-Olofs, Agnetas och Brits Karins händer, och i strålande feststämning beger man sig åter ut i det fria för att af den myllrande folkströmmen låta sig föras tillbaka mot köpingen, där ungdomsmötets högtidliga öppnande vid Vasastaden nu närmast förestår.

När det gamla tessinska tornet liksom med kopparlurar ropar middagstimmens tolftal ut öfver Mora Strand och slätt, bjuder den öppna platsen kring den store folkbefriarens i bronsen stöpta bild ett skådespel af obeskriflig glans och mäktighet. Från alla håll ha människofloderna nu förenat sina vågor i den historiska Klockgropens bäcken; i tusental och åter tusental rycka ungdomshärarna upp kring den gröna kullen, från hvilken höfvitsmannen, än i dag som fordomtima, låter sin stämma ljunga: Upp, upp till samling, I gode Dalamän, ty allvarstider stunda för landet! Och hvilken värdig och ljus högtidlighet öfver dessa bidande unga anleten, hvilket rikt och festligt färgspel öfver de margfaldiga dräkterna! Öfver all förväntan ha maningarna att åter taga de gamla dräktformerna till heders rönt efterföljd rundt omi socknarna; knappast en slimsklädd på tio kan upptäckas i lederna, och de, som finnas, sticka sig församgda undan bakom de nationalklädda kamraterna.

Morakarlarna i sina ljusa vadmalströjor och styfva förskinn, Morakullorna i hvita öfverdelar, röda snörlif och gröna eller blåa förkläden på de svartveckiga kjolarna bilda så att säga ränningen i denna människoväf, som likt en brokig vepa breder sig öfver hela marknadstorgets vidd. Af inslaget äro de närmaste sockenränderna de starkast framträdande: Orsakvinnornas egendomligt nunnelika hufvuddok och hvita bröstlappar, Rättviksflickornas struthättor och grannt tvärrandiga förkläden, Leksandskullornas rosiga halskläden och männens mörka långrockar. Men sedan finnas rikliga mellantrådar af oändligt skiftande art. Där skugga väldiga Flodakråkor öfver finhylta ungmödrag, medan hela dräkten blommar af den grannaste flora från halskrage intill kjortelfåll. Där täfla Gagnef- och Flodakarlar med sina stickade tröjärmars strödda stjärnmönster, medan Qagnef-kullornas vidunderligt bjärtfransade hufvuddukar lämna all konkurrens bakom sig i trolsk prakt. Bodajäntornas röda ullgarnsvalkar kring det till-stramade hårfästet ge äfven de ungdomligaste ansikten ett lillgammalt uttryck, som de klarblå kjolarna med de flammande förklädesränderna göra sitt bästa att motväga. Där lysa Jernakattunernas blomstervåder bredvid konstlösa skinnförkläden,där blanda sig blombladslätta Malungshättor med trulsiga yllehucklen, där spänna kritade långstrumpor och broderade sämskskinnsbyxor öfver manligt muskulösa lår och vådor. Där är en outtömlig växling af former och färger, ett tvärsnitt genom dussintals vidt skilda bondekulturer, möjliga endast i ett landskap, där bergen bygga murar mellan nästbysgrannar och där hvarje dalgång fångar solljuset i sin särskilda lutningsvinkel.

Nu öppnar sig, om än med möda, en fåra genom människohafvet, och företrädd af sin blåa fana tågar den månghundra man starka folkkören fram till det reserverade området vid kullens fot. Den väldiga sångarskaran har åstadkommits genom sammanslagning af de mindre hembygdskörer, som jämsides med nykterhets- och föreläsningsrörelsen bildats på olika platser kring Siljans rund, och efter föga mer än en timmes samsjungning under kyrkans hvalf känner den sig nu redo att eröfra själfva himmel-en med sina toner. En förväntansfull tystnad sänker sig öfver församlingen, anföraren springer några steg uppför sluttningen, höjer sin taktpinne — och »Du gamla, du fria» stormar det löst som ur ett enda jublande bröst! Vågring utom vågring ryckas skarorna med i den unisona sången; med ett tordönslikt crescendo stiger tonsvallet, kastar sitt klangskum mot den blåa skyn, och när det sista »Jag vill lefva, jag vill dö i Norden !» bristande förklungit, är det, som om själfvahöfvidsmannens bronshand där uppe på krönet af kullen darrade i sitt örnklogrepp.

Landshöfdingens axelbreda gestalt dyker nu upp invid stenblocket, som uppbär minnesstoden. I några varmhjärtade ord, som den kraftiga stämman svingar ända ut till åhörarnas yttersta leder, hälsar han Dalaungdomen välkommen på den helgade mark, där gamle kung Gösta en gång talat till deras fäder. Älska Sverige i nöd och lust! — det är läran, som här själfva stenarna predika. Och med ett lefve för fosterlandet,

tusenfaldigadt af ungdomshären, ändar han det korta anförandet.

Detta är droppen, som kommer den våldsamt stigande känslofloden att öfversvämma; detta är gnistan, som tänder hänförelseglöden i flamma. Man måste brusa ut, man måste gifva elden andrum, skola icke hjärtana sprängas! Och förlösningen bor i sången. Befriande hvina rytmerna, »en dalastorm af lust och fejd», sådan dalasångaren framför andra gifvit den själ och tunga i sin stolta Morahymn:

»Vår höfvidsman är käck och ung. Följ med oss, lyckovind, och sjung för höfdingen och hären!

Nu leker sommar kring hans stod. Vi tro, att än vid myr och flod vår uppbrottssång kan dåna god, om onda tecken sia. Blås då på nytt från Mora strand, du friska nordan, som vårt land kan rensa och befria!»Efter denna stämningsstarka introduktion fullföljes ungdomsmötets festspel i sol och fröjd och lagbunden frihet enligt programmets på förhand uppdragna hufvudlinier. Som ingen inomhuslokal; icke ens kyrkan, på en gång skulle kunna rymma de tallösa skarorna och dessutom såväl de medverkandes som ämnenas antal är öfverflödande rikt, har man sörjt för, att flera olika uppbyggelser och förströelser samtidigt bjudas på skilda platser, och öfverlämnat valet åt den enskilda företagsamheten och intresseriktningen. Medan alltjämt nya hundratal strömma ut till utställningsbyggnaden vid Katrineberg och i dess ljusa salar låta sig fägnas af konstens och handaslöjdens skönhetsvärden, fylla andra det väldiga templet till sista plats för att njuta af en berömd mästares orgelspel och den stora folkkörens ståtliga prestationer. Efter älfpromenadens lummiga gångar, på alla öppna platser och lindor, i gästfritt upplåtna gårdar och täppor, hvarhälst en grupp träd eller en timrad vägg ger en strimma skugga, lägra middagsfriska sällskap omkring matsäckskorgarna och skinnsäckarna; hela luften sjunger af skratt och glada rop. Men glädjen är allestädes värdig och okonstlad; för ölf läskor och brännvinspluntor ges i dag ingen trafik, och det enda rus, som kommer i fråga, är lifsmodets och solskenets, som flödar öfver gamla och unga.

På eftermiddagen kalla åter skilda uppläsningar och föredrag efter hvars och ens smak ochsinne. I templet talar en frejdad andlig märkesman öfver ämnet »Sveriges kyrka», vidhjärtade och manliga ord om den svenska reformationens grundare och befästare, Gustaf Erikson Vasa, och om det svenska prästerskapets höga uppgift att än i dag föra hans verk framåt i evangelisk frihet och lefvande kärleksväsen. I tingssalen, hvars nakna stelhet förunderligt besjälas genom den af Leonard Vrede utförda och skänkta stora väggmålningen: »På Mora kyrkovall», predikar den vidtomtalade jordbruksaposteln inför en andlöst lyssnande åhörarskara öfver mottot »Ljus och jord» ett icke mindre beaktansvärdt evangelium — det intensiva småbrukets framtidsmöjligheter af berg-ning, välstånd och lycka för otaliga af Sveriges söner, som nu icke se annan utväg än en modlös flykt till det stora emigrantlandet i väster. Imanuelskapellet samlar en talrik menighet omkring en af den svenska nykterhetsrörelsens ledande män ; i Ordenshuset möter den ryktbara Uppsalaprofessorn och dalasonen ett tacksamt auditorium för sitt föredrag om »Kulturglädje», och när omsider talarstolen bestiges af den allbekante Stockholmsskalden och uppläsaren Samuel Fallenius, som på sitt oemotståndligt medryckande sätt framsäger några af sina egna och Karl-Olofs bästa fosterländska sånger, känner jublet inga gränser, och endast den omedelbart förestående samlingstimmen för aftonens festtåg till dans.- och lekplatsen ute åSandängarna kan i sista stund förmå de hänförda ungdomsskarorna att utrymma salen.

I den mot bergen lutande aftonsolens mildrade sken ser den store folkbefriaren för andra gången under samma dag all Dalarnas ungdom fylkas kring sina fötter, blomstersmyckad, glädjestrålande ordna sig till ett ändlöst tåg och med klingande musik och vajande fanor i sin spets draga bort till lekarna och midsommardansen. Tvärs! igenom köpingen, förbi kyrkan och öfver landsvägsbron med den mäktiga utsikten öfver älfven går den glada marschen, och när de första leden redan hunnit målet och sprida sig öfver den af floddeltat kringskurna ängsmarken, ha de sista ännu icke lämnat uppbrottsplatsen vid Klockgropen.

Af flinka händer vridas nu kransar och gröna länkar, den jättelika majstången pyntas och reses under döfvande jubel mot den sidenbleka skyn. Musikkåren tar upp en rungande dalpolska; här och hvar falla byspelmännen i med felor och klarinetter, med nyckelharpor och bälgspel. En sällsam yra griper den väldiga menigheten; kvinnor och män, unga och gamla finna hvarandras händer; alla fötter börja röras, alla hufvuden vagga i takt; snart kännes själfva marken darra och gunga — och i den ljusa natten tråda him' mel och jord och människors

barn en midsommardans utan like i Mora häfder.

Äfven Sten och Anna ha ryckts med i detstora sinnesruset och dansat med hvarandra, som om de två vore ensamma allt under himmelens fäste. Nu ha de vändt tillbaka till det glada folk-lifvets verklighet, vandra under pausen arm i arm genom de myllrande skarorna, trycka vänners händer, byta hjärtliga ord, leenden och hälsningar.

Där få de ändtligen tillfälle att lyckönska Per Danielson och Tora Länder, som komma drifvande liksom de, tätt slutna i det slitande vimlet. De tu äro nu ett lyckligt nyförlofvadt par, förena till hösten landtmannakurserna och trädgårdsskolan i ett nytt vidgadt hem på Lerdalsbergets sluttning.

Där stöta de på Bagars Lars — sannerligen är inte också han med! — fastlänkad vid sin stålhäst, som han lirkar framför sig midt genom värsta trängseln.

Se där — borta i brynet af den lilla björkdungen omsider en smula mera luft, en glesnad ljusning vid yttergränsen af människohafvet! En grupp herrskapsklädda åskådare står ett stycke af-sides, en gäll kvinnostämma för ordet, skratt och utrop klinga.

Sten hinner icke undfly sitt öde. Öfverstin-nan Brunhjelm — ty det är hon med öfverste och uppvaktning ur Leksandsnorets sommarsocie-tet — har redan upptäckt honom; den långskaftade lornjetten tycks tjänstgöra lika oförvitligt vid alla tider af dygnet. Som med en lasso fångar hon in honom med sin falsettrösts snara, och han måste lyda och följa.»Se, där ha vi ju den store artisten och den snälla syster Anna — kärt att ändtligen få göra honnör för dagens utmärkte generalissimus.»

Sten hälsar och ler, Anna blossar och niger.

»Allt för smickrande, fru öfverstinna! Edert älskvärda intresse öfverskyggar således förfarande våra förehafvanden, trots att konstnärerna blanda sitt kludd i den landtliga taflan.»

»Mer än någonsin, det kan ni vara öfvertygad om. Jag har för öfrigt en bekännelse att göra er — ni vet, att jag alltid är så där oförskämdt uppriktig — jag har ändrat mening, sedan vi senast sprakade i ämnet!»

»Ändrat mening?» Sten ger henne ett frågande ögonkast.

»Jo, jag har börjat tro, att man kanske ändå måste vara ett stycke konstnär för att forma folköden, och att inte alla de bästa taflorna hamna på Nationalmuseum.»

Det har kommit en hjärtlig, nästan varm klang in i öfverstinnans trumpettoner, och Sten betraktar henne öfverraskad.

Då nickar hon endast tyst och räcker honom sin hand, som han trycker med en vördsam bugning.TJUGOFEMTE KAPITLET

SOM EN ÄDELSTEN LIGGER SILJAN, tystnadens sjö. Oändligt stilla, oändligt blå och solmättad är dagen, midsommarfestens och det stora Moramötets andra dag.

Vid fyratiden på eftermiddagen styr en underlig flottilj från ångbåtsbryggan i Mora Strand ut på de speglande och grunda vattnen kring älfvens och Orsasjöns gemensamma utlopp. Befälsfartyget utgöres af en af flottningsföreningens bogserbåtar, som på släp för en väldig pråm, rundt sin solida plankreling majad med friska löfruskor. Kring dessa storpampar kretsar en hel svärm af roddbåtar, äfven de pyntade med blommor och grönt, och alla farkosterna, stora som små, äro fyllda af en feststämd och nationalklädd menighet, mestadels ungdom.

Sedan de allvarligare förhandlingarna afslutats med förmiddagens högmässogudstjänst, dendärpå följande stora festkonserten och till sist ett sammanträde i ordenshuset i och för rådslut om nästa möte, äro nu de af deltagarna, som icke omedelbart måste återvända till aflägsnare hemorter eller föredra Sandängarnas idrottslekar och dansplan, på väg till Gesunda, den ålderdomliga fäbodbyn vid foten af Gesundaberget, där den utlysta täflingen i gamla låtar för fiol och vallhorn skall äga rum i den naturomgifning, som bäst stämmer med deras eget kynne.

På den pustande bogserbåtens däck tronar det helas anordnare och upphofsman Leonard Vrede med fru, och kring dessa synas bänkade Sten Stålfelt och hans mor, nämndemannen, Karl-Olof och Anna, Agneta och Brits Karin, de resande prisdomarna och gästerna samt ett tjugutal af de till täflingen anmälda spelmännen och vallkullorna.

Bland dessa sistnämnda märkas många originella och ålderdomliga typer, ty den folkliga musiken i Siljans nejd har varit en döende konst, med hvars mästerskap endast några få af de gamla ännu sitta inne. Men nu skall också för den gry en pånyttfödelsens dag, de nationella klangernas och rytmernas tilltäppta källsprång skola åter rensas och öppnas och deras flöden befruktande friska bära nya ingifvelser, nya krafter och värden till den svenska tonkonsten.

Främst bland spelmännen ter sig Peros Jerker från Leksands Ullvi med de hvita hårtestarna ochskäggkransen böljande långt ned öfver den broderade vadmalskragen; honom en värdig sidoman är Frost Anders, den 80-årige mästaren från Östnor, som redan för mer än femtio år sedan spelade Karl XIV Johans porfyrsarkofag från stenbrotten i Ålfdalen till lastageplatsen i Oefle hamn, och som allt sedan dess delat sitt lif mellan sina kära Moraur och sin ännu kärare fela. Mycken uppmärksamhet tilldraga sig också den rödskäggstubbige och klippske Drändj Olof i sin uråldriga Malungsdräkt med svart jacka, hvita byxor och hög »kyrkstorm», Ryss Anna från Sollerön med sitt 200-åriga, med dalrunor ristade bockhorn och sitt skrumpna pergamentsansikte, som icke synes särdeles mycket yngre, samt den skinande frodiga Rullpers Margit från Oxberg med sitt bastanta skinnförkläde och svårhandterliga oxhorn, ur hvilket den starkaste manslunga knappast förmår pressa en ton, under det hon ur dess krumma rör framdrillar långa jodlande riturneller med skrattande röda läppar.

Så spela spelmännen upp en munter skänklåt; långt ut öfver det glimmande vattengolfvet, som nu vidgar sig mot Storsjön mellan Dragnäsudds ormhufvud och Solleröns sköldpaddsrygg, dansa och piruettera, surra och svärma de okynniga tonerna. Inom kort svänger flottiljen in i Gesundaviken. Med spegelfoten i djupet lyfter Siljansbergens förste sin skogkrönta panna mot den strålande skyn; rätt in mot dess. hjärta, där vattenran-dens bälte midtskär dubbelbilden, styr man och landar vid brofästet nedanför Qesunda by.

Genom den backiga bygatan, där bräkande fårahjordar förskräckta ta till fötters för det sällsamma tåget, mellan silfvergrå gamla huslängor, brunnspel och härbren drar man så upp mot berget, in i den svalkande ljufva skuggan af dess yfviga barrskogsrock. En risslande å möter med källfrisk hälsning från höjderna, och, efter en halftimmes vandring, öppnar sig en ängsglänta med en hänförande utsikt öfver Siljan och den nedom liggande byn.

Här är den utsedda platsen för dagens täfling, och man töfvar nu ej att skrida till verket. En gammal höskrinda släpas ut från den lilla ladan i skogsbrynet och placeras i midten — det blir tribun för de uppträdande! Tre kullerstenar rullas fram #f kraftiga unga armar — hedersplatser för prisdomarna! Rundt om lägra sig åhörarna i en väldig ring — ett teatergalleri utan like med den högtidliga högskogen till mur och till tak Guds fria himmel!

Först kommer hornlåtarnas af delning; en efter en ropas de täflande fram, äntra upp på tribunen och aflägga profvet. Endast tvänne män deltaga i denna täfling — alla de öfriga äro vallkullor, och de afgå också med en glänsande seger.

En underlig, en trolsk stämning af vildmarksenslighet, af sagomystik och längtansdrömmar bor i dessa vemodiga toner med ekon från grånandetider. Som på mjuka, men starka skogsfågelvingar lyfta de upp i soldiset, stå ett ögonblick tvekande stilla och dyka så in i skogsdjupen, bort mellan bergen, där de höra hemma, och där besläktade lockröster svara dem i ett allt aflägsnare fjärran. Men i lyssnarens bröst lämna de kvar ett ljuft kval som efter en droppe förspilld lycka.

Rullpers Margit och Ryss Anna taga här hufvudprisen, och mysande af stolthet och tillfredsställelse undfå de ur fru Vredes händer under ljudliga bifallsrop de frikostigt tillmätta penningbelöningarna.

Nu är turen hos fiolspelarna, och denna täfling blir både långvarig och hård. Nästan allt hvad öfre Dalarna gömmer af folkberyktade naturvirtuoser har nämligen lystrat till den utsända budkaflen, och yrande polskor, nigande gammelvalser, lunkande brudmarscher och springande skänklåtar rycka fram till en brokig långdans

öfver den gröna skogsängen. Deras egenartade rytmik med de ojämna taktgrupperna och de oftast en helton uppstämda g- och d-strängarna, som förläna en sällsam klang åt de enkla instrumenten, förfela ej sitt intryck pä de ovana främlingsöronen. Det är något af självfva den otämda Dalälfvens breda makt och pojkaktiga nyckfullhet i dessa tonflöden, än sakta kretsande i edornas bakvatten, än sprutande och bändande bland klippstrandens brötar, än stormande fram i yr och vårlig fullhet.

Mästermannen har man dock spart till sist,Peros Jerker och Frost Anders, och när dessa gripa fast om stråkar och hjärtan, då finner man, att äfven här slutdomen blir en självfklar sak. Som två samkungar, hufvudet högre än allt folket, gå de rätt fram till den stora segern; och först sedan dessa gudabenådade bland dalasjälens aflyssnare, hyllade med en storm af applåder från alla de närvarande, mottagit sina hederspris, följer de öfriga pristagarnas långa och jämnspelta rad.

Det börjar kvällas. Ungdomens länge återhållna danslust, ytterligare eggad af den smittande strängalåten, måste ändtligen tillfredsställas. Banan röjes fri, kullerstenarna undanvältas, höskrindan tjänar fortfarande som den yppersta musikestrad, och inom få minuter är den första långpolskan i full gång.

Tvänne af de unga saknas dock i vimlet. Sten och Anna ha oförmärkt slagit in på skogsstigen, som fortsätter uppåt höjderna; de vilja ej försumma tillfället att gemensamt bestiga Siljans stoltaste berg.

Allt oländigare och brantare slingrar den smala kreatursstigen fram genom vildmarken, ibland afbruten af en myrsänka, öfver hvilken de måste balansera på vacklande tufvor och spänger, ibland spärrad af någon störtad, barkafskalad jättefura, som lik ett drakskelett vänder sina benhvita lemmar i vädret. Skymningen tätnar allt mera grön och mystisk mellan de mossiga stammarna; de få en förnimmelse af att vandra på hafvets botten;

Siljan. IL ~ 425 — 28sällsamma alger vagga i snåren; korallrödt lysa smultronen mot den gamla kolmilans svarta grund. Uppåt, uppåt måste de likväl, upp mot ytan och dagsljuset, som flammar där ofvan!

Många ord växlas ej under vägen; den mödosamma vandringen kräfver lungornas fulla kraft. Tryggt och fröjdefullt känns det dock att vara två, egga hvarandra, stödja hvarandra med leende läppar och lysande ögon. Nu stegrar sig klätter-stigen trappbrant mot höjden; dagern börjar bryta in i hafsdunklet; ett rosigt skimmer fladdrar genom det gröna böljeskummet. Ännu några steg — »Anna, tag min hand! — se så, nu lyfter jag dig upp på bergets topp. Nu är du min, min ensam och inför all världen.»

O, hvilken fullhet af ljus, som öfverströmmar dem på det konungsliga berget, där de nu stå vid målet, sida om sida på den fria högplatån, och hela världen ligger i strålglans för deras fötter, allt för bländande att betrakta med ännu från skogsdrömmarna omorgnade ögon. Och så vända de sig hellre åter mot hvarandra: det är mildt och lockande ljuft i Annas blick. Och han tar henne intill sig, jublande och helt tar han henne intill sig, hennes starka lilla hand, hennes trofasta unga hjärta, hennes röda mun — allt, allt...

Nu måste de närmast söka upp den underbara källan, som de hört omtalas vara belägen på självfva bergets topp, ty den kräfvande bestigningen, den flammande hängifvelsen har uttorkat derasläppar. En liten väg viker tillbaka in mellan furorna; ett par minutefs slingerfärd öfver mjukaste mossbädd och de stå vid dess rand. Kristallklar, mörkt blixtrande ligger den där under släpande grangardiner, en nektarskål, som någon gudahand lyft upp ur dalen till vederkvickelse för de jordvandrare, som eftersträfva bergen.

Ur turistbägaren, som Sten för med sig, släcka de sin törst och vända därpå om till utsiktsplatsen för att med svalkade och nu åter ljushärdade ögon anamma dess skönhetssyner.

Oförliknelig är också den rundbild af hela öfre Dalarnas skogs- och fjällvärld, som här öppnar sig för deras blickar. I sydväst dalar solen mot gränsbergens vågkam; Rostberget blöder som ett block af blodstensmalm i det heta skimret. Björnbergets raggrygg uppfläkes af strålspjuten, och från Säljeträs tinne längst borta vid synranden slå korsade blixtar af snö och eld. Lima och Transtrand mura sina bastioner midt i en förtärande brand, medan Elfdalens porfyrkäglor redan börja slockna och afkylas i mörkvioletta skiftningar. Rätt norrut glider Vikavikens arkipelag likt en flock stora sjöfåglar öfver de speglande djupen, bortom hvilka Mora Strands små leksakshus kring sin hvita kyrkprick vinka med vänlig hamn. Öfver Solleröns grönbruna akterdäck fångar ögat en silfverhvit

strimma mot Fudalsvikens strandbrädd; där ofvan tar skogshafvet vid, först i saktagungande ljusgrön dyning, så allt mörkare och oroligare intill Helsingbergens blånande fjärrkust.

Ännu en vinkelgrad åt öster och hela Siljans vidgade blick möter deras. Det är som att se in i ett älskadt ansikte, genomlysande af själ och dröm. Alla färger, som den bortdragande dagen under timmarnas kretsgång låtit spruta och flamma, har det upptagit och luttrat och återger nu med förklarad glans och renhet i afskedets stund. Hvar tankesky, som seglat fram öfver dess panna, hvar susande hviskning vid dess öra har det speglat och aflyssnat och sluter nu inom sig i oändlig ömhets och förståelses djup.

Allt detta famnar Sten Stålfelt i ett enda svepande ögonkast, där han står vid sin älskades sida på förklaringens berg, och hans konstnärssjäl fylles af andakt inför det skönas oändlighet. Men bortom ljusslöjorna och bergtöcknen öppna sig åter nya syner, ej mindre fängslande och underbara. In i dalarnas gömslen tränger hans blick, vandrar fram genom midsommarbördiga bygder, dröjer vid röda och gråa byar, strödda på sluttningarna. Och hvart han kommer, ser han nytt lif, nya krafter, nya framtidsmöjligheter gro och spira. Öfver de barhuggna markerna breder redan ungskogens nysådd sin gröna fäll; de karga tegarna ge den upplyste odlarn fördubblad lön, och lummiga trädgårdar hvitna af blom till kommande skördar. På fält och vägar, i stugor och slöjdkamrar dväljes ett nyktert, idogt, friskt ochlefnadsmodigt folk, och de fäderneärfda dräkternas klara färger stråla i kapp med kindernas rosor och leende ljusa ögon.

Han ser också högskolan, vuxen ur askan på Tibblebergets grund, morgondagens ljushärd och framtidens bålverk. Han ser ungdomsskarorna strömma samman till dess luftiga salar för att från folkkära lärares läppar hämta upplysning och kunskap om de lagar och krafter, som råda i naturens riken och människornas samfund, öfver himmelens stjärnor och jordens gräs, i älfvarnas störtflod och den röda lilla blodkroppen, i det oändligt stora och det oändligt lilla. Han ser nya släkten fostras till nya ädlare tankar, kraftigare gärningar, ett rikare och lyckligare lif.

Ja, i sanning — här klappar Sveriges hjärta! Här i Siljans uråldriga bygd, hos detta i grunden så kärnfriska folk sprudlar den eviga ungdomskällan, från hvilken det syrekraftiga blodet — nu som fordomtima — skall strömma ut genom hela landets kropp och lemmar. Hur har icke ungdomsrörelsen redan gripit omkring sig! För hvarje dag ingå nya glädjebud om nya landvinningar, nya segrar. Och så skall det alltjämt fortgå; ingen skall se sig om eller hvila, förr än målet är nådt. Tum för tum skall den dyra fosterjorden återförvärfvas undan de främmande tyrannernas våld, undan tvädräktens, modlöshetens och lojhetens våld, till dess vi alla känna oss som ett folk i tryggad frihet och lycka.Så siar Sten Stålfelt i midsommarkvällens brand, som likt en vårdkas kringflammar Gesundabergets topp, om den goda viljans snarliga seger, om ungdomens eviga frälsarmakt och om ett nytt, stort och enadt Sverige.

En kulande låt bryter tystnaden, upprepas och förklingar mellan bergen. Ett par af hornblåsarna nere vid täflingsplatsen ha begifvit sig ett stycke uppåt skogen och ådagalägga sin färdighet i en vemodig växelsång.

Då tar Sten Stålfelt sin följeslagerskas hand och börjar nedstigningen mot dalen, där gärningen väntar dem.UR EN LÅNGRE UPPSATS af Herman Bang i »Politiken» om Johan Nordlings tidigare diktning må f oljande utdrag anforas:

Ingen Klike har oppe og nede i Avisspalterne spillet gladelig Boldt med Johan Nordlings Navn. Men maaske var der en og anden, som, mens han læste disse stille og intime smaa Historier, der saa gerne sniger sig ind i en lille Krog af Samfundet eller opsøger en lille Vråa af den menneskelige Sjæl — en og anden, der mente, at denne Forf atter allerede var en af de næste i det unge Sverigs Kunst. De næste vil sige at Led, som er lykkeligt nok til at staa paa Skuldrene af de førstes Arbejde, og som derfor saa at sige i Fostertilstanden har gennemløbet deres Udvikling og udén Kraftspil har befriet sig for deres Vildfarelser.

Nordling finder Sprogets Stof blødgjort af dem, som kom før ham. Man hører for første Gang i nysvensk Literatur en Mand, der taler uden Anstrængelse, og man maerker aldrig Forfattaren stønne bag sit eget Værk.

Men at andre tog Haand om Sproget før ham er ikke den eneste grund til, at Nordling fra den første Dag kan

slutte friske Ord til saa jævnt et Foredrag. Hans Personligheds Ukunstlethed hjælper ham mægtigst dertil. Han har kun et Ønske: at tale, just som han tænker, og hans Stils Naturlighed skabes af hans Sanddruhed. Han ved ikke at drapere sin Stil med Ord større end den Følelse, der staar bag dem, og han har aldrig forvrængt noget i Forsøg paa at gøre det til mer, end det er.

Vi møder her virkelig et ungt Menneske, som har Mod til at tilstaa at han er elskværdig, ublaseret, har en ung Sjæl og en frisk Følelse. Han viser — som saa mange af hans Samtidige — i sin første Bog ikke én, drivhussat, med Møje plejet, maaske modehjemlet Side af sin Person-lighed, han viser, saa godt han kan, dem alle — alle Sider.

Det var Novellernes Løfte.

Og denne Personlighed, hvor vi holder af den. Den er saa ufordærvet, saa frisk og saa ren. Hvor man ser det i Forholdet til Kvinderne. Der er i »Svikna drommar»et Billede af en Moder. Hun, som, med sin stakkels Søn, tror paa denne sin Henriks Manuskriptrulle med sine tusind tragiske Vers med de altfor mange Fødder — lange Nætters Arbejde, saa kært, saa frugtesløst. Saaledes som denne Moder er målet, malede Edelfelt sin Moder. Sønnens Kærlighed gav Livet til Billedet.

Og de unge Piger. Der er over Johan Nordlings Skildring af unge Kvinder en egen, en uforglemmelig Tone. Han har den blandt alle Samtidige^helt for sig seiv, og den virker som med Trylleri. Han skriver om den unge Kvinde med en forelsket Ærbødighed. Hans Skridt bliver varsommere, nåar han nærmer sig en ung Pige, hans Ord mere dæmpede, nåar han taler til hende. Det er ikke Hvisken, og det er ikke f uld Tale. Det er et »Midt-imellem», der virker som en fintfølt Diskretion.

Nordling ser paa sine Kvinder med forelsket Tro. Han mener dem ikke Engle, han véd kun, de er Kvinder. Og i deres kyske Halvmørke forbliver de saa helt menneskelige.

Den kyske Forelskelse over »Vera» er det, tror jeg, som skænker denne Nordlings sidste Bog dens sarte Skønhed. Ramme og Billede glider uløseligt sammen. Vi synes i Aar og Dag at have færdedes paa denne gamle Gaard, hvor i Aarhundreder Slægtled efter Slægtled rundt i Krogene glemte et eller andet Minde om sig. Vi aander dens Luft, og vi lever mellem al dens stilfulde Skrammel. Vi hører den gamle Bedstemoders Stemme gennem de halvøde Stuer, og vi læser med Vera oppe paa det store Loft de gamle Bøger, skrevet af et svundet Hundredeaar.

Man maatt.e nævne meget store Navne, om man skulde finde Billeder af ejendommeligere Skønhed og fuldkomnere Harmoni.

Og dog er det i Skildringen af Vera seiv, Johan Nordling har vist, hvad han alt mægter der, hvor han naar videst. Selve Stilen slutter om Vera som et blødt Klædebon. Dens Farve er Akvarellens. Dens Tale er et Mezzavoce. Mens man læser visse af dens Strofer — smaa, slyngede med en vis frisk og uvilkaarlig Gratie — tænker man paa en ung Piges Gang. Ubeskrivelig nær har en Digter sin Genstand for sine Øjne, lever med den i uendelig Ømhed -— for at den saaledes altid levende skal glide gennem selve hans Stil. Der er i denne Roman ikke to Sætninger, som ikke bærer det friske Spor af Veras fine Fod.

Men hvergang man vender tilbage til hans Vera, er det, som blev man modtaget med Duft af friske Blomster. Og man beholder, nåar man forlader hende, i sit Øre — saa længe — Tonerne som af ung Sang, der løser hvert Mismod om vor Sjæl.

Vidt vil den kunne bringe det, hvis friske og unge Aand saa inderligt mægter at meddele sig i en ren Kunst.»